

ZAMANIN FARKINDA

ŞULE GÜRBÜZ

iletişim

ŞULE GÜRBÜZ • Zamanın Farkında

ŞULE GÜRBÜZ'ün ilk romanı *Kambur* (1992) İletişim'den; *Ne Yaşadır, Ne Başta Akıl Yoktur* (1993) adlı oyunu ve *Ağrıyınca Kar Yağıyor* (1993) adlı şiir kitabı ise Mitos Boyut Yayınları tarafından yayımlandı. Şule Gürbüz halen mekanik saat ustası olarak çalışmaktadır.

İletişim Yayınları 1634 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 231

ISBN-13: 978-975-05-0929-2

© 2011 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2011, İstanbul

EDITÖR Belce Öztuna

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Nurgül Şimşek

DÜZELTİ Ayten Koçal

BASKI ve CILT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212. 613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212. 516 22 60-61-62 • Faks: 212. 516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŞULE GÜRBÜZ

Zamanın Farkında

.

.

i l e t i Ő i m

Ustam Recep Gürgen'e

İçindekiler

MÜZİK HOCASI.....	9
CANSIN.....	75
MEZARLIKTAN GEÇİŞ.....	105
MUTFAK.....	119
ZAMANIN FARKINDA.....	137

MÜZİK HOCASI

Yeniyetmeliğimde (bu yeniyetmelik de nasıl şeyse yeniliği gidiyor kendisi eskiden kalma bir yetememeliğe dönüşerek hep kalıyor) belki biraz daha da evveli, bingüldağım yeni kapanmışken, nedenini şimdi bilemeyeceğim, daha doğrusu şimdi aslı ile alakasız atıp tutmayayım diye uzatmıyorum, bir saz çalmaya heveslenmişim. Saz derken bağlama demiyorum; genel müzik aletlerinden biri demek istiyorum. Gençliğimde biri “Saz mı çaluyorsun?” dese yüzüme sövülmüş gibi içim alıp verirdi. Şimdi de “saz” diye, “sazını yenmek” diye bir şey duydum olur olmaz “saz” deyip duruyorum. Şimdi bana belki saz dedim diye tiksintiyle bakan şu yirmi yaşında, burnundan kıl aldırmayanlardan da vardır elbet. Neyse, artık umurumda değil, daha doğrusu bunlar şimdinin sözleri değil. Bir şey çalmaya heveslendim mi, içimde ne duydum da böyle bir şeyin peşine düştüm, bilemiyorum. Belki de tüm dangalaklar gibi kolay yoldan havalı şeylerin peşine düşüp, bu gibi bir şeye de türlü kılıflar uydurdum. Gerçekten şu an bilemiyorum, kendi hayatım başkasının gibi geliyor, başkasınıninki de benim gibi. O vakitler, ken-

di hayatım olduğunu düşündüğüm, olmasını istediğim, benim ötemdeki, hayallerimin, çabamın, yeteneklerimin ötesindeki idi. Şimdiki de geçmişini benimseyip benim diyemediğim, şu anını da yine hep tadil ederek kendime inandırmaya çalıştığım, katlanılır göstermeye çalıştığım başka bir şey. Hiç hayatı olmamış gibiyim. Kendi olmayanın hayatı da olmuyor mu yoksa?

Yeniyetmeliğimin biraz öncesinde, garson boy iken sanki akranlarımdan biraz daha güzel, biraz daha cazibeliydim. Ama biraz diyorum, bahsedilecek kadar değil, fark edip halenecek kadar hiç değil. En büyük şeyleri görüp anlayamayanlar, kendileri ile ilgili varla yok arası bir şeyi sezmede bile nasıl maharet sahibi olabiliyorlar böyle benim gibi, ne tuhaf. İbretin kudreti! Ama bu kadarcık bir fark bile bana hemen tuhaf bir emniyet vermişti. Bu emniyeti hemen duyduğumu ve kullanıma açtığımı hatırlıyorum. İyice maden gibi işlettim mi, bilmiyorum. İşletecek, kâra geçirecek kadar fazla olmadığından, sürekli bir dükkân gibi değil de herhalde uygun yerlerde gezen, seyyar satıcı gibi bir şey olmuştum. Bu bana hayale, hülyaya dalma, önündekini hafife alma, her şeyin ağırlığını kendi üzerimde tartma hali verdi. Güzel ve hürdüm anlayacağınız. Dersler pek umurumda değildi, arzum, hiç çalışmadan hem yakışıklı, hem gamsız, hem sınıfın en iyisi olmaktı. Tabii, sadece bu kadar değil. Ne olduğumu olduktan sonra öğreneceğim kadar göz görmedik bir şey olmaktı hayalim. Bana göre hüner, bunları çalışmadan yapmaktı. Çalışanlara acıyor, hatta tiksiniyordum. “Ridaniye” diyenden midem bulanıyordu. Bunu derken aslında sadece ders çalışmaktan değil de hayatı hemen, öngörüldüğü gibi yaşamaya razı olmaktan bahsediyorum. Bir şekilde müzik dinlemeye başladım. Kendi çağımın öncelerine ait bana dünyanın en yüksek eserleri gibi gelen müzikler. Bunlara açık bir gönlüm olduğu için kendimi de çok yüksek, ama doğuştan yüksek sayıyor-

dum. Arkadaşlarım arasında benim dinlediklerimi bilen, duyan yoktu. Çok tek tük Rick Wakeman, Peter Gabriel'li Genesis, Yes, King Crimson albümlerinin bende olmayanlarının sahibi bir çocukla tanışıyor, birbirimizin kasetlerini kaydediyor, ben ondan Jethro Tull, o benden Frank Zappa öğreniyordu. Saatlerce büyük bir coşkuyla konuşuyor, talihimize yanıyorduk. Dünyada kim bilir ne akıl, sezgi, duyuş sahibi adamlar vardı da arayıp bizim gibisini bulamıyorlardı. Bulsalar nesli tükenmiş pandalar gibi bambu filizleri ile elden beslerlerdi herhalde de biz nazlanırdık. Çünkü fitratımız böyleydi. Bazı şarkı sözleri, yaşarken hiç duymadığım bu sözler bana dünyanın en acı ama en can alıcı hakikatleri gibi geliyor, bazı an ve sözlerde kalbimin paramparça olduğunu, ölmek istediğimi duyuyordum. Günlük hayatımda duyduğum sözleri, ifadeleri ise tiksintiyle karşılayacak kadar uzak, manasız ve çirkin buluyordum. Mecalsiz, yorgun ve bıkkındım. Ama havalıydım da. Gün günden ilmim artıyor, kendimle baş edemiyordum. Beni Peter Gabriel büyütüyordu. O'nun her söylediğini gerçek sanıyordum. Öyleydi de. Çünkü sadece O'na kulak kesilmiştim. Her hikâyesi ve kendi, dünyanın özüydü. O bağırdığında, O'nun seslendikleri ve O'nu duymayanlar benim de düşmanlarımdı. Gerçi İngilizcem zayıf olduğundan sözleri çok kısa olanlar hariç tam olarak anlamıyordum ama bu hal duyduğum derin yakınlığa hiçbir mani teşkil etmiyordu; hatta artırıyor, eksikliği, anlamayışımı hayal gücümle dolduruyordum. Öğrendiğimi de zaten şarkı sözlerinden öğrenmiştim. "I've been waiting here for so long and all this time has passed me by" gibi bir cümleyi bir solukta söyleyebiliyor, buna hayran olanlara da tiksinierek bakıyordum. Benim on beş yaşında yanıma gelen bu hakikat niye elli-altmış yaşındaki adamların semtine uğramıyordu; bu adamlar nasıl, neyle yaşıyor, bu gücü nerden buluyorlardı, hiç anlamıyordum; irkilip duruyordum.

Beklenen oldu; gitar çalmaya başladım. “Klasik mi, akustik mi?” dediler, “İkisi de,” dedim. Ne dedim? Klasik gitar için “Çok iyi, derya, derya,” dedikleri yaşlı bir adamın evine gittim. Önüme daha altı-yedi tanesi geride olan bir metot koydu, evet, Arenas, bunu her aptal bilir, bono koydu, bir de piyanoda kulağıma baktı. Tozlu bir masada Arenas, Carcasi, bilmem ne yazan bir şeyler vardı. Rahat rahat, yırtık diyeceğim bir eda ile utanmadan, yaşına başına bakmadan şöyle kendince geniş tuşe bir şeyler çalıp “La de, la, laaaaaaaa,” diye bağırdı. Hayatımda bu kadar utanmamıştım. Bir kere arkadaşlarla balık pazarından lakerda çalmıştık, arkadaşı balıkçı görmüş, “Bırak, bırak,” demişti. O da bırakmış, arkamıza bakmadan kaçmıştık. O gün, ne de güneşli bir gündü, öğle üzeri, o gün bile böyle sıkılmamıştım. Bu sıkıntıma öfke de karışmıştı. Ne duygusuz, ne kafasız bir adama beni yollamışlardı. Baktı ki ben la, ma demiyorum, sıkıntıyla bonoyu aldı eline, iki karıştırıp, bana da yüzünü dönmeden “Nota biliyor musun, nota, bono okuyabiliyor musun, notasız olmaz, ol-maaaz,” dedi. “Gel şöyle,” dedikten sonra açtığı sayfanın başını göstererek “Bak okuyorum, elime de dikkat et, bak: la-a-si, do-o-mi, si-i-i-la” gibi iğrenç şeyler söylemeye başladı. İyice asabım bozulmuştu. Adama bir iyi girişim geldi, sinirden sağ bacağım seğirmeye başladı. Hâlâ elini bir dizine, bir havaya, bir sağa bir sola sallıyor, ii, mi, so- ol- la deyip duruyordu. “Yeter!” dedim. Şaşkın, başını kaldırıp bana baktı. “Ne diyorsun?” dedi. “Ben gitar çalmak istiyorum, güzel sesler çıkarmak istiyorum, böyle si, mi falan demeyin içim kalkıyor. Benim dinlediğim müziklerde böyle şeyler yok. Ben Nursery Cryme’dan *Musical Box*’ı çalmak istiyorum,” dedim. Hayretle bana baktı: “Oğlum kendi kafana göre çalmak istiyorsan git söğüt dalından düdük yap da üfle. Ne çalmak istediğini anlamadım, ama ne çalacaksan çal, doğru ve güzel çalmak için bunları bilmen gerek,” dedi. İçim

öfkeden, ümitsizlikten, adamın yalanlarından altüst olmuştu. Derimi çatlatıp içinden akacaktım. İhtiyarın rahatlığı, bana, benim gibisini çok görmüş gibi ezberden konuşması, elindeki aptal şeyle müzikten bahsetmesi tahammül edilecek bir şey gibi gelmiyordu. “Demek o büyük elektro gitaristlerin, başlıkların hep sizin gibi hocaları var, belki de hocaları sizdiniz,” deyiverdim; ama sonundan da biraz ürktüm. “Salak oğlum, seninkilere pek ders vermedim ama senden salağını da görmedim,” diye edepsiz bir cevap verdi. Artık iyice yüz göz olmuştuk. Gri yeleşine baktım, kahverengi kumas pantolonuna baktım, ucu hafif ayrılmış siyah kemerine baktım, yüzündeki kahverengi lekelere baktım, adem elmasının altında serçe kursağı gibi titreyen gevşek çukura baktım, masanın üstündeki kristal şekerliğe baktım, tozlu perdelerine baktım, kocası üç kuruş kazanacak diye içerki odaya hapsedilen kadının arada çıkardığı tıktırlara baktım, piyanonun kırılmış fildişlerinin yerine yapıştırılmış bembeyaz plastiklerine baktım, fotokopi metoda baktım, sapsarı bononun gerzek kapağına baktım, tozdan kesilmiş halıya baktım... gözlerim hiçbir şey seçemez oldu. İşlek anacaddeden gelen otomobil gürültüleri, sımsıkı kapalı camlar... hayallerim tırmandığım bu apartman dairesinde boz bulanık bir karmaşaya dönüştü. İhtiyar ne şaşırılmış, ne yeterince kızgın, ne meraklı, ne ikna etme çabasıdaydı, öylece oturuyordu. Gitar demek bu adamın eline düşmüştü, gitarı ondan kim kurtaracaktı? Kapıya doğru yürümeye başladım. “Ücreti bırak,” dedi. Tiksimtim had safhaya vardı. Sert ve fırlatma hareketi ile vermeyi istedim ama usulca bıraktım. Çıktım. Eve geldiğimde her zamanki gibi beş altı saat aralıksız müzik dinledim. *Foxtrot*'da Peter Gabriel ile beraber ağladım. Halsiz, umutsuz, kendimle konuşmaktan yorgundum. Biraz sokaklarda gezdim, iki bira içtim. Bir kitapçıdan “kolay gitar metodu” aldım. Eve geldim ve hemen metoda oturdum. Al-

tı telin adını öğrendim, onlara bu isimleri yakıştıramadım. Perdelerden, akorlardan, arpejlerden bahsediyordu, hiçbir şey anlamadım. Üstelik içindeki iki satırlık parçalar “Tren gelir hoş gelir, Istiore di amore, süt içtim dilim yandı” gibi anamın kızlık zamanının okul yollarında kol kola girilip, leblebi tozu eşliğinde söylenen şeyleriydi. Okuldaki kıvırcık saçlı Deep Purple’dan başka şey bilmeyen, bir de metal müzik dinleyen oğlan geldi aklıma. Birkaç kez konuşmuştuk, gayet sıradan bir oğlandı. Hem metali över hem de en güzel şarkınız hangisi deyince slow dedikleri, başkasının en aptal şarkısından beter bir şeyi dinletenler vardır ya, işte onlardan. Ona gidip biraz yanaşayım dedim. Ertesi gün Kıvırcığın yanına gittim, hiçbir şey bilmediğimi pek belli etmeden, neler çaldığını falan sordum. Okuldan sonra gel çalalım, dedi. Gittim, ama kendi gitarımı götürmedim. Dandik bir klasik gitarı vardı, Gibson’lardan, Ovation’lardan, Fender Stratocaster’lardan, Al di Meola’dan, John McLaughlin’den, Ralph Towner’dan falan bahsettik. Oğlanın bir şeylerden haberi var ama duygulanımları ve etkilendiği şeyler hep yavan geldi bana, sıkıldım. Çala çala *Stairway to Heaven*’ın yarım bir introsunu çalıp, yeni hadım edilmiş Viyana çocuk korusu solisti sesiyle söyledi. Gelip geçenden utandım. Allahın belası, dinlediklerinden utan. Sonra da *Yesterday*’i çaldı, *Donna Donna* diye bir şey çaldı, çok iğrendim. Geç bunu, dedim. *Sad Lisa*’yı çaldı. Çaldıkları böyle dandiri şeylerdi ama baktım parmakları tıpır tıpır aşağı yukarı bir şeyler yapıyor, üçer dörder tele de birden basıyor. Dikkatli baktığımı görünce “Sana öğreteyim mi?” dedi. Birden müthiş bir sevince düştüm. Sakin olmaya çalışarak “Olur,” dedim. Gitarı elime verip “Şuraya şuraya bas, bu do majör, şu şu bir de şununla beraber la minör, böyle bak buna bare denir, çok klas gitarcılar ancak basabilirler fa majör, şu mi minör, bu da re minör, bunlarla her şeyi çalarsın, bu kadar,” dedi. “Sağ elinin

tırnaklarını da uzat arpej için, bak baş parmak bir kere üstte, ötekiler aşağıdan yukarıya tekrarlar, hep tekrarlar,” dedi. “Hep bu baş tarafta mı çalınıyor daha ilerisi nasıl, bu deliğe doğru yerler ne?” dedim. “Oralar akustik sağlıyor, buradan çaldığın oradan çınılıyor,” dedi. *Ben Friday Night in San Francisco*’nun videosunu izledim, Paco de Lucia, Larry Coryell falan hep buralardan çalıyorlar,” dedim. “Eee hava atıyorlar, o kadar olur, ben de konsere çıksam mecburen yaparım, şov dünyası,” dedi. “Bana o videoyu getirsene, VHS mi, beta mı?” dedi. “VHS,” dedim. Eve döndüğümde artık gitar çalmak için tüm kapılar önümde açıldı; hızlıca girdim. Kıvırcığın gösterdiği yerlere basmaya çalıştım, nereler olduğunu, hangi parmaklarımla basacağımı falan kâğıtlara çizmiştik. Teller bütün parmak uçlarımı kesti, sağ elim o arpej denen şeyi bir türlü yapamadı. Gece yaralarına kadar yavaştan uzamaya başlayan tırnaklarımla ve hafiften nasırlaşan parmak uçlarımla, o güne kadar olmayan bir hava ile bir iki ay içinde birkaç akoru arka arkaya dizerek çalmaya başladım. Arkadaşımın çaldıklarından farklı bir şey ararken *Diamonds and Rust* diye bir şarkı buldum, girişi fena değildi. Ancak söylemeye çalışınca benim sesim ve edam başkasında görüp duyup, iğrendiklerimin hepsini geride bıraktı. Zaten bu şarkı söyleme işi hiç hoşuma giden bir şey değildi; insanı üç paralık ediyordu. Ama benim arkadaş elinde fotokopi notaları, fotokopi şarkı kitapları ile Pink Floyd’dan giriyor, Moody Blues’dan çıkıyor, her şeyi bu beş akorla çalıyordu. Aslında ben “Trespass”ı dinlerken arpeje de, akorlara da inanmıyordum, daha doğrusu bunlara zaten inanmayışım pekişiyordu. Orda arpej, tımbırtı, akor yoktu çılgılık vardı. Ben o çılgılığı, o çok yoğun, o her şeyden oluşmuş her şeyi o kadar derinimde hissediyordum ki gitar da, nota da, her şey de hiçti, evet hiç. Zaten öyleydi de bunu bir ben mi duyuyordum? Niha yet bir gün gitarın sapını sonuna kadar kullanan birini gör-

düm. Üç beşten sonra ahbap olduk. Zaten o vakit ki ahbaplıklarımız “Uriah Heep” deyince başlayan hafiflikte ve kolaylıkta, beş yıl geçince hakkında hiçbir şey bilmediğim insanlarla çevrili olduğumu görmekte örülüydü. Sadece ruhu olan arkadaş, ruhsuz arkadaş gibi şeyler vardı. Slaytlı blues çalmaya başladım. Bu işaret parmağına takılı boru ve onun kayma sesler ve halleri ve müziğinin tınısı fevkaladeydi. Çalma deyince çalana gözünü dört açıp bakma, yaptığını taklit etmeyi anlatıyorum, eskisinden farklı pek de bir şey bildiğim yoktu. Bu arada lise bitti. Dünyanın, yaşadığının farkında değildim. Dahası bu mest olma neticesi bir kayboluş değildi, ne olmaya çalıştığımı da hatırlamıyorum, sadece sisler içinde bir zaman ve onun müziği. Kendimle ilgili şimdi tuhafıma giden, yeteneğimle ilgili hiçbir parıltı yaşamadığım, çok çalışıp ciddi bir şeyler öğrenmediğim halde bütün bu insanların içinde yalnızca kendimi müzisyen, gitarist, affedersiniz allame zannediyordum. Şimdi düşününce bu nedendi diye, herhalde kendimi elimle, parmağımla, aklımla değil hayalimdeki ve kendimce oluşturduğum bir olması gerekenle örtüştürdüğüm içindi diyebilirim. Hayalimdeki aklımda olduğuna göre bendeydi, demek ki ben “O” idim. Bir de söylemeden geçemeyeceğim, çok arkadaşım oldu, iyi olan müzisyenler tanıdım. Ancak onlar nasıl söyleyeyim müziği bir yabancı dil, bir oyun öğrenir gibi öğreniyor, sonra da kuralları uyguluyor, neşe içinde hayatlarına dönüyorlardı. Anlatması zor ama ben ne neşe bildim, ne dönebildiğim bir hayatım oldu. Baştan sona zehirlenmiş, tüm hayat enerjisi emilmiş gibiydim. Bu müzikleri dinleyip de hiçbir şey olmamış gibi ayağa kalkabilenlere, tıka basa yemek yiyenlere, başka basit şeyler konuşup gülenlere şaşıyor, irkiliyordum. Dediğim gibi lise bitti. Nasıl, ne vakit oldu bu iş pek hatırlamıyorum. Hemen her zaman olduğu gibi okulun en dangalak, en hiçbir şeysiz tipleri asıla asıla bir şey yakalamışlardı. İnsan on

altı-on yedi yaşında nasıl bu asılış arzusunu duyabilir kendini asmanın dışında, hiç anlamadım. İnsan yirmi yaşında nasıl muhabir, eczacı, koca... olmaya razı olur, nasıl ister anlamadım. Ben peygamber olmak istiyordum, ya da hiçbir şey. Ama olamadığım peygamber olamamak olsun istiyordum bir yandan da. Bunlar salak salak her şeyi derste, okulda, hocadan öğrenen, düşünün, kendi arkadaşlarının yanında bile ezilen, yarışan, pis tiplerdir. Başkasının on beş yaşında bildiğini ve unutmaya çalıştığını kendileri otuz beş yaşından sonra ve elbet en etkisiz, zayıf haliyle, başka bir sürü çöple doluktan sonra öğreniyor, daha doğrusu sağdan soldan duyup üzerlerine yamıyorlardı. Sahipler, hep sus pustü. Sahiplerin konuştuğuna hiç şahitlik etmedim. Konuşmak, gerçek muhatap ister. Boş olduğunu ve boşa konuştuğunu, bildikten sonra daha kolayı yoktu elbet. Kendi kupkuru, galeta gevreği halleri ile otuzundan sonra, onlara çok başka gelen, en basitine talip olunabileceğinden de on beş yaş civarındakine denk gelen en seyrelmiş, aslını kaybetmiş söz, davranış ve hallere sözde bir sahiplik yaratmaya çalışıyorlardı. Gördüklerimiz ve konuşanlar hep bunlardı. İşin tuhafı bu bir öngörü, fark edip sahiplenme idi. Hiçbir şeyi ayırt edemeyenlerin yanında pazara çıkıyorlardı. Bu pazar da dünyanın en orta, en işlek, en kalabalık yeri idi. Desem ki bizzat kendisiydi, yanılmış olmam. Bunu bile bilmeyen, kendi devrinin bile demodeleri bunları söylemeye utanmadıkları şeyler ve yaşam standartları, değişen saç modelleri sebebiyle sonradan, kırkıktan sonra görenler bir şey zannedebilirler. Onları bize sormak lazım, ne kof, ne uğursuz olduklarını anlayabilmek için. Bizi de belki gençken görmek lazım, sadece gençken. Nasıl söyleyeyim gençlikte her şey yakışıyor, bomboş oturmak bile. Ama oturan, boş boş ayakta dikilenlerin yüz hatları yavaştan oturmaya başlayınca, daha az gülen, kendine inançsızlık dışarıdan bile sezilir olmaya başlayınca işte o za-

man Kadıköy mendireğinde dizili martıların arasındaki karabataklar gibi görünülüyor. Artık beyaz ve oranın olunmadığı, yeni gelenlerin yanında göze batıldığı anlaşılınca, tek tek kalabalığın arasına karışma vakti geliyor.

Gelecek kaygısı, bir şey olma duygum hiç olmadı. Olana da şaştım. Bu konularda günlük konuşmaları bile zor idare ettim, anlamıyor, kendimi veremiyordum. Para ile de yakınlığım yoktu. Bazı arkadaşlar üniversiteyi kazandıklarında da bir şey hissetmedim. Bir gün konservatuvarda klasik gitar okuyan bir çocukla tanıştım. Ağır ve sakindi. Çaldığı şeylerdeki sükûnet, belli etmeden gelip yakalayan, sarmalayan yakıcılık ve bunun sürekliliği bana bir yükseklik hissettirdi. Uzun uzun konuşuyorduk; saatlerce çalıyor, ben dinliyordum. Bana Bach, Scarlatti, on iki ton müziği, Rönesans müziği gibi şeyler tanıttı. Her zaman olduğu gibi dört elle sarıldım. Arkadaşımın havasız ve sade oluşu da bana ilaç gibi gelmişti, her an beraberdik. Bana konservatuvar sınavına girmemi teklif etti, bir sürü şey anlattı. Beni dört ay sonrasının sınavına hazırladı, birkaç hocasına tanıttı. Hocaların yanında hep Stephan Micus'tan, Egberto Gismonti'den bahsettim, hocalara gerçek hocayı tanıtacak şekilde susmamacasına konuştum. Arkadaşım her zamanki gibi ses çıkarmadı. Sınavdan sonra yaşıım, bir enstrüman geçmişim vs. olmadığı için beni kontrbas bölümüne alabileceklerini öğrendim. Çok sinirlendim. "Hani gitara girecektim, kontrbası ne yapayım," dedim ama tuhafı şu ki ben galiba hayatımda hiç gerçekten açık sözlü bir insanla karşılaşmadım. Bütün bu insanlar bana hemen hiçbir şey söylemiyorlardı. Kendimle kalan ben de ya tepiniyor, ya acı çekiyor, ya büyüklük duyguları ile kabarıyor, ya hep olduğu gibi hayalleri asıl yerine koyarak dayanıyordum. Kontrbas bölümüne başladım. Sınıf mı diyeyim bölüm mü her neyse, zaten altı-yedi kişiydik. Daracık bir odada bir konsol piyanosu vardı. Şen şakrak, el-

de örülmüş orlon life benzeyen apoletli, alacalı kazaklar giyen ama buna mukabil kendine güveni had safhada bir kadının solfej ve şan dersi veriyordu. Yine ateşe düşmüştüm. İhtiyarın solfej mi bono mu neyse, kitabından beter cilt cilt, bir Fransız'ın yazdığı solfej kitabını bu lifli kadın okutuyor, piyanonun önünde memnun, rahat, kuş gibi şakıyordu. Sokakta, birahane de görseniz delikanlı sanacağınız bazı eşek kadar herifler de aynı şekilde cik cik ciklıyor, kanat çırpıyor, vızıldıyor sınıfı ormana çeviriyorlardı. Utanan, sıkılan, küfreden yoktu. Yüksek sesle hep bir ağızdan tekrarlar, şakallar, yapılan bir yanlışta gülmekten kırılmalar, hocanın "Sen oku," dediğinin pür dikkat elini kolunu sallayıp ayağını vurarak sıtma görmemiş bir sesle kalın avâze bağırışı... hepsi buradaydı. Allahın günü bu ders vardı. Kadının sıkılmasını, vazgeçmesini bekledim; günden güne canlanıp diriliyor du. "Birbirimize iyice ısınıyoruz, bazı arkadaşları da sıcaklığımıza dahil ettik mi görün bakın nasıl eğleneceğiz," diyordu. Derslerde bazen sık olmamakla beraber bana da söz veriyor: "Sen oku," diyordu. Ben her seferinde reddediyor, ters ters de bakıyordum. Daha kontrbasa elimizi sürmemiştik. Çok mutsuz ve huzursuzdum. Bach, Marin Marais, Rameau dinlemek beni biraz rahatlatırsa da kendimi onlara tamamen yakın da bulmuyor, sabahlara kadar Genesis dinliyordum. Bunları dinlerken çektiğim acıyı, hayatı anlamanın acısı olarak düşünüyordum, yaşamanın acısı, derim yüzülmüş gibiydi. Yine gitar çalıyor, bira içiyordum. Gitar çalışım pek ilerlememişti, çünkü ne teknik, ne teorik bir şey öğrendiğim yoktu, alıştırma yapmaktan da iğreniyordum. İki ay sonra bir gün derste lifli hoca bana yine bir şeyler okutmaya çalıştı, oralı olmadım. Dersten sonra çıkarken bana yine gülümseyerek (her şeyi anlayan olgun insan gülümsemesi) "Seninle biraz konuşalım," dedi, sınıfın kapısını kapattı. İçime bir ürperti, bir dehşet çöktü. Kıpırdayamadım. Yine gülümseye-

rek "Otursana benim yakışıklıoglum," dedi. Şöyle karşısına iğretiden oturdum. Yine gülümseyerek "Duyuyorum ki çok müzik dinliyormuşsun, çok seviyorsun elbet," dedi, durdu, sanki bir şey söylememi bekledi, devam etti; "Buraya girmeye de herhalde çok istekliydin, memnun musun, bir sıkıntın mı var?" Yine durakladı, ben hafiften kıpırdadım. Yüzünden bir sıkıntı gölgesi geçti, biraz zoraki gülümseyerek; "Her şey böyle ise, buranın eğitimine dâhil olup böyle dışarıda durmak biraz tuhaf oluyor sanki. Biraz çekingen olduğunu düşündüm, pek üstelemedim, gitar bölümündeki seni tanıyan birkaç hocamızla konuştum, zaten alınmana da onlar ön ayak olmuşlar, biraz sabretmemi söylediler ancak neyin sabrında olduğumu da merak ediyorum. Bana söyler misin oğulcuğum, hangi halin izalesine sabrediyorum?" Başımda bir uyuşma, gözlerimde bir kararma hissettim. Bir şey söylemek istedim, kadının sözleri yine her zamanki gibi çok dünyaya aitti. Ben öbür dünyayı soranlara verilen aptal cevapları bana böyle şeyler sorulunca hissediyor ve bir mahalle imamı inandırıcılığında ve ilminde kalıyordum. "Müziği sevmiyor musun?" diye tekrarlardı. Bir nefes alıp düşünmeden; "Müziği seviyorum da şu 'la'dan nefret ediyorum," dedim. Kaşını kaldırıp şaşaladı "Neyden?", "La'dan," dedim. "Ben müziği seviyorum olduğu şeyleri değil. Bu notalar bana ortaya dökülmesi değil gizlenmesi gereken şeyler gibi geliyor. Belki oluşmak için onlara ihtiyaç duyulmuş olabilir ki ben bunu da sanmıyorum. Çok yüksek müzikler do ile la ile yapılmaz, içe doğuşla, hayalle oluşur. Ben dinlerken böyle dinliyorum, öğrenirken de öyle öğrenmek isterim. Bazen evde yeni bir yiyecek görür, bir yerde bir şey yer beğenirsin. Güzelmiş dediğinde hemen densizin biri aman bir şey değil, şu kadar yağ, soğuk olacak, hıyır hıyır olsun diye, yumurta sarısı, un şöyle elekten geçirerek... diye anlatır da anlatır insan önünde bir topak hamur ve çiğ hamur kokusu duyarak ku-

sacak gibi olur. Müzik de notaya dökülünce ben çiğ hamur kokusu duyuyorum, kusacak gibi oluyorum,” dedim. Kadın hayretle ve gülererek, biraz da düşünceli “Evladım, sen böyle vehimlere nerden kapıldın, hiç bu yaşa kadar böyle bir telakki duymadım, bunlar nasıl düşünceler, sen ne kadar şairane bir çocukmuşsun,” dedi. Bana yaklaştı. Kendimi, sözlerimi, vehimli düşüncelerimi, günlerimi, hep midemde, içimde bir yerlerde duyduğum sürekli yanmayı, kendim olarak yaşadığım ağırlı olma halini ister istemez bütün olarak gördüm, kütle halinde gördüm. Geldi, yanaklarımı tuttu, gözlerime bakmaya çalıştı. Birden ağlamaya başladım, gözlerimden, burnumdan değil en uzak yerlerimden, çok derinlerden ağlamaya başladım. Kendimi durduramıyor, nasıl olduğunu da anlayamıyordum. Bana sarılıp bir şeyler söyledi, söyledi. Yüzüm, gözlerim yanarak, içimde sonsuz bir acınma, bir müddet durdum. Burnumu tekrar tekrar çekip, arkamda duran çantamı aldım, çıktım. Bir daha da oraya gitmedim.

Liseden sonra hayatım biraz sessizleşir gibi olmuştu ama ben bu sessizliği pek beğenmediğim için girip çıktığım yerlerden edindiğim yeni arkadaşlarla vaktimi geçiriyordum. Gitar çalışım her zamanki gibi temel eksikler, alıştırmaya yapmadan hemen parçaları çalmalara girişiminin yorucu ve neticesiz hali ile yarım, az buçuk, epey güdüktü. Parçaları deşifre etme denen bir şey vardı ki deşifre edilmiş şeyi niye çalayım diye bir his veriyordu bana. Sabırla, ağır ağır bir yol almaya çalışan klasik gitar öğrenenler ise bir yıl geçiyor, iki yıl geçiyor, çok çileli bir yoldan gelmiş de seyahatini sırlar kendinde kalsın diye anlatmayan bir seyyah vakarında ıkına sıkına bir Bach fügü çalıyor, doğru mu çaldı eğri mi kimse tam da anlayamadan sırlı ve tıknefes hallerine dönüveriyorlardı. Sorulara pek cevap veremez, mahalle kahvesine düşmüş bir hezarfen gibi hafifçe gülümseyip, iki senede çalabildikleri Bach, Scarlatti eserini de özenle Hırka-i Şerif'i tutar gibi gitar

kılıflarına yerleştiriyorlardı. Bir de solo atmaya bir türlü ge-
çemiyordum. Nerelere basacağımı da, hangi akorun içinde
hangi sesleri kullanacağımı da, bunları bağlamayı da, süsle-
meyi de, bilmiyordum. Bilmemekten başka sanki bilsem de
yapamıyordum. Rahat, hiç olamıyordum. İşin tuhafı bunları
bilmeyip de pek güzel yapanlar vardı. Çok didiniyor bir ye-
re varamıyordum. Değişik müzik türlerinin çalma şekillerini
bir araya getirmek en iyi yapabildiğim şeydi. Bir kötü şey de,
çok iyi bilenlerin haricinde kimsenin bir şeyden anlamama-
sıydı. Böyle vasat, vasatın altı bir topluluk karşısında yarım
saat, bir saat aslında hiçbir şey çalmadan ordan burdan ya-
rının yamalakları arka arkaya dizdiğimde “Hiç senin gibisini
görmedik,” diyenleri duyuyordum. Bu da başka bir rezalet-
ti. Çünkü bunu duymak için onların içinde, onların beğenisi
ve hayatında kalmak gerekiydi. Bir zaman sonra onların bi-
le azcık gözü açılanları oluyordu. Yirmi yaşıma geçmiştim ve
tamamen taş kesilmiş bir hayalperestinin günlerini geçiriyor-
dum. Biraz biraz jazz dinlemeye başladım. Beni sarmalayan
şeyler vardı. Ama şimdi düşününce jazı aslında hiç sevme-
diğimi sadece bazı enstrüman ve müzisyenlerin çok şiddetli,
şiddete lezzet ve acı katan seslerini, iniltilerini ayıklayıp sev-
diğimi, anlıyorum. Jan Garbarek’i ve Keith Jarrett’i bir yere
ayırp yaklaşık on sene sadece onları dinlemekle geçirdiği-
mi söyleyebilirim. Bu on sene de sisler içinde geçen gençliğe
aitti. Hep ne olacağını bilmediğim, tuhaf bir beklenti ve ha-
yal içindeydim. Bu arada hayalin, şiirin, müziğin sürekliliği-
nin, hiçbir gerçeikle çarpışmadan yerleşip kalmasıyla, sürekl-
li bir ıstırabın ve hayata belki bir an öyle bakıp öyle gören-
lerin bakışını daimi surette taşımak gibi bir ağırlık ve ağrıy-
la sakatlandım. Bir şairin anlattığı ve yansıttığı dünya benim
sürekli bakışımıdı. Üstelik onların çoğu bu bakışı zorla sa-
tın alırken ya da bir kere şiir yazmayı öğrendikten sonra ay-
nı zehri farklı şekil ve hallerde sadece uyguluyorlardı. Onlar,

içmeyen uyuşturucu satıcıları gibiydiler. Ben ve bazı benzerlerim şiirin zehriyle ayakta duracak gücü bulamıyor, sallanıp duruyor, her an hasta, her an ölecek gibi, yüzülmüş derimizle ortada duruyorduk. Çok şaşarım şiir sevenlere, okuyup geçenlere, kitabı kapatıp yemek yiyenlere, o bakışla yaşayıp da ölmeyenlere. Şiir sevilmez ki, öyle duyulur, öyle bakılır, hastalanılır, zehirlenilir, ölünür. Şiir sonunda öldürür.

Yine gitar çalıyor, bildiğiniz üzere çalıyordum. Yirmi sene Almanya'da çalışıp, yaşayıp da iki kelime Almanca edemeyen insanları pek iyi anlıyorum. Zamanın geçişi hiçbir şey değil· bu sekil bir zaman bir şey değil. Zaman ben hayal kurarken geçiyor, hayal içinde geçiyordu. Uyandığımda ben, yine o hayal kurmaya hazırlanan, daha iyisini, daha yükseğini, daha uzun ve süreklisini kurmaya hazırlanandım. Zaman beni değiştiremezdi ki, zaman, ona ayak uydurana değiştirir. Ben ne müddettir hayal kurduğumu bile bilmiyorum.

Piyano çalayım dedim. Bu fikir bana hem uzak hem yakın geldi, dolayısı. ile kendimi bulmuş gibi oldum: hem uzak hem yakın. İkinci el bir konsol piyanosu edindim, Kraus marka. Piyano tuşlarının otuz iki dış meydanda duruşları, tellerin arasında arananlar gibi gizlenmişleri, temiz ses çıkarma güçlüğü vs. olmayışı hoşuma gitti. Biraz didindikten uzun zaman sonra yine bir hoca ihtiyacı ortaya çıktı. Artık otuz yaşındaydım, ağlayacak halim yoktu, akranlarım ağlatırken benim hâlâ ağlamam... Ola da bilir. Yeni moda birisi olmasın, saçma sapan şeyler söyleyip insanın hamamda göbek taşında sıkıntıdan düşüneceği şeyleri ilham diye anlatmasın, hava atmasın, yeni, sathi şeyler çalmasın, çaldırmasın... derken seksen yaşında bir adam buldum. Eski bir semtteki evi leş, kendisi teke gibiydi, piyanosu, oda, camlar, kapılar, sehpa lar tozdan kül dökülmüş gibiydi. Her şey yerlerde, 1982 yılına ait bir gazete bile hâlâ düştüğü yerdedi. O oraya düştüğü vakit Edip Cansever sağdı. Hocam çok

sert, Paris konservatuvarı, Şişli’de atla gezenler, Alfred Cortot konserinde kalabalığın kırıldığı camlar vs. ile ağır bir geride kalmışlıkla delilik arası bir yerde kırk-elli sene öncesinin iyi mağazalarından alınma trençkotlarına hâlâ paha biçemeyen, genelde hiçbir şeyine paha biçemeyen, eski bir resim gibi, eşya gibi işlevsiz, sadece hatıradan ibaret, sadece nasıl oluyorsa canlı bir adamdı. En iyi yönü beni asla anlamayacak, tanımayacak, tanımlamaya çalışmayacak oluşu idi. O, günümüz başarı ve yaşantısını bilmeyip benim ne ve nerede olduğumu sezemeyecek halde olduğundar, yanında görünmez, gizli kalabiliyor, yine otuhaf zaman dışılığım ile ama ürkütülmeden durabiliyordum. Hatta O’nu, sohbetini dinleyip, onayladığım için bana karşı lütüfkâr ve sevecendi. Ancak piyano çalmaktan ziyade Concone, Dubois.. gibi armoni derslerini peş peşe elime verip bunaltıyordu. Bunlarla ne yapacağımı hiç düşünmüyor, piyano başındaki kekemeliğime moron oğlunu hiç yadırgamayan bir baba gibi bakıyordu. Tuhafıma giden iki-üç sene devamdan bir sürü dersten, Czerny’lerden, Beyer’lerden, Lehman’lardan sonra elimin, kolumun, parmaklarımın hemen hiç çözülememesiydi. Armoni dersleri, akor bağlamaları vs. derken bir gün olağandışı bir kolaylıkla müziğe yeteneğimin hemen hiç olmadığını anladım. Tuhafı, bunu o vakte kadar hiç düşünmemiş olmamdı. Kulağım da mı yoktu ne? Ne dinlemiştim peki ben bunca zaman, hayal miydi bütün bunlar? Sonra kulağım yok ve bu denli gabi idim de konservatuvarda neden tutunmadım? Hiçbir zaman, hiçbir an kendimi unutup, nasıl göründüğümü yok saymadığımı, geri çekilip çekilip kendime bakmaktan, gördüğümü beğenmeyip ona hayalimdeki şekli vermeye çalışmaktan önümdekini hep iskaladığımı görüyorum şimdi. “Peki şimdini görüyor musun?” diye sormayın, onun da var en az bir on beş senesi. İnsanın ömrü herhalde bu yüzden uzun, bir halt ettiğinden değil, ne halt olduğu-

nu on-on beş senede bir anlamasından. Neyin önüne otursam eğreti kaldım. Ne tuhaf, en yüksek eserleri çalabilen birinin yüksekliğe dair fikrinin bile olmaması, en yüksek eserleri çalabilen, dinleyen birinin kendi yaptıklarının utanılacak kadar düşük olması ama bunu sergilemekten hiç çekinmemesi, ne tuhaf gitarı eline alıp, piyanonun önüne oturup da kendi ağırlığını duymadan kuş gibi, tüy gibi hafif olmak, ne tuhaf kendinden bir tane daha yapıp, onu da ömür boyu kendini gözetlemeye vermemek ve onun önünde hep mahcup, hep ikircikli, hep aksayan olmamak, ne tuhaf böyle sazları rahat, uçararak çalanların o sazların hammaddesinden yapılmışçasına kaburgası kalın olması, en ince sazı en kalının çalması, ne tuhaf gerçekten ne tuhaf.

Yeteneğimin olmadığını anladıktan sonra şizofren olduğunu öğrenen bir kimse gibi şizofreniye mi, o ana kadarki hayata mı, anlaşıldıktan sonraki hayata mı inanayım, beni böyle büyüleyeni keşfe mi çalışayım, bütün hiçbir şeyi olmayanlar gibi kendime mi saplanayım, bilemedim. Bir yandan sevinmek gerekir ki insan dışarıdan bakınca görülüyor. İçindeki sürekli kramp, yüze bir nevroz ifadesi verse de ne olduğu anlaşılmıyor. Kaldı ki o nevrotik ifadeyi bile neyse ki anlayan pek az. "İnsanlar bir şey görmüyor, anlamıyor," diye şikâyet edene şaşarım, kim görülmek anlaşıl-mak ister ki, gördüğünü kucaklayabilecek kim var ki, bir de görülmekten söz edilebiliyor. Böyle bir hayalet gibi, hiç olmadığın şekillerde algılanıp geçip gitmek, içinde gizli, sonsuz bir ağrıyla yaşamak... başka çaresi var mı? Güneşin parlaması ya da hafif bir rüzgâr acı verir, merdivenler ve gülüşen gençler, bir müzik sesi, bir ilaç şişesi, bir yiyecek kokusu, durmadan bu kalabalığa katılanlar ve ayrılanlar, katılanın çığ şaşkınlığı ile ayrılanın bitmemiş şaşkınlığı, olgunluk denilenin de incindiğini, kırıklık duyduğunu, haksızlığa uğradığını belli etmemek, insanın erişeceği olgunluğun

saklanabilmek, saklayabilmek olduğu yerde, kim görölmek ister ki, ben mi?

Kendimce çalışıyordum, ama kendimce. Bir şeyleri atlayacak seviyeye pek gelemiyordum. Tek fark biraz nota ve armoni öğrenmiştim, bundan da utanıyordum. Üstelik yeni-yetmeliğimdeki gibi bunları da bitıştırıp pek bir şey yapamıyordum. Ufak tefek ve basit parçalar ile her zamanki gibi büyük bir şey yapıyor hali yaratmaya biraz olsun muktedirdim. O basit şeyi, kendisi avam olmayan kadının sandviç tabağı gibi süslüyor, karşısında ağır vakarlı duruyor, paye ve kültürle yoğrulmuş olduğunun ifadeleri ile zenginleştiriyordum. Bu sayede yine böyle kadınların sandviçlerinin ev kadınlarının başları peşlerine karışarak yaptığı böreklerden, sarmalardan daha kıdemli ve önemliymişçesine öne geçmesini, haksız iltifat almasını sağladığı gibi sağlıyordum. Ah ev kadınının o anki şaşkınlığı. Ağır, zor şeyleri bu şekilde küçümsetebiliyordum da, beni zorlayanlar klasik, daha görür görmez “Tost mu o?” diyebilen, ayağı yere basar, hayal, kurgu, yalan, süs bilmeyenlerdi. Yani düz bir şeriat yaşayanı, bileni kandırmak çok zor, hatta imkânsızdı. Ama tasavvufçular gibi, öyle görünüyor ama aslı aslında böyle, diye diye, çevire çevire hakikati ararken yalanı bile kaybetmeyi becerenleri kandırıp durmak pek de hüner istemiyordu. Bu her halta atlayan, her söze, her yaldıza inanan ama maalesef kaçınılmaz olarak kendileri saydamcasına bomboş olanlar, böyle ne versen yiyenler, yediklerinin en güzel, en samimi, en zarif... şey olduğundan bahsederlerdi. Ama zaten hevesli, meraklı, ilgili... hep böyle değil midir? Sanat bile hemen hiçbir şeyi kendi kendine düşünemeyen, halledemeyen, tartamayan kimselere yönelik değil midir? Elbet bunları hedef alır. Düşünen, yaşarken anlayarak geçen kimse, sanatı ister istemez aptalca, kendisinin de aptal yerine konulduğu bir düşüklük olarak görür. Sanatçının hedefi de zaten onlar de-

ğildir. Bir de sanatçı dostu vardır. Sanatçı vasat ya da kötü ise –ki ben sanatçı diye böylesine derim– bu dost sayesinde yaşar. Herkesin çevresinde gördüğü, tanıdığı gibi elti hanım kadar alıngan, kaplan kadar kıskanç, az buçuk sevimli, ayağı yer etmediğinde çekingen, sonrasında tepeye çıkmaya hazır, alaşağı edildiğinde içinde sabit tuttuğu her şeye karşı olan, kinine rağmen yine yaklaşan, hayranlık duymaya hazır, kesik kesik konuşan, her şeyin etkisinde kalmaya hazır, kendisinden çok iyiye köle, az iyiye ölesiye düşman... bu dost tüm kötü ya da yavan kitapların içine nasıl oluyorsa bir tane bile iyi karıştırmadan okuyan, yumuşak gövdelileri çapari yapıp tüyle avlayan müziklerin tartışmasız dinleyicisi, aynı filmlerin çıkıştaki sarhoş izleyicisi, duygulanımlarıyla dünyayı döndüren bu bulunmaz, her şeyin heveslisi, insana öyle bir yakınlık gösterir, öyle bir yüceltir ki yokluktan kıvranan “iyi”nin bile başından atmakta güçlük çektiği birisi olup çıkar. Benim de bunca perişanlığa, kendimden duyduğum utanca, onlara ve onların beğenisine, zevkine muhtaçlığın müthiş yıkıcılığına rağmen çevremde böyleselerinden her zaman birkaç tane olsun vardı. En tahripkâr bölümü ise beni övmelerinin hemen ardından diğer övdükleri şeyleri duymak, anlayış ve zevklerinin, kültürlerinin her zerresine nüfuz etmek olan tam o an olurdu. Boyundan başa doğru yükselen çok yüksek ateşle beraber bir cendere sıkması, işte böyle. Ahh!

Piyanoda adamakıllı bir şey yapamayacağıma pek uzun diyemeyeceğim bir zamanda hükmettim. Ona karşı gitara duyduğum taşkın yakınlığı zaten duymamıştım. O da beni beğenir gibi hiç yapmadı. Oysa gitar elime, yanıma yakıştır gibi yaparak, hep bir hülyayı beslerdi. Yanındakinden ziyade kendine bakmayı da bu suretle ondan öğrendim. Hocamla bazen çeşitli cenaze ve düğünlerde kiliselerde org çalmaya giderdik. O, elli yıldır yaptığı bu işe bazen beni de katarak

devam ederdi. Ben hocamın ayakları bas pedallarında, bir eli resistte, bir eli klavyede iken ya nota çevirir ya da bazen pedala, bazen körüğe basar, bazen sesleri açar, kapardım. Bu büyük kilise orglarının çıkardığı derin iniltili, uğultulu ses bana, müzikten anladığım, ıstırapın sesi olmaya tam yakın, hatta bizzat o gibi gelirdi. Hele cenazelerde, biz orgun olduğu üst tarafa çıkıp sessiz bir yas olmasa bile sükûnet yaşayanlara bu sestem yapıp yapıp göndermeye başladığımızda, ben hayatın tek gerçeğini yakalamış gibi olur, ilk defa vücudumun, zihnimin... ağırlığını, utancını duymadan dakikalar geçirirdim. Sükûnet, sessiz yaşanan taşlaşmış ıstırap, çıkışta başka, artık başka bir hayata dönüleceği bilindiği için cenaze sahibinin sonsuz oyalanması, ne yapıp edip törenden ayrılmaması, bu hale yukardan ağıt yakan sesler çok çok sahiciydi. Öyleydi de neden sadece oradaydı, gerçek bu kadar az görülür, yaşanır bir şey mi, bilmiyorum. Bazen sezdiğim; zaten insanın gerçeğe hayatta pek seyrek, pek uçucu hallerde ancak tesadüf edebilmesi ve bu halin de görüldüğünü anlar anlamaz kayboluvermesi. Onun dışındaki uzun mu, kısa mı olduğu belirsiz sürekli akış sadece bir hayalin, boşluğun akışı, akışı, akışı. Yakalasanız, eliniz boş. Bazen kenar köşe sessiz semtlerde çalmaya gittiğimizde, zaten çok az olan dinleyicilerin de çoğunun hasta, bilinçsiz, durduğu yerde sallanan, söylenen kimseler olduklarını görürdüm. Bunların bazıları orgun sesini duyunca yumruklarını sıkar, tırnaklarını avuçlarına batırır, bazıları da sadece inlerdi. Bu hal bana müziğin görevini yerine getirme hali olarak görünür, ses çıkarmanın başka bir anlamı olamayacağına olan imanımı tazelerdi. Eve yine paralanmış, hurdahaş dönerdim.

İnsan gençliğinde değişikliğinden hoşlanıp, bunu zorla şerle, olmayanla derinleştirip kabartmaya, mayalandırmaya çalışıyor. Yaş ilerleyip de değişiklik gerçekten yaşanan bir hal olmaya başlayınca ve kimsenin de aslında de-

ğışığın peşinde olmadığını anlayınca kendini ne yapacağını, nereye sığdırıp, kime ne kadarını göstereceğini bilemez oluyor. Otuz yedi yaşına geldiğimde kendime kendi gözümle mi, başkalarının gözü ile mi bakacağımı, hangisinin daha az tahripkâr olduğunu sezemez hale gelmiştim. Kendi kendime baktığımda bir türlü gerçeğin ne olduğunu seçemiyor, kendimle ilgili hayal mi, halüsinasyon mu, vehim mi, vesvese mi olduğunu bilemediğim bir karmaşanın arasından hasta, yarı baygın şekilde bin güçlkle sıyrılıyor, bir daha böyle dehlize girmeyeyim diyordum. Başkaları tarafından olası görünümümü düşünüp, o tarafa geçip bakınca da bu kadar ufaklığı, zavallılığı tahamniül edilmez görüp kendimi yüceltememenin çaresizliği ile kaskatı bir cesede dönüyordum. Başka insanları bir şey sandığım anlaşılmasın, kendini bir şey sanmayan başkasını hiç saymaz. Başkasına kıymet vermek (vermeye, verir görünmeye razı olmak da denebilir) için önce bir doymak, taltif edilmek, şu diken diken tüylerin yatırılması gerek ki dönüp başkasına da “Eh fena değil,” diyebileyim. Bunu diyebilenler bir ağız birliği etmişçesine cehennem çukurundan bir vesile uzaklaşmış, kısmen de olsa rahata ermiş, şimdi, tüm bunlardan sonra her şeye karşı müsamahakâr, olmuş, durmuş oturmuş halin tatlısını yemeye geçmiş, aslında başka da hiçbir şeyi değişmemiş insanlardır. Buna da olgunluk deniyor. Neden hep boynuzu kulağı düzen olgunlaşıyor da, işi rast gitmeyen, teslim olmayan, beceremeyen, becerbildiğine muhatap bulamayan diken diken haliyle aslında olgunluğa daha yakınken en uzak kalan oluyor, bir de ayıplanıyor?

Yeni yetişen neslin rahatlığı, özgüveni, utanmaz arlanmaz, sıkılmaz –doğru, sıkılmak varken niye sıkılsın– kaldırım kargası gibi her şeye üşüşmesi, hiçbir şeyin sahibini aramaması, en basit şeyi en yüksekle kıyaslaması, bunu yapıp da ayıplanmaması pek tuhafıma gidiyor, midemi bulandı-

nyordu. Kimin ne olduğunu eskisi gibi bir bakışta sezemiyordum. Benim yetişme çağımda Avrupa'ya gidip gelen çok seyrek gençlerden başka küpe falan takan yoktu. Şimdi yer sofrasından doğrulup keteyi elinden bırakanın kulağı küpeli. Ortaokuldayken bir arkadaşım yazın bir haftalığına İtalya'ya gitmiş gelmiş, ancak geldikten sonra bir daha buralara ayak uyduramamıştı. Annemle bir keresinde Nuruosmaniye'de gezerken bir turist bir şey sormuş, kimse adamın derdini anlamamış, telaşla imdat ararken boynunda rengârenk bir fularla gezen kırantadan bir adam görmüş "Hah bu bilir," demiştik. Fularlı deyyus bir kelime edemeyince toplanan kalabalık "Niye peki böyle beş dil biliyor gibi giyindin, fularındaki renk kadar hünerin olduğuna vehmettirdin?" deyince adam kıvrak bir kaçışla kıvrılıvermişti. Yine benim yetişme dönemimde, benden biraz öncesinde, eroin içenler bile Deep Purple dinledikleri için, hem de *auto reverse* teyp-lerde durmadan dinledikleri için eroinman olmuşlardı. Şimdi berber çırakları şiir yazıyor, normalliği neticesi intihar etmesi gereken eşek sıpası hem küpeli, hem rengârenk, yalan söyleme gereği bile duymuyor, gerçeğin eşiği yalanın altına inmiş.

Oldum olası yumuşak, sarmalayıcı, teselli edici, tahammülü öğütleyici değil de tam aksine kendi gücümle karşı duramayacaklarımı çarpıştıran ve beni her halde yerden yere vuran bir müzik, edebiyat yakınlığı içindeydim. Yaşayıp da yarar ummak bana yakın bir duygu değildi; ama böyle dövülmüş ete dönmek de insanı lezzetsiz yapıp, kayışa çeviriyordu. Müzikten duyduğum ıstırap acaba onu anlamamak ya da yanlış anlamaktan mı diye çok düşündüm. Zira yaşamaktan duyduğum ıstırap da sanki biraz yaşayamamaktan gibiydi. Ya da onu görememekten, dışarıda kalmaktan, ayrı olmaktan ve onun mevcudiyetini hep hissedip kabul görmemekten. Acaba yaklaşmaya çalışsam mı diye aklımdan ge-

çirmeye başladım ama kırk yaşında, nasıl söyleyeyim çocuk değil, gecikmiş bir ergen gibi gördüğüm kendimi, bingıldağı kapanmamış gibi hissettiğim kendimi hayata bu saatten sonra ne olarak tanıtacaktım ki? Üstelik uzaktan sezebildiğim kadarıyla aslında içi ile dışı birbirinden pek de farklı değildi. Benim diyenin azcık üstüne gidilse salya sümük, kıymet verdiği bir şey elinden alınsa darmadağın, biri biraz önüne geçerse ham ervah... kendini ıslah edemedikten, baş edemedikten, başkasının başına bela olmaktan geri durduramadıktan, kıvrım kıvrım kıvranıp rahat edemedikten sonra hayatın orta yerine ne mana verilebilir ki? Dışimin ağrıdığını hissettiğim gibi geri planda kalmanın da karnıma verdiği ağrıya çok aşınayım. Daha duygulanımdan evvel karnımda o bildik ağrıyı sezince “Yine kimi kıskanmak üzereyim,” diyorum ve şöyle bir bakınca müstakbel eşekten bozmayı görüyorum; karnımın ağrısı da belirginleşmiş oluyor. Göğüs kafesimde bir daralma ve kaburgalarımın kalbime batmaya başladığını hisseder etmez başımı çeviriyorum ve bir “azını çok gösteren, azıyla hem kendi doyan hem aptal doyuran” görüyorum. Ağrım kramp halini alıyor.

Ben doğrusu toprak moprak bilmem. Hani doğduğun, dikildiğin yer, iklim falan derler, bana nüfuz etmez. Kaburgam mı kalın, başka dertlerim mi var, arasam bin tanesi sökün eder. Hangi biri ile uğraşıp hangisini iyi edeceksin, kolay mı? Değil. Bildiğim bir şey var, bir şey nasıl bozulmuşsa tersi ile düzeliyor. Ben kendimi dinleye dinleye böyle oldum. Kendimde bu kadar dinleyecek ne vardı, şeytanın talimatı ile mi böyle hafız kesilip gece gündüz kulağıma üfledim, sonra duyduklarım, belki uydurduklarım sağır, dil-siz ve taş kesildim, bilmiyorum. Dedim ya buraya nasıl geldiği belli, ama dönüş yolu artık bana hem her tür aşinalıktan uzak, hem tarifsizce yorgun ve kırgınım, hem bilmediğim, ifşası yasak bir hastalığı senelerdir çekmeye o kadar

alışmışım ki yaşamak aslen nerelidir, nasıldır, kimlerle geçi-
nir bilmiyorum. Herhalde ona aldırmayanlarla ya da, neyse.

İnsan iyi olmaktan umudu keserse iyiymiş gibi yapabilir,
herhalde diye düşünüyorum. Daha önceleri iyileşmeyi, si-
hirli bir elin, sürpriz bir başarının beni kaldıracığını bekler-
dim hep. Kırk iki yaş beni ürkütmüyor ama beni kaldırabile-
ceğine de, başarıya da hiç inancım kalmadı. Kaldırılacak bir
tarafım da yok aslında. Hani bazen kaldıracağı olsam kendime
el atmazdım gibi geliyor. Ama bir yandan da nefes alıp ve-
rişler bir türlü bitmiyor. Bu ıstırap bitmiyor. Her soluk alış
veriş bir umutsuzluk da diyemem, hatta öyle ki umutsuz-
luk hayatın belki yüzde yirmisi, ama ne var ki gerisi de bana
kalan değil, hiçbir şey değil, uzun, sıkıcı, utandırıcı bir rü-
ya. Bazen özellikle geceleri otururken aniden kendimi, oda-
mı, adımımı... yadırgıyorum. Bir yabancılık, adeta tamamı ile
hikâye okur gibi bir his duyuyorum, ama okuyanı tanımiyo-
rum. Kapıya, eşyalara... bakıyorum; hepsi tanıdık ama başka
bir şeyin dekoru gibi geliyor. Adımı tekrarlayıp duruyorum
ve sanki kendimi her şey bitmiş de kendi geçici kimliği, ge-
çici mekânı, güdük eşyaları ile hükmü bekler buluyorum. O
zaman kendime baktığımda bomboş bir uzantı, evet, kendi-
mi önümde uzanmış bir boşluk olarak görüyorum. Ve hem
bu bitişten sanki memnun ama bitenin ne olduğunu dahi se-
zemeyecek kadar silik ve kimliksiz görüyorum. Gözlerime
yaşlar hücum ediyor, onların her birinden ayrı ayrı utaniyo-
rum. Hani bazen insanın başına bir dert, bir tatsızlık gelir.
Ama bu neredendir diye düşününce yaktığı bir can, incittiği
bir şeyler, sebep olduğu bir kötülük kolaylıkla görür. Sonra
bu yaptıklarına karşılık ben kendime bir şeyler, bir dert, bir
ceza verecek olsam evet, en az bu kadar, ama en az bu ka-
dar verirdim, der. Fazlası olmaz, ama hep bir indirim, hep
bir kesinti vardır. İşte ben bu ödemeleri aslında çok seve-
rim. Ama hayatımı, bir gece yarısı bütün gözlerden gizledi-

ğimden ayrı, çıplak, önüme kendi boşluğuna bir boşluk olarak uzanmış görünce, kendimi yaratıkların arasında yaratılmamış duyuyorum.

Etraftaki daha rahat adamların “bizim müziğimiz, bizim seslerimiz, güftesi bilmem kime ait vs.,” diye konuşanlar olduğunu görüyorum hep. Bunlarda imrenilecek bir rahatlık, dahası taklit etme isteği uyandıran bir genişlik, dünyaya yayılmışlık, eminlik... var. Öyle bizim gibi sinip, büzülüp, kendini açıklamakta çekingenlik gösterip (bu yüzden de Allah korusun biri bize azcık yüz vermeyegörsün, tepesine mi desem. her tür olmamışlığın ateşini bu zavallının küllüğünde söndürmek mi desem, artık azmışlığın sınırsız olduğu bir hal ki dağlara, taşlara...) pısıp kalmış kekeme ile angut arası bir seyirde yaşayan ve yaşayanları görenler için bir vadi genişliği, bir orman huzuru veriyordu. Böyle adamların yanında hep derin nefesler alırdım; derin derin, çıkınca biliyorum ki kendi yanık kokumla baş başayım. Bu rahatlık nerden geliyor, nerden alınıyor, çok pahalı mı... diye elbet çok düşündüm. Herhalde kendilerine yabancı olmayan bir yerde, küçük düşme, yadırganma, yanlış ve eksik anlamalarla dolu olmadığı, kolay kabul görür bir halde oluşlarından diyebilirim. İnsan ailesinin yanında havalı değildir ama rahattır. Demek ki mesele havalı olmadan da yaşayabilmeyi, olduğun gibi, pek de matah olmadığını bilenlerle bir arada olabilmeyi içine sindirebilmekte. Bu tip bir rahatlık, evet bu bir rahatlıksa insana ait değil gibi geliyor bana. Ben de senin kadar ışıksızım, bilgisizim, vasatıyım... diyebilmek, bu hali sergileyebilmek bana en zoru geliyor. İşin tuhafı öyle de değilim, sadece olamamışım, olamıyorum da, ama onlardan da, hamurlarından da değilim.

Az evvel toprak moprak derken buna gelmeye çalışmıştım aslında ama lafı koyulttum. Tekrar diriltmek de pek kolay değil. Hani insan kendine, ailesine en uzak yaşayışa imrenir,

onun için her şeyi yapar, kendine en uzak insana meyleder, her kılığa girer ama olmaz. Olmayışına dair binbir anı ile eski yaşantısına döner. Eski yaşantının sakinleri bunu burnu sürtülme, işin aslını sezme, nihayet yola gelme, kan çekmesi vs. her tür yanlış anlama ile anlar adlandırır, tanımlar, tanımayana tanıtır, sündürürler. İnsan da dönüp bir şey diyemez. Çünkü bin başka halden, bin başka olma umudundan bir tanesinin gerçekleşmemesi hali ile bir ölü olarak döndüğü yerde ona diri muamelesi yapılmasını bile anlayamaz. Aslında başkalarına bunca seyahatten, bu her şeye razı ama eli boş dönüşünün hakaret olduğunu bilir ama toprak sahipleri bunu mesele yapmaz: “Döndün, sonunda kıymetimizi anladın, yolu buldun ya,” derler. Bunun gibi işte insan yine karnını doyurur, ama tat yoktur, güler gibi yapar, neşe yoktur, var gibi yapar, yoktur, herkese haklılarmış gibi yapar çünkü güler, yer ve vardır. Nasıl ki bunlar yoktur, haklılık da zaten hiç yoktur. Bir şair demiş gerçi “Eve dönmek kendine sarkıntılık etmekten başka nedir ki?” diye.

Bu Türk müziği çalan, affedersiniz icra eden kimselerdeki rahatı pek kimsede göremezsiniz. Dünyada rahat arayan hemen bu eteğin altına girsin. Bu kimselerde müziğin edep ve erkân yönüne de vâkıf olduğunu tescil eden bir hafif eğilmişlik, bir pesden hû deyiş var. Her hal ve şarta “Estağfurullah, min gayri haddin, efendim, efendim biz bu işin işçisiyiz,” diye giriliyor ve çıkılıyor. Kimse sözün önünü, arkasını aramıyor. Tevazu göstererek, tevazu gösterecek şeylerinin olduğu varsayılıyor, bilmeyene, tanımayana bu gösteriliyor. Bu tevazu bir çay bardağı aşinalığında her yerde, her elde, her ağızda kabul görüyor. Sanki ezbere yabancı dil konuşma kartları ile konuşur gibi kalıplarla konuşuluyor, ezbere söz tokuşturuluyor, lakırdı çakıştırılarak lafazanlık akşamcılığı yapılıyor. Ezberi kuvvetli olan sohbeti tatlı, muhakemesi kuvvetli ve atik muamelesi görüyor. Gördüğü mua-

meleyi tevazu ile kabul ediyor, “Esağfurullah,” diyerek diğerkazançlarının yanına yerleştiriyor.

Ben bunların yanına gire çıka bir sanatoryumdaymışçasına hal ve tedavilerine tâbi oldum. Dahası hangi bağla olduğunu bilemeden bağlı bulunduğum, beraber olduğum, hayatı oluşturan şeylerden ayrıldım, ayrılmak zorunda kaldım ve ayıranların hayatına dahil olmaya başladım. Dünyamın en acı günlerinden o günler. Başka müzikler çalarken kıpırtısız durmak, yalnızlık isterken hep kalabalıkta kalmak, susmak isterken konuşmak, eskinin değil şimdiki halin güzel ve doğru olduğu ifade edilirken sisler, buğular içinde kalmak, içimin tam anlamıyla çatırdadığını, belki benliğimin göç ettiğini yer ve kılık değiştirdiğini sezmek, ama onu da bir daha ayrılmadan önceki haliyle asla bulamamak, ne önceki ne sonraki gibi olabilmek, kendi içinden göç etmek ve elbette kaybolmak, kendini kaybetmek. Benim şimdiki halim böyle. Gözleri acıtan bir ıstırap, uzun, görünmeyen ağlamadan ve uykusuzluktan sabah ve öğlene doğru da inadına keskin, yakıcı bir güneşin alnımın çatına değdiği ve hiç açısını değiştirmedeği bir zamanda yolculuk etmek ve etrafa, o her şeyden ama her şeyden habersiz kalabalığa bakmak, gözlerini kısarak bakmak. Birbiri ardına geçen görüntüler, hareketler, uçuşan sözler, kendini bir trende hissetmek gittikçe hızlanmak ve bulanıklık, biraz gözlerin iyice yanması ve sulanması, biraz başka şeyler. Geçmişimin benden adeta kaçarak uzaklaşması. Tuhaf ama mecbur kaldım, memnun değildim asla, ama sanki büsbütün yersiz yurtsuz ve meyus kaldım. Bir zaman önce yürüdüğüm bir caddede elinde gitar ayakta *Sound of Silence*'ı çalıp söyleyen ben yaşta bir adam gördüm. Şapkası, kadife pantolonu, söylediği şarkıya duyduğu zayıf inanç, kendinde duyduğu müthiş içe çekilme, ikide bir hareket ediyor gibi yaparak arkasını dönmesi beynime derhal bir çivi çaktı. Sertleşmiş, kalınlaşmış deride *The*

Boxer, ince bacak ve şişkince karında *Scarborough Fair*, önü iliklenmemiş ekoseli gömleğe kaçmış Mrs. Robinson. Bu, artık terk vakti gelmiş, vatandaşlığa da kabul etmeyen kırgınlık, kızgınlık, çocuksuluk, naiflik, derin bir hayal gücü ve süresiz yanıklarla dolu diyardan, bu benzerim olmasından dehşete düştüğüm ama hâlâ kaderdaşım demeyeceğim adamın sesiyle, sessizliğin sesiyle uğurlandım. Şimdi o, ilgilenilmiyor, duyulmuyor gibi yapılan bir adamdı. On sene sonra eğlenileceği besbelliydi. Onun gösterdiği kapıdan çıktım.

Onlar ney üflerken benim gözlerimden yaşlar akıyor, duygulanımdan sanıp böbürleniyorlar, ses edemiyorum, etsem ne ki, neye edebildim ki, ses ne ki? İçimden bir şeyler akıp gidiyor nereye, bilemiyorum, nereye gidiyorlar? Hey nereye? Bakakalıyorum. *Mesnevi*, *Divan-ı Kebir*, çeşitli sohbetler falan okuyorlar. Ben bunları dinlerken bunların tam zıddı hayatım bana teessüfle bakıyor, dinliyorum. Hep teslimiyetten bahsediliyor, teslimiyet, teslimiyet. Ne acı, her şey ne acı, dünyaya kollarını kaldırarak gelmiş olmak gerekiymiş, “teslimim” diye. Doktorlar hastalığı ve insanın gücünü karşılaştırdıklarında durum ciddi ise hemen teslim oluyorlar, bu kadar deyiveriyorlar. Tarih bilenler, toplumların başını peşini bilenler bunun sonunu görüp buraya kadar diyebiliyorlar, teslim oluyorlar. Dindar ve tasavvufla içli dışlı kimse-ler hemen her halde Allah'ın hükmüne teslimler. Hiçbir şey bilmeyenler mi isyan halinde? Benim bildiklerim ne? Faydasız ilim, bütünlüksüz ilim, yanlış yerden bilgilenme diye bir şeyler duyuyorum, her şeyi üzerime alınıyorum. Zaten dünyada üzerime alınmadığım bir şey olmadı şimdiye kadar. Ama bunları, bu ayıp ve yanlışları birer elbise gibi giyiyorum teke tek, her biri ile nasıl sakil ve hasta durduğumu görmeye çalışıyorum. Hastalıkların, marazların hep kalpte olduğunu söylüyor ve kalbi temizlemekten bahsediyorlar. Ben de kalbimi yokluyorum sık sık; hep ağırlı, vesvese-

li, gidip gelen buluyorum. “Huzursuz, hüsran duyan kalp,” diyorlar; “Benim, buradayım,” diyemiyorum. “Allah korusun!” diyorlar. Kendimi nereye saklayacağımı şaşıyorum. Kalbin saklı olduğu yer iyi ki böyle derinde. Acaba beni görüyorlar mı? Acaba bu insanların hiç kalpleriyle işleri oldu mu, kalbin her an soyulmuş hissinde olması nasıl biliyorlar mı, herkesin kalbi bu kadar oynak mı, bu kadar hevesli ve bu kadar dar ve alıngan mı, bu kadar kendini bilmez mi, kalp şımarmak mı istiyor, yatışmak mı, bunu nasıl öğrenebilirim? Ben yatışmak istiyorum. Kendimi bildim bileli galiba şımarmak istedim, bu bana verilsin istedim. Öyle derin bir açlık ki mide kazınması gibi kalbimi kazıdı durdu. Başka şeye bakıp geri çekilemedim. Otuz sene kasap vitrini seyretmiş, lokma yiyememiş kedi gibi, otuz sene dünyayı seyrettim lokma yiyemeden, artık canım da bir şey istemiyor. Anlamadım, adam olmadım, herhalde daha da kırığım, ama artık bu vakit, o vakit değil, artık istemiyorum. Bazı şeyler düşünerek değil, üzülmekle öğreniliyor. Ama öğrenilenden ve ne şekilde öğrenildiğinden asla bahsedilemiyor. Kişiyi kişi yapan bilgi de ancak böyle elde ediliyor. Kaynaksız, kırıklık, üzüntü, elde edememiş, kaçırış, en büyük fedakârlıkların neticesinde en derin aşağılanmış bilgiyi oluşturuyor. Öyle ki insan bunları bildiğini bile söyleyemiyor, sadece artık öyle yaşıyor. Daha neşesiz, daha sakin, kıpırtısız, daha dünyaya bağını gevşetmiş, daha ince ve seyrek bakışlı, yeni üzüntülere ev sahipliği yapmaya daha hazır. Tanrı bu bilgilerin toplamından istediği insanı mı çıkaracak, ne yapacak? İstemek istenmemek gibi değilmiş, isteyip her zamanki gibi isteğini gizleyip, her zamanki gibi isteğini elde edememek gibi hiç değilmiş. Güzelmiş, güzel. İstemem, vallahi istemem, billahi istemem, tallahi istemem. Hiçbir şeyinizi istemem.

Hep bir süreçten bahsediliyor, ömrün bu süreç olduğundan. Ben ömrümü arkamda görüyorum, önümde değil. Şu

halde, benim bu yiten sürecime artık onu, yani neyi yitirdiğimi anlamaktan başka ne katkım olabilir. Son vakte kadar, son nefes falan da diyorlar. Ama son nefesi hazırlayan benim daha önceki milyonlarca nefesim bu istenen sonun hazırlıkları ile örülü değildi ki. Yine de sanki içime sertliğimi yumuşatan sıcak kaynar sular dökülüyor, erimiyorum ama sanki daha yoğrulabilir bir kütleye dönüşüyorum. Tahammül deniyor, ben hep yaralı kediler gibi bir köşede kendi kendime iyileşmeyi bekledim. Tevazu deniyor; ben kibirlenecek şeyler biriktirememenin hastasıyım. Olsa, bir şeyler olsa, ben de pamuk şeker olmayı bilirim. Sen balon ol sonra da mütevazı ol, neyin mütevazısı efendi ağa, neyin, kibirin içi boştur bunu da ben mi söyleyeyim, estağfurullah, min gayri haddin, efendim, bendeniz dayileri henüz bu işin işçisiyim, estağfurullah aman efendim aman, yapmayın benimki çene kavaflığı.

– Kâni bu işin tekke ayağı, Üsküdar ağzıyla söyler, öyle Arap'ın eteğinde medleri uzata uzata ötmez. Allah gani rahmet eylesin, şimdikiler dinlemeyi hak etmiyor. Biz de bil hakkın kıymetini bilemedik, gülen söyleyen ebedi sandık, şimdi rüyada görmek için bile kırk dua okumak, bir hafta hacet namazına kalkmak lazım, o da olursa, nerde. Bekir Bey merhum, uyduruk şarkı hemen hiç okumadı, O okuyunca eser ağır esere dönüştü, semai oldu, çember oldu, zencir oldu. Ağır müeddep duruşlu, gülüşü bile kâmil-i edepti. Yanına kimseyi sokmazdı, iyi ki sokmadı. Sen evine akrep, gelevü sokar mısın? Şimdiki cehl-i mürekkep 'Ay ne çekingen adam,' der. Aslında doğrudur da, çok çekinirdi; bunlardan çekinmeyenin dünyada çekineceği kalmış mıdır? Çektireceği vardır. Allah'ım bu nesille beni yerle gök arası uzak tut, bunlar cennet ehli ise ben dikenli, irinli soframdan razıyım.

– Âmin, âmin ya müin, sen koru Rabbel alemin, sen koru.

– Vafir ağabey, orda da gittik ki, hakikaten, tövbe estağfurullah, aklıma cahilce şeyler geliyor.

– Cahilsin ondan evladım, tabii gelecek, ya kime gelecek, söyle.

– Sıkılıyorum ama...

– Nasılsa, sıkıdığı kadar değildir, söyle bak, hepsi nasıl bana geçecek.

– Vafir ağabey Allah'ın rahmeti sonsuz ya, öbür tarafa gidiyoruz ki; Allah Rahman sıfatıyla şirke sapan hariç herkesi affetmiş, kimi istersen orda, buradan üç, beş eksik ya var ya yok. Bilmediklerimizden eski kuşakların da ilavesi ile ortalık Darünnedve'ye dönmüş. Ölse de kurtulsak da diyemiyoruz. Eee ne olsa cennet halkı, istedikleri her şeyden sebil, bunlar da yine istemezler mi pop müzik, neskafe falan, aklıma geliyor, bu rahmetin sınırını bir iyi öğrensek ağabey, Vafir ağabey, Şeyh-i Ekber ne der?

– Umdurup umdurup aşağı yuvarlar, merak etme.

– Ediyorum Vafir ağabey ediyorum, dahası titriyorum.

Orada da تنها köşe mi arayacağız? Cennet halkı fazla neşeli, kendinden emin, cehennemlikleri kötüleyip, ibadeti, itaati ile mi övünüyor olacak, kaç puanla girdiğini mi söyleyip duracak, nelerle aldanacaktı da şeytana külahı ters giydiriverdi bunları mı anlatacak, vakit de bol, ölüm, kaza-bela da yok. Bunlar da cennetteki yeni cehennemlikler mi? Titriyorum elbette Vafir abi, titreyişten nasıl titrediğimi bile anlatamıyorum.

Yaşarken insanın öldüğünü ve ölünce başına gelebilecekleri kestirmesi çok tuhaf. Hani bazen bir işi yarım yamalak yapar ve iyi sonuç alırsınız da bu hali hiç düşünmeden kolayca kabullenirsiniz ya da bir yanlışlık olur sizin yerinize bir başkası suçlanır da rahat bir nefes alır, suçlanana önce şöyle diğerlerinin sertliğine karşı hoşgörülü bir tavır alırsınız, sonra bu kadarı yeter deyip suçun sahibi ve bileni olarak en can alıcı ve ağır sözü, öbürlerinin akıl edemediği yerden yakalayıp söyler, rahat bir tavırla yerinize geçersiniz,

daha sonra suçluyla baş başa kaldığınızda ona karşı babacan ve kucaklayıcı bir tavır takınır, onun gözlerini buğulandırır, minnettar bakışını içinize çeker, minnetin fazlasını da soyluca iade edersiniz ya, nasıl olduğunu hiç anlamadan bir yere kabul edilir, kaybolacağınız bir yolda yolu bulur ve bunun nasıl olduğunu pek düşünmezsiniz ya, hani içiniz dışınız sevilir olmaktan uzaktır, siz olsanız sizden iğrenir, hemen gördüğünüzden kaçarsınız da sizi içtenlikle seven yine de bulunur ve bunu hayretle karşılamaz, hep böylelerini arar ve onlara türlü karmaşık rezillikle acı çektirir, alan hep siz olur, bunu nihayetsizce kullanırsınız ya... bu ve benzeri şeylerle zaman zaman yakalanarak, zaman zaman durumu kurtararak bir ömür sürülür. Üstelik yakalandığınız zaman yakalanışınız, yaptığınız ve olduğunuzun yüzde yirmisi, en fazla otuzudur. Daha fazlası, hele zihnen olanlar bir başkası tarafından hayal bile edilemez. En kötü söz bile hak edenin hakkının yüzde otuzunu geçmez; kalan yetmiş gene gizlidir. Hem de bu otuzu yirmiye, ona düşürmek ehline hiç zor gelmez, iyice yekinke hesabı nerdeyse düze getirir. Ve işitilen en iyi şeyin bile ya tamamı yalan, ya halüsinasyon, ya varsayımdan ibarettir. Gerçek iyiyi kimse kolay kolay görüp, tanıyıp sezemez. İşte insan ölünce de sempatik davranarak, safaların aklını karıştırıp üste çıkararak, bir yolunu bulup soylu ve yüksek tavırları, sözleri taklit ederek, hatta daha da zariflerini becererek, vücudunu, ses tonunu, bakışlarını ayarlayarak hoşla gitmeyi ve neredeyse safça bir meleğe rastlayıp gülümseyerek, onun da “Seni hınzır, geç, geç,” demesini, bunu da hemen kabullenip arkada titreyen kalabalığa “eh ne yapalım” dercesine buradaki maceralarda pek hoşla gidip cerbezeli bulunan halleriyle bir göz kırpıp, bahçelere doğru ava çıkabileceğini düşünür. Düşünür herhalde ki, melekler hani kinden, kıskançlık vs. den azade ya, onların bir ikisini karşısına alıp önce bir ney, tambur taksimi, arkasından “insan,

ama insan-ı kamil, melekten üstündür, sen melek oldun ama akılsız fikirsiz geziyorsun, bağlı değil yüzüyorsun, ben bir ayağım iman-ı sabitede dünyayı pergelde gezdim. Elbet günahım olacak, onlar hakikat peşinde oldu. Hakikat tuzak doludur. Melek tuzak bilmez, biz nelerden geçtik. Yüzlerce mesnevi şerhi geçtik, büyük yükleniciden *Füsus* ilmettik, posta boşa oturmadık, ferahladık, ferahlatık da peki şimdi bu hararet nerden geliyor?"

Ne tuhaf, çocukken görünmez olmak isterdim, meğer zaten görünmezmişim, dahası herkes meğer görünmezmiş. Kalın saklı gizli, sırlı, hileli, sahibinden bile ayrı iş ve oluşlarda, sahibinden bile saklı emel ve arzulara, kendi isteklerini yaptırabilmek için kendini ve arzularını başka türlü gösterebilme hünerinde ise, istekleri hep masum sebeplerle istinatlı ama aslında tam tersi ise ve insan neyi niçin istediğini ve yaptığını hep sonradan öğreniyorsa... ama kalbi hakkında kendine hele başkalarına konuşabiliyorsa bu çirkin gizlilik, bu kapaklılık, ömür boyu süren bu aldanış, bu zilletli sonu gelmez aldanış bizi zaten görünmez yapmamış mı? Hep arkasından başkalarının, ölmüşlerin konuştuğu gölgelerle, insan silüetleri ile, başkasının sözü ve düşüncesi başkasının bedeninde, başkasının niyetinde, sır dolu, acıklı aldanışlar, sonu gelmez hüsranslar, hayaller, hayallerine sahip çıkamayanlar, hayal hırsızları, uygun bedenlere yapıştırmış yapma, edinilmiş kalpler, kalbini şekilden şekle, halden hale sokanlar, yerden yere sokan, her kapının açılışını yapanlar... Keşke başka şey dileseymişim... Görünür olmayı, göründüğümünden olmayı, görebilir olmayı dileseymişim, acaba kabul olur muydu? Zaten mevcudu istedim diye mi kabul oldu?

Kendini kendinden ayırmak, etini sıyırmak ne zormuş, ne bağırıcıymış, üstelik ne gürültüsüz yapılması gerekenmiş, ne yaptığını hiç belli etmeden içinde kendini bırakarak geçilen tünelmış. Eski ağırlarımı arar oldum. Sofradan, ye-

mek içmekten, kalabalıktan, insandan, anlatılanlardan, başka akıllardan, en hafif duygu ve hallerden, başkalarının dünyasından, yaptıklarından, acılarından... haberdar, ilgili olmak gerekiyor. Bu benim şimdiye kadar hiç değmediğim bir hal. Pek de belli edemiyorum; zaten hiçbir şey belli edemiyorum, gizli din taşır gibiyim. Bunlarla ilgili gibi görünmek, değerli bulur gibi yapmak, tahammül etmek o kadar zor ki. Kimseye de pek zor gelir hali yok; böyle yaşıyor. Hep gözlerim dalıyor, içimdeki acıma mı, acınma mı, kendine acıma mı, her ne cehennemse hep harlı, hep şiddette. Kendimi layık hissediyorum, perişanlığa layık hissediyorum. Acaba gerçekten, ama gerçekten tüm hattımla perişan olsam iyileşir miyim? Ne güzel şey perişanlık, gerçek perişanlık, ne hafiflik, içindeki öyleymiş gibi yapanları süpürüp atan gürül gürül bir gerçek perişanlık, ah ne güzel, keşke perme perişan olsam, keşke mahvolsam.

Kırk dört yaşımdayım. Yaşımdan utanıyorum, halbuki başımdan utanmam lazım. Ama o başımda olsa ben de herhalde yaşımda olurum. Bu yüzden, sırf yaşımdan utanıyorum. Ağız dolusu kırk dört demek de doğrusu pek zor. Sanki yarısı ağızıma sığmıyor gibi geliyor; kırkı söyleyip bari dördünü tenzil edeyim diyorum, ya öyle yapıyorum ya arkadan o kalan dört de sönük bir şekilde sürünerek de olsa gelip öbürünün kuyruğuna yapışıyor. Sanki nedir dört, neyin hesabını tutuyor da gelip ilişiveriyor, kendine de bir şey ister ya da bende bir şey yok der gibi hesabı kabartıp, yokun yanına ilişiyor. Genç olmak umurumda değil de, yaşımın adamı olmadığını sezmek beni perişan ediyor.

Elime bir ud verdiler, bir müddettir ud çalıyorum. Bir de bağa mızrabım var. Udumun şişkin karnı göğsüme değdikçe süt danası gibi kızları beğenip beğenip şişko kocakarıya razı olmuş da kucaklamış gibi oluyorum. O, bu halinden öyle memnun ki, başka şeylerden öyle habersiz ki, kısacık bo-

yu, dar alnı, boyunsuz, ebu cehil karpuzu gibi gövdesine bitişik sonsuz karnıyla bir yatışık ki, ah senin aklın bende olsa da bir gece rahat uyusam dedirtiyor. Alaca karpuz dilimi elbisesini öyle şık buluşu var ki, eminliğin bu kadarı huzursuz beş yüz kişiyi tedavi eder. Sedef süslemelerinden bir hoşnutluğu var ki, öteden beri bildiği ve en iyi olduğuna kani olduğu mağazadan alınma kıyafetiyle her yere, her zamanda, en büyük özgüvenle giden orta yaşlı bir kadın ve onun vatkalı, taşlı, işlemeli, kalın triko ceketi kadar muhkem. Ah keşke ben sen, sen de ben olsaydık. Benim alışık olmadığım, kendinden memnun, dünyayı hezeyansız algılayan bir sesi var. Ama bu ses ile hezeyan yatıştırmaya gidiyor. Sırf yaşı, kendine güveni dolayısı ile en büyük ıstırap ve katastroflara saniyede çözüm bulan bir abi gibi. Bunalana, sıkılana hemen tok sesiyle, asıl kendisinin neler çektiğinden bahsediyor. Yumuşak çift telleriyle bir vurup iki alıyor. Kendini hem Doğulu, hem Batılı, hem her şeyin babası sayıyor. Her baba gibi çoluğunu çocuğunu ya beğenmiyor, ya haksız yere beğeniyor. Hislendiğinde bunu anlamayan kalmayana kadar anlatmaya devam ediyor, asla gizlemiyor ya da geçiştirmiyor. Nazlı da değil nazenin de. Dünyevi bir saz, öteki tarafa gidince ud görülmeyeceğine neredeyse eminim, ya da... neyse. Makam öğrenmeye başladım. İçim öyle dolu ki artık en etkileyici şey bile bana pek tesir etmiyor. Öyle kırığım ki keşke bir yol olsa da dünyaya geldiğimi inkâr etsem, yaşamamış gibi yapabilsem diye son bir gizli umut içindeyim. Bir yandan ud çalıyorum. Ajilite anlarındaki o ceylansı sıçramalar, o vurkaçlar, eğilip bükülmeler, hızlıca söyleyip geçmeler beni utanç içinde bırakıyor. Ağır, alengirsiz çalayım diyorum ama sazım bunu kendine yakın bulmuyor. Dinleyenlerdeki en basit arzunun tatmin bulduğu, gözlerin hafifçe kaykıldığı an ise bu halin doruğu. Hazzın bilinen, tanınandan gelmesi, ud dinleyendeki en kaba tatmini en aşınada dindirmenin

kısa ve etkisi hiç sürmeyen durgunluğa dönük sönük memnuniyeti dinleyen de, çalanın da görüp göreceği. Kendimi ifade diye bir derdim yok artık. Niye zaten bu zehir herkeşe belli dozda da olsa aşılarmış, “kendini ifade etmek” diye bir şey artık anlamıyorum. Kendi olmak yok ama ifade etmek var; bu da bu durumda varmış gibi yapmak olmuyor mu? Yine hastalık, maraz, olmayanın, değersiz illa ortaya karnabahar kökü gibi fırlatılması, ifade edilmeye layık görmesi. Bıktım artık.

Etrafımdakiler ile beş-altı kişi bir arava gelip çalışıyoruz, bir söyleyen de mutlaka bulunuyor. Tamburun hakikate yakın bir sesi ve tavrı var, ağırbaşlılığı, bildiği, sonsuz sabrı, diğerlerine, kendi dışındaki dünyaya hoşgörüsü var. Bu hoşgörüler acaba öngörülerden mi geliyor diye hep düşünüyorum. Yani öbürlerinin bir şey olmadığını da olamayacağını da bilmenin verdiği kendinden hoşnutluğun adı hoşgörüdür mü? Korkusu olanın, emniyetsiz olanın hoşgörüsü olabilir mi? Aramızdaki evliya o, ne yeri eşeler gibi didinen, her kucağa serilen, pirinç ayıklar gibi tıkırdayan kanun, ne öbür dünyadan haber getirdiği iddiasındaki sahte şeyh ney, ne yanıp yakılan ama zarafetle ve hakkıyla yakılan kemeççe, ne de benimki. Birlikte çalmak, bir olmak, erimek, tekliğin huzursuzluğunu çoğa pay ederek rahatlamak, kendine düşeni azaltmak gibi bir rahatlık getirmiyor değil. “İstişare sünnettir,” deyip duruyorlar. Bu ifade önce bir sıkıntı verse de istişare ederek düşüncenin, derdin ağırlığını pay etmek, aslı ve asıldaki yerini herkesten iyi bildiğin halde, sözde başkalarının fikrine kıymet veriyormuş gibi yaparak kendi düşündüğün daha sahici, daha zor, daha vicdan ve sorumluluk gerektiren hali ötekinin kolaycı ve sathi düşüncesi ve çözümü ile hemen toka edivermek... bu sünnet mi, düşüncenin, çilenin sünnet edilmesi mi, bilemiyorum. Rahat olduğu kesin. Bu rahatlar başlangıçta çok rahatsız edici, utandırıcı ge-

liyor ancak zamanla yerleşip düşünce, anlayış ve davranış şeklini alınca, hele kendine güvenle de birleşince değmeyin keyfine. Üstelik zor, incelikli şeylerde neyi hedeflediğinizi anlatmak, her açıklama çabası ile daha anlaşılmaz bir garabet olmayı getirirken, burada destekçiden hık deyciden bol bir şey yok. Dünya eş dost dolu, dünya ile dost olmak bu demekmiş. “Ben-i adem azayı yekdigere!” diyorlar. Hep de bir şey diyorlar, dedikçe genişliyorlar, hiçbir derdi de kendilerine alınmıyorlar, “Bu benim değil evvelin ve ezelin derdi!” diyorlar. Ne güzel dert imiş ki güzel bir ifade ile sanki çaresi bulunmuş. Bundan nasıl kurtulacağım derken “Hoş da hoş, nahoş da hoş,” diyorlar. Yine diyorlar. Merhemi basıyorlar, zaten de pek yaralanmıyorlar. Yaralanmadıkları halde tedbiri de alıyorlar, “Takdir Allah’ın,” diyorlar. Mamur oluyorlar. Doğmayan torunlarının yasını tutan Traklı hekimlere emanet ediyorlar. İçimden bir şeyler geri çekiliyor, “Adama döndün,” diyorlar. Okuduğum her şiiri, dinlediğim her şeyi sahi sandığım, ağrısını, aha şuramda duyduğum zamanlar ki bu zamanlar benim bütün ömrümdü, dünyayı kalın ve ağır, çok ağır hareketli, sisli bir perdenin arkasından gördüğüm ve onun hiçbir hareketine karışmadığım zamanlar, ben ve duygularım varken sadece ve benden ve duygularımdan habersiz ağır ağır kımıldayan dünyanın içinde sallandıkça ve bu sallanışta ben sonsuzluğu ve onun sonsuz kederini hep çepçevre dışımda duydukça, bazen kollarımın altındaki havanın ağırlığı, bazen gözlerimin önündeki süresiz boşluklar başıma bir uğultu verse ve ben bu uğultuyu gizleyerek hiç ses yokmuş, çıt çıkmıyormuş gibi davranısam da, seslerin, kıpırdanışların, inceden gülmelerin, bağırmalarının içinde her şeye lakayt dursam da, yaşadığımı ve bu iniltili şeyin benim yaşantım olduğunu duyduğum, sezdiğim, küçüldüğüm, azarlandığım her şeyin aslında gerçek olduğunu biliyordum; biliyordum da buna dayanamıyordum.

Nasıl dayanılır ki? Tanıdığınız bildiğiniz herkes tek tek bu dünyaya binip onun o dehşetli ağırlığını ha bire artırdıkça, siz tek, teklige hep bir anlam eşlik ettirme çabasında, açıklamalı olması zorunlu bir teklikle, dünyayı itelemeye çalıştıkça, o, binenlerle şişmanladıkça, teklilik arttıkça, o döndükçe, baş döndürücü bir teklikle çevirdikçe dünyayı, bu hal ile, hep bu hal ile onun uzaklaşıp, hızlanmasını, içine daha derinlerine yerleşildiğini gördükçe, nasıl dayanılır ki? Hep tuhaf, hep kaçamak, hep ikircikli, ömründe hiç kendinden emin olmadan, hiç sere serpe açmada, açılmadan, neyi var neyi yok bilmeden, hep suçlu. kendinden dolayı suçlu, hep anlar görünerek, anlar görünen bile görmeden uzun günleri, yılları, yılları geçirmek... nasıl dayanılır ki? Bana tek olmadığımı, başka yerlerde dünyayı böyle tek başına eliyle çevire çevire iteleyener, kendinden uzaklaştıranlar olduğunu, bana kimse söylemedi ki.

Gitarı ya da bir Batı müziği sazını böyle toplayıp çalmak pek öyle kolayca olan bir şey değilken, burada bir giriş, genişleme kolaylığı var. Bu müziğin gerçek yükseğine zaten çıkan, o hava ile soluksuz kalan pek yok. Bir cümbüşlenme hali var. Gülüşüp eğlenmeler beni şu yaşımda hâlâ çok sınırlendiriyor; on beş yaşıma dönüveriyorum. Kendim hiç bu hafifliği, uçuculuğu tadamadım diye mi acaba? Yüksekliğimden, ahlakımdan diyemem, nereye yükselebildiğim ortada iken. Yaşamdan utanmak, bu debelenmeden tiksirmek yanı başımdayken bir de eğlenip gülüşmek pek incitici desem acaba bu ne kadar gerçektir ve bu söz ile şimdilerde yanımıza gelip giden tazelerden birinin gözlerini yere indirip, oradan da kendime yöneltebilir miyim? Belki, deneyelim oldu olacak. Bu sesler, çıkardığım yeni sesler korkutucu değil, yıldırıcı değil, cinnete ve hezeyana çağırıyor. Ahmağı, ahmaklığının sonsuz salıncağında sallanmaya, akıl ve sezgili olanı ince ve gizli bir derinliğe, saklı bir mahzunluğa,

ortayı da daima en orta yeri kimseye kaptırmamaya çağırıyor. En çok da orta var, ortadan ortaya geçilemiyor. Öyle bir topluluk ki yuvarlak, ortası şişkin, dış çeperi de ortaya dahil. Ah yuvarlak toplulukların yuvarlana yuvarlana aldıkları yol, ah yuvarlacılığın içinde hiç kenarı köşesi acımayan, kopmayan, vura vura helak olmayanlar, ah kendi sağı, soluna batmayanlar, kendi gözü kendini oymayanlar, ah yuvarlacıklar, en fazla bir tümseğe gelince hafiften sekenler, buyurun, dünya sizin.

Udumu yine de çok yanımda gezdirmiyorum, gittiğim yerlerde başka başka udlar çalıyorum. Zaten tam olmayınca böyle başkalar, rastgeleler daha bile iyi geliyor. Gerçek bir klasizme giremiyoruz. Türk müziğinde klasizm en çok sazendeye, hanendeye, “bu müziğin işçileri”ne ağır geliyor, en çok onlara anlaşılmaz geliyor, sıkılıp tükeniyorlar; hemen de tükeniyorlar. Sazından gelen kolaylıklı sedalara, kullanım olanaklarına, onu kendine yaklaştırmaya alışmış, ona gitmeyi pek sevmiyor, yolu sapa, ikramı az, sohbeti sıkıcı buluyor. Şenlik arıyor, icat ediyor, klasizmi de uzak bir köşede, fuzuli bir eşya gibi tutuyor, gerektiğinde, şöyle önüne tutturuyor. Seyrek sepelek tuttuğuyla da klasizmi kendi vasatlığına yaklaştırıyor. Bu müziği seçmekle müziğe öyle bir iyilik ettiği, kimsenin el atmadığı bir şeyi tutup kaldırdığını düşünüyor ki ona daha yaklaşmak bir şey vermek değil, “Kimlere layıktım, nelerle nasıl bir hayat yaşadım da sana rıza gösterdim,” diyiveriyor. Bu udların, tamburların, kemençelerin yüzüne sürekli söyleniyor. Sazlar bunları duya duya zaten kısık sesleri, gönülsüz sahiplerinin terli, kalın parmakları üzerlerinde yürüdükçe derin bir ahret özlemi taşıyorlar. Sazende çaldığının kimseye hitap etmediğine o kadar emin ki sesleri, yabancı dil bilmeyen kalabalığa sözleri uydurarak söyleyen ama onların bunu fark etmediklerinden emin şarkıcılar gibi hor görür bir hava ile ama üst-

ten geçerek yapıyor. Ortallığı toplamaya kalksa, mecburiyetleri kalksa ilk klasizmi atar. Çevresi kalabalık, gereğinde hafifçe ciddileşebilen, gerekmediğinde cıvıyan mütevazı, samimi bir topluluk. Tevazu göstererek kibir sergilediklerini ne fark eden, ne söyleyen var. Samimi ve doğal olmayacak bir ağrısı, sızısı, gizlisi, mutsuzluğu pek yok, bu nedenle samimi olurken kendini zorlamıyor ve açtıklarından kendi bile irkilecek bir biriktirdikleri yok. Kendini ve başkalarını korkutacak bir şeyleri yok. Bu insanların hemen hepsi az çok yetenekli. Olana kadar bir vakit didinmiş. kafası rahat tipler. Durmadan “Kafamızı boşaltıyoruz!” diyorlar, doldurduklarını gören yok. Belki bu yüzden yaşlandıkça daha da rahatlıyorlar. Kendilerinin altındaki, arz edecekleri talepkârları gözünden kulağından, ayakkabısının gıcirtısından tanıyorlar. Hani insan ne olur olsun bir işi kendini unutarak, esirgemesi yaparak görünce o işe başka türlü bakar. Bu benimkiler kısa bir süre, bir rüya görür gibi olup o bir şeyi gerçekten olma uykusuna yatmış ama hemen uyanmışlar. Akıllarında o rüyadan kalan ufak tefekle, döndürüp dolaştırdıkları birkaç şeyle ömür geçiriyorlar. Rüyadan akılda bir siluet olarak kalan dünyanın aralanabilir kapıları, perdeleri, dağılabilir sisleri, dağınık müşahedeler olarak kalıyor. En büyük sözü aklında kaldığıyla söylemeye kalktığında ancak bir tekerleme söylüyor, yaralamaya kalktığında elinde her yeri kırık, noksan ve gevşek bir tatlı kaşığından başka bir şey yok. Mistisizmi, büyük bir eser meydana getirmiş, bir ayağını ve dudaklarını, soluğunu burada bırakarak göçmüş sanatkârların eserlerine gömülü, çakılı, giderek eriyen ve başkasında kendinden vazgeçerek kaybolmada değil, bendir sesinde arıyorlar. Mistisizmi, yakasız gömleği ile bendiri arasına sıkışmış bir hayalet sanıyor, bunun bir hayaletin hayatı olduğunu anlamıyorlar. Mistisizm onlara göre mintan giymiş, elindeki bendire arada dokunan sakin ve selim sesli, galiba konserva-

tuvar mezunu bir kişinin adı. Onun aslında hayalet olduğunu gerçek insanla karşılaşmayan anlamıyor, seslerin şeytanın öbür dünyadan çalarak yarım yamalak hatırlayıp allayıp pulladıkları olduğunu, öbür dünya sesine kulağı açık olan-
dan başkası anlamıyor.

Akşamları evde udumu çalarken eskisi gibi şeytanlar başı-
ma üşüşmüyor. Hezeyan yok, cinnet yok, büyük ruh sıçra-
maları yok. İçimde eskiden duvara bakarken bile hissettiğim
boşluk ve kayıp duygusu yer değiştirmeye başladı. Belki çok zaman sonra yine kendimi gizleyerek buranın mavasısı ile kabarıp şeklini almadan başka çeşit bir acıyla bir insana benzeyebilirim. Şimdi sadece bir aptalım. Hezeyan ya da kıvranmayı özlüyor değilim ama sanki o zaman hayattaydım gibi geliyor. Şimdi seyirci oldum. Bu uzaklaştığım, uzaklaştırıldığım şeyler hayal ve fısıltı mıydı, Felâk ve Nâs ile helâk oldu. Öyle bakan ve öyle gören gözlerim, öyle duyan ve alınan kulaklarım, durmadan kopan bir şeylerim, sabah kalktığımda hissettiğim yanma hissi neydi, ne oldu, beni bırakıp nereye gittiler? Beni perişan eden, bütün o eski hallerim, duygularım, anlayış ve her şeyi öyle görüp öyle duyularımı bana ait değil miydi, duygularım bana ait değil idiyse ben kimin hayatını yaşadım? İnsan hayatına bir hatıra imiş gibi bakabilir mi? Şimdi kimin neyini elde etmeye, giymeye çalışıyorum o zaman? Hem de söylemek kolay değil ama kendimi daha da yadırgıyorum. Ömrüm boyunca ruhum içine girip rahat edebileceği bir beden, bir kalıp, bir çevre bulamadı. Beraber bulamadık.

İnsan en zıddına giden şey başına gelmeden bu dünyadan gitmezmiş, gidemezmiş. Doğru; müzik hocası oldum. İçimde sevince benzer bir kıpırtıya da bu sebep oluyor. Acaba bu hal bu dünyadan gitme vaktimin de yaklaştığını mı müjdeliyor. “Şu da olsun da git bari” mi denecek? Hadi inşallah, az kaldı o zaman. Artık bekliyorum, eli kolu bağlı, bekliyorum.

Eskiden olduğu gibi sıcak bir ağustos günü akşamüstü, hafif bir cesaret için içeceğim bir iki bir Şeyden sonra kendimi asacak halim yok artık, ya da kendimi bir yerden boşluğa bırakacak. Yok artık. Allah'tan bekliyorum. Kendimi zaten hayatta olduğum müddetçe öldürdüm; bedenimi de hallediversinler. Allah korusun, kendimi atamam artık. Yetmiş yedi yaşında intihar eden Zweig mı olayım? O işler yirmi-yirmi beş yaşın, bilemedin otuz yaşın işleri. Bu rezilliği ek ek, atla, olur Şey değil. Adama demezler mi "Yahu ne atladın ben de tam sana geliyordum," diye.

Para için hoca olmadım, ğretebileceklerim taştı da "balımı alacaklara hasret" de değilim, azcık birilerinin evine gireyim çıkayım da bakalım neler göreceğiz de demiyorum, "Doktor kendini dinleme dedi," deyip kendini dinlemekten bile yasaklanıp başkasına dinletmeye çalışanlardan da değilim. Nasıl oldu, bilmiyorum. Galiba en istemediğim Şey olduğu için oldu, başka sebebi yok. Çevremde böyle evlere derse gidip gelen birileri vardı. O, bu, ud dersi, bilmem kim, falan filan derken ben gidiverdim. Arkadan birkaç tane daha geldi. Őimdilik beş talebem var, hepsi kız. Evlere gitmeden önce oraplarımı kontrol ediyorum. Bana siyah deri ev terliğini çevirip veriyorlar. Bazıları plastik tuhaf renkli, tuvalet tokyosundan better bir Şeyler veriyor. İnsanın ayağında bu, elinde ud, milletin evinde, masanın üstüne konan para, bazen konulması unutulmuş para, hatırlatmak için ağır ağır giyilen ayakkabı ve bir tuhaf oyalanma ile durdukça, o kapı önünde çıktı çıkacak ama çıkamayan hali uzadıkça, zaman ie atılan kızgın utanca rağmen bir türlü erimedike kibir, gurur bırakmıyor, nefis terbiyesi böyle olur diyeceğim geliyor. Ya da böyle arsız olunur. "Tb'ına göre, efendim, nelerle olunur da, nelerle olunmaz, kbına göre efendim. Efendim, ah efendim, siz kimsiniz?"

Talebelerin hiçbirinin udla falan ilgisi yok. Hocalar arasında böylelerine talebe deniyor zaten. Derse başladığım g-

ne müzisyen olarak yetersizliğim, sazı hakkıyla çalamadığım vs. için boncuk boncuk terleyerek gittim. Ağır durayım, çok üstüme birtakım sorular, talepler falan gelirse “Her şey sırayla,” diyeyim diye düşündüm. Doğru ya, sırayla, bak, daha bana sıra gelmedi, sana hemen ne oluyor, uyuz. Kırk sekiz yaşındayım. Sorsalar otuz küsur senelik müzisyenim, kimlerle çalmadım ki, ben bile unuttum. Bu yüzden rica ederim, sormayın, bir şey sormayın, sorarak bir şey öğrenilmiyor gördüğünüz gibi, sormayın. Yaşımdan büyük gösterdiğimi söylüyorlar, hoşuma gidiyor, “yaşımdan büyük”, hoş tâbir. Gittiğim evler, girdiğim karanlık apartmanlar, köhnelik, bakımsızlık, her göz daireden fırlayan beş-altı kişi, hepsi doğduğu günkü gibi, kıvıl kıvıl, tuhaf, ne olduğunu anlamadığım yemek kokuları, daracık merdivenler... benim demek buralardan bile alacağım bir şeyler var ha, alacağın olsun, hemen değil, neler neler yaptıktan, nelere katlandıktan sonra, hemen değil. Belli seviyenin altındakinin para kazanması kadar zor bir şey yok herhalde dünyada. Böyle tek başına, belli bir yekûn olmadan arpa gibi bir bir toplamaya çalışmak, her bir parça için ayrı didinmek, olur şey değil. Oluyor, bu da oluyor. Bir saat içinde neler geliyor başıma: Yalan söylemek, bazen gülümsemek, en aptalca şeyi övmek, takdir etmek zorunda kalıyorum. Kendimi yine delice saklıyorum, yine görmek isteyen yok. Talebe iken ezilirdim, hoca iken yine eziliyorum, aynı şekilde eziliyorum. Hocamdan utanırdım, talebemden utanıyorum. Şunu anladım, yemin ederim ki anladım, akli başında insan ömrü boyunca hiçbir şekilde, hiçbir konuda ne talebe olmuştur, ne hoca. Akıl, edep, kendine aitlik, başka sulara karışmama, olduğun halle benzeme ve o olma sadece bu şekilde insana geliyor. Hocasının da talebesinin de soyu kurumadıkça bu kuruluk yeşermez. Bakın bu kadar gübre, bu her yeri saran gübre, bir çiçek açtırmıyor.

Elimde sert kasa içinde udum, kasanın içinde notalarım, boş nota kâğıtlarım, birkaç mızrabım var. Sokakta elimde udumla siyah pantolonum, siyah yarım balıkçı kazağım ve siyah ceketimle, kalitesini belli etmeyen siyah deri ayakkabılarımla yürürken bana hafiften dikkat eden kadınlar oluyor. Tabii dikkat edilmeye alışkın değilim. Dikkat edileceğim, buna muhtaç olduğum temiz ve en acılı zamanlarımda benden beş beter, elimi tutmakla beni yarım adım öteye taşıyamayacak, hiçbir tesellisi, ufku, vuzuhu olmayan kendi bir çöp, varlığı bir yük, sesi deccal sedası, kadınlığı insana ihtiyaç ve arzularını hor görmeye alıştıran insanlar vardı hep. Hepsi istisnasız böyleydi. Neden kötünün içine bir tane bile kazaen olsun bir iyi karışmaz? Neden, iyi bu kadar mı kendini korur gözetir? Onu başka kollayanlar mı var, ona çevreyi, bizim gibileri sıkı sıkıya anlatanlar mı var? Bazen sezdiğim ve bunu sezmeyle tarif edemeyeceğim hallere girdiğim şey; beni, beraber olduğum kimseleri uzaktan görenlerin ızgara ya da kebab kokusu alır gibi havayı koklayıp, süfli bir aşevi, kamyoncu lokantası, ücra bir taşra köşesinde nelerin piştiğini, yendiğini, nelere el uzatılıp, nelerle açlık bastırıldığını gören fark eden ve gördüğünü bile belli etmeden kaçarcasına uzaklaşan başka insanların varlığı. Açlığın, eksikğin başka bir eksikle yamanması, bunun bitiş anında yüzde görülen o tuhaf, yaşamaktan, kendinden, ihtiyaçlarından duyulan müthiş keder. Açlığa duyulan lanet ve kötü, çok kötü bir tokluğun kederi.

Hayatı benim gibi romanlardan, şiirlerden, filozoflardan, müziğin ilk şırınga ettiği marazdan öğrenen kimseler, hep büyüklüğün, vazgeçişin, kendini esirgemeyişin, maddiyata kıymet vermeyişin, ruhsal yükselişin büyüüne kapılıyorlar ve bunu olabildiği kadarıyla kendilerine yaklaştırmaya çalışıyorlar. Ancak bütün bu yüksek şeylere talip olan, onlarsız kendini küçük hissedenleri hayat ne yapıyor, en utanılacak hale getirip kaldırıp atıyor. Sathi söz söyledim, biliyorum. O

zaman nasıl diyeyim; atmıyor da kendisi hayatın kati kurallarının dışında kaldığı için ister istemez atılmış gibi oluyor. Burası, yani dünya malum, meydana getirildikten sonra, kuraları belirlendikten sonra sanki dönüp de bakılmayan bir yer. İster kediler ezilsin, ister hayvanlar en acılı bakışları ile can versin, en ulu ağaçlar çatır çatır bir hiç için devrilsin, yüksek düşünceye sahip insanlar perişanlıkla şaşkın bakışlarla son nefeslerini versin, kendinin olmayana el sürmeyen açlıktan ölsün, herkes ama herkes de onu kinasın “aklını işletseydi” desin. Bunları düşleyip, bunların çabasında olup iflah olan görülmüş değil. Hayatın en istemediği, istemediğini, öğrendiğini belli ettiği bir insan tipi sanki. Halbuki hayatı dinî öğretilerden öğrenen ve o kuralları uygulayanlar hep “aklını işletenler” olabilmek için hep akıllarını işletiyorlar, bu dünyayı unutmuyorlar, Cuma vakti ara veriyorlar, sevabıyla işleri daha da açılıyor, sabah dört rekâttan, tesbihattan sonra işe koyuluyorlar, olmayacak şeylerin peşine düşmüyorlar, adeta âşık olmuyorlar, kadına da ettiğinden fazla değer biçmiyorlar, işlerine yaratıyorlar, çocukları işlerine yaratıyorlar, namazları işlerine yaratıyorlar, şiirle kendilerinde kapanmaz delikler açmıyorlar, “Şuara” suresini okuyor “El Hakk” diyorlar, hep “akıllarını işletiyorlar” kötü alışkanlıkları bile yok, erken yatıp erken kalkıyorlar, içi kötü bademli kayısı, memleketten gelmiş kabuklu fındık yiyorlar, şiirin cinnetine, müziğin cehennemine, edebiyatın saldırılarına kapalı ve kayıtsızlar. “Hüsrân içinde” değiller, sabra ve namaza sarılmışlar. Başka türlü yaşayıp hisseden iman sahipleri ise Kitap’a değil Kierkegaard’a iman etmiş gibi duruyorlar. Aslında kişi gerçekten iman etse dünyanın yüzde yirmisine bile dokunamaz. Hadisler “Yalnızca orta kırıttaki insan mutludur, memnundur” demiyor mu? Ne güzel söz, ne doğru söz. Orta kırıttaki insan, orta akıldaki insan, yaşadığı dönemin ortalamasını iyi alan insan, ortalara iyi geçen insan, orta yetenekte-

ki insan, ben mesela yeteneksizim, çok yetenekli olsam yine perişandım, şimdi perme perişanım. Onun belki bir gururu vardır, orta olsam ben kendimden, herkes benden, ben dünyadan, dünya benden hoşnut olacaktı, sırat-ı müstakim gibi yok diyecektim. Herkes de beni bir kere daha beğenecekti. Pizzaların parasını ben verecektim, tatlı ne yiyelim diyecektim, korkmayacaktım, terlemeyecektim, hep rahat olacaktım. Orta işler yaptın da bu paraları kazandın diyen olacak mıydı? Olsa bile ne olur ki, ben kibar kibar orta gülüşümle gülecek, beni iğnelemeye çalışan da “Eh herkes aynı olsa dünya yaşanmaz, ne olacak çapata ekmeğini, pecorino peynirini, jumbo karidesini, merlot şarabını kazanıyor, bir filmde görmüş pinot noir’ı da beğeniyor, yiyor yediriyor, tatlı tatlı gülümsüyor, ayağı ağrısı sigortası ile hemen tedavisini en şık hastanede yaptırıyor, daha ne isteyeyim, sinirli, alıngan simit karası mı?” diyecekti. Orta halimle ah, herkes yanımda kendini iyi hissedecekti. Ben, zaten hep iyi hissedecektim. Sıkılırsam bir Remy Martin açacaktım, VSOP tabii, tabii canım, “Para ne ki, olmazsa çalışırsın,” diyecektim, “Eşeğin evladı para çalışıldığı için yok,” diyen olacak mıydı? Bilmem, aldırmayacaktım, böyle orta yoldan kazandıktan, bedel ödemedikten sonra para ne ki? Tekelci bile beni beğenecekti. Gerçek, saygı duyulacak ve bir sebebin alkoliklerini değil beni beğenecekti. “Orta abim gibisi yok, ağzının tadı var, efendice içeceğini alır, efendice parasını verir; verirken sağı solu seğirmez,” diyecekti. Dünya bana orta oluşumun değerini ödeyecekti; ortaların yüksek maaşına bağlanacaktım. Eh çok şükür, bak, şükredenim aynı zamanda yeri gelir sabredenim, ama Cevziye’yi, Teymiye’yi bilmeyenim. Niye bileyim? Kötü öğrensin adam olsun, iyi, iyinin hakkını versin; ben tamım, kâmilim, bir fincanını var o da dolu, doldurmaya çalışanlar, bu sırada döküp saçanlar düşünsün. Elhamdülillah.

Allah Allah.

Hocalar hep hesaba duruyor, Şu kadar talebe haftada Şu kadardan Şu parayı eder diye, bir keyifleniyorlar. “Keyif eŐekte olur,” diyen doğru söylemiş. Bu keyfin üstüne çekilen hafif bir anırma, anırđıđı ile kalmayı getiriyor. Talebenin yarısı ya dersi iptal ediyor, ya gidilince parası haftaya diyor, ya unutmıŐ gibi yapıyor, anırmanın sedası hocanın hafızasında ayrı, bilinmeyen ama bunu keşfeden olmayı ifŐaya utandıran yeni bir makam olarak kalıyor. En iyi bilineni gizleyen makam; inkâr makamı. Kazanılan para, kazanıŐ Şekli ve veren dolayısı ile hemen insanın atıp kendinden uzaklaŐtırmak istediği bir para oluyor. Birkaç bira içiliyor patatesle beraber, kalkarken “keşke” dedirtiyor her Şey için, “keşke”. Buruk bir tat, hafif baş dönmesi, fazladan yağın ne yapsam dedirten ağırlığı ve utancı. Hayatın bıraktığı tat gibi. Ders verirken de çalarken de nota öğrenir, sazı tanır gibi bir ezberimiz var. Belli, ne olduğunu bilmediğimiz ama hele dar zamanda hele en anlamadığımız zamanlarda dilimizin altına yuva yapmış bir yalan gibi çıkarıp işini gördürüp yerine sakladığımız kelimelerimiz, cmlerimiz var. Yani ben de bu cümlelere aşınayım. Refleks gibi fırlayıp anlayışsızlığın yakasına yapışıyor. Öbür anlayıŐsız da ya bıkkınlıkla ya da çok aşına değilse gerçek, içerikli olabileceği vehmiyle susuyor, tasdik ediyor. Bu hale eşlik eden mimiklerimiz de var, ne kadar ne değilsek oymuŐ gibi duran her Őeyimiz var. Kendinden sıkılma, yanındaki rol arkadaŐından utanma yok. Dedim ya, dünyada rahat arayan buraya doğru yola çıksın. Miras bu herhalde. Ne kadar olmak, yapmak, oluŐturmak için canını ortaya atmış olağanüstü insan varsa geçmişte, kendileri bütün bunların acısı ve elde edemeyiŐi ile yollarda çitler, çalılar, anlayıŐsızlık dikenleri arasında kapkara kuyularda çok canları yanarak can vermeyi tek nimet bilerek gmŐlerse, bu gidenlerin kendilerinin varlığından, zenginliğinden giderken haberdar olmayıp bıraktıkları müthiş miras sonrakilere böyle

bir hazır yiycilik, böyle bir “atın kazancı eşek içindir” halinin makamlı anırtıları, neşeli tepişmeleri hep hazır yemleri eşeleme, eşelediğini bulma, yapma zannetme halini yaşıyor. “Bana yaptırıp şiiri rengin eda, benimdir deyu gösterirdi bana,” demiyorlar. “Malımı it yedi, bağırmı bit yedi,” demiyorlar.

Ya hoca ya talebe kısa bir süre içinde biri ötekine göz koyuyor. İşte böyle kolay bu işler, bu kadar. Kimin gözü kimi gördü, eli kime erdi ise. Ama sorsan falan da filan, evet. Bana da göz koyan oldu, gözünü seveyim. Mıhafazakâr bir ev ise, kızın anası fazla suzişli nağmeler duyarsa, mutfaktan kabı kacağı tıngırdatmaya, yetmezse şangırdatmaya başlıyor. Kız utanıyor. Böylesinden para almak daha zor ama ne çare böyleseleri emeği hiç zayi etmiyor, vermeyi unutmuyor. Bazı hafta iyi çalışmış bazı haftayı tümünden boş geçirmiş olup, baştan dikkatle dinlediği derslerde hafif bir ifşadan sonra ders konuşulmasını kendine hakaret sayıyor. Hep kendinden, bilmem neden bahsetmek istiyor, yirmi beş senesini bana özet geçmek istiyor. Üstelik bu konusuz, sadece neden anlatıldığını anlayamadığım bazı olayların aktarımına hayat deniyor, çok da uzun anlatılmaya çalışılıyor, ben bu hali kısaca özetlemek istiyorum. Benim göz koyduklarım elbet daha iyiceleler, tam da tahmin edildiği gibi onlardan da bana fayda yok. Şöyle böyle az çok bir gayrette oluyorum ama uzun mesafem yok, tıknefesim, varyetsiz, hülyasızım, kendimi sevdireceğime inancım yok, bunun için tonla atıp tutmam lazım, sevmeye de sanki bitâbım. Sevmeyle işin ne diyeceksiniz; zaten işim yok da sevme derken biraz olsun beğenmeyi kastediyorum herhalde, ondan bahsediyorum. Gerçi kızların donuk kahverengi, arkadan sıkı bağlanmış saçlarından ve saç diplerinden, kıvrılmış kaküllerinden, kötü penyelerinden, kısa bacaklarından, kolunu kaldırıncaya gelen kötü deodoranlarının kokusundan, evlerinin kokusundan, tırnak

diplerinden, terliklerinden, bazısının dışlarından, bazısının salonundaki eşyadan, kitaplıktaki geniş geniş konmuş yarı-sı eksik tefsirlerden, gazeteden alınma tabiat üstü olaylar kitaplarından, *Râmûz-ül Ehadis* kitabından, Mevlânâ güldestesinden, uzun yıllar öncesinden kim bilir kimden kalma kenarı kıvrılmış Gorki'nin gençliğimiz kitabından, şemalı radyo lambaları kitapçığından, sehpanın üzerinde duran küçük küçük tabiat risalesinden... üzerime, gözlerime öyle kör edici bir ışık tutuluyor ki bir âmâ olup bunun neticesinde tuttuğumu kuvvetli bir tutuşla tutmam gerekiyor. Arada tutuyorum; sıkıntısını aylarca çekiyorum. Bu evler, bu dapdar evler, bu akli, zihni, ıstırabı bile dapdar evler, bu evlerin daracık tek koridoru, her biri başka darlığa tıkanan üç odası, genişliği temsil eden dar ve mürai salonu, salonun ceviz büfesi, büfenin her biri intihar çağrıştıran kadehleri, fakfon gümüşleri, resim çerçeveleri, otuz sene evvel Almanya'dan gelenin getirdiği kapağı metal kendi seramik iri bira bardakları, açılmamış, şişesi hoş diye konmuş küp şeklinde bir viski şişesi, örümcekleri kör eden, ayaklarını dolaştıran sonsuz örümcekli dantelleri... neden, neden başkalarının evinde intihar bile soysuzlaşır, neden bu insanlar her biri keskin bir silah olup dokunanı, bakını yok eden bu teçhizat içinde yaralanmadan yaşarlar?

Pek küskün, alıngan kimse yok çevremde. Alıngan diye aldığını beğenmeyene, aldığından incinene mi denir, istediği verilmeyene mi? Benim etraftakiler alma heveslileri, ne olursa, bugün bu, yarına kim bilir? Bugünün acısını yarın çıkaracak olmak pek kalender yapmış herhalde. “Biz çelebi mizacız,” diyorlar. Daha kötüyü hatırlayıp “Rahim Allah-un nebbaş evvel,” diyorlar. Pek de güzel diyorlar. Her saz aramıza girebiliyor; arkadaşlarım dünyanın her müziğine açıklar. Dünyanın her müziğinden alacak şeyleri var, nitekim güzel güzel alıyorlar. Dinleyenden bir adım ilerideler,

bu yüzden dinleyen de onları kendine pek yakın, pek samimi buluyor. Benimkilerin çalıp söyleyip de dinleyenin anlamadığı ve aynısını düşünmediği şey yok. Karşılıklı tasdikte ve neşedeler. “Allah afiyette daim etsin,” diyorlar. Çalan, dinleyen “Âmin,” diyor. Dua kabul oluyor. Yerel şeylere çok meraklılar. Dünya bilindikçe bilinir, hatırlanır ve her şeyin yeri yerinde sayılır olmaktan çıkıyor galiba. Dünya bilindikçe küçülüp ufalıyor, her şeyini kaybediyor, herkes kucakladıkça herkesten bir gayrimeşruluk yükleniyor. Herkese her şeyi vereceğim derken herkesin oluyor, aptallar ona eskiler gibi şaşmıyor, büyük filozoflar gibi kırcalayıp bitap düşmüyor, sanatçılar gibi o döndükçe ıstırabından sersemlemiyor, alıyor, kullanıyor, kemiriyor, semiriyor, tepiniyor, geriliyorlar. Zimbabveli ahmak yanıp yakıldıkça bunu duyan, bu sesi bir yerde kullanıveriyor, çöl Arap’ı haykırırken birisi bendiri kapıp ritmi yakalıyor, zavallı Afgan canhıraş dağlara dönüp bağırırken, ee dünya küçük bu bağırışı duyan hemen onu neylerin arasına yerleştireveriyor. Artık dertlerin paylaşımı değil derdin dert bölümüne hiç bakılmadan çıkan ses veya görüntünün kapılıverdiği devirde hızlı kapana, herkesten evvel duyup kullanana müzisyen hatta sanatçı deniyor. Böylece dert birken iki oluyor, müzisyenin membaı da kurumuyor. Birisi içtenlikle salâ okusa, aşır okusa din don bilmeyp, geleneksel müzik yapanın, biri ağlasa fotoğrafçının, biri çıplak ve perişan kalsa görüntü yönetmeninin ağına düşüyor. Dünya olacak göbeği aklının önünde giden kocamış da bütün bunları zenginliği zannediyor. Bir şeyden haberi yok, bir uğultudur tutturmuş, zırlı zırlı dönüyor, yaşından başından, dağlarından, denizlerinden, buzlarından utanmıyor. Sahibi utanıyor. “Biz dünyayı yaşanır kılıyoruz,” diyor vakardan kalınlaşmış gunneli bir ses. Hani hamam tasını çevirirsiniz de altında kirden, barlanmaktan kaygan mat bir tabaka oluştuğunu görürsünüz. İşte bazısı onu utanıp hemen

temizleyeceğine tırnağı ile süslüce adımı yazar ya “Ayşe” diye, işte böyle. Silinecek, görmezden gelinecek, daha iyisi hiç o hale getirilmeyecek şeye, dünyaya, o kaygan, kirli tabakaya böyle isimlerini yazıyorlar işte. “Efendim, ne diyelim, desek söz, demesek yüreğimize köz oluyor.”

Bir Feneryolu’ndayım, bir Saraçhane’de, bir İçerenköy’deyim, bir Fındıkzade’de. Fıldır fıldır dönüyorum, talebeden talebeye koşuyorum. Bir gün, bir şeylerin kolayıma geldiği bir gün, dersi de talebeyi de elimde sabun gibi kaydırıyorum. O kadar belli ki ne yapılırsa ne olacağı, o kadar belli ki bu be!!!lik beni deli ediyor. Beğenilmek, ama yanlış kişi tarafından yanlış yerimden beğenilmek o kadar kolay ki. Ne kadar kolay kendilerini ele veriyorlar, ne kadar kolay dökülüveriyorlar, ne kadar hızla akideleşiyorlar, ne kadar gevşekçe tespih gibi çekiliveriyorlar. Ben peki bunca kolaylığın içinde bu kadar güçlüğü nasıl buldum da onun kendisi oldum? Bu kadar, eğlenmenin de, üzülmenin de, yapışmanın da bu kadar yakınındaki milyonlarca insandan benim nasıl haberim olmadı? Ben yaşarken bunlar nerdeydi? Şimdi öldüm de mezarlık sakam bunlar mı oldu? Ben dünyanın neresini tutmuşum, neresinden bakmış da korkmuşum, bu kadar bana gözyaşı döktüren ve yirmi beş yaşında gözlerimin çevresini kırıştıran o ışıklar, o bana uzak olan ışıklar nerede? Ben, dışarıyı görmeden içine bakan ben, bu kopkoyu dehlizimde elimi kendi duvarlarıma çarpa çarpa kendi içimde gittim, geldim. Neden şöyle bilmenin, tanımanın uçucu, uçurucu hafifliğini bir türlü edinemedim? Bu kadınların nesinden korktum? Bakıyorum da şimdi, elimi atamıyorum elimde kalacaklar diye. En yukardan, tutulmasına alışkın olmadıkları yerden tuttum diye mi her şey elimden düştü ya da zaten tutamadım? Ne kolaymış bir zendost olmak, uçarı bir gülümseyişle daldan dala konmak, boşluğu ve boşunalığı başkasının dolduramayacağı o boşluğu diğerleri ile hep lehi-

me bir mesafe olarak korumak. Başkaları benim boşluğumu doldurmak için var güçleri ile neleri var neleri yok bana fırlatırken ben ne verildiğinden de, sebeplerden de boşluğum sayesinde uzakta ve bazen uçarı, bazen sıkıntılı gülüşümle başkalarını, olmayan bir ideale varmış akılları ile boşluğuma hayret ve hayranlıkla ama hiç sıkılmadan bakar bırakmakla vaktimi geçirseydim acaba o halde şimdiki kadar hatıram olur muydu, ayrıca ıstıraba hatıra denir mi? Bilmem, yalanın ya da taklidin hatırası kalıyor mu peki? Bilmem. Ne kolay, bir yerlerin içine girmek, bir şeylere dahi! olmak ama sadece dahil olmak, ondan gelenle yaşamak, ne kolay kendinle baş etmek yerine dünyayla ve ötekilerle baş etmeye çalışmak, ne oyalanma. Şimdi düşünüyorum da on sekiz yaşında olsam, yüzümde bir parıltı ve daha her şeyi kaldıracak bir tazelikle, uykusuzluğun, sigaranın, somurtmanın, anlayışsızlığın yakıştığı yaşında, anlayışsızlığıma en anlayışlının hayran olup kölelik ettiği yaşında, ben bunu artırdıkça artan çekiciliğimle, nereye yürüyeceğini bilir gibi emin yürüyüşümle, neye güldüğünü bilirmiş gibi gülüşümle, o uzun öğleden sonraları sokaklarda evinden daha rahat eden insanların hafifliğinde yürüseydim, büyük şairleri hiç tanımasaydım, fazla müzik dinlemeseydim, bir sürü arkadaşım olsaydı ve onlardan sıkılmasaydım, utanmayı zaten pek bilmeseydim, şöyle hani içim sızlamadan bir sabah hayatta olmayı sezerek, ama tatlılıkla sezerek Harbiye'den Tünel'e kadar yürüseydim. Etraftan gelen sesler, dükkânların açılış hazırlıkları, konuşmalar, itişmeler bana da ait olsaydı. Bunlara hep komşu çocuğun oyuncakları gibi göz ucu ile imrenerek bakmasaydım, bana da aynı rahatlıkla seslenilebilseydi, acaba ne duyardım? Acaba kendilerine hep böyle seslenenler ne duydular, bu duydukları çarpan bir ses miydi, içe işleyen mi, kalan mı, ait olan mı, yer eden mi, kolaylaştıran ılık bir şey mi, sertliği yok eden mi, hayalleri kırıp hayata yaklaştıran "Buradan de-

vam et!” diyen mi? Hiç seslenilmeyen, hep kendi sesiyle kalan için tahmini bile zor. Gerçi hayat belki, kendiminki bile sanki bir tahminden, vehimden ibaret. Şöyle böyle biri olduğumu tahmin ettim, değilmiş, yatkın olduğumu tahmin ettim, değilmiş, dayanıklı olduğumu tahmin ettim, değilmiş, anlayabildiklerimi kaldırabilirim zannettim, hiç değilmiş, başkalarını idare edebileceğimi kendime bakınca tahmin ettim, bu da değilmiş. İstememek zordur dedim, istemek de değilmiş, durmak da, kalmak da, hareket etmek de tahminlerim gibi değilmiş. “Zan gerçekten bir şey ifade etmez,” diyorlar. Evet, etmiyor ama zannetmemek de etmiyor; sadece kötü zanla günaha girilmiyor, kendini de başkalarını da aldatmıyorsun, tamam, bu da bu hale göre iyi de, insana düşen bu kadar mı, ben neyi bilebilirim, neyi, tahmin edebilirim, ne zannedebilirim, bütün bunların yanlış çıkması beni karaya çıkarmıyor da hangi denizin ortasına atıyor? “Cehalet denizi engindir, ama cahil de bir türlü boğulmaz,” diyorlar. Ne diyeyim, iyi diyorlar da biraz da başka taraftan konuşsalar. Yani bu diyenlerin korosuna dahil olsam, ben de böyle suzinaktan bağırır, söylerim ama tüm sesler bu kadar mı? Dünyadaki bunca fırtınanın hiç çıtı yok mu, öbür tarafa gidince zaten bunlar ve bunların çok iyisi orada bize söylenmeyecek mi, biz buradan oraya ne götüreceğiz, kimin sesiyle gideceğiz, bu ses bizi hiç mi haklı çıkarmayacak, hiç mi acındırmayacak, hepimiz, alçak, suçlu, rezil, ahlaksız, tembel cehennemlikler miyiz? Ben ahreti bu dünyadan fazla tanıdım, bu bana daha fazla anlatıldı, şeytanları Velhan’ı, Hanzeb’i görsem tanıyacak haldeyim de kendimi de, annemi de, arkadaşlarımı da tanımıyorum. Dünyayı da ahrette mi öğreneceğim, buradakiler de orada mı ayan olacak?

Derse gitmek, adına ders denen bu düştüğü halin adamı olmanın ne olduğunu bilen istihza ile baktığı şeye tahammül ve kendi durduğu yeri bildiğini göstermek için aynı

istihzanın çok fazlasını, horgörünün daha ilerisini, yapılan işin kofluğunun farkında olup bununla dalga geçildiği intibainı sürekli ve inandırıcı şekilde vurgulamak gerekiyor. Yani her an aslında müzik hocası değil, umursamaz, üç-beş kazanıp eğlenen, kazandığını umursamayan, kız öğrencileri ile ilgili anlatıp güldürecekleri bitmeyen, öbürlerini halı gibi tokaçlayan, bir sürü insanı küçümseyen, “ben hiç değilse sizin gibi olmadım” demeyi cebinde taşıyan olmakta büyük istikrar gerekiyor. Zaten süfli haller bunun ucundan kenarından ifşası ile gerçeğinin unutulmamacasına görülmesine, sahibininse bir daha tek söz edememesine, artık ortadan kaybolmasına sebep olur. Hani bazen birden kaybolan arkadaşlarınız vardır ya; kendilerini ya çıplak görmüş, ya bir şekilde istemeden de olsa tanımış, bir haline agâh olmuşsunuzdur, bu, işte bu kaybolmayı gerektirir. Tanımayanların yanına gitmeyi gerektirir. Ben de bu yeni mi, çok eski mi, benim mi, kimin bilmediğim çevremde, hâlâ şu halimle, kendim diye bir şeye sahip çıkmaya çalışıyorum. Onu büsbütün, nasıl diyeyim, bu elli senelik perişan, kendini arayıp bulamamaktan bitap benliği, bu kendine bakmaktan gözleri yanan zavallıyı ayrı bir varlık gibi elimle, rugan ayakkabılarımla, çok hasta olduğunu belli etmemeye çalışan gözlerimle teselliye çalışıyor, “Belki, belki bu da başka bir revnaktır,” diye bir uyutup bir uyandırıyorum. Tabii her hal, onu ne olarak hayal ettiğimle bende, içimde bir mana alıyor. Hayali içime daldırıp çıkardığımda gördüğüm, bulduğum, yakaladığım onu kıymetli ya da iğrenç yapıyor. Hayatın uyku hali olduğu, uyanmanın, uyanma haline yaklaşmak olup daha derin ve uzun uyuyabilmenin yolunu, yerini bulup derinlere dalmanın görmüş geçirmişlik sayıldığı, yarım yamalak hatırlanılan uyanıklık anlarının bulanık hatıralarını asılmış, hep o imiş ve öyle yaşayanmış gibi aktarmak ya da öyle sanmak da herhalde bu uykuya dahil. Uyanık olduğunu

sandığın anlarda uyumak, gerçek zannettiğin şeyin rüya değiştirmek olması.

Udumu yine de uyuz uyuz çalmayayım diyorum, ona bir tansiyon yüklemeye, o tansiyonu içimden akıttığımı anlamayı başkalarına bırakır gibi yapıyorum. Elhamdülillah, anlamayan, keşfetmeyen yok; keşfini anında ifşa etmeyen yok. Demek ki başkasının başkasında yapacağı keşif, ona koyduğun peyniri yedirmek, o yerken görmezden gelmek, ben ne buldum da yedim diye yanına geldiğinde hayretle dinlemek. Biraz sıkılabilirsin elbet ama yedirdiğin de hani bu kadar diyeti hak ediyordu. Udumun fildişi taklidi yeşilimsi gri kafesleri var, gayet uyduruk. Kafesi var ama kuşu yok. Ben dışarıdan gelip şöyle iki deprenen kuşu oluyorum sanki. Sol elimle udumun sapını sallayışım, o sallanıştan medet umuşum anlayan bir bakışla beni ağaçta sallandıracakken, bu sallanıştta bir şey bulanları görmek gözümde yedi milyar insanı silikleştiriyor. Kendimi bir ağaca asmış ve dünyadaki tek hareketimi bütün baş, el, kol sallayanlar adına da yapmışım gibi gösteriyor. İçim, çok ender anlarda duyduğum bir yükseliğe, bir özleme kavuşmaya başlıyor. Düşünceye başımı iyice sokunca her zaman olduğu gibi sönmüşüyor ve benden uzaklaşıyor, beni tanımazdan geliyor. Aklımda diyemem ama her neredeyse bir ağaç ve bir sallantı imgesi hemen hep o bulanıklığıyla tuhaf yerlerimde ikâmet ediyor.

Gitarda doğru düzgün solo çalamazdım, en büyük üzüntümdü, beni hep yeise düşürürdü. Bu kadarı yapabilseydim belki çoğu müzisyenin fazla kurcalamadan kendinde olduğuna vehmettiği müzisyenlik, yetenek vs. iddiasına dalıp oyalanabilecektim. Elimde hareket halinde değişebilen bir şey olacaktı, hiç yapamadığım o hale uyma hali belki yakınlaşacaktı. Hiç olmadı, ellerim ceset katılığında, kendimi se-yirden bitap, ağır, tutuk ve tahammül edilmez kaldım. Şimdi de ud ile aynıyım. Taksim yapmak, elbet bir ferahlık, ge-

nişlik, bir ispat, kendiliğindenlik iken kös kös parçalara kör dilenci ilahilerine maşrapaya vurarak eşlik eden, salyasını da arada elindeki maşrapaya akıtarak katılan kocakarılarından farkım yok. Bu hali biraz tansiyon, sallantı, ani ajilite-ler ile telafiye çalışıyor, divan sazı şeklinde çalarak varlığı ile barizlik oluşturmaya çalıştığımı değil bariz güçlü eseri öne aldığımı söylüyorum. “Müziğin yarısı edeptir, aferin, kendinden, yapabileceklerinden feragat en yüksek sanattır, infak ediyorsun, infak,” diyorlar. “Estağfurullah, başka türlü-sü elimden gelmez,” diyorum. “Maşallah, maşallah din güzel ahlaktır,” diyorlar. “Teveccüh ediyorsunuz,” diyorum. “Sen teveccühe varmışsın, kaybolmasın diye söylemiyorsun, ev-deydim diyorsun, Selimiye’de yatsıda görmüşler,” diyorlar. Başımı eğiyorum.

Evet, gerçeğe varmak zor, talip olmak bile zor ki ne zor, bilmek zor, olmak zor ki ne zor. Mesellerdeki, irşat kitaplarındaki gibi yolda olana, vasıl olana bir sükûnet, bir gizli memnuniyet de gelmiyor, sancı son sürat son nefese kadar devamda, rahat bırakmıyor. Kendinin ve diğerlerinin farkına varmayı gözde ve akılda sürekli kılmadığı için kişinin kendi hakkındaki yatışmışlık anları ani birer vehim gibi bin tereddüt bırakarak geçiyor. Evham, tedirginlik, muamma sürekli. Yani kitaplardaki o ağır, sözünü terazili söyleyen, emin, sükûn bulmuş varlık kitaptan kesilip şekillendiği anda yaprak gibi titremeye başlıyor. Böyle rahat olmak için kendini de ona bu rahatlığı vereni de enikonu bilmesi lazım. Bununsa ölene kadar garantisi verilmiyor. İmanı olan, parası olan rahatlığında ve genişliğinde arkasına yaslanıp başkalarının telaşına kaşlarını kaldırarak bakamıyor. Son ana kadar hep göz üstünüzde, kendi gözünüz size düşman, kendi kalbiniz çır çır çırpınıyor, ayaklarınız en olmadık yere meyilli, adımı hazırda, burnun almadığı koku yok. Şairler anlamaktan yorgun, ama anladıklarından kimseye fayda yok.

Sözün havası asılı kalıyor, isteyen altından geçip biraz o havaya giriyor, ama anlamak, buna dahil değil maalesef. Anlamak başka muammaların da varlığını anlamak mı? Gizli sırlara mazhar olanlar ellerinden kaçmasın diye ifşa etmiyorlar ama bildikleri ya da ellerindeki gerçekten bir sır mı, yoksa sokak çocuğunun yemin billah ettirerek herkesin bildiğini arkadaşının kulağına gizlice fısıldaması mı, bilmiyorum. Erik ağaçlarının altında olur böyle şeyler. Evdeki şişman çocuklar da anlatır.

Akşam sabah dımbır dımbır çalıyoruz, sazlarımızdan bazen yüksek bir müziğin eskiden kalma sedası yangın yerinden fışkırmış bir çiçek gibi görünüp kayboluyor, görüldüğüne pişman derhal soluveriyor. Solmak, kendiliğinden soluvermek bazen ne güzel, koklanmaktansa unutulmak ne güzel, belki de hiç bilinmemek ne güzel, acaba hazine denilen bu mu, olup da, hüküm sürüp de, bilinmemek mi? Sazlarımızdan tam bir çiçek görünür ve bizi görür görmez solarken işte tam o an, biz ve bizim zevkimizle oluşturduğumuzun ortaya çıkış anı geliyor. Bin yıllık küllü çörek masamızda çekiştiriliyor. Sazende arkadaşlarım, ah arkadaşlarım, şu sazlar var ya elimizde, hani şu teller, gövdeler, valla-hi billahi bizi yakacak, yakıtımız bunlar olacak. Güzel olan ne ki, güzel deyip duruyorum. Güzeli hiç görmeden, yanında durmadan, hep güzellik yaratmış insanlar olduğunu seziyorum. Güzellik onunla temasa geçmek değil, o olsun ve yaşayabilsin diye çirkinliğe de çirkinleşmeye de rıza göstermek herhalde; hatta talip olmak herhalde. Biz talip değiliz, talih arıyoruz sadece, biz dediğim ben ve bana benzemeyenler. Çünkü ben kendime benzemeyen bir ömür sürdüm. Bu ömür aslında bana, benim olamayışıma benzedi. Benim ömrüme benzese benim kâbusum herhalde, terletirdi, suskunlaştırırdı, düşündürürdü, ağır ağır elimden kaçıp da kâbusuma dönmeyeyim diye bana çok ağır hareket ettirirdi.

Nasıl düşünülür, düşünme denilen şey nedir, bilmiyorum. Düşündüğümü söylediğim vakit söylediklerim, hissettiklerim anlık içe doğuşlar mı, kıskançlıklarım, ele geçiremeyişlerimden duyduğum yeis mi, kendimle ve dış dünya ile çarpıştığımda kucağıma düşenler mi, neler bilmiyorum. Her şey başka olsaydı, ben de bu her şeye dahil mi olacaktım, her şey başka olmasa ben yine başka olmayabilir miydim, değerli olan hangisi, burada değer aranır mı, değer mi? “Şahsi çıkarlarını, süfli düşüncelerini, istek ve heveslerini çıkar, kalanlar düşünceye dahil olabilir.” diyorlar. Şahsi çıkarlarımı sözde hiç bilmedim ama bakıyorum da bilmemekle bunlardan feragat etmemişim; kendiliğinden olmadılar diye çıkarlara küsmüşüm. Çıkarlarımın peşinde olmamayı daha çıkarıma uygun bulduğum da olmuş, cepheyi genişletmemeyi, cephelerden uzak durmayı ganimet istemezlikten değil, ganimetle beraber cepheyi de, savaşıları da bir arada istemekten el atılmayacak mesafede görmüşüm. Elimde bir avuç bir şeyle, herkesle beraber akşam karanlığında bayırdan aşağı yürümeyi küçültücü bulmuşum. Süfli düşünce ise “Kendini daha büyük ve yüksekte eritemediğin, kendini unutmadığın her düşüncedir,” diyorlar. Kendimi içinde eritmek istediğim her hal eriyerek kaplamak istediğim şeyler oldu. Eriyerek kaybolmak, zaten kayıpta olanın işi değildir gibi geliyor bana. Önce eriyebilecek bir kütle olabilmek, eridiğinde bir işe yaramak lazım herhalde. Benim erimemden denizlere ne, o ancak diyebilir ki “Boş verin ben bunu da temizleyebilirim, benim sonsuzumda bu ne ki.” İnsan kendini değerli bulmayınca kötü bir malzemeyi atıp atmama kararsızlığında kaldığı bir tencerenin önündeki haliyle duruyor, bu elimdeki bir artış sağlar da tadı çok bozar mı, buna muhtaç mıyım diye düşündürüyor.

Elli iki yaşındayım. Üstüme, yaklaştırmaya çalışmasam da sanki bir kırantalık çöktü. Kendi başıma ya da akranlarım-

la beraberken, aynı işi yaptıklarımla beraberken değil de galiba gerçekten genç ve henüz kılıktan kılığa girme mecburiyetinde kalmamışların yanında sanki ihtiyarlıyor, sahtekârlaşıyor, ucuzluyorum. Onların şimdiki hallerinden “henüz” diye bir geçicilikle bahsetmem, bu hali bana özgü değil hayatın elime tutuşturduğu olduğunu ifade etme isteğimden elbet. Ama bunu ifade etmeye, buna inanmaya, hatta bunu istemeye ne gerek var, ihtiyaç mı, bilmiyorum. İnsan iyiyi görmek istiyor, yokken onu övüp gözleri yaşarasıya hakkında konuşuyor. Onun öyle olma, öyle kalma çabasında oluşunda her şeyi buluyor ama, canlı gördüğünde, kendi bedenini cesede ve çiğnenip geçilmesi, kaldırılıp atılması gereken bir çöpe dönüştüren bu tecrübenin yıkıcılığında da hayatın en acı tatlarından birini buluyor. Hayalen, fikren, olmuşlarına bakarak kendini değersiz bulmak bunun yanında hafif ürpertici bir rüya gibi. Bunu anlamak da, temizden, yüksekten rahatsız olmak da temizlik ve yükseklikten nasipsizliğin ve bunlara ait artık hiçbir umudun da kalmayışının delili. Al delilini, kimseye gösterme, sakla. Her şeyimi saklamaktan sanki iyice hafifledim. Her şeyim yerini sadece benim bildiğim bir yerde, kimseye gösteremediğim, yanımda gezdiremediğim bir yerimde. “Bak üzerine bir vakar, bir ağırlık geldi,” diyorlar. Ben boşaldıkça başkasının gözünde ağırlaşıyorum. Pek boş bir şeymiş canım. “Yakıştı,” diyorlar. Gençliğimde acının pek çok türü ve derinliği ile gerçekte irtibatım, tanışıklığım olmadığından bunları ithal ediyordum. İthal şeyler de malum, daha parlak, daha orijinal, daha şıktır. Kendimi beğenmek için de beğendirmek için de acının parlatılmaya, cilalanmaya, kabartılmaya ihtiyacı vardı. Fiyaka gerekliydi. Fiyakalı bir acısı olanın bunu fiyakalı bir şeye dönüştürebileceği umudu vardı. Yaş geçip, acı yerleşip, ithallerinden kurtulup sahicileşip, tat kekreyip, surat buruşunca bir şeye dönüşemeyen acı artık ancak, sadece, yalnızca, ger-

çeğre dönüŖüyor. Dünyada kimsenin, ama kimsenin aslını istemediğı, görmemek için her Ŗeyi yapabileceğı, kopyası en değerli Ŗeye; gerçeğe.

Ortaya razı değildim, sadece Ŗanslı olmaya razı değildim, sadece kendi hayatımın efendisi olmaya razı değildim. Bunlarda rıza gösterilecek bir Ŗey, efendilik sayacak bir hal göremedim. Evet, herkes elbet kendi hayatını yaşar ama efendi mi, köle mi, sahici mi, kopyacı mı olduğuna başkalarının da hayatlarına, çabalarına, terlerine bakarak karar verilir herhalde. Evet, evinin ve hayatının efendisi. ama elbet o evden. o hayattan çıkılacağı gün gelecek, efendiliğın de seninle gelecek mi, ben evde bir Ŗey unuttum mu diyeceksin? Nasıl olsa çok var böyle efendilerden, varsın bir tane eksik kalsın, ne fark eder?

İçimi türlü kasvet ayrı ayrı ya da birleşerek sarıyor. Yaşlanmanın çok tuhaf bir ıstırabı var, değişmekle, değiştirebilmekle ilgisiz. Bütün bir hayat hep gözümün önünde ve her yaptığımda ayrı bir sakillik, bir yanlışlık, bir yanlış anlama, bir doğru anladığımda da doğru davranamama görüyorum. Böyle bir yükte hâlâ yaşıyorum, başkalarına kendimi belli etmemeye çalışarak saklanıyorum. Kimsenin hayatı da nihai sonuçları elde edilenler parlak ve tavlı olsa da geldikleri yer geçerken harap ettikleri yerler, bir harami kervanı gibi her karşılaştıklarını manen ya da maddeten soyarak ulaştıkları bu yer beni ve ellerindeki ve boğazlarından geçenleri gırtlakları saydammışçasına gördüğüm yutkunuşları benim bomboş halime ani bir ışık veriyor. Kendimden başka alacaklımın olmayışı biraz sanki umut veriyor. Korkum, hiçbir Ŗeyin bu kadar olmadığını gizliden, gölgeden, bir soluklanma, bir öfkeden sonraki ani duraklamalarımda sezmem. Ben olamadığımi görmeye geldim de, niye olamadığımi göremeden mi gideceğim? Onun perdesi sonradan mı açılacak, bunun kime faydası var, oradan tekrar buraya gelecek değilim

ya? Bunu görüp cehennemine dibine gitmek bile hiçbir şey değil ki, adam anlamamış işte yaksan yine anlamayacak demeyeyim ama hani cayır cayır yanmanın, morul morul kızarmanın içi ahmak fırınlamakla dolmaz, ısınmaz bile. O yüzden yanmak umurumda değil, gerçekten değil. Böylesini yakmakta bir adalet, bir hak duygusu bile yok. Elim, parmağımın ucu yansa feryat ederim evet, üstelik bunlar yıkanmış ateş biliyorum, ama benim de anlayamamaktan içim yanıyor, sezememekten telef oluyorum. Bunların üstüne cehennem ateşine anlayışsızlığım yüzünden fırlatıldığında kendimi suçlu. adi, hain hissetmeyeceğim. Bu sebeple ateş belki de bana burada duyduğum ateşin yanında serin gelecek. Bilsem, anlasam da anlayıp yüz çevirdiklerim yüzünden orda harıl harıl yansam ona cehennem derim, denir. Benimki ahmak ıslahhanesi gibi olacak aptallar, güçsüzler, çare bulmayanlar, günaha bile hakkıyla güç yetiremeyenler, adi bir sırtıyla çark edemeyenler, yüzüstü bırakamayanlar, kıvranıp oturanlar... Orada iyice kavrulup kabukları büsbütün kıvrılrsa ne, bu onlara acı mı?

Müzik hocalarının müzisyenleri küçümseyen ama bu küçümseyişi kimse tarafından ciddiye alınmayan dermansız bir derdi var. Küçümsemediği müzisyenler ya herhangi bir şeyi küçümseyemeyecek kişiler tarafından sevilip beğeniliyorlar, bu nedenle bu küçümsemenin can alıcı noktaları ile küçümseyenin kuvveti ve nedenleri bir türlü açığa çıkamıyor ya da küçümsenen müzisyeni küçümseyen kişi müzik hocasını da ayrı bir yerinden, ayrı şekilde, ama aynı kuvvetle küçümsüyor ve hocanın bu küçümseyişi yıkacak hiçbir şeyi yok. Üstelik küçümsenen müzisyen sosyal ve başarılı olduğu için az çok törpülenmiş, kendine az çok güvendiği için ısırcı değil, yumuşak ve toleranslı, az çok tanındığı için de pek bir şeye tutulmasa bile çok kolay yüz geri edilemiyor. Hele sözü sohbeti devri, yaşı ile orantısız değilse makbul insan bile olu-

veriyor. “Makbul” demek zaten “az, orta” demek bilindiği üzere. Rahatsız etmeyen az, eşittir makbul. Rahatsız etmekten kasıt ise bir yükseklikle, bir tedirgin edicilikle vasatın tadını kaçırmak demek oluyor. Yine malum, vasat tat için yaşar; tadı kaçtı, kekredi, soğudu, hatta ılıdı mıydı dünya başına yıkılır, bunu ıstıraptan sayar. Müzik hocası ise belli ki eşantiyon verilmiş, üzerinde bilmem ne yazan sentetik çantası, çantasındaki metotları, fotokopi notaları, bisküvisi ve her şeyin üzerinden akan kırıntıları, her şeyin arasından çıkan kartvizitleri, birbirine dolaşan ayakları, çekeceksiz giyip çıkarmaktan harara dönmüş ayakkabıları, arayıcı fişeği gibi gezdiği şehirde hızla inip çıktığı yokuşlardan inerken de çıkarken de yüzünde görülen aynı çatık ifadesi, aynı kaygılı ve kırıksık alnıyla ilerleyen yaşının seyrelmiş, ağarmaya dönmüş, hafif dökük ve bakımsız saçları, cebindeki yarın ne yapacağını düşünmesine bile gerek bırakmayan harçlığıyla bugünün kazancı bugüne diye rahat eden müminin içine şeytan kaçmış hali gibidir. Şeytanından kaçamadan, kendinden kaçamadan, talebelerden kaçamadan, hayattan kaçamadan dolaşır da dolaşır. Her gittiği yerde kaçıklarını kendinden evvel gelmiş, bir çardak altında soluklanıyor, onu bekliyor bulur.

Üstümde iğreti olduğu herhalde pek belli olmayan bir görmüş geçirmişlik hali var. Elbet gördüm geçirdim ama hâlâ iğreti olduğuma göre, bir türlü dik duramadığıma göre, başka bir duruş elde edemedim. Yampiri baktım, yampiri gördüm. İğretiyim, kendi duruşumla duruyorum. Bu saklı iğretiliğin üstündeki hal sanki biraz hoşâ gidiyor. Hoşâ gitmek de nasıl, hani kimse dokunmuyor, yanaşmıyor ama fena bulmadıklarını anlıyorum. Onu öylece tutuyorum. Belki bir gün birisi bu senelerdir dura dura küflenmiş peynire atlayacak ve herkesten evvel kaptım diye sevinecek. Ne yazık. Yiyene de yenilene de ne yazık. Tazeyken pek mi iyiydi, el-

bet hayır, tazeyken her şey ve herkes tazeyken, gençken iştah açık olur, insan aptallığının doruğundadır. Ne bulsa yer, iyiyi bilmez, aramaz, anlamaz, görse tanımaz. Orta yaşında da gençken yaptıklarımı bozmayayım, haksız ve yanlış olduğum belli olmasın diye evirir çevirir, eğilir bükülür. O zamanı şimdinin akli ile hikâye etmez de haklılık payları arar durur. İnsanın gençliğinden ayrı, orta yaşından ayrı tiksinişmesi haktır, bundan perva edilmez demek istiyorum. Rahatsız edici bir söz, evet beni bile etti. “Neden rahatsız oldunuz efendim, o kadar doğru bir şey mi söyledim?” Eh, evet.

Yaş beni korkutuyor, hem de çok. Bu halde, hem de yaşlı olmak tüylerimi diken diken ediyor. Dünyamı arkamda bıraktığımı hissetmiyorum, dünyayı görüp, içinden geçip, batmadan, bazen de batarak devam ettiğim bir yol değil, benimle yürüyen bir yol gibi görüyorum. Eskiden yaşlılara bakar; işin çoğunu halletmişler, sıkıntıysa çekmişler, bedelse ödemişler, kayıpsa yaşamışlar, hayal kırıklıkları ise bitmiş geçmiş, günahsa düşünce, sıkıla, ezile, ufalana içten içe yıkanıp az çok temizlenmişler ne güzel, benimse tüm bunları yapmam, yaşamam, tüm bunlardan sağ çıkmam gerekir diye düşünür dertlenir, onlara imrenirdim. Meğer bu dediklerimi yapabilen kaç ihtiyar varmış? Birkaç mı, herhalde. Yer gök, gök kapıları açılmış zaten onları bekliyor, onlar da gitmeyi bekliyor. Asıl büyük kalabalık ihtiyar görünümlü gençler. Her daim genç kalanlar. “Gencin hayırlısı ihtiyarlığa özenen, ihtiyarın şerlisi gençlere imrenendir,” diyorlar. Bu ihtiyar görünümlü, ihtiyar yaşındaki gençler, ölmek istemeyen kalabalığı da bunlar oluşturuyor. Hayatı, ölmeyi isteyecek şekilde yaşamak gerek ihtiyarlamak ve ölmek için. Genç kalmamak, hâlâ avil avil bakmamak gerek gitmek istemek için. Elbet anlayan gitmek ister, gören tanıyan ayrılmak ister, alacağı olmayan gitmek ister, çok vermiş ve alınacak olmadığını anlayan gitmek ister, gittiği yerde bile bir şey ummayan

sadece gitmek isteyen, gitmek ister. Benim şimdi gördüğüm; gidecek yüzün, gidip de söyleyecek sözün, yapacağı ve dinleneceği yorgunluğun kolay kolay olmadığı. Hayatımda keşke gerçekten yorulsa, ama yorulduğumun karşılığını almasa idim, beğenilecek biri olup beğenilmese idim, sevip sevilme-ye, uğruna bir şeyler yapılmaya değer bulunmasa idim, çok çalışıp çok az kazansa idim, kendimden başka hiçbir şeyim olmasa idi, ne kadar mutlu olurdum aslında ve bunun farkına varamayacak kadar yorgun ve mahzun olurdum. Kendimi bilmezdim de bana bildirirlerdi, ama anlamazdım. Bilinecek olan olurdu. Evet, bunun acı yanı da şu ki bu hayatın şimdi özlediğim, olmasını istediğim hayatın ölebilmenin yolu olduğunu gördüğüm bu hayatın bazı yönleriyle bana aslında pek de uzak olmadığı ama asla ve kata o olmadığını, olamayacağım, o halin terine hiç sahip olmadığımı.

Şakaklarım kır, gözaltılarım torbalı ve kırıksık, burnumun iki yanında hatlar iyice oturdu, çizgiler derin, alnım, akıllı adam taklidi alnım kırıksık epeyce düşünmekten, ama nasıl kurtulurum diye düşünmekten. Ah düzenbaz alın, hiç işe yaramadın diyemem. Geceleri ağızımdan su geliyor, damağım mı düşmüş ne, bir yaştan sonra olurmuş, yastığı mastığı ıslatıyorum. “Şefil denir ona şefil, devenin ağzının köpüğü gibi,” diyorlar. Utanıyorum. Islak, halkalı, hareli bir yastıkla uyanıyorum, kimse bilmiyor. Yalnızım da neyse ki ağızımın suyunu gören yok çok şükür. Giyinip siyahları, rugan ayak-kabıları, alıp elime udumu, düştüğümde ortaya, artık müzisyen mi dersiniz, müzik hocası mı, Allah korusun sanatçı mı, zampara mı, feleğin çemberinden geçmiş şeytanın boynuzunda rakı içmiş bir herif mi, çekinilecek biri mi, adamı fena mı yapar, perişan mı eder, bu vampiri gülüş de pek tekin değil, nerden gelir nereye gider, böyle sabah sabah elinde gırnata, Tüysüz Haçığ'in evinden fırlamış, Topal Panayot'un evinde baskına uğramış gibi, elbisesi de iyi mi kötü mü belli

değil, saçını kim kesmiş belli değil, bu zayıflık bakımsızlıktan mı, bu Horosan'ın itine dönmüş içine çökük karın, yoksa safahattan mı, azcık zeytinyağı gezdirilmiş avokado püresi yiyip geri mi çekiliyor, yoksa iştahsız, yemeden içmeden zevk almaz memnun edeceğim diye çatlarsın o cinsten mi, memnun etmeye çalışan hiç olmuş mu, böyle sıcak bir günde sabah sabah, siyahlar içinde, bir eli cebinde havasından mı, zorundan mı, ihtiyarlamaya mı dönmüş, vakitsiz mi yıpranmış, vakitsiz mi dediniz, vakit mi, vakit tamam, tamam tamam da işte biraz gecikti, bekliyoruz, bilmem ki daha ne kadar, işte bekliyoruz, böyle sabah sabah, iyi de bir sıcak var buram buram terletiyor, kovulan dışarı çıkmaz, kovulan mı, hiç, hiç yok bir şey, böyle sıkı bir yürüyüşe ne gerek var, ilahi adam, binsene bir şeye, tıkr tıkr bir ayak sesi, asfalta bir şeyler bırakarak gidiyor, ağustos sıcaklığında herkes evinde, yazlığında oflayıp duruyor, şikâyet ediyor, yollar bomboş, bir şuursuzun ayak sesleri tıkırdayıp duruyor, neyin nesi, ne arar, nereye gider, gidebilecekmiş gibi.

CANSIN

Cansın'ın dünyaya gelişinden bu yana tam yirmi dört yıl geçti. yirmi dördüncü yaşını daha geçenlerde kutladı. Ocak'ın 21'i miydi, 22'si miydi, her neyse, nasıl olsa pek tatsız tuzsuzdu. Bir şey beklememesi tevekkülden değil can sıkıntısından iken bir de bulamamak ve bu bulamamayı defalarca tekrarlamak, yanılmadığı tek şeyin hayal kırıklığına uğramak olması söylenegeldiği gibi bir iç zenginliği falan da getirmemişti. "Yok"tan bir zenginlik bulabilmek için öncele ri çok başka şeylerle zengin olmuş olmak gerekliydi. Annesi bir saat almış, babası ehliyet kursuna kaydını yaptırmıştı. Bu hediyelerle zaten karanlık olan Cansın'ın içi büsbütün karardı. Ölmek istedi. Bu fikrin parıltısına bir an kapıldı, kasıldı, kasıldı, yüreğinden bir bölüm sertleşti, kurudu, parçalandı, düştü. "Bu, anne babama duyduğum sevgiydi," dedi Cansın. Bilmem doğru muydu? Ama öyle hissettiği ve öyle olmasını istediği doğru.

Malum okullardan birinden mezun, tüm benzerleri gibi evlerinde Penguin klasiklerinden üç-beş kitap, Roget's'in meşhur *Thesarus*'u, gazetelikte altı ay öncesine ait bir *Inde-*

pendent gazetesini, yüzlerinde hafiften alaylı, çokça donuk, duyarlılığı ile yalnızca kendilerine yapılan bariz kabalıkları sezebilen, sınırlı bir akılla her şeyin üstesinden gelen, başkalarına, bir benzeri olması koşuluyla değer veren, verilen şeyin de değer değil otuz sene öncesinin şu an sahafların raflarını çökerten sıg reçeteli kitaplarının olduğu, modern, hoşgörülü “anlamaya çalışıyorum”u ifade eden kalkık kaşlarıyla tembelliğin, düşüncesizliğin, hayata aşırı bağlılığın ve her an zevk alma isteğinin çevikliğiyle hayranlıkları ve tiksintileri abartılı şu yüzlerce nasipsiz çiftten birinin talihsiz çocuğuydu Cansın. Bu ad ise soğuk damgası. Ana babası düşünmüş taşınmış, hatta evlenmeden önce uzun isim arama sohbetlerine girişmiş ve sonunda Johnson’ı andıran, dahası o olan, ama tam da belli etmemek için “Canımsın, Canımızsın anlamındaki Cansın’ı herkesin Can’ı olması için koyuyoruz,” demişlerdi. İşte Cansın bu kimin olduğu belirsiz, insanın kaderini elinden alan isimle, gizli beğeni sahiplerinin, dişlek kızların, dekadans meraklılarının ilgisini çekerek büyümüştü. Büyümüştü ya huzur nedir, ne yapması neye ağırlık vermesi gerekir, neye değer vermesi gerekir hiçbir fikri bile olmamıştı. İçinde tarifsiz bir sıkıntı, boğulma hissi, değersizlik duygusu ama başka şeylere de bayılamama gerginliği ile şaşkın ve hareketsiz ama mutlak sıkıntılı kalakalmıştı. Üstelik kolej imtihanını kazanamayarak evdeki tek değerli şeye de ortak olamamıştı. O kurs senin bu kurs benim dolaşmış durmuş, bunalmış, ite kaka *upper intermediate* seviyeye ancak gelebilmişti. Üstelik bazı başka kursların sınavlarında *lower intermediate* çıktığı da oluyordu. İngilizcenin başlangıcını seviyordu. İngilizce ilerledikçe Cansın’ı küçümsemeye, kendinden uzaklaştırmaya, anlaşılmazlığı hüner saymaya başlıyordu. Cansın’ın o zaman duyguları, eskiden sokakta, bahçede gülüp oynadığı ama başka hayat şartlarına, başka okullara geçip birden değişen hali, tavrı yaşantısı ile üzerine buz-

lu sular fıskırtan bazı arkadaşları gibi oluyordu. Sanki üç ay önce diyalog çalışmalarında “Glad to see you,” diyen o değildi, sanki daha geçen gün yaptığı alıştırmada “Would you like to go to the cinema?” diye soran, Cansın’a da zorla “Yes,” dedirten o değildi. Artık ne ısırarak meyve yemek, ne hayaller, ne gülmeler kalıyordu. Ama bunu ana babasına anlatmıyor daha ağzını açmadan: “*Passage to India* ‘stage altı’ kitabını bitiremedin mi hâlâ Cansın, ee pes doğrusu. Şekerim, biz bunu okuduğumuzda preb l’de miydik, on bir yaşında mıydık, on iki mi?” diyorlar, üzerlerine yeni, diri bir ışık geliyor, lafın gözüne veriyorlar, Cansında biraz daha soluyordu. Kimsenin gözüne girememiş, hiç beğeni kazanamamış, ciddi bir hikâye kitabı bile okuyamamıştı. Bilmediği kelimelerin çokluğundan bunalıyor, üç-beş sayfa okumak için direniyor, temiz bir deftere bilmediği kelimeleri yazıyor ama her şey birkaç ay sonra tekrarlanmak üzere öylece kalıyordu. Sadece ilk beş-on sayfasına kelimeler yazılı defterlerden belki masasında onlarca vardı. Hepsi ayrı bir başarısızlık ve vazgeçiş timsali bu defterler Cansın’ın gözüne battıkça batıyor, eline değdikçe kıymık batmış gibi beceriksiz, yaralı, elsiz ayaksız bırakıyordu. Öyle bir şeydi ki bu İngilizce, cümledeki, her kelimeyi bilse yine gizli, anlamı gene saklıydı. Bir keresinde de annesinin bir arkadaşı bir kitabı eline alıp, anlayıp anlamadığına bakmadan inatla okumasını, o inat ettikçe İngilizcenin inadının kırılacağını, kitap bitince birden kitabı anladığını fark edeceğini söylemişti. Bu fikir, Cansın’a hem imkânsız, hem de olursa tam istediği gibi bir “birden gelen” sağlayacağı için pek cazip görünmüştü. Gidip ne alayım da her şeyin bana aşikâr olduğu bir ilk kitap olarak bu şerefi kazansın diye bakınırken, bu işe Dostoyevski’yi layık görmüştü. Fazla kalınlardan kaçarken *Netoçka Nezvanova* diye bir şeye rast gelip, onu almıştı. Kasaya elinde hem İngilizce, hem de bir Dostoyevski kitabı ile yürürken sanki ka-

saya değil de bir olması gerekene doğru yaklaşıyormuş intibasına kapılmıştı. İlk gün okurken henüz beşinci sayfaya gelmeden içine bu işin oluru ile ilgili şüpheler çökmüş, öfkeyle karışık ve hep kol kola gezen sıkıntısı alttan alttan vurmaya başlamıştı. O gün daha fazla devam edememiş ertesi ve daha ertesi günler de sıkıntı ve sinirden iki büküm olarak gözleri çakmak çakmak kitabı elinde gezdirmişti. Çay içildiğini, küçük kızın ağladığını, bir yerden bir yere gidildiğini anlamış, bu anladıklarından da iğrenmişti. Hele iki kız tuhaf tuhaf konuştuğça, hem intihar, hem cinnet, hem delirip kaçma, kaybolma, içerki odaya gidip kendini asma, tek kurşunla kendini vurma, vurulmuş bulunma gibi şeyler bekleyen ve bu bekledikleri, içinde İngilizce olarak daha derin ve çığlıklı çınlasın isteyen Cansın kitabı cildinden içeri doğru sinirinden büküp durmuştu. Birkaç gün içinde kitap masanın üstünde dururken bile rulo şeklini almıştı. Otuz dördüncü sayfaya geldiğinde ki kitap altıncı sayfadan başlıyordu, bir hafta olmuş ve Cansın artık kitabı eline aldığında boru gibi ağzına götürüyor üfleyip bağırarak en yüksek sesi yakalamayı sanki asıl gaye edinmiş bulunuyordu. Ertesi hafta salondaki parkelerin bir kısmı su alıp da eve ustalar gelince zaten sinirli olan Cansın hafifçe titremiş, ustaların çalışmasını bir müddet seyrettikten sonra aniden odasından getirdiği *Netočka Nezvanova*'yı ustalardan birine vererek parkelerin altına yerleştirmesi için ısrar etmişti. Israrıyla ustayı yıldırılmış, adamcağız ite kaka, yüksekliğini almak için uğraşa uğraşa nihayet üstünün parkelerini de koyup kapatmış, ufak bir ciladan sonra canını dar atarak evden çıkmıştı. Cansın arada salona giriyor, kitabı gömdüğü yerde zıplayıp duruyordu. Kitabın da, içindekilerin de üstüne çıkmanın yolunu bunda bulmuştu... Annesinin Cockney aksanı olduğunu iddia ettiği aksanı ile mutfakta pratik yapma girişimleri Cansın'ı utançla canından bezdiriyordu. *Independent* ise fe-

laketti. Gerçi anne babası da gazeteyi sık sık ellerine almakla beraber sadece arada “Sindie sende mi hayatım, nereyi okuyorsun, ha, evet çok hoş, gerçekten harika,” diyerek geçiştiriyorlardı. Gazete de dipdiri idi hâlâ, bir türlü parçalanıp, lime lime olup çekilip gitmiyordu. Resimlerindeki dişlekleri, beygir suratlı protestocuları... gözünün ucuyla baka baka ezberlemişti. Üstelik pazar günü gazetesi olduğundan bir dolu eki keki vardı batasicanın. Onun sonsuza dek orada duracağını anladı Cansın nihayet, umutsuzluğu koyulaştı.

Bunaldıkça bunaldı. Çünkü yapabileceği daha iyi bir şey yoktu. Hicbir elin üstünde uğraşmadığı yabancı bir ot gibi büyümüştü, kendiliğinden. İyi bir çocuktuk ama ne iyiliğini sergileyebileceği bir şeyi, ne de yapabileceği bir kötülük vardı. Her ikisi de olabilirdi, ikisi de pek uzak değildi. Ufak bir dokunuş hareket almaya hasret Cansın'ı bir tarafa doğru hızla meylettirebilirdi. Ama artık nereye olursa olsun aldirış etmediği o dokunuş bile yoktu. Biraz sanki iyiymiş gibi hissediyordu ama o kadar silikti ki buna kendini hangi dayanakla inandıracaktı? Öyle büsbütün rahat, gamsız ve kendiliğinden de değildi. Bunalıyordu. Anne babası ne şanslıydılar; onların hiç tükenmeyecek bir ahmaklıkları ve İngilizceleri vardı. Birbirlerini de pek beğenirlerdi. Bu da kendini beğenmenin en şiddetli biçimiydi gel gör. Sıkıntı yoktu yani. Cansın'a bu yaşından sonra söylenen ise mutlu olmasıydı. “Mutlu ol Cansın, sofistike merakların olsun, gözlerin parlansın, gençsin, öyle ölü ölü durma, mutlu ol, bir kiraz sapı, taze ekmeğin tuşesi...”

Zengin olmak vardı Cansın'ın aklında bir tek. Bu sıkıntısına iyi gelecekti. Başka çaresi yoktu. Şık bir araba, kendine ait bir ev vesaire değildi derdi. Hareket. Para bu hareketi sağlayacaktı. Binecekti uçağa, gidecekti Norveç'e, Boden'de karlara basacak, o sesi içine çekip saklayacak; dört gün sonra Tunus'ta olacak, oradan Perugia'ya, oradan tekrar eve. Sanki

dün Peruggia'da yokuşa aşağı bambaşka duygularla yürüyen kendisi değilmiş gibi, bir sır saklamanın suçluluğuyla başı hep eğik, hayata hep bugün başlamış gibi, öncesi hep bulanık, yaptı mı yapmadı mı belli değil. Bakkal bu zenginliğin nereden geldiğini anlamayacak, bu yüzden "İyi çocuk!" diyecekti onun için. Bir şey, bir nitelik kazanacaktı. Fener'den Atlamataş'na gidecekti taksi ile, taksici onu merak edecekti ve saygı duyacaktı taksimetre aracılığı ile de olsa. Oradan bir kilo üzüm alıp aynı taksi ile Galata'ya gidecek, oradan hızla eve dönecekti. Ama boş değil. Bir belgeselde Ren geyiği görmüştü geçenlerde, Sibiryaya ona dokunmaya gidecek, hazır gitmişken kurnaz Sibiryaya kunduzunu da şöyle bir yakından görecekti, gördüğü her şeyi en sanatsız haliyle zihninde biriktirecek ve onlardan hiçbir şey ummayacaktı, sıkıntının dağılması ve biraz genişlemekten başka. Oysa annesi o zamanı unutmak isterken ona bir saat almış, babası ise hayalinde on binlerce kilometre yapmış, ne badireler atlatmış, artık bunlara alışmış oğluna araba kullanmayı öğrensin diye ehliyet kursu kaydı yaptırmıştı. Nerdeyse usanmaya döndüğü şeye yeni başlayacaktı, hem de hiçbir şey bilmeden.

Sıkıntı ve bezginlikle geldi eve Cansın. Ayaküstü bir şeyler konuştu evdekilerle, terliklerine baktı. Banyoya doğru yürümeye başladı.

"Cansın!" diye seslendi annesi

"Efendim!" diye cevap verdi Cansın.

"Hiç, sana böyle seslenmek hoşuma gidiyor."

Banyoya girip kapıyı arkasından kilitleti. Bir de kontrol etti. Banyonun camı arkadaki küçük bahçeye bakıyordu. Herhalde ölmek üzere olduğu için kozalak dolu bir çam ağacı, bir de adını bilmediği sarı püskülleri olan bir ağaç bahçenin hepi topu bütün ağaçlarıydı. Banyoda, lavabonun hemen yanında duran küçük, çekmeceli, ahşap dolaba gözü ilişti. Banyoya bir incelik, bir zarafet katsın diye dahası kı-

lık, kişilik, geçmiş değıştirsın diye oraya yerleştirilmiş zavalılı dolap daracık omuzları, sonradan hem de eski cilası tam çıkarılmadan yapılmış kötü kabarık cilası ve üzerine konmuş Bacon'ın denemeleri ile bu zor ve nafile görevi görme-ye çalışıyordu. İşin iyi tarafı başarsına bakan yoktu, kötü tarafı başarısızlığına bakan da yoktu. Ölü bir dolaptı, ama öldüğünü kimseye söyleyemiyordu. Canlıyla ölüyü ayırt edebilen yoktu. Ölülere ruh derler ya burada ölümler canlılar kadar ruhsuz, diriler ölümler kadar umutsuzdu. Yine de Penguin Classics dostlarından olup da banyoya elini falan yıkamaya girenleri yakalayacak bir şey vardı: *Essays, Everyman Library*, 1968, F. Bacon.

Gözlerini kapadı. Annesinin görüntüsü, banyoda Bacon'ın denemeleri elinde:

“Bacon and eggs,” dedi anne.

“Steak and kidney pie,” diye yanıtladı baba.

Gölüşüp sarıldılar. Hırsıyla gözlerini açtı Cansın. Bacon'ın denemelerini eline aldı. Karıştırmaya başladı, elbet ilk karıştırtışı değil. Hemen her banyoya girdiğinde şunları bir okuyabilsem, diye içinden geçirirdi. Bazı cümleleri anlar gibi olur daha doğrusu aslında hepsi bildiğı kelime bile olsa cümlelerin, ifadelerin ne demek istediğini anlayamayışına daha da şaşar ve içerler, İngilizce ile arasına sanki okyanus girerdi. Okyanusu aşacak hali yoktu, sadece seyredecek zevki yoktu, balık tutup bulduğıyla yetinecek bir şeyleri de yoktu. Bakarken boğuluyordu. Küvetin suyunu doldurmaya başladı, su fazla sıcak olmasın diye eliyle ılıştırdı. Fazla sıcak suya girerse birkaç dakika sonra içinde cinnete benzer bir duygu kabarıyor, canını dar atıyordu. Soyunup küvete girdi. Küvete soktuğı vücudundan iğrendi, su sanki bir anda grileşmişti. Tekrar Bacon'ın denemelerini eline aldı. Az evvel aklının takıldığı yere anlayacakmış gibi baktı. Az evvel siluetini olsun sezdiğini zannettiğı cümle ondan daha da uzaklaş-

mıştı, İngilizce olmuştu. İngilizce demek ondan şakası, ciddiyeti, felsefesi, lafazanlığı, dalgası ile uzak şey demekti. Bir tek çok öfke ile çok gözyaşı İngilizce filmlerde ona aşına idi. Bir tek o bildik cümleler, feveranlar anlaşılırdı. Bir kız bağırarak bir oğlana “Senden nefret ediyorum,” dediğinde Cansın o kızı seviyordu, o anlaşılır, ne dediği belli bir kızdı, ya da “Beni bırakma,” diye ağlayan bir kız anlaşılırdı, hiç bırakılır mıydı böyle kız. Bazen aklına *Netočka Nezvanova* geliyor, acaba sabredip sonuna gelebilseydi gerçekten her şey birdenbire anlaşılır olacak mıydı, yoksa anlamama ramak mı kalmıştı diye düşünüyor, bu ihtimal de onu delirtiyor. gidip parkelerin üstünde daha şiddetle zıplıyordu. Bu arada Bacon'ın denemelerinin nemden, hafifçe sıçrayan sularından ıslanıp kabarmış olduğunu gördü. Kitabı nereye bıraksam diye hafiften doğrulmaya çalışırken, kitabın böyle kabarıp adeta kalınlaşmasının anne babasının hoşuna gideceğini düşündü. Eliyle küvetten aldığı suları hafif hafif kitabın sayfalarına serpiştirdi. Annesinin sesini duyar gibi oldu:

“Şu koca kitabı okudun mu hayatım?”

“Tabii, tabii, koca olduğunu fark etmedim bile, evet kalıncaymış, fark etmez.”

Sırtını küvetin kenarına yasladı. Rahat değilken rahatmış pozunu aldığı hallerden birinde olduğunu düşündü. Küvetin kenarı sırtına batıyor, başı acıyor, ayakları tam sığmıyordu. Küvete böyle giremeyenlerden küvet onlar adına sanki intikam alıyordu. Güzel kızlarla beraber olabilen oğlanlardan güzel kızların hercai hali, olamayanlar adına intikam alıyordu; pahalı yemeklerin hayal kırıklığı yaratan tadına kuru biber dolmasının ahı sebep oluyordu, zenginlerin gözaltı torbaları, sefahat kocamışlıkları ve sertleşmiş ciltleri, sakın ve sıkıcı yaşayan ama rahat uyuyanların diyeti idi; bekâr yaşlı kızların parlak ciltleri evliliğin solgunluğunu onlara müjdeliyordu.. belki her şey aslında doğrudu ve hakkaniyetliydi de iş-

te bilinemiyor muydu, neydi. Bu kitap, bu zavallı kitap belki yirmi senedir bu banyodaydı. Cansın onu zaten dünya ile aynı anda görmüştü. Yirmi senedir burada ikamet ediyordu. Cansın kitabı biraz daha karıştırdı. Bilmediği kelimelerin altını hep çizmişti, hem de ucu çok sivri çizerken sayfayı da adeta sıyıran, yaralayan bir kalemle. Annesinin klozetin hemen kenarına koyduğu aslında mimarların kullandığı bir çizim kalemi vardı. İngiliz malı. Kalemın ucu ince ve çok sert rengi de kan kırmızıydı. Hep orada durur, annesi banyodayken Bacon'ın denemeleriyle bu kalemi aynı anda eline alır, hâzen bazı kelimelerin, bazı cümlelerin altını çizer, bazen de sayfa kenarlarına düşüncelerini yazardı. Cansın da bazı kelimelerin altını çizmişti ama hem ne olduklarını tekrar unutmuş hem de annesinin çizdikleri ile karışmıştı. Annesi kelime çizmekten aslında çekinir, Cansın ile karıştırılmaktan korkardı. O daha çok, beğendiği ya da uzun bulduğu cümleleri çizer, kenar köşesine bir şeyler karalardı. Babası annesinin bu karalamalarına da hayrandı; "Bacon bir ise, sen de ikisin," derdi. Annesi bu iltifatı da çok olağan karşılar, babasına, hizmet eden garson aşinalığında bakardı. Annesi nedense lütuf, sadakat, sakınma, merhamet, bilge görünmek gibi kelimelerin altını çizmiş, kitabın önsözünde Bacon'ın yazdığı İngilizceyi kaybolacak bir dil olarak görüp ölümsüz dilin Latince olduğuna duyduğu inanca ok çıkararak "Aptalmışsın Bacon, İngiliz olmuşsun, sir olmuşsun ama bu kadarcığı akledememişsin," diye İngilizce olarak yazmıştı. Bu kelimeler, cümleler kırmızı kırmızı o kanamış, kanıtlanmış halleriyle insana açık ve asla iyileşmeyecek bir yara gibi bakıyorlardı. Cansın'a bir sıkıntı geldi, zaten hep sıkılırdı, olur da biraz sıkılmasa bundan da sıkılırdı. Önündeki zamanı düşündü, sıkıntı şiddetlendi. Nasıl vakit geçirecek, ne ile yaşlanacak, yaşlılığını ne yapacaktı? Acaba yaşlanınca daha da fazla mı sıkılırdı, yoksa sıkıla sıkıla bir bez gibi kurur buruşur

muydu? Şimdiki yaş, salyalı sıkılması o zaman kuru, bekle-ye bekleye bayatlamış, ekşimiş başka bir sıkılma mı olurdu? Çok eskiden, çocukluğunun en eski hatıralarında parklarda delikli, fileli, pantolonun üzerine bırakılmış, cekete benzer şömiz yakalı bej, gri, açık kahverengi gömleğe benzer, hiçbir şeye benzemez bir şeyi hep giyen yaşlı adamlar vardı. Onların giydikleri bu şey, işte sıkıntıydı. Sıkıntının parklarda oturan ihtiyar adamlara giydirilmiş forması, resmî kıyafeti buydu. O vakit kaydırağa veya salıncağa binerken gördüğü ince dudakları sımsıkı kapalı, gözleri ne renk olursa olsun solgun ve durgun hep aynı renkmış gibi duran ve aynı şeyleri görmekten sabitlenmiş ve belki artık başka şey gören ama dalgalı, puslu, sisli açık kahverenginin perdelenmiş gibi duran bu gözler, dizlere konmuş damarlı ve açık kahverengi eller, mat ve yaşamadığı belli seyrek saçlar, çökük avurtlar bu gömlekle, bu sıkıntının gömleğiyle tanımsız bir yakınlık içindeydi. Üzeri tüylü çağla bademi baharlar varla yok arası böyle gözlerle bir fer getirir ama bu gömlek onu hemencecik yangın görmüş gibi söndürürdü. Belki de yangın görürdü kim bilir? Cansın bazen kendini bu gömleğin içinde görürdü. Rüya da değil, otururken, yatarken, özellikle sıkılırken birdenbire üzerinde bu yazın ihtiyarları terletmeyen fileli, şömiz yakalı gömlekle görürdü kendini. Göz kapakları hafifçe düşük, gömleğinin irice düğmeleri kapalı, fileli kumaşın deliklerinden parkta ağacın altında bazen hafif bir rüzgâr içine giriyor ama hayır üşümez, atleti de var. Dikkatli bakınca gömleğinden izi görünüyor. Böyle görürdü kendini ve rüzgâr içine kaçmış da temmuz sıcağında donmuş gibi şöyle bir gömleğini düzeltir, giren havayı çıkartırdı. O zaman Cansın, o zaman işte sıkıntıyı canlı, sabit, ölen ama dirilen, öldüren ama ölme-yen elbiseli, gömlekli, puslu gözlü biri olarak tanır ve onu bu kadar yakından tanıyışına anlam veremezdi. Bir şeyle ürperirdi sadece; acaba o ben miyim?

Şimdi suyun içinde yine derin bir sıkıntı her yerini kapladı. Başında bir ateş, gözlerinin önünde gelmemiş günlerin korkusu, geçmemiş acıların ön ıstırabı, henüz işitip aşagılanmadığı sözlere bulamadığı karşılıklar kaparo verip istemeden de olsa aldığı şimdiye kadarki hayatının bakiyesi olarak gözünün önüne geldi. Zaten hayatı hep gözünün önünde yaşardı ve bu yaşadıklarından o kadar ürperirdi ki bir de inip yaşamaya cesareti hiç olmazdı. Üzerinde hep bir yorgunluk, hep bir usanç, geçmemiş günlerin ağırlığı ile en iyi halle sıkılır, en fena halle halden hale girerdi. Şimdi suyun içinde bir ise girdiğini düşündü; düşünürken fena oldu. Çalışmak, bir şeyin, bir yerin parçası olmak düşüncesi içini allak bullak etti. Bastı istifayı. Evlendiğini düşündü, hoş bir kız, sakince bir hayat hayal etti azcık rahatlar gibi oldu. Ama kız daha dün bir bugün iki; kültür turları, mavi yolculuk, fotoğraf kulübü falan gibi Cansın'ın duyunca ya ölüm uykusu şeklinde duyduğunu unutma uykusuna ya da sinir krizi geçirip petrol yağı sürülmüş amok koşucusuna döndüğü şeyleri söylemeye başladı. Cansın karısından utanıyordu. Derken çocuk yüzünden de kızla tartışmaya başladı. Karısı çocuk olsun, adı da Cansın'ınki gibi bir şey olsun istiyordu. Üstelik Cansın'ı adı yüzünden beğendiğini de ağzından kaçırmıştı. Arkadaşları "Kocan Amerikalı mı, İngiliz mi?" diyorlar, o da "Aman canım ne fark eder," cevabını veriyordu. Koşarak adliyeye gitti, boşanma dilekçesini de kapıda oturan daktilolu ihtiyara yazdırdı. "Cansın benim karım..." diyor, ihtiyar arzuhalci "Şiddetli geçimsizlik yazalım, hakim anlamaz," diyordu. Usandı Cansın. Annesi "Damat kayın-peder toprağından, gelin kayınvalide toprağından halk edilmiştir, bizimki de tam öyle oldu değil mi *sweatheart*," diyordu. Cansın kaşınıtıdan boğulacak gibi oldu. O da ne? Üstelik kız boşanmıyor onu perişan ediyordu; mahkemeler kadınlardan yanaydı. Çıldıracak gibi oldu. Çocuğunu hayal et-

ti elinde psp ile gece gündüz oynayan bir oğlan, çocuğun sa-
ına bile dokunmamaya karar verdi; iyice sıkıldı. Aılmak,
gördüğünü unutmak ve bu korkunç hayal dnmeze gitsin
diye gözlerini kocaman açtı. Su sanki daha da ısınmış, ner-
deyse onu haşlayacak hararete gelmişti. Ağır bir cinnet duy-
gusu her yerini sardı. Bir karımla, bir de oğlum olsaydı, ba-
ri şu an onları keserdim de rahatlardım diye düşündü. Ken-
dini elinde bir satırla ya da elektrikli bir testereyle hayal etti.
Testereyi karton bir kutudan çıkartıyor ağır ağır salona iler-
liyordu. Boşanmak istemeyen kadın kanepede yanlamış, oç-
lan hem avaz avaz çizgi film seyrediyor hem haliya yüzü-
koyun uzanmış psp oynuyordu. Sağda solda adamın ayağı-
na batan pis pis irili ufaklı oyuncaklar vardı. Cam sehpanın
zerinde kenarları simli, püsküllü, iki ucu ve ortası bkl-
mş dağınık mı az evvel biri mi boğulmuş da hemen gelişi-
güzel oraya brlp drlp kenmuş belli olmayan ortası-
na vazo yerleştirilmiş bir örtü gördü. Ani bir mide bulantı-
sı duydu ama katlini kolaylaştıracak bir sancak gibi algıladı
bu gördüğünü. Örtüyü de lime lime kesip sonra kadınla oç-
lanın üzerine serpeyim diye düşündü. Karton kutuyu hızla
alıp iindekiyi çıkarmaya çalıştı, anlaşılan henüz hiç kulla-
nılmamıştı. Her yerinden plastik bir şeyler, kğıtlar fışkırı-
yordu. Kalın bir kğıt tomarı testereyi çıkarmasına mani idi.
Elini atıp kğıtları hızlıca çekti. Kalın bir kullanma talimatı
olduğunu gördü, hem de İngilizce. Iine yeni bir cinnet da-
ha doğdu. Abuk sabuk resimler, şemalar, üstelik hibirin-
de kafa nasıl kesilir gösteren bir şema yok. Okumaya alış-
tı “Please do not...” ama ne, neyi yapmayayım derken, der-
ken sayfaların bir ikisini yırttı, attı. Ardiyeden el yapımı ha-
fife paslanmış kullanma talimatı, İngilizcesi olmayan ba-
basının Bursa işi baltasını koşup getirdi. Elektrikli testere-
nin üstüne, altına, sağına, soluna vurmaya başladı. Kadın-
la ocuk onu görmüş gülüyorlardı. Hedefini şaşırmış, yor-

gun kaldı. Zaman zaman olduğu gibi aşırı sinirlenip taşlaştığı hallerden birinde kaldı. Su sanki cehennem sıcaklığına ulaşmıştı. Işın tuhafı sudan çıkamıyordu. Çıkamıyordu işte, yapışmış, mıhlanmış gibiydi. Kendini kaybetmek üzere olduğunu sezdi. Buharlar her yeri kaplamış göz gözü görmez olmuştu. Dayanılmaz sıcak suyun içinde Cansın kıpırdıyamıyordu. Bacon'ın denemeleri küvete düştü.

Bacon'ın cehennemi

Şimdi yılın kaç olduğuyla yıl nedir bilmeyen ilgilenir, hem de en bilmeyen, en bilemeyecek olan. Ne mutlu ona. Selam sana sade insan, sen dünyanın en zenginisin. Harcamakla bitmez bir hazineye sahipsin. Bilgi bile tükenir yenisi ile genişlemek, tazelenmek, desteklenmek ister ama senin gabilik hazinen her an çaba harcamaksızın hatta çaba harcamadıkça daha da semirir, irileşir. O irileştikçe senin rahatın artar. Selam sana iri, cesur, semiz insan. Dünyada olsam şu an sana böyle seslenir, senin gibi olmadıklarını düşünenlere kendimi beğendirirdim. Senin gibiler zaten beni dinlemiyor olurdu. İşte dünyanın faydasızlığına bir örnek. Çok sıradan bir örnek, buna kimsenin ihtiyacı yok. Söyleyenden başka. O da bilinir ki hayran demek zaten gabi demek, gabi olmasa söz kime söylenir.

Şimdi yılın kaç olduğu önemsiz, kaç yıl kaldığını ben de bilmiyorum. Zaten kalan yıl değil, çekeceklerin bitmesi. Çekecekten kastım; anlayacaklar, anlamak zorunda olunanlar. Anlama o kadar sancılı bir süreç, kabullenme o kadar eziyetli bir hal ki anlamak ve kabul etmek, bunu içine sindirmek, bu hal ile bir olmak çekmek anlamına da gelebiliyor. Anlamak öyle bir sancılı ki insanın vücuduna bir baş-

ka insan daha yerleşiyormuşçasına bir darlık, isyan, bunalma, kabullenme güçlüğü ve daha, çok daha dar bir yerde yaşama mecburiyeti getiriyor. Anlama öyle zor ki, anlayışı ve onunla gerçekten bir olup olmayışı her an, her şeyle sınıyor, hep anlamanın neticelerini istiyor. Ve nihayet gerçekten anlanmışsa, anlama gerçekleşmişse o darlık giderek genişliyor, içinde dönülen bir giysi, koruyucu tılsımlı bir gömlek, başın üstünde görünmez, nereden geldiği belirsiz bir hale gibi dönen ve her şeyi tatlılaştıran bir ışık oluyor. Bunu dünyada yapmayanın, buna yanaşmayanın buraya gelince karşılaşacağı bundan başkası değil. Orada daha kolay olabilirdi diye, orada benden beklenen daha azdı diye hep aklıma geliyor. Zaman ıstırap demek, ıstırapı çok çekmeyeyim diye her şeyin üzerinden en ağırlığıyla geçişine göz yummak, sessiz kalabilmek, gördüklerini görmek ama sadece görmek demek. Zaman, bir algının acısından ve yetersizliğinden başka ve daha derin bir algının acısına uzanan yoldaki yolcunun mevcudiyeti demek, yürüyen, önünü görmeyen, görmesinin imkânı olmayan demek. Önüne çıkanı değerlendiren ama ne çıktığını o gözden kaybolduktan sonra anlayan demek.

Ben Bacon, Francis Bacon yazar, filozof vs. Bir de benden sonra bir ressam çıkmış aynı adda. Benim yaptıklarım, onun da yapmadıkları daha çok herhalde ki onu daha burarlarda göremedim. Kendimi tanıtmak tuhafıma gidiyor, böyle bir şey yapacağım hiç aklıma gelmezdi. Acaba bunu denemem bile tuhaf mı? Nasıl ki dünyada burası bilinmezdi, şimdi de orası bilinmiyor, oradan getirdiklerimle buradayım ama orası ne durumda, benim oradaki halim, yaptıklarım ne durumda, bilmiyorum. Sadece bir rüşvetçi olarak mı anılıyorum, bir ele verici mi, yükselmek için her şeyi yapan mı? Yoksa bunlar unutuldu da eserlerim mi kaldı? Hatta eserlerim büyüdü mü, ya da benim yazdıklarımın ötesinde bir de-

ğerlendirme ile çok yüksek bir yere mi konuldu, zaman içinde zayıflayıp cılızlaştı mı, sıradanlaştı mı, başkalarının üzerine iki tuğla daha koyup fazla da bir yere çıkamadığı bir seki mi oldu, bana önemli ve bambaşka geleni gerçek bir önemli süpürdü mü, bu gerçek önemliyi keşfeden oldu mu, gerçek yerine başka bin türlü müteşabih mi ortaya çıktı da beni yine de savurdu, bütün bunlar gerçeği daha da mı gizledi, ben de, benden öncekiler gibi sadece sıraya mı girdim, öncekiler ve sonrakiler ve nihayet arasında yerim neresi, anılıyor muyum, tümünden unutuldum mu, onu da bilmiyorum.

Bizim Hıristiyan mistikleri lafı çok gevelediklerinden dinleyen de, anlayan da pek yoktur. Bu belki de söylenenin de olmamasından, sarahatsizlikten kaynaklanabilir. Birkaç istisna hariç, rahibe kılıklı kadınların kendileri kadar kuru, haşlanmış tavuk tadında bir öte dünya mistisizmini sunuşları ve bu tatsız tuzsuz yaklaşımları yüzünden dünya tercihe şayan olmuştur. Ama bazı başka yüksek eserlerde insanı dine, günaha, sevaba ve anlayışa yaklaştıran şeyler de vardır. Din için kutsal kitaplar gerekli ise de iman için cehennem gerekli; ya orada ya burada. Tam olmak ve içi dolmak için.

Ben bazılarınca yükselmek uğruna her şeyi yapmış bir adamım. İnce ama adi bir adamım, zaten genelde öyledir, incelik; adilik ya da sığlığın ince bir zarıdır, bilen hemen bu zarı sıyrırır, bilmeyen bilmeme ilmine devam eder ve “Ehline hiçbir şey zor değil,” der. Bazılarına göre işi yaltaklanmaktan geçen, bilgeliği kuşanmış ama bütün bildiklerini nefsinin bir anlık gafletine toka etmiş ahmak ve yenik düşmüş bir adamım. Bazılarına göre layığını bulmuş, dünyada teker meker yuvarlanmanın ibretlik hali ile sonrakilere gösterilecek iyi bir örneği olarak iyi ki olmuş, bazılarına göre eline her fırsat geçenin yapacağını yapmış talihsiz, herkes gibi, herkes kadar zaafarla malul sıradan bir adamım. Ba-

zılarınca yakalanmakla talihsiz, yakalanmasa şimdiki halinden daha iyi olmayacak vasat ama renkli hayatlı herifin biriyim... İnsanı yaşarken tanıyan yok da öldükten sonra şu tanıma, tanımlama gayretleri, bunu yapanın kendinden emniyeti (ölüden emin olmak), şunu şu sebepten, bunu bu sebepten yapmıştı, yapsa ya da yapmasa şöyle olabilecekti... gibi sözler yok mu, dirimin de en az ölüm kadar muamma olduğunu adeta ispat ediyor. Bana sorulacak olursa, herhalde sorulacak; iyiyi de kötüyü de neden yaptığını bilmeyen biriyim. Yaptıktan sonra neden yaptığımı düşünüyor ve neticeye göre bir neden buluveriyorum. Bu yüzden hep haklı mıyım, hep haksız mıyım, bilmiyorum. Buraya bunu öğrenmeye geldim. Ne olduğumu, ne kadar olduğumu, boyumu posumu, başkalarının ne ve ne kadar olduğunu... her şeyin aslını, ederini, ölçüsünü öğrenmeye geldim; getirildim. Ne yapmam gerektiğini eğer doğru ölçüleri öğrendiysem, zaten biliyordum, yapmıyor, yapamıyordum. Çünkü okuduklarının bana, benim gibilere göre değilmiş gibi geliyordu. Başka türlü bir yol, iz bulamayacaklara, perişan olacaklara göre gibi geliyordu, bunu bu düşünceyi bana bir getiren de vardı ve benim bu geleni memnuniyetle kabulüm. Ben bunları okuyor, anlıyor hatta seviyor, var olmalarından memnuniyet duyuyor ama yapmıyordum. Her şeyi ve her değerlendirmeyi bunlarla elde etmeyi de, edilebileceğimi düşünmüyordum. Bunların, din ve ahlak kurallarınının, kötü ve akıl edemeyen yaradılıştakilerin büsbütün zıvanadan çıkmalarına mani olmak, dünyaya bir düzen getirmek, bir tedirginlikle yaşatmak için olduğunu düşünüyordum. Çünkü bütün kötü olarak tanımlanan şeyler de Tanrı'nın halk ettikleriydi. İçime yerleştirilenlerdi. Bunlar satılıyor ya da çaba ile ediniyor olsalar onlara hiç yanaşmazdım. Ama bunlar, hiçbirine dokunmamam için içime ekilmedi; her birine dokunup, her birinin ilmeğinden geçmek içindi elbet. Aşkını ben icat etme-

dim. Ama yasak, günah denmese her kızışan aşkı ve yasaklamayan kitabı eline alıp gelecek günlere böyle bir şey bırakmayacaktı. Yasak dendi ki gerçekten onu isteyen göze alsın, gerçekten günaha girsin, gerçekten affedilsin. Bu tırmanma arzusu da benim içimde ekililerdendi. Ne kadar aşağıya bakmaya çalışsam boynumu eğemiyordum. O dururken, öbürüne razı olamıyordum, ben dururken O'na katlanamıyordum. O zaman anladım ki bu kader bana ait. Olacağımlı bunların içinde olacağım. En istekli, en aşağılık, en zarif, en bilgili. Bunların sallantısından çıkacağım. Biliyordum; öyle de oldu. Bunları yapmadan perişan olunacağını, ama kişinin bu perişanlıklardan kendi cehennemi vasıtası ile çıkabileceğini, kendi kendini yakabileceğini ve böylece cennetini bina edebileceğini, bunun, yıkık ve yanık cehennem kalıntısı üzerine inşasının cenneti dönüştürmenin yolu olduğunu düşünüyordum.

Rüşveti alırken de, birilerinin ayağını ummadıkları şekilde kaydırırken de, bilgelikten, nezaketten bahsederken de ben aynı insandım, hiç değişik bir şey yoktu. İki halde de kendimde olmayana göz koymuş, onu edinmeye çalışıyordum. Rüşveti alırken daha evvel yüzlerce kez düşündüğüm, yapamadığımda beceriksizliğime kızdığım bir şeyi yapıyordum. Daha fena şeyler de düşündüm; hatta yaptım. Ama bu bilindi; ben de bununla bilindim. Bu yapılan bilinmekle “fena” sıfatını benim dilimde bile kazandı. Hatta diyebilirim ki bu yaptığım ve yakalandığım benim hafif ve masumca bir yanımdı. Öbürleri, bilinmeyenler, benim korkularım onlardır, onların biriktiği bir yer var ise, unutulmamışlarsa, unutulmasın diye onları anan, hatırlatan varsa işte o yığındır beni korkutan. Bilinen ve ifşa olunan benim dünyadaki şeklimi belirledi, bilinmeyenler buradaki şeklimi verecek. Utanmadığımı, küçülmediğimi elbette söyleyemem, ama büyümek için küçülmek elbet lazımdı. Darlığı, sıkışmayı hisset-

meyen patlayamaz. Sokakta kendiyile yürüyen onurundan habersizken, aşağılanan onu hatırlar ve paha biçemez. Ama hani insan kendini, başkasını şaşırttığı kadar ve ani de şaşırtamaz. Bunlar insanın içinde zaten o kadar var ve yerleşiktir ki yakalanma olmasa hiçbir şey değişmez; ne bilgeliğe, ne şerefe hayranlığım değişmez. Kendimi, ne olduğumu bilerek az çok beğeniyordum. Başkaları bazı şeyleri anlamadı, sadece olan bir yönü ile onlara aşikâr oldu diye kendimi alabildiğine kınayacak değilim. Tedbirsizliğime yanabilirim, bunu değerlendirişlerine yanabilirim ama bu olduğumu kabul etmem. İnsan kendine çevre aşına iken yandan, bir anlık, bir zaman, bir ömür süresince bir kez bakanın gözüne, değerlendirişine kendini nasıl teslim edebilir ki? Benim bundan evvel binlerce başka hallerim oldu, onları kim gördü? Gören neden bana saygılarını sunmadı, neden beni kutlamadı, ya da şimdi niye burada değil, neden beni kurtarmak için bir şey yapmıyor, o da kendi gördüklerinden, bildiklerinden bahsetmiyor, onun hiç mi tanıkları yok, bütün o görüntüler kayıp mı oldu, bütün o güzel yad edişler sonsuzluğun neresinde kayboldu, neden hep onlar kayboldu? Hayat anlık bir görüntünün aksülameli, insan da onun objesi değildir. Bütün görüntülerin, her şeyiyle bir araya gelmesini istiyorum. Her zaman her olanı, nedenleri ve aslıyla ve hakkıyla görmek istiyorum. Biliyorum ki bu bir ıstırap değil. Bu tartıyı kabulüm var. Ama elinde bir anın ağırlığı ile gezip beni bununla öbür kefeye yerleştirip “Bu kadar-sın,” diyecek olana acırım. Ahmağın, ölçüsüzün biridir o. Ama ne denilebilir ki dünya ve onun ölçüsü, adaleti de bu ellersedir. Benim elim de bu sahte, bu hileli tartıyı az tutmadı; bir kefeye insanın vücudu ve her şeyinden ayrılmış, mesela sadece bir eli, öbür kefeye de türlü içsel vicdandan arınmış ağırlık çeken ama içi boş demirleri koyup tarttık ve her defasında çıkan sonuca aslında şöyle bir geri çekilince şaş-

tık. Anın ve hareketin, duygunun ve kaybın ölçüsü hemen oracıkta bir pazaryerinde gibi tartılır ve bu utanç verici hal, biçimlendirme kâfi ve adalet diye görülürdü. Adaletin ölçüsü ve ölçülecekken kaçıp bıraktığı kuyruğu ellerde bir terazi gibi tutulur ve bu poz çok beğenildiğinden resme, bronza dönüştürülürdü. Dünyada adalet kelimesini ağzına alana da acırım. Ben de aldım ama söyleyeceğim şu ki; gerçek anlamı ile asla almadım. Gerçek anlamını bilmediğimi, bizlerin buna her anlamda uzak ve imkânsız olduğumuzu hep bildim. Benden yukarıdakilere fazlaca iltifat edip yer kapmaya, dünyada kapladığım yeri genişletip yükseltmeye çalıştığım çok olmuştur. Ama ben bunları yaparken de doğrunun, zarifin izinde olmadığımı biliyordum. Bunu yaptığım, talep ettiğim insanların benden beter olduğunu da görüyordum, onların beni gördüklerini de görüyordum. Yani her şey zaten bildik, tanıdık, aşına bir nahoşluktu. Sonu istediğim gibi olsa da olmasa da bunun bir son değil bir aralık olduğu belliydi. Böyle dinlenenin gün gelip yorulacağı da belliydi, ama nihai bir dinlenme değil. Çünkü biliyordum ki çabam nihai dinlenmenin yorgunluğu değildi. Ama işte yaşamak da biraz böyleydi. Bizim gibilere bakıp, hayatı sonsuz saydığımızı düşünmeleri de safçaydı. Sonsuz değildi, ne o ne ben. Sonsuz olan başkaydı, ama ben Francis Bacon bir sonlunun sonsuz ahmaklığını, sonsuz yanılmalarını, sonsuz aşağılanmalarını, sonsuz hırslarını, sonsuz isteklerini şehvetle, sanki sonsuza kadar benimle olacaklarmış gibi yaşamayı bir sonsuzluk alameti sayarak yaşadım. İşte bu duygum sonsuzluk alametiydi ve ben bir ona hayrandım. Karlar da yağdı, hayallerim de altüst oldu, kendi toprağım da kurudu, ufaldım da, yüreksiz de kaldım. Ne hapse girerken, ne aşağılanırken, ne o zaman, ne bu zaman, derim ki: Tanrı'dan çok ama çok utandım; ama yapıp ettikten sonra hiç ama hiç korkmadım. Bunun sonsuzluğa ait olduğunu bildim.

Nasıl öldüğümü hatırlamıyorum, ama ölecek gibi hissettiğim hiçbir an ölmedim, ölümü yaşadım; ürpertisini duydum. Kendimi tuhaf bir salıncakta korku ile keder arası, utançla mahcubiyet arası duydum. Yaradılışıma göre mi yaşadım, yaşamam gerekenlerde eksik ve yavan mı kaldım, dokunmamam gerekenlere mi dokundum yoksa hepi topu bu, benden beklenen bu ve bu kadar mıydı, hâlâ bilmiyorum. Bildiğim, gayret ve dikkatle daha iyi, daha doğru yaşayabilirdim ama ne gayretimi, ne dikkatimi buna sarf etmedim. Daha doğrusu etmeyerek nereye gideceğimi kendi gözümle takip edip çok uzaklaşmadan hep geri döndüm. Uzak yerleri de görmek, ne taşıdıklarını ve gidenin neyle döndüğünü bilmek bana önemli ve şart geldi. Bu şartı titizlikle yerine getirdim. Bunu yerine getirmekle çok farklı bir bilgi ve duygusal tecrübe kazandım mı onu bilmiyorum. Sıradan ve tek katmanlı insanlardan, bir halden öbür hale geçemeyenlerden, bir hali öbürüne taşıyamayan, bulunduğu halden çıkamayıp boğulanların cenderesinden ve darlığından elbet uzak, geniş ve uzun tasmalı yaşadım. İnsanlar arası fark maalesef ne kadar uğraşılsa çok fazla olamıyor. Çok uğraşı ve farkındalıkla bile az bir şey, farkına zor varılır bir şey ancak var edilip, içe yerleştirilebiliyor. Belki bu az şey çok kıymetlidir onu da daha bilmiyorum. Ölürken kendimden umudum yoktu. Hayatımdan gerçekleştirebildiklerimden, olabildiğim halden memnun değildim. Zaten yaptıklarımın duyduğum korku, yaptıklarımın doğru olmadığına duyduğum inanç olmalıydı. Bu inanç elbet vardı da ben, bunları ayıran çizgiyi kaybetmekten korkuyordum; çizginin öbür tarafına geçmekten değil. Konuşurken ve yazarken hep kesinliği ve netliği öne aldım. Ama bu kesinlik beni hiç kuşatmadı. Öyle yapılması ve davranılması gerektiğini, insanlara bunun gerektiğini biliyordum. İşlerden ve her şeyden emin olamayınca inanamayan, yaşayamayan, seve-

meyen, katlanamayan, fedakârlık yapamayanlara net bilgiler, net imanlar, net kurallar sunulmalıydı; sunduk. Sonra da bunlara tâbi olanları övdük. Bu övgüler ne kadar samimi olabilirdi? Bunlarla övülen insan, bunlarsız dağılan ve her yola çıkmaya hazır hale gelen insan, taşı eline alan insan, insanların muhakkak en zayıfıydı, en tembeli ve en rahat arayanı, ötekini en beğenmeyeni de oydu. O kadar çoktu ki onunla ilgili söylenecekler, kimse bunu göze alamadı. Onunla konuşmayı, ona kendini ve şeyleri göstermeyi ve onun emniyetten uzak durmakla ne hale geleceğini görmeyi göze alamadı. En başta da ben. O dünyadan bi haber gidecek olan, O, işiteceği ve göreceği en çok olan.

Ölürken mutsuzdum ama dönsem de başka türlü çeviremeyeceğim bir kör topaçtı bu. Dönerdim, hem de hemen, ama değil mi ki ben benim, yine yapacağım, olacağım bundan fazla olmazdı. Rüşveti elbet almazdım da, şimdi söylemeyeceğim, yakalanmadan, yüzüme vurulmadan yaptığım pek çok şey bunun yerine geçer, ben gene olacağımı olurum; kusurlu insan.

Şimdi buraya birileri geliyor ha bire, kimse kimsenin umurunda değil, yerimiz umutsuz ama kopkoyu bir umutsuzluğun kuyusu da değil. Ağır bir perişanlık, bir terk, bir vazgeçilmişlik ve vazgeçilenin başına eşya dahi olsa geleceği düşünülen bir tahribat hep sağımızda duruyor. Her cins insan var burada. Çok fena görünümlü ve tavırlılar da ne yalan söyleyeyim zarif ve vakarlı kimseler de var. Görünümler başka başka, burada olmanın da nedenleri başka başka. Bu başkalık kurtuluşa mı, aynılığa mı yaklaştıracak, daha bilmiyoruz. Zaman zaman ortadan uzun süre ya da bize öyle geliyor kaybolan ve biraz değişerek nasıl olduğunu anlatması zor bir değişikliklerle dönenler oluyor. Ben de bunlardayım. İkide bir, bir banyoda buluyorum kendimi. Küçük tuhaf bilmediğim tarzda bir banyo. Zaten biz banyo bilmezdik

de işte, malum şeylerin hep bir usulü vardır. Ama sonradan gelen öncekilerin bir şey bilmediğini sanır. Ben neyse ki hiç bu kadar aptal olmadım. Bir tuhaf banyoda buluyorum kendimi, karanlıkta otururken tuhaf, gündüz gibi bir ışık kaplıyor her yerimi. Zaten öldüm öleli, süresini bilmediğim bir zaman hep karanlıkta ve hışırtılar, kıpırtısızlık ve yanıma gidip gelen şimdi anlatamayacağım bir tür konuşmalar oluyor. Ben bu konuşmalarda dünyada olduğu gibi sakin ve etkili olmaya çalışarak ve yukarıdakilere yaltaklanmak da âdetim olduğu için onları överek, yüceltmeye girişiyorum. Çoğu zaman ne dediklerini anlamıyorum, kendilerini de göremiyor sadece benimle konuşulduğunu seziyorum. Benim bu çabam da kimseye elbet değmiyor. Azcık yüz bulsam iyice yanaşıp etekleyeceğim ama iğrendirmekten ve başka şeylerden çekindiğim için böyle yapıp duruyorum. Ama yolunun yol olmadığı belli. Bu halde ne kadar durdum bilmiyorum. Diyebilirim ki yüzer ve uyur gibi, uyuyamaz ve uyanamaz gibi, can çekişir de ölemez gibi, anlayacak gibi olur da birden unuttur gibi, çok zaman geçmiş sanırken geriye düşmüş gibi, duruyorum zannederken yüzyıl geçmiş gibi... hep uykuyla ıstırap, gerçekle dehşet, hayalle uzun bir ufuk arasında ama hep her şeyimin üstüne basılarak ve bir iz çıkarak, izin kendisi olacakmışım gibi geliyor. Bir gün bir işaret olacakmışım gibi geliyor.

Hayatta iken –ne tuhaf bunu söylemek– en çok aşağılanmaktan, küçük düşmekten korkar ve bu olmasın diye olmadık işler yapardım. Aşağılanınca ben en ufak sözden ya da bir imadan ya da diyebilirim ki aşağılanacağıma dair duyduğum bir korkudan, henüz o yokken içimde bir dağlanma ve varlığımın paramparça oluşunu duyardım. Öyle ki bunu bir daha toplayamazdım. Toplayamayacağımı, beni aşağılayanın ne yapsam benim üstümde ve beni hor görür bakışını başımın üstünde görürdüm. Bu göz, sanki her şeyimi gö-

rür, her şeyimi anlar, tartar ve hafife alırdı. Hafife alınmamak için çok şey yaptım, hafife aldığım herkesin takdirini kazandım; diğerlerinin, belli etmemeye çalışarak gözünün içine baktım. İstedigimi göremedim. Anlıyorum ki göz istediğini göremiyor; gerçekten gözlerini kaçırıyor. Kör olduğumu o zaman anladım. Sağır olduğumu da buna benzer şekilde anladıktan sonra bir kör, sağır ve aklen kifayetsiz nasıl yaşarsa öyle yaşadım. İsterim ki bana da böyle davranılsın, densin ki: Sen Bacon bu halinle, bu ellerinle, gözlerinle, kulağında olmayanlarla, perde ve ağırlıklarınla bir insan ağırlığındasın. Böyle yaradılmıştın, kendinden çok şey umdun, herkes kendinden çok şey umar, herkes kendinin hayal kırıklığıdır, umudun kibriydi, aklın ahmakların hayranlığı, sana verilenleri pek de iyi kullanamadın, senden çok iyiler, hayal edemeyeceğin kadar iyiler var, senin işin onlarla. Bana bu denmez; dense, derin bir aşağılanma duyarım, denmese, derin bir özlem duyarım.

Banyoya ne zaman geldim bilmiyorum, bir aklım diyor ki hep buradaydın, bir aklım da bir zaman önce buraya getirildiğimi söylüyor, aslını bilmiyorum. Bu banyoya Cansın diye salak bir oğlan girip çıkıyor. Beni eline alıp duruyor. Sert, sivri uçlu, kırmızı bir demiri var. En saklandığım özelliklerimle –bunu o akıyla nasıl yapıyorsa– yakalayıp o dediğimi, bende olmadan dediğimi, varmış gibi yaptığımı, kelime olarak, ince tırpan gibi demiriyle benden sürüyüp çıkarıyor. Benden o an bir kan fışkırıyor. Bunu üstelik o aptal oğlan yapıyor. Bir de anası var ki burada bile benzeri yok. Sanki beni anlar, tanır gibi yapıyor, oğlundan beter kenarıma köşeme ceviz içi kadar akıyla aslında ne olduğumu yazıyor. Durmadan belli kelimelerin altını oyarak vücudumdan kan fışkırtıyor. Bu kadın, bu cehennem bekçisi, hele kör karanlıkta, üstünde korkunç bir kıyafet, saçları darmadağın, iki kaşının arasında derin bir vadi, beti benzi sapsarı içeri dalıp, ban-

yoya o kör karanlığı yırtan birışık salıp kendi gözleri de şekilden şekle girerek dalmıyor mu, beni eline almıyor mu, beni dişlerinin arasında tutup, yuvarlak tuhaf yuvarlak bir şeye oturmuyor mu, kenardan demirini almıyor mu, içeriyi bir şelale sesi ile doldurmuyor mu, sonra daha beter ses ve kokular ortalığı kesif bir cehennem çukuruna çevirmiyor mu, işte tam o an gerçekten cehennemde olduğumu anlıyorum. Hem de en korktuğum cehennemde; en beğenmediğim, bir şeye tutmadığının, görünce irkildiğimin elinden cezam kesiliyor, kalem onun eline verilmiş. O kadar değersizleşmişim ki değerimi bu kadın ölçüyor. O zaman hem paramparça oluyorum, hem de acaba buraya geldiğinde bu kadınınkini kim ölçecek diye merak ediyorum. Cehennemin sonu yok demek ki. Bu sonsuz kuyu insanın inebildiği, yapabildiği en adi şeylerin altına inecek derinlikte ve kızgınlıkta. Bu oğlan, sürekli oflayıp duruyor. Her girdiğinde illa beni eline alıyor. Her eline alınışım ayrı bir ceza. Beni, kitabımı elinde şiddetle sallayıp “Seni yakacağım, Allah’ın cezası,” diyor. Beni o korkunç çukurun yanında bazen çok sıcak olan bir demir yığınının üzerine ızgara yapar gibi bırakıyor. Bazen üzerime kaynar sular döküp haşlıyor, ne olduğunu açıkladığım kelimeleleri, onları niçin söylediğimi hiç duymamış gibi tekrar tekrar soruyor. Bunları ayrı bir yere yazıyor, gelip tekrar soruyor. Bana asla inanmıyor. Cehennem bekçisi kadınının her yaptığında ona yardımcı olan, her yaptığını alkışlayan iri yarı birisi var. Bana kestiği her cezayı, bu iri yarı bekçi alkışlıyor “Sen yok musun sen, daha nelere muktedirsin de yapmıyorsun,” diyor. Her şeye, bu zebani kadına rağmen şu oğlandan daha çok çekiniyorum. Banyoya giriyor, sakın sakın fanilasını çıkarırken birden beni görünce gözleri dönüyor, ağzı köpürüyor, beni eline alıyor, hemen alttan alıp “Mercy me Lord,” diyorum, demirini alıp “mercy me” deyişimi kazıyor ve bağır-maya başlıyor “Mercy ne demek, şimdi de Fransız mı oldun?”

Hayattayken bulduğum kaba gerçekleri, tabiatın sırlarını kat kat soyarak onların nüvesini çıkarmayı ve öz sularını keşfetmeyi ve bu bulunanları adeta bir laboratuvar ortamında sergilemeyi çok önemsiyordum. Hatta bu çabamda sona varmama bence ramak kalmıştı ki öldüm. O “ramak” sanırım “amak”mış.

Yine uzun bir süre kaynar suların içinde kaldım. Vücudum şişe şişe kendimin bilmem kaç katı oldu. Kutsal kitaplardaki “Vücutları yakıp derileri yenisi ile değiştireceğiz, tekrar yakacağız, vücutları o kadar büyüteceğiz ki yana yana bitmeyecekler” ifadeleri bende vücut buldu. Demirlerin üstünde yanıyor, kıtırdıyor, tekrar yanıyorum. Sözlerim, doğru söylemediğim sözlerim deşildikçe deşiliyor, kaynar sulara girip çıkıyorum, demirlerle kazılıp oyuluyorum, ne kadar zamandır böyleyim, bilmiyorum. Ben ne kadar zaman böyle yaptıysam galiba o kadar zamandır ben de bu haldeyim. Ah edenin sesi sükuta kavuşunca, beni anmaktan vazgeçince, ya da beni unutup, olur ya affedince bu halden çıkacağım. Böyle bir şey olmazsa biliyorum, sonsuza dek yanacağım, beni sürekli ateşe de hem şu oğlan atacak. Artık onların izi silinsin istiyorum, sadece benim dimağımda kalsın. İçimde gizli bir cehennem ateşi ile cehennemden çıkayım ama bu ateşi ve onun gözleri alan harlı ışığını da yanımda yine de götüreyim. Olur ya çıkarsam, unutabilirim, bende izi de kalsın, unutabilirim. Ya da burada ben sonsuza kadar unutulabilirim.

Cansın'ın ateşi

Cansın ağır, berbat bir baygınlıkla, haşlanmaktan beter olmuş vücuduyla hâlâ küvetin içindeydi. Sıkıntı ve cinnetten

ağlamak, öfkeden suyu, küveti, icat edeni, sıcağı ve her şeyi boğmak istiyordu. Güçlkle çok az doğrulabildi. Bacon'ın denemelerini küvetin içinde boğulup, şişip kıyıya vurmuş bir yaban domuzu iriliğinde gördü. Elini uzatıp aldı, bütün altını çizdikleri kalem izlerinin, kenara yazılmış yazıların silinmiş olduğunu gördü. Birden sanki içi ferahladı. Sözde anlamalar ortadan kalkıp Bacon ve yazdıkları tekrar muamma olunca, onu, o her yerinden bir izler renkleri, oklar fışkıran halinden daha rahatlatıcı buldu. Onu kendi sırrında ve gerçek buldu. Hafifçe rahatladı. Artık kendini ona uzak ve dokunmayacak halde hissetti "Ne ise ne," dedi. Eline alıp küvetin dışına attı. Kendinde müthiş bir güçsüzlük, vücudunda haşlanmaktan gelen korkunç bir sıcaklık vardı. Haşlanırken olmuş mu diye çatal batırılan sebzeler, etler, balıklar tavuklar geldi aklına. Tırnağını kendine batırdı, "Olmuş", dedi. Bin güçlkle küvetten çıktı. İçerisi dumandan görülmeyecek haldeydi.

"Cansın," diye bir ses duydu, annesiydi.

"Cansın, ne yapıyorsun orda iki saattir, sesin soluğun da çıkmıyor, bir hamamın eksikti. Gençsin, şöyle zarifçe, hafif bir duş al, duş kremleri kok, saçlarını geriye tara, yüzünde yaşamanın zevki, bir edan, bir havan olsun, hiç benim oğlum değilsin."

Acaba benim annem kim diye düşündü Cansın.

"Anne!" diye seslendi.

"Banyoya girişinde muzır bir havan, çıkarken çapkın bir duruşun olsun, biraz mimiklerin hareket etsin, elinle arada çeneni sıvazla, yoksa gene sabun mu kokuyorsun..."

"Bu değil," dedi Cansın.

Az önce sanki üzerinden doğrulan ağırlık ve bunaltı tekrar abanmaya başlamıştı. Omuzlarında, göğsünde taş varmışçasına bir yük duydu. Zaten öyleydi ki hani bazı, eskiden daha çok görülen bir hamal tipi vardı; sırtında kemer-

leri ile asılı kalın, karışık renkli kilim gibi tahtamsı bir sekisi ile dünyayı taşıyacak gibi durur ve gerçekten de dünyayı taşırlar. Öyle ki onları hiç görmez de taşıdıklarını, öyle kendiliğinden yürüyormuş gibi üzerinize gelen dev bir yük olarak görürsünüz. Seyrek olarak bu hamallar yolun kenarında bu sırtlarından sıyırdıkları ile beraber oturur, dinlenir ya da iş beklerken taşıma şeyleri kendilerinden daha fazla dikkat çeker, daha iri, daha dolu, sanki daha gerçekçidir. Cansın da kendinde oldubitti böyle kemersiz, halatsız, tahtasız sırtına yüklenmiş bir yük duyar, taşımaktan, üstelik ne taşıdığını, niye taşıdığını, kim için taşıdığını bilmemekten, nereye dökeceğini bilmemekten canı çıkardı. Bazen annesi “Cansın, sırtında küfe mi taşıyorsun, dik dur, taş taşıdın da mı yoruldu?” der, o da “Evet,” diyemezdi. Şöyle içinden içinden gene cinneti gelmeye başladı. Eliyle banyonun aynasındaki buharları sildi. Kendine baktı. Yüz hatları, gözleri, dudaklarının kenarı bir umut ya da düşünce taşıyan gerginlik ve teyakkuzda değildi. Hep öyle durgun ve hareketsiz kalacaklarmış gibi yüzüne çakılmışlardı. Yüzüne baktıkça kederlendi Cansın, gözleri sislendi, yüzü yine kıpırdamadı. “Yüzümün benden umudu yok,” diye geçti aklından. “Yüzüm acaba bende olan biteni, şimdimi ve geleceğimi benden iyi biliyor olabilir mi?” diye düşündü. İnce kollarına baktı, ince bacaklarına baktı, göğsüne baktı. “*Slim ama skinny slim,*” derdi annesi, gülerdi. Tekrar bir hiddet duygusu kabardı içinde, göğsü şişti, üzerinden sular damlıyordu, yüzü sıcaktan pancar gibiydi. Hiddetli yüzü, az evvelki durgun yüzünden iyi göründü gözüne. Durgunluk veren şeyler aklına gelince gene şiddetlendi. Bacon’ın denemeleri yerde sularını sızdıra sızdıra yatıyor, yorgun, bitap ve her şeyin sonunda görünüyordu. Cansın ayakta yorgun, bitap ve her şeyin sonunda görünüyordu. Ayakta, Bacon kadar ıslak, Bacon kadar bitik, Bacon kadar hiçbir şey yapa-

mayacak halde. Müthiş bir öfke duydu, kitaba bir tekme attı sonra eğilip yerden aldı. Olanca kuvvetiyle kapıya saldırdı. Banyodan ok gibi fırladı. Annesi babası ilerde oturma odasında oturmuş konuşuyorlardı. Anne “Şekerim Bacon’ı bir şey sanma, adam İngilizce’nin geleceğini bile görememiş de ölümsüz dil Latince dir diyerek Latince yazmış. İngilizcenin kıymetini bilmemiş,” diyordu.

Cansın koşarak odaya ulaştı.

“Cansın, iyice sapıttın, tamam gençsin ama çırılçıplak da dolaşılmaz ki, bir *boxer* giy, şöyle neşeli, çiçekli olsun...”

Cansın babasını kanepede uzanmış, elinde *Independent* ile gördü. Hemen üzerine saldırıp *Independent*’ı aldı, gazeteliğe baktı, cenabetin çoluğu, çocuğu cücüğü, çörü çöpü bütün gazeteliği kaplamıştı. Hepsini toplayıp kucakladı.

“Cansın sen daha onu okuyamazsın hayatım, kırk kere dedim, Emily Brontë’yi oku diye, *Rüzgârlı Bayır*, biz babanla...”

Cansın yere düşen bulmaca ekini de eğilip aldı.

“Cansın, anneye popo gösterilmez, sen Indie misin?”

Koşarak odadan çıktı Cansın, kucak dolusu gazeteyle ve Bacon’ın denemeleriyle mutfığa geldi. Hepsini yere bıraktı. Bacon’ın sudan şişmiş kitabını “Madem İngilizce yazılmamış, Bacon İngilizceyi küçümsemiş,” diyerek ayağıyla uzağa iteledi. Kibrit, çakmak gibi bir şey aramaya başladı. Çekmeceleri karıştırdı. Bulamıyordu. İyice sinirlendi, kendiliğinden yanan ocağı yakmaya çalıştı, bir iki derken ocak yandı. Hemen *Independent*’dan bir parça alıp tutuşturdu, tutuşan parçayı yerdeki yığının üzerine bıraktı. Hafif dumanlı, hoş kokulu bir ateş yanmaya başladı mutfağın ortasında. Cansın’ın içi tuhaf, tanımadığı bir duyguyla doldu, bir derdi savuşturmuş, bir derin belayı def etmiş gibi sanki ferahlık duydu. Ateş çıtırdadıkça, sayfalar kıvrılıp, yanıp simsiyah kendilerini bırakınca, yazılanlar ve onların oluşturduğu dünya ortadan kalkınca, hafifledi Cansın. Bulmaca bölümünden

bir parça hafifçe uçup ıslak Bacon'a kondu, şöyle biraz didi-
nip söndü, kahverengi tuhaf bir iz bıraktı. Huzur da bir e-
şit cinnet miydi yoksa, öbür cinnetin kısa, dalgın bir dinlen-
me odası mıydı yoksa? Kim bilir, belki geçici şeylerin de bı-
rakabileceği kalıcı şeyler vardır.

MEZARLIKTAN GEÇİŞ

Henüz on üç yaşındaki Leylâ hemen bütün yaşlıları gibi azıcık sevimli, çokça ahmak, azıcık güzel, çokça saf ve temiz kalpliydi. Gece yarısına kadar aile fertlerinin televizyon seyrettikleri oda, ışıklar kapanıp kanepa yatak olduktan sonra uyku ve hayal odası olurdu. Herkes televizyon seyredip biteviye konuşurken Leylâ önünde ders kitapları ile masa örtüsünü ve vazoyu iteler, ahşap masanın üstündeki silgi artıklarını parmağıyla sağa sola sürterek beyaz izler çıkarır, ders çalışır gibi yapar ya da kucağında ders kitabıyla herkesle beraber kanepeye oturur, kafası hafifçe eğik durmayı, ilgili görünmemeyi başararak televizyona bakardı. Kanepede otururken fazla dikkat çekecek kadar konuşmamayı ve gülmeyi öğrenmişti. Neşeli bir halin, bir sözün, bir mutlu duruşun “sen dersine bak” denmeden, “böyle de çalışmak mı olur” cümleleri ile zehirlenmeden güzelce akması belki pek az olduğundan çok kıymetliydi. Hele çalışkan ablanın anne babanın sözleri ile eğlenmesi ve dinlemiyor gibi yaparak bıyık altından gülmesi karanlık gecelerin olmazsa olmazıydı. Henüz bir genç kız olmadığı halde bazı filmler ve oyuncu-

lar fazlaca dikkatini çekiyor, ama belli etmemeye çalışıyor-
du. Ta ki herkes yatmaya çekilsin, balkona açılan odanın ka-
pısı havalandırılmak için açılsın, televizyon seyredilen ka-
nepe iki sert ve kaba hareketle ortası çukurca bir yatağa dö-
nüştün; pijamalarını giyen Leylâ balkon kapısını kapatıp ışık-
ı söndürsün ve yatağına girsin. Yatağa girer girmez sağ ta-
rafına dönüp üç kez “Yattım ya Allah, kalkarım inşallah...”
okuması bir de Fatiha okumadan uyumaması çocukluğunun
belki ilk öğretisiydi. Şimdi de yatakta hemen sağına dö-
nüp önce “Yattım ya Allah”ı sonra “Fatiha”yı okuyordu ama
zaman geçip büyüdüğünü hissedince ve dualarında istekleri
artınca giriş için sadece bu ikisinin sanki kâfi gelmeyeceğini
düşünerek Fatiha’nın ardına üç İhlas, üç Felak, üç Nas sure-
sini de ilave etti. Birilerinden “Asr suresi Kur’an’ın özüdür”
cümlesini duyunca bu sureyi de ezberledi. Üstelik bu kadar
kısa oluşu ile bu öz olmayı becerişine de hem hayret, hem
minnet duydu. Sonra bir gün birkaç ihtiyarın ellerindeki tes-
pih ile Esmâ-ül Hüsna çektiklerini ve Allah’tan istenecekler-
in O’nun her isteği kucaklayan doğru isimleri ile istenme-
si halinde daha güzel bir kabul göreceğini söylediklerini du-
yunca evde bulduğu bir kitabın fihrist kısmındaki Esmâ-ül
Hüsna’yı alfabetik sıra ile ezberledi. Son olarak da hep sıkın-
tılılara, cini mekiri tepesine çıkanlara okunan Ayet-el Kür-
si’yi ilave etti. Geçen yaz bahçede toprakla oynamaktan elin-
de siğil çıkmış, tavsiye edilen bir ihtiyar kadın eline Ayet-
el Kürsi okumuş, ekşi nefesini yüzüne yüzüne üç kere üf-
lemiş, ama siğil de şıp diye geçivermişti. Bütün bu sağa dö-
nüp okunan ezberlerden sonra hafifçe utanarak sırt üstü dö-
ner gözlerini tavana dikerek “yirmi iki-yirmi üç yaşına geldi-
ğinde tip olarak Elvis Presley, Rock Hudson, Kirk Douglas,
Ben Murphy, Paul Newman ya da Robert Redford’a, ses to-
nu Çetin Tekindor, Mümtaz Sevinç ya da bilmem kime ben-
zeyen birisi ile evlenip istedikleri kadar çocuk sahibi olmayı

diliyordu. İzlediği filmlerden beğendiği yeni aktörler oldukça, ki sık sık oluyordu, onun adı da Robert Redford'un arkasına ekleniyor, liste uzayıp gidiyordu. Liste çok uzar da bazı beğenileri diğerlerine fark atmaya başlarsa listeden çok çok bayılmayıp başkasının kocası olmasına katlanabileceği birisini silebiliyordu. Seslendirme işini radyo tiyatroları döneminde yetişmiş, bu seslendirme sanatçılarının kim olduğunu hemen söyleyebilmekle hafif tertip övünen annesi ile hallediyordu. Yumuşak, hoş, kibar, başka türlü tınlayan bir ses duyunca bu sesin sahibini annesine soruyor, gece, listenin ses tonu bölümüne adını ekliyordu. Son birkaç aydır yatakta sağa dönüp okuduğu duaları birbirine geçirircesine okuyor, Esmâ-ül Hüsna listesini özellikle M harfindeki çok sayıdaki isim nedeniyle ne dediği anlaşılamayacak bir hız ve karmaşada sayıyordu. Bütün bu acelenin sebebi bir an evvel Paul Newman bölümüne gelebilmektir. "yirmi iki-yirmi üç yaşına gelince"yi söyledikten sonra duaların ve esmaların aksine aktörlerin adları karışıp bir tuhaflık olmasın, yirmi iki-yirmi üç yaşına geldiğinde yecüc mecüden biri "Ben o her gece saydıklarından bilmem kim," demesin diye müthiş bir dikkat, olağanüstü bir özenle neredeyse harfleri tek tek sayarak gözü yukarda "El-vis P-res-ley," diye heceliyordu. Okuduğu dualar ve esmalar o kadar uzun sürüyordu ki sonradan yaptığı ilavelere pişman oluyor, ama bunları okumayı şimdiden sonra bırakırsa artık hiçbir şey için hiçbir şey umamaz, boyunca da günaha girer sanıyordu. Okuyabildiğini göstermişti çünkü. Şimdi nasıl "Sıkıldım, çok uzun geliyorlar," diyebilirdi. Diyemezdi, mecburen okuyacaktı. Duanın, senanın, zikr-i cemilin ardından gelenlerle beraber yatakta, karanlıkta o kadar zaman geçiriyordu ki sabahları çoğu zaman uykusunu alamamış olarak kalkıyordu. Bazen sabahleyin gece okurken uyuyakaldığını fark ederse kaldığı yerden devam ediyor, bu sefer de okula geç kalıyordu.

Yıllar çabucak, pek de bir iz bırakmadan, daha önemli bir şeye yetişecekmiş gibi ezerek de değil yalnızca, geçiverdi. Leylâ'nın on üç yaşında iken yüzyıllar var sandığı yirmi iki-yirmi üç yaşı geldi de, geçti. Hem de evlenmeyi, istediği kadar çocuk sahibi olmayı aklından geçireceği birisi ile karşılaşmadan, Paul Newman'a uzaktan yakından benzeyeni bile görmeden, Çetin Tekindor sesli birisi ile de hiç konuşmadan. Mazbutluğun, kaderine razılığın sükûneti ile ufak tefek önemsiz birkaç macerası olmuştu ama bu macera denilenleri hiç macerası olmayana bile anlatsa dinleyen sıkıntıdan kendisini jiletleyecek noktaya hızla gelirdi. Gerçi başkalarının binbir heyecanla sarsıla, titreye anlattıkları da birbirinin aynı, çarpık çurpuk şeylerdi. Her neslin başından geçen, ahmağının, akıllısının, incesinin, kalınının zamanın kendilerine ayrılan koridorundan geçtiği, her neslin köşesini döndüğü ama kendisini biricik sandığı şeyler. Gençlikte insanın içi bomboş olduğundan içine ne düşse büyük gürültü çıkarıyor elbet. Her şeyin iyi ya da kötü aksi pek büyük oluyor. Zaman geçince halbuki en güzel, en yüksek şeylere bile bir yerin kalmadığı, her türlü etkilenmenin vaktiyle tüketildiği ve şimdiden sonra olacak olanın ve biçimlendirecek olanın bu vaktiyle dolanlar olduğu anlaşılıyor. Yirmi iki yaşına geldiğinde, Leylâ üniversite öğrencisiydi. Ama bu çimlere uzanan, neşeli ama niye neşeli, fıkırdayan, özgüvenli, geleceğini planlayan, hocalarına tapan, gerçek hatlı hiçbir duygulanımı, ıstırapı olmayan, şekil almayan sadece hız alanlardan değil; öbüründen: kül dökülmüş gibi ışsız, umutsuz, hafif aralık ağzından üst dişleri görünen, kötümser ama niye kötümser olduğu belli, ham o kadar ham ki en iyisinin bile olması çok çok zaman alan ve bu zamana onunla şüphesiz ki benzeri olmadan tahammülün mümkün olmadığı gençler. Her şeyi çok yavaş, çok geç, çok eksik ve ıstırap çekme ihtimali kalmadığı zaman öğrenecek olanlar. Vaktinden evvel,

hem de çok evvel olmanın ıssızlığı başka bir şey ile ölçülmez. Her geçtiği zaman koridorunda başka bir tenhalık, her itelediği zaman boşluğunda çok az geçildiği belli izsiz, işaretsiz loşluk. Her zaman bölümünde zamana hiç değmediğini, zamanı yaşayan, tüketen, öğrenen ve diğer periyoda geçenler gibi bir birbirine değme, yaşadığının farkındalığı olmadan hep kendi içine gömülü bir sır olarak kalmak. Çocuklukta ve ilk gençlikte bu hallerin, bu hep önde ve sıçrayışlı, havalı gidişlerin, bir parıltı olduğu sezilir ve bir memnuniyet duyulur. İnsanların da, hayatın da, her şeyin de tercih ve tüm düzeninin doğal akışa göre ve bunun bildik insan hallerine göre olduğu çok geçmeden anlaşılınca her bilinen, görülen, farkına varılan yeni bir sır olarak saklanması zorunlu bir bedeni ve zihni yük olarak bu yol heybesine atılır.

Leylâ üniversitede iken okulun karanlık, kasvetli koridorları vardı. Pencereler uzun ve dikti ama bir şey göstermezdi; kirli ve umutsuzdu. Bunlar kasvetten değil, karanlıktan değil, hatta kirden değil anlamsızlıktan, şu hallerinin bile sezilememesinden oluşmuş adeta bir dertti. Dert, zaten derdin ne olduğunu anlatamamaktı. Bazen bahçeye bakar, ama bahçenin, yabancı otların, kırık dalların, toprağın ve bankların sızılı görüntüsünü de kıkırdayan gençler bozardı. Halbuki bu kıkırdama olmasa orada bir şiir kıkırdanabilirdi. Bayağlık, etrafı küçülten haller dizeleri kovalıyor, hatta hiç yaklaştırmıyordu. Üniversitenin çevresi kahvehanelerle doluydu. Bu izbe, çoğunlukla alt katta olup birkaç merdivenle inilen yerlerin, tuhaf da bir ismi olur, seçim yapılacağı zaman bir farkı, özelliği, hikmeti varmış gibi manasız adıyla hitap edilirdi. Bazen de aksine en üst katta teras diye çıkılan yerler yine tıka basa öğrenci dolu olurdu. Yan yana az bir mesafe farkla dizilmiş yeşil ya da bordo çuhalı masalar sigara yanıkları ile delik deşik, yanıkların çevresi sert siyah renkle bordürlü, yanmış delik sinirli bir şekilde dışa dönük olur-

du. Çuhaya dökülmüş muhtelif sarı renkli şekerli içeceklerin açık koyulu lekeleri, yenilerinin yapışkanlığı yeni oturacak olanı karşılardı. Bunlar yadırganmazdı, her şey herkesin kabulüydü. Şakır şakır okey sesleri, kahkahalar, duman, kalın avâze çalan utandırıcı bir müzik, gelen giden benzerleri ile sıkıntılı bir ifade ile konuşan takım elbiseli kahvehane sahibinin asık yüzü hiç değişmezdi. Öğrencilerin ellerinde tomar tomar fotokopiler, birbiri ardına içtikleri çaylar, oraletler, çuhaya yapışmış çay kaşıkları, bozuk para sesleri, herkesin ortasında öpülen kızlar, kulakları çekiştirilen oğlanlar, dolan ince metal küllükleri temizlemeden boşaltıp getiren garsonlar, tavla sesleri, şiddeti gitgide artan okey sesleri, kızılı erkekli oturan öğrenciler, kalabalık grupların içinde birbirine sarılanlar, başını omzuna dayayanlar, erkeklere şakalı tokatlar atan kızlar, küçük tekmeler atan oğlanlar, durmadan gülenler, el şakaları, üç dört sayfalık ders notlarını ezberlemeye çalışarak sınava hazırlananlar, ezberlerini yanındakine anlatanlar, ezberleyebilen erkek arkadaşının koluna, omzuna sımsıkı yapışık hayran bakışlı, “şu işler bitse de evlenip mitilimize kaçsak” diyen asık yüzlü, konuşmaz kızlar, tükenmez kalemler, altı çizilen notlar, şakalar, şakalar... Şu halde, ama bu halde bile tak diye aradığını bulanlar, tak diye bulanlar.

Leylâ on dokuz yaşındayken on dokuz yaşı hem çok büyük, hem küçük görürdü. Belki de herkes gibi zamana, yaşa ilişkin bütün bildikleri, hissettikleri, ona anlatılanlar yanlış, gerçek de hep olduğu gibi gizliydi, ama hep olduğu gibi en orta yerde gizliydi. Kısaca kendini bazen birden zırl olmuş bir kemer patlıcanı ya da yaprakların altında maharetle gizlenmiş, bulunduğu “aaa şuna bakın eşek kadar olmuş, nasıl da saklanmış” denilen bir salatalık utancı ve duygusunda hissediyor, o salatalıkların küçülmek ister gibi hafifçe kıvrılışlarındaki içe bükülmelerindeki haklılığı görü-

yor, kendisi de ayak parmaklarını içe katlıyor, bazen de nasılsa “daha küçüğüm” diyebiliyordu. Ama o “daha” kelimesi artık bir şeylere yetişme vaktini fazlasıyla hatırlatan bir zil gibi yumuşak tonu ve telaffuzu ile tümünden zıt bir çınlamaya sahipti. Henüz hiçbir şeye dokunmamış, hiçbir şeyden bir mutluluk duymamış, hiçbir şey elde etmemişken böyle bir kapışla bir av yapıp kenara çekilme halini anlayamıyordu. Üstelik avlanan olmak da pek vahşi, pek sevimsiz bir şeydi. Kendine alıştırmak, ehlileştirmek, sahip olmak varken, bunları yapabilecekken avlanmak ne çirkin bir şeydi. Üstelik başka hiçbir çaresi olmayan, açlıktan ölecek olan ya da kendisine hiçbir şey sunulmayacak olan, Allah’ın herkese verdiği ağaç kökü, yaprak, filiz, meyve, bal... gibi şeyleri de iştahına uygun bulmayan ancak avlanırdı. Leylâ niye ava çıksındı ki, o kadar mı, o kadar mı çaresizdi? Sonra avlar hep daha masum, güzel, silahsız şeylerken, avlayanlar çirkin, vahşi, sinsi ve yanına kolay kolay varılmayacak mahluklardı. Leylâ avları avlanandan çok beğeniyor, dişleyeceğine dişlenmeye rıza göstereceğini anlıyordu. Ama kadınlardan pusuya yatıp avlanmaları, kendilerini bir peynir parçası kadar tehlikesiz gösterip hareketsiz durmaları, sadece az bir şeyle iştah açmaları, avları kandırmaları, türlü hileleri ile hüner göstermeleri bekleniyor, bu halin üzerine övülüyor, takdir ediliyor, yoksa bir şeye tutulmuyorlardı. Bununla övülecek olsa, “ne güzel kafesledin, şimdi rahatına bak” dense yerin dibine gireceğini, zaten de yerinin ancak orası olacağını anlıyordu. Aksi halin yani bir başka yaramazın, uğursuzun avı olmayı da titretici bir şey olarak görüyor, derin bir beceriksizlik kabiliyeti ile diş tırnak donanmış olduğunu anlamasa da sanki seziyordu. Ne avlanacağını, ne av olacağını sanmıyordu. Sanmamak nedir? Galiba, yapmamak. Yapmadı. Kıpırdamadı. Seyretti.

Bu seyir sükûnunu nerden temin etti dersanız, bir adres vereceğim; ciddiye alın diyemem ama gülmelere de hazır-

lıklı değilim. Belki sonra, çok sonra, neden sonra, ağlanacak bir şey kalmadıktan sonra, gülecek hal kalmadıktan sonra, bütün bunlar ona ait olmaktan iyice uzaklaşıp tanınmaz hale geldikten sonra, darb-ı mesel olduktan sonra, kimin olduğu belirsiz, yaşanıp yaşanmadığı bilinmeyen bir hal aldıktan sonra, isteyen gülsün, isteyen ağlasın.

Üniversitedeyken kikirik bir arkadaşıyla (o zamanın, o çağın kızları bilirsiniz ya durmadan ya kikirder ya durmadan heyheyleyirler) öyle gezinirken, öyle bakınırken, bu öyle olan şeylerin bir daha bulunmaz, tadılmaz şeyler olduğunu bilmezken kitapçı, plakçı, posterci, afişçi.. derken hepsini birden ihtiva eden bir dükkâna girmişlerdi. İçeride bu tip dükkânların olmazsa olmazı otuz altı beden, sipsivri, göğüs kafesi dar, elinde sigarası, Dual pikapta dönen Dvorjak plağı, kim bilir ne vakit konulup unutuldukları yerde kalmış, kaldığı masaya yapışmış, enikonu asılsanız, birisi de arkadan sizin belinize yapışıp asılsa yerinden kıpırdamayacak kadar yıkanmayışına hiddetlenmiş, kirden ziyade kin dolu bir fincan, çay, konyak, kahve, su... her şey içilen, tahammülü genişletildiği için geniş meşrepli zannedilen, haddini aştığı için zıddına dönüşmüş bir fincancağızın kıyameti beklediği, karışık kitaplar, biblolar, tuhaf figürler, plaklar, kül tablaları, üflene üflene her objenin dibini gri bir bordürle çevrelemiş küller, kırık dökük, yampiri kim bilir neler, hepsi arkadaşların yaptığı türlü çöp, türlü garabet dolu, hem beğenilmeye aç, hem azcık ilgilenen gördü mü oltasına iri balık vurmuş amatör balıkçı taşkınlığında, alınganlıkla sonsuz bir susuzluk arasını dudaklarını ıslatarak geçiren bir genç. Arkadaşıyla beraber şöyle biraz bakınmışlar, “burada bakılacak şey bulana daha yakından bakılabilir” düşüncesine çoktan alışmış, müşteri seçer olmuş otuz altı beden delikanlı mı, hafifçe karta dönmüş ama kılık kıyafeti, hali ile genççe duran mı, bilinmez, ağırdan yaklaşmış terazide tartar gibi

lüzumsuz bir soru sormuş, tepkilerine göre de yerini ayarlamıştı. Biraz daha ağzı açık arkadaşı (zaten nedense insanın yanındaki hep kendinden beter olur) masaya masanın üstündekilere yönelip ilgilenince genç “Burçlarla, astroloji ile ilgileniyor musunuz?” diye sormuş, kendisi de arkadaşı da “Bilmem ki, bir şey biliniyor mu ki, aslı astarı var mı ki, bilmem kim de benim burcumdan ama hiç benzemiyoruz...” gibi şeyler sıralamışlardı. Genç, astroloji haritasının detaylarından, ne kadar kişiye özgü olduğundan, doğum saati ile yükselen burç bilinmeden kuru kuruya burçla her şeyin sadece suva tirit olduğundan, evlerden, gezegenlerden... uzun uzadıya bahsetmiş, istenirse doğum haritası çıkarabileceğini, bu konunun onun her şeyi olduğunu coşku ve içtenlikle anlatmıştı. Bu konudan bahsederkenki hali ile kitap raflarının, plakların yanındaki eğreti hali arasındaki bariz fark samimiyetine inandırmıştı. Onlara dönüp burçlarını tahmin etmiş, Leylâ'ninkini bilmiş, arkadaşınıninkini bilememişti. Dükkândan çıkarken iki gün sonraya Leylâ'nın astroloji haritasını çıkarmak üzere anlaşmışlardı. Arkadaşı ilgilenmekle beraber fazla yanaşmamış, Leylâ otuz altı beden delikanlıya doğum yeri, tarihi, saati dakikası ile ilgili bilgileri vermiş, az bir ücret karşılığı kendisi ile ilgili pek çok şeyin aşikâr olabileceği düşüncesi onu cezp etmişti. İki gün sonunda değil üç gün sonra gitmeyi kendileri için bir ağırlık, vakar vesilesi saymış, geçerken, sözlerinde durmanın ağırlığı ile uğramış gibi yapmışlardı. Otuz altı beden gencin üstünde aynı kıyafet vardı. Leylâ ile arkadaşı ise çantalarından ayakkabılarına kadar diş tırnak değişiktiler. Bir yere ikinci, üçüncü, kaçınıcı gidilirse kendince bir değişiklik yapmak, kırk öksüzle bir mağarada kalmış gibi görünmemek önemliydi. Otuz altı beden delikanlı üç gün öncesinden biraz daha ağır, biraz daha durgundu. Leylâ, her kadın cinsi mensubu gibi bu değişikliği kendisinin yarattığına vehmetmiş, hafifçe gururlanmış-

tı. Otuz altı bedeni beğendiğinden, aklından geçirdiğinden, her ne ise ondan değil. Kendisi kaynaklı bir etki görmekten ya da belki daha başka şeyler. Gencin masasında yine karmakarışık şeyler, pasaklı şeyler iç içeydi. Leylâ “Benim harita hazır mıydı?” diye sorunca genç çekmecelerden birini açmış epey karıştırdıktan sonra “Burada,” demişti. Arkadaşı ile beraber masanın karşısına oturmuşlar, dinlemeye başlamışlardı. Leylâ içinde tuhaf bir sıkıntı, pişmanlığa benzer bir karıncalanma duymuş ama hareketsiz oturmaya devam etmişti. Genç haritayı elinde evirmiş çevirmiş, biraz duraklamış sonra anlatmaya başlamıştı. O anlatmaya başlayınca ve anlatılanlar genişleyip büyüyünce Leylâ içinde uyuşmaya benzer bir his, kendinden geçmeye benzer bir hal içinde kalmış, bu halini gizlemeye gayret etmişti. Görülmenin, ifşanın, sezilmenin, aşikârlaşmanın kendine bile gizli, kendine bile itirafı zor, kendince üstü örtülmüş halleri dile gelince Leylâ yarı baygınlığa, içinden bir şeylerin kayışına benzer bir duygu ile dolmuştu. Bir şeylerin çözülmesi ve ceset katılığındaki şeylerin yumuşayıp yakınlaşması, uzak ve imkânsız şeylerin olabilecek gibi görünmesi içine hiç bilmediği bir titreyiş vermişti. Dünyadaki gözleri ile görüp donuk ve acılı buldukları başka gözle bakınca, mest haldeki bir dervişin vecdi gibi yumuşacık üzerine serilmişti.

Otuz altı beden genç Leylâ'ya ciddiyetle hitap etmişti. Haritasını inceden inceye süzüp yetenek ve farklılığından, önünde iki yol olup bunların birinin onu hayal bile edemeyeceği yerlere ulaştırabileceğinden, bunun olacağından ama biraz geç, ancak otuz beş yaşından sonra olacağından bahsetmişti. Leylâ haritasını aldı, çıktı. Arkadaşı ile ne konuştular, hatırlamıyor, bu yüzden ben de bilemiyorum. Herhalde kendi ile tıka basa dolu olunan her an gibi yalnız kalmayı iple çekti, bunun çabuklaşması için elinden geleni yaptı.

Zaman akar mı, durur mu, içinden mi geçilir, tümüyle dışındadır da uzaktan ya da kenarından mı bakılır? Her şey mecaz ise ve işaret aranıyorsa, pek de bir şey bulunamıyorsa, kendi kendini tüketerek bir yol yürünüyorsa mecaz başka bir mecazla ancak bir gönül hoşluğu yaratıp boşlukları doldurmada yine yetersiz kalıyorsa, bütün düşünme, anlama çabasına rağmen insan yetersiz kalır. Leylâ da yetersiz kaldı. Zamanı, ne hızlıdır ne yavaş, getireceğini getirir, diyerek sakin bir bekleme odası addetti.

Bir işte çalışmaya başladı, törpülenmeye başladı, ufalmaya başladı, sıkılmaya, karıncalanmalı sıkılmaya başladı. Bu sıkıntıların bir kıpırdanışı, narası olmayınca nasıl ve tam ne zaman olduğunu anlamadan tevekküle dönüştü, sakinleşti. Arada gözleri doluyor, umut umutsuzluk arası gerilimler yaşıyor, bunları da atlattıkça tevekkülü artırıyor, tatlılaşıyordu. Hep en acı şeylerle, kimsenin bilemedikleri ile tatlılaşıyordu. Ama kendi tadından kendine bir fayda yoktu. Herkes bu tatlılığı ile neden böyle yalnız olduğunun merakındaydı. Merakında derken, kırk yılın başı, “aslında tatlı da birisi” denirdi onun için. Ama bu düşünce de başkalarından sadır olan her şey gibi derinleşmez, yüzeyde bir görünür süpürülüp giderdi. Bazı kendince ilgilendiği şeyleri vardı Leylâ'nın, bir şeyler yapmak için gizliden uğraştığı, herkesten habersiz uğraştığı şeyler. Aklında ise hep, hiç unutmadan taşıdığı, on dokuz yaşında iken burç haritasına bakıp otuz beşinden sonra hayal edilemeyecek bir şey ve bir yerde olacağını söyleyen astrolog gencin aşısı vardı. Hep aklında, zor zamanlarında ona teselli ve umut veren, bekleyiş gücü veren bu idi. Zamanla, tahammülle, gizlilikle tatlılaşmış, ifadelenmiş, gerçekten de bir şeyler müjdeleyecek biri gibi olmuştu. Tuhaf bir kendine güveni, gizli bir şeyi vardı. Otuz beş yaşına doğru heyecanlanmaya başladı. Kendince yaptığı şeyi eline almaya başladı, ama pek de derinden ilgilenemedi. Ama

aklı onda, kulağı geleceğinin kirişindeydi. Birkaç sene daha geçti, bazen sıkılır gibi oluyor ama otuz beşinden sonra demenin hemen de otuz altı-otuz yediye tekabül edemeyeceğini düşünüp rahatlıyordu. Elindeki ile bazen ciddiyetle uğraşıyor, kendini beğeniyor ama ışık nerden gelecek tam kestiremiyordu. Mistik bilgilerle, anlayışlarla da ilgilenmeye başladı. Her şeyde, her mecazda kendinden bir şey buluyor, rahatlıyor, halini ifadelendiriyor, tatlılaşıyordu. Kırkını geçtiğinde biraz sabırsızlanmaya, biraz huzursuzlanmaya başladı. Önündeki zamana, geçen zamana, mevcuduna bakıyor, rahatı bulamıyordu. Bazı geceler tedirgindi artık, yüzünden ve ellerinden emin değildi artık. Yine huzursuz bir gece geç vakit yaptığı şeyle ilgilenmeye çalışırken, sağı solu karıştırırken gitgide eski şeylerine ulaştı. Bazı eski kartpostallar, bazı aldığı notlar, mektuplar, resimler... her şey dün gibiydi. Üstelik çok önce yaptığı bu şeylerde bir berraklık, bir beceri ve vuzuh vardı. Şimdi yapmaya, yazmaya, çizmeye kalksa becerebileceği şeyler değildi. Sıkıntı bastı Leylâ'yı. Eski yetenek ve kıvraklığının, düşünme şeklinin ve ifadesinin onu artık epeyce terk etmiş olduğunu gördü. Eskiden bunca genç yaşında bunları nasıl düşünmüş, anlamış, sezmiş olduğuna da hayret etti. O zaman daha değerli bir zaman mıydı acaba? Peki şimdi tatlılaşmıştı ama kek gibi bir şey mi olmuştu yoksa, ne olmuştu? Aklı fikri, keskinliği ve üstünde dura dura büyüteceği şeyler çeyizlik eski eşya gibi başka bir zamanın faydasız güzelliğini mi yansıtıyordu sadece? Sıkıntısı genişleye genişleye bütün göğsünü kapladı. Eline sert bir zarf geçti, büyük bir zarf. Açtı, burç haritası olduğunu gördü. Bunca zaman sonra eline geçişine şaştı. Bu dar zamanda imdada yetişir gibi, hem de düşüncesi ile değil cismi ile çıkışı bu derin teessür anında Leylâ'ya sanki bir aman gibi geldi. Atmamış, atılmamış, kaybolmamış olduğuna duyduğu büyük sevinçle açtı. Siyah ve kırmızı mürekkebin kısmen solmuş renkle-

rine, kırmızı kavislere o hedefe taa nerelerden gelip atlayıp sert bir tutuşla tutan kırmızı kavislere, onların kararlılığına, uzun yollarına, nereye gideceklerini bilir, sabır ve metanetlerine hayran hayran baktı. Onu yerine çakan siyah çizgiler ve mevcut doğum ve varoluş sınırlarını belirleyen ve sabitleyen evlerinin, gezegenlerinin adına hoşgörü ile baktı, baktı. Zamanı, bu çizgilerin kavuşma anını hesap etmeye, gelecek olan vakti tartmaya çalıştı, eliyle parmağı ile bir ölçü kullandı. Gözü dörde katlanmış, kat yerlerine, derken haritanın en üst sağ köşesine ulaştı. Baktı, baktı, başında uyuşma değil de sanki yok olmadan az evvelki kesik bir organ gibi bir şey duydu. Baktı, baktı. Yukarıdaki isimde; Leylâ... , ve doğum yeri ve doğum tarihi yazılıydı. Ancak o zaman henüz on dokuz yaşında olan Leylâ on dokuz yaş ona herhalde büyükçe geldiği için otuz altı beden gence kendini bir yaş küçük göstermek istemiş, yine doğum yeri olarak da bir Anadolu şehri olan doğduğu şehirden biraz mahcubiyet duymuş olacak ki İstanbul yazılmıştı. Harita ve tüm yazılanlar, çizilenler, harita hakkında yapılan yorumlar da bu bilgilere göre yapılmıştı.

Leylâ o gece de sabaha kavuştu ama artık başka günlerin sabahına. Ve bu sabahları artık bir daha kavuşma olarak hiç duymadı. Kendini görenin ıstırabına kavuştu. Bu sıkı kucaklaşmada ve kendini göstermek için uzun yıllardır bekleyen bir türlü gevşetmediği kollarında hayatının en acı vuslatını duydu.

Sabahları işe giderken Karacaahmet Mezarlığı'nın önünden geçmek âdetiydi. Mezarlığın önünden geçerken mezar taşlarına bakar, tanıdık isimleri sanki taşınacaklarmış gibi tekrar gözden geçirir, bazen yeni ölüp kırk yıllık ölüyü kenara iteleyen yeni ölümlere bakar, taşlarını, zevkli ve zevksiz olanları tanır. Bu bakış sırasında da çocukluktan edindiği alışkanlıkla "Peygamber efendimizin, diğer peygamberlerin ve burada yatanların aziz ruhlarına," diyerek bir Fatiha

okurdu. Dünya ondan uzaklaştıktan sonra mezarlıktan geçerken “Peygamber efendimizin, diğer peygamberlerin...” diyerek Fatiha okuyor, hemen ardından “Ya rabbim ben de ölüp şuraya yerleştiğimde, yanına geldiğimde, şu hiçbir şey yapmadan geçen dünya günlerimin yüzü suyu hürmetine göğsü imanlı, eli Kur’anlı, abdestli namazlı, tip olarak Elvis Presley’e, aklı Kierkegaard’a, ses tonu ile Orson Welles’e benzeyen biri ile evlenip, çocuksuz, dertsiz, tasasız, kendi seviyeme uygun bir cennet köşesinde gölgelenmeyi nasip et!” diyordu. Mezarlığa yaklaşırken “Peygamber efendimizin, diğer peygamberlerin ve burada yatanların...” kısmını ve Fatiha’yı hızlı hızlı okuyor, mezarlık duvarları boyunca yürürken gözü taşlarda, dilek ve isteklerini ağır ağır, kendilerine, her geçişte dua ettiği taşlara yedire yedire söylüyordu.

“Ya Rabbim peygamber efendimizin, diğer peygamberlerin ve burada yatanların aziz ruhlarına, yaşayanların hasta ruhlarına.”

MUTFAK

Bu kutu gibi ev insana sıcaklık verir, hani neredeyse yüreğini yumuşatıp istek fazlalıklarını ve onların sonu gelmez huzursuzluklarını giderir gibiydi. Fazla parıltılı, dekorasyon dergileri ve ya televizyondan öğrenilmiş şeylerden uzak, görmüş geçirmiş, kendi eskiliğinde, sade ama bu sadeliğe varana ve bunlar gün gelip sadelik olana dek epey yol kat etmiş, türlü haddeden hatta bazen hafiflikten geçmiş eşyalarla ve onların duygularıyla doluydu. Geçmişi ile bağlantılı ama tüm gerçek bağlantılar gibi biraz fazlaca çekiştirildiğinde her bağlantının ayrı feryat ettiği, dokunulmayınca burukluk olarak görülen, üstten, sathi bakışın sevimli bulduğu bir yer, o kadar. Cama, çerçeveye sahip çıkarcasına kıpırdamadan vakarla duran, şık çiçekli kadifeden kırmızı perdeler altında kimse solgun değil. Yemek dolabının iki yanında duran gül kurusu bir çift porselen lamba, kolay hüküm verme meraklılarının zihinlerindeki perdeyi aralayıp ışıkları yakacak cinsten olsalar da öyle değillerdi elbet. Büyük bir koltuk vardı holde, o kadar büyük ki yatak kadar. Yeni nesilden biri görse güler, “Neye gülüyorsun?” diye sorulsa aniden ciddileşir-

di. Eski nesil ise bir koltuğu tüm görgünün, bilginin, hor-görünün ortaya dökülmesine vesile yapar “Bostancı incirlik, Levent çileklik idi. Fıstıkağacı'ndan Üsküdar'a inene kadar yıkılan incirlerden yiye yiye, o taze, ham incirlerin sütünden ağızımız burnumuz yara bere içinde kalır, patlardı. Cevizlerin, o taze cevizlerin kabuğu da bir boyardı ki ‘Rabbin vurduğu boya gibi kim vurabilir,’ dedirtir, Tespih ede ede, öyle Allah'tan rujlu gezerdik,” diye başlayan ama elbet bitmeyen, o nostalji kuyusu mu, sıkıntı çukuru mu nedir bilinmez suya bakış ve geçmiş, gelecek ve her türlü aksin gölgesi, benzetilenlerle zenginleşerek titreşen ve kabaran bu suda insan bulunduğu yerde bir yabancı olup o geçmiş suya atlama isteğini ve titreşenlere katılma isteğini duyardı. O zamanlarda, o şimdi dilde ve dimağda titreşen zamanlarda sıkıntıdan patlamak, halinden memnun olmamak sanki yoktu. Vakit geçti ve sıkıntı, memnuniyetsizlik hatta eksiklik geçmişin suyuna dökülünce artık özlemle titreşen, içinde yüzülmek istenen bir göl oldu.

Genelde bu holdeki koca koltukta otururdu yakınlarının gözlerinden ötürü Çakır adını taktıkları Çakır. Pek hoş bir isim değildi doğrusu. Daha zarif bir şey bulunamaz mıydı, ya da vazgeçilemez miydi? Kendisi gerçi başka bazı isimler geçirmişti aklından ve birden birinin aklına gelse de söyleyiverse diye hayalin büyüğünü kurmuştu. Hatta başka şeylerden bahseder, bir şeyi bir şeye benzetirken bunları yüksek sesle söyleyip, bir hatırlatma, çağrışım yaratabileceğini falan dahi ummuştu. Ama kendiliğinden olmayan bir şeyler hep ne kadar zor, ne kadar sorgu sualli, ne kadar cömertlikten uzaktı. Kendi kendine de isim takacak, sevimli, iltifatkâr bir adı yakıştırdığını alenen ima edecek değildi elbet. Bunları düşündüğüne de utanıyordu gerçi ama “Kırk yıldır devam eden şey, neyse, tek derdim bu olsun,” diye geçiştiriverdi masa örtüsünü eliyle düzelterek.

Yaşı neredeyse altmışa, ruhu bıkkınlık mı, bıkamamanın telaşı mı her ne ise ona varmasına rağmen tuhaf bir heyecan duydu birden. Zaten bunu, bu birden saran tuhaf heyecanı zaman zaman duyar, yaşından, evinden, her şeyinden bir an kopar, yüreği çarpa çarpa hızla dönerdi. Neydi bu kim bilir? Kendini sahte bir ortamda ve yaşamda imiş gibi duyduğu o tuhaf duygu ile mutfağa yöneldi. Hep bu gazetelerin, televizyonların yüzündendi. Eskiden böyle bir duygunun ve korkunun farkında bile değilken antika, gravür, efemera, taş plak ve pul meraklıları O'nu bulduğu bu köşede sıkıştırır. sıkıntıya sokup utandırır olmuştu. Eline bir fincan kahve alıp da ağız tadıyla içemiyor, birisini taklit ettiği zannına kapılıyordu. Eskiden kendi hayatı diye bildiği şeyler, en yapay haliyle sadece televizyon ve gazetede yer alıp, ona bakanlar da kendisini televizyondaki bilmem kime benzetince benzeyen mi, benzetilen mi olduğunu şaşırıyor sanki biraz kendisi de o gördüklerinden bir şeylerle eline, fincana bakışına ilaveler yapıyordu. Bunu fark ettiği vakit kahve de, öğle üstü de, koltuk da kabarıyor kendi sönüyordu. Huzuru, dirliği kaçmıştı sanki.

Bugün güzel başlamıştı. Sabahleyin kendini neşelendire neşelendire işe koyulmuştu. Müziği açmış, basit şarkılar dinlemiş “Ne olacak, herkes neyse ben de oyum. Anam turp babam şalgam, kendim gülbeşeker mi oldum?” demişti. Şarkıların hafifliği düşüncelerini de hafifletmiş, hayatı gözünde kolaylaştırmıştı. Birkaç basit formül geçivermişti aklından. Daha önce nelerin onu sıktığını şaşırarak hatırlamıştı. İşte aslında bu kadardı; her şeyi zorlaştıran, kedere boğan, karıştıran kendisiydi. Şarkıdaki gibi, tüy gibi olmak vardı oysa, hafifledikçe de herkesin, her şeyin üzerine rahatça konabilmek, hem de kimseyi rahatsız etmeden. Bunalıp sıkıldığı şeylerin hiçbiri bu özelliklerinden haberdar değildi belki de. Ama huyu başına belaydı. Başkaları her şeylerini nasıl da

koz haline getiriveriyorlardı. O adamı hatırladı; dev gövdesi ile masaya kurulmuş, kulağında kocaman koyu renk işitme cihazı “Ne diyorsun, ne, ne, bağır, yüksek sesle, görmüyor musun kulağım sağır,” diye bas bas bağıriyor, milleti tirit tiritretiyordu. Başkasına hayatı zindan edecek kordonu, cihazları vs. ile milleti boğuyor, sıkılan, kaçıp gitmek isteyen başkaları oluyordu. Bir rahmetli Vesile Hanım vardı bildiği kendi gibi. Hepi topu balık eti bir kadındı ama ömrünce etinden budundan utanmış, hiç toplu taşıma aracına binmemiş, sinemaya gitmemiş, fazladan kapladığı yere dikkat çekilir, yan gözle şöyle bir tartıverir diye filmleri gidenlerden dinlemiş, her yere yürümüştü. Çakır’a göre Vesile Hanım edebiyatla de, marazi hassasiyeti ile de, akılsızlığı ile de, vazgeçişini ile de gördüğü, bildiği tek ideal insandı. O da kendi gibi gözünü bir tartı olmaktan başka bir şey için kullanmamış, kendini ne vakit tartsa hafif ve kusurlu bulmuştu. Vesile Hanım, kendini bunca kusurlu buluşları ile kusursuz bulunacak mıydı acaba gittiği yerde? Kim bilir, sorulamaz ki, herkes kendi nasılsa o halin benzerini affediyor, anlıyor, şöyle kaldırıp yüksekçe bir yere yerleştiriyordu. Kitap, kılavuz vs. kimin elindeyse onun sesiyle konuşuyordu. Bu her şeyin bir arada tartıldığı tartılar güvenilir değildi.

Mutfağı şöyle bir, üstün körü toplamıştı. Bugün doğum günüydü. Duvardaki takvimden o günkü sayfayı kopardı. Arkasındaki yazıyı okudu: “Çok gülenin heybeti azalır, istihza edenin hataları çoğalır, hatası çok olanın akli azalır, akli az olanın utancı kalmaz, utancı kalmayanın kalbi ölmüş olur”. Sayfayı alıp mutfak dolabının üst çekmecesindeki dosyaya koyarken içinden tekrar etti. Bildiği bu tür sözlerden dört-beş fasikül oluşurdu herhalde. Konuşmaları sırf bunlarla, her duruma uygununu bulup yetiştirerek idare edebilirdi. Bazen öyle yapmak istiyor, uzun uzadıya, üstelik hiçbir sonuç almadan konuşacağıma aynı ya da benzer sı-

kıntıları çekmiş, canı yanmış, akli başında bir kimsenin zarif feryadı ile başka birinin kaba şikâyetini durdurayım istiyordu. Ama hiç hesapta olmayan tepkilerle karşılaşmaktan korkuyordu. Zaten seneler önce birkaç kez böyle bir söz söylemeye yeltenmişken “Çok bilmiş, az gelişmiş ülkenin çok gelişmiş hanımı, takvim arkası filozofu...” gözüyle ve istihza ile değerlendirildiğini sezmiş, utançla bir daha denememesine içine çekilmişti. Oysa pek ender de olsa kendine biraz şöyle başka türlü bakabildiğinde, bu her türlü korkuyla yaşamaya cesaret edişini cesarettten üstün sayardı. Cesaret sandığı kadar zor muydu? Cesaret hep sürmezdi ya. O, korkak yaşamaya cesaret etmişti, ömür boyu yakasını bırakmayacak bir şeyle yaşamaya. Hırsıyla gözleri yandı.

Verandayı yıkadı. vazodaki çiçeklerin suyunu değiştirip boylarını kısalttı. Kendini de kısalmış gibi hissetti. Acaba şu dünyada hiç ona özenen var mıydı? “Şu hanımın verandası, vazosu, çiçekleri, makası, radyosu benim olsa daha bir şey istemem, şükreder otururum,” diyen var mıydı? Çevresine bakındı, dinledi; incecik, belli belirsiz bir kuş sesini birkaç koca karganın sesi yırtarak dağıttı. Ne laf anlamaz insandı: Her şey boşuna mıydı, okuyor, kesip saklıyor... sonra kaldığı yerden devam ediyordu. Daha geçen günkü takvimde “Sadece orta kırıttaki insan daima keyiftedir” yazmıyor muydu? Okuyunca pek de rahatlamamış mıydı? Hele “Emniyet ve sıhhat iki büyük nimettir. Çok kimseler onun kadrini bilmez, şükürünü yerine getiremez,” diyen hadis de mi yüreğini yumuşatmıyordu? Dini, imanı bu denli zayıf mıydı, kerpiçten miydi, lor peynirinden miydi, bir karga sesi ile dağılıyordu? Ne yüzle dua ediyordu? Yoksa kalbi ölmüş müydü? Bu nankörlüğe devam ederse iki dünyada da zillet yakasını bırakmayacaktı.

Alelacele saçlarını fırçaladı, ceketini ayakkabılarını giydi, pazara doğru yola çıktı. Yolda biraz hızlı ve gamsız görü-

nen bir yürüyüş tutturmaya çalıştı. Meyvelere, sebzelere, bağırtı çağırıtıya ulaştığında her şeyden zoraki bir zevk almaya çalıştı. Bu çabasından daha çok buruldu. İçinde, şimdi ona kök söktüren şeyleri bilmeyen bir insan olmaya özlem duydu. Havucun diriliğine, elmanın kendinden habersiz parıltısına bakakaldı. Çabalaya çabalaya gözlerine bir parıltı kazandırmayı en nihayet başardı. Ve taklit, duyguyu zayıflatarak getirdi. Aslı kim bilir kimdeydi? Alıp vereceğine, iyilerini seçmek hayati önem taşıyormuş gibi canla başla girişti. Bu canlılığı bir başkasında görse şu yaşından sonra bunun o kişinin zorundan olduğunu anlardı. Ana şimdiye kadar kendine ait bir üstü örtülülüğü şöyle biraz olsun sezen, eliyle olsun... neyse, neyse. Plastik oyuncaklar, uyduruk kırmızı, mavi mutfak eşyaları gözüne çarpıp durdu. Kendi mutfakları gözünün önüne geldi. Mutfağı en kutsi, evin en can alıcı yeri gördüklerinden masraf demek mutfak masrafı, eksik gedik demek mutfak eşyası, beceri demek mutfaktaki beceri demek idi. Kendilerine uymayan ama uydurulabileceğine bir vakit inanılmış şeyler bile hep mutfağa aitti. Hele o alttan mumla ısınan porselen demliğı “kemik tozu katılmış” diye tanımlamak bir vakit parola gibi bir şey olmuştu evde. Peki perişanlığı? Büyük itina ile ortaya getirip yaprak çayın üzerine dökülüvermiş suya demini bırakmayan çayın boz bulanık rengi ne hayal kırıklığıydı. Öyle ki kimse ağzını açamamış, çayı lavaboya, demini çöpe döküp kös kös oturmuş, derinden dertlenmişlerdi. Çok bilmiş, kızı İngiltere’ye birkaç aylığına kursa gitmiş Nebahat Hanım “O iş bizim çaylarla olmaz şekerler. Ya Darjeeling ya Orange Pekoe lazım, İngiliz siyah çay lazım, bizimkiler selüloz ayol, yarım saat kaynamadan zehrini vermez,” diyerek işi daha da acılaştırmıştı. Ve nihayet bir gün bir olmaz olmuş, Avrupa’ya giden birine Darjeeling siparişi verilmişti. Üç hafta sonra Darjeeling uzmanı Nebahat Hanım’la beraber, gelen çayın paketini açmışlar, Ne-

bahat Hanım “Teneke kutuda olacaktı kartonda gelmiş, tadı bilmem ki nasıldır, Darjeelingler genelde eflatun renk kutularda olur, bu niye kahverengi acaba?” diyerek yürekleri ağza getirmiş, zaten sıkışmış kalpler cenderede ezilir olmuştu. Yine Nebahat Hanım “İngiliz keferesi bir kaşık da demlik için diye bir ifade ve ölçü kullanır, adam başı bir kaşık çay, bir de demliğin payı ekleyiverin, bakalım Allah ne gösterecek,” diyerek tereddütle geri çekilmişti. Çayı tarife göre Çakır demlemiş, fincanları masaya dizmişler, Nebahat Hanım’ın “Azıcık da süt ısıtılsaydı,” sözünü duymazdan gelmişlerdi. Çav demlenmiş altındaki mum yakılmış, çıt çıkarmadan sebil maşrapası gibi yan yana dizili bir ruh çağırma seansı sükûnetinde Darjeeling’den geleceği beklemeye başlamışlardı. Birkaç dakikanın sonunda başlar birbirine çevrilmeye başlamış, Nebahat Hanım’ın başıyla yaptığı “olmuştur” işaretinden sonra Çakır titreyerek demliğe yönelmiş fincanlara sapsarı bir su akıtmıştı. Bu çay rengine benzemeyen suyun renginden öyle bir dehşete ve paniğe düşmüştü ki suyun geliş yerinden emin olmak için dönüp birkaç kere kendini bile kontrol etme gereği duymuştu. Yeis içinde yerine oturduğunda herkeste yine bir sessizlik çayın tadına bakılmış, bari tadı şöyle bilinmedik bir şeye benzese diye beyhude bir umudu fincanın yukarı aşağı hızlı seyahati hızla sonlandırmıştı. Annesi tedirginlikle acaba kendisinin anlayamadığı, başkasının keşfettiği bir şey var mı dercesine tereddütle:

– Nasıl? demiş.

Bu eziyetlerin altında ezilmekten harap olmuş büyükannesi:

– Allah açlıkla terbiye etmesin, demişti.

Nebahat Hanım:

– Şekerler, fincanları da sıcak suda bekletmek, tam çay konaacağı vakit suyunu dökmek gerekiyordu, hatta demliğin de önceden ısıtılması lazımdı, o yüzden soğuk oldu, dem veremedi demesiyle patlayan büyükanne:

– Elin her haltını karıştırmayın, azcık halinize şükredin, ıldır ışık var, mumla çay içmek neyin nesi, azcık prensip sahibi olun, hıyar diyene seğırtmeyin, diyerek evde belki de o güne dek söylenen en ağır sözü söylemiş oldu.

Mumun titrek, ecnebi ışığına bakıp mest olma, Himalayalar'ın tepesinin çayıyla başkalarının zevkine çalım atma hayali suya düşünce sanki tuhaf bir rahatlık da gelmiş, gündürdür süren Darjeeling mezalimi sona ermişti. Annesi çok sonra “İyi ki bir şeye benzemiyordu, her zaman nerden bulacaktık, demek ki Rabbim kimseyi diğerinden fazla nimetle donatmıyor. Putperestleri, Sihleri, abdest suyundan beter suyla aslında cezalandırıyor da, bakalım anlayan var mı?” demişti.

Elinde meyve sebze poşetleriyle pastahaneye girdi. Çok rahat olduğu, elindeki poşetlerden en ufak rahatsızlık duymadığı izlenimi vermeye çalışıyordu. Yani epeyce zordaydı. İşte domates, işte yeşilbiber, işte dereotu, işte enginar, işte iç bakla, havuç, kivi. Kivi niye poşetin en görünen yerindeydi; domatesi mi saklamaya çalışıyordu daha modern bir şeyle? Niye yaptığını bilmiyordu, ancak böyle şeyler fazla kurcalanmaya gelmezdi, bunu biliyordu, hiç iyi bir şeyin baş verdiği görülmemiştir.

“Şu bademli turta, büyük boy,” diye eliyle işaret etti.

“Şu pasta, evet o, meyveli değil mi, tamam o.”

“Bir kilogramda dondurma, limon, vişne, çikolata, çilek.”

Parayı ödeyip çıktı. Meyve, sebze poşetleri sol elinde toplanmış halde, yolun solundan yürümeye başladı. Kan ter içinde eve geldiğinde pastayı, dondurmayı soluk almadan buzdolabına yerleştirdi. Meyveyi, sebzeyi balkona taşıdı. Ev halkı buzdolabından çıkan meyveyi tatsız bulup yemiyor, büyükanne ceset çiğniyora döndüğünü söylüyordu. Odasına geçti, lavanta keseleriyle dolu çekmecesinden çamaşırını çıkardı. Banyoya yöneldi. Ecnebler gibi kafayı yıkamadan şöyle bir vücut duşu alayım diye geçirdi içinden. “Oh,

derdi annesi görse, yıkanmanın da kolayı çıkmış, halbuki büsbütün kirini kabartmak denir bu işe.” Büyükanne çocukluğunda işittiği az, seyrek ya da usulünce yıkanmadığı için yürürken çakıldakları dökülen, kermeleri ufalanan kızın yolculuğunu ve arkasından yürüyenlerin sözlerini bir bir anlatmaya başladığı işahla.

Süngerini duş şampuanı ile köpürttü. Çeşit çeşit lifler, hacı sabunlar elindeki süngere sanki hayretle baktılar. Süngerini vücudunda şöyle yalandan bir iki dolandırdı. Suyun altında tutup köpüğünü bitirmeye çalıştı. Öylece durduğunu fark etti Ne oluyordu, altmışında ergenliğe mi giriyordu? Bu haller neyin nesiydi? Kalbi, binlerce ne olduğunu bilmediği, bilmekten de korktuğu şeyin istilasını altındaydı. Ufalır gibi olup birden göğüs kafesini tıkıyorlar, nefes alamaz hale getiriyorlardı. Yine tıkanı. “Ya Rabbim, çok şükür, her şey için çok şükür, hiçbir şeyin şükürünü yerine getiremeyen ben, sıhhatim yerinde, yerim yurdum var, annem, ninem, kardeşim sağ, hep beraber mutluyuz, çok şükür,” diye sıraladı. Ama şeytan rahat bırakmıyor, hep taşkınlığı, memnuniyetsizliği öğütlüyor, “Yerim yurdum var,” derken müstehzi “Neresi,” diye fısıldıyor, “Hep beraber,” derken “Maşallah,” diyor “Sıhhatim yerinde,” derken tıkanıklığını artırıyor. “Tanrım affet, kalbimi sıkıştıranı affet, isyandan, nankörlükten korkuyorum.”

Doğum günü, elli altı yaşını mı kalbini sıkıştıırıyordu, yoksa pencereden gördüğü şu yaprakların taze yeşili ve serbestçe sallanmaları mı, havanın kokusu mu, dışarıdan gelen sesler mi, az önce içeride sanki şöyle bir dolaşırken gölge mi?

Güzel bir ışık vardı mutfakta. “Ne güzel.” Büfenin çekmecelerinde izan sahibi, görgülü misafirlerin gelmesini beyhude bekleyen gümüş çatal bıçakları çıkardı. “Geldik gidiyoruz, gelen giden yok, ne zaman kullanacağız, evet dört çatal, dört bıçak, dört dondurma kaşığı, sonra dört pasta taba-

ğı, dört dondurma kâsesi, bir servis tabağı... her şeyden dört tane, ne güzel.”

Ah çıkıverseydi şu kapıdan hiçbir şey söylemeden, kalbi çarpa çarpa, akşamüstü herkesin gözünde ayrı bir emel, ayrı bir hırs, ayrı bir arzu, girseydi o pis yerlerden birine, meyhaneye mi gece bir şeyi mi, kulüp mü her neyse, güneş batmadan içseydi bir limonlu votka, günah işlemenin bile bir adabı ve zamanı olduğunu aklına getirmeden, bakınsaydı etrafa tek derdi buymuş gibi, yaptığı bu işi şöyle bir içine çekip bir kere de dünyanın bu tarafında dursaydı İç bayıcı, hasta, çirkin kokuları içine çekip sarsılıyordu. Bu kadarı da yeterdi belki. İlk fırsatta soluğu aldığı yerden, gördüğü insanlardan, gecenin ve hayatın bilmediği kokusundan içi dolmuş mu, boşalmış mı anlamadan geç vakit herkes yattıktan sonra eve dönse ve o çok geç vakit gelip duran taksilerin kapısının geceyi çatlatan çat sesi ile eve girseydi. Hep cama koşardı ne vakit böyle gece yarısı gelen bir taksi ve içinden inenin pervasız, tılsımlı, dokunulmaz yaşantısının çat diye vuran sesi ile merak ve hasretten çat diye ikiye ayrılırdı. Eve gelseydi ki kimse yok, odaları gezseydi tek tek ki bomboş, şöyle bir durup hemen yabancılıklarını, gizlenceliklerini çıkarmadan üstü başıyla otursaydı bir koltuğa bir müddet, öyle kalsaydı. Sabah, kahvaltının iyi yanlarını saymadan güne başlasaydı bir kere de, sonra da gün içinde bazen başkalarından duyduğu o “Kapkara boşluğa” düşseydi. Acaba böyle bir günün gecesinde daha mı içten dua ederdi? Günah ne bilmeden ettiği dua, biliyordu gerçi, az günahkâr da sayılmazdı hele bu düşünceleriyle ama, daha mı iyi dua ederdi, suçlarının kefaretiyle şöyle etiyle, canıyla, beynindeki yanma ile ödemeye hasretti sanki. Çok büyük bir bağışlanma dileğiyle hiç yakarmamıştı şimdiye dek, hiç affa uğradığı sezgisiyle ayaklarından başına doğru bir alevle sarılmamıştı. Allah votkayı ona daha içten dua edebilmek için içtiğini anlar mıydı? Çocukluğun-

da, bundan elli sene önce bazen annesi, rahmetli babası, birkaç konu komşu vs. ile deniz kıyısına iner banklarda oturur hava alırlardı. O zamanlar bu –hava alma–nın ne demek olduğunu pek anlamazdı, zaten hep hava alıyorlardı. Köşedeki fırından un kurabiyesi, bazen de galeta alınır, bankta otururken yenir, az çok konuşulur, hiçbir şey değişmeden eve dönülürdü. Bazı yaz ve bahar akşamüstleri onlar oturur ve karşı kıyıya bakarken bir taksi durur ve içinden kadınlı erkekli üç dört kişi inerdi. Kılıkları kıyafetleri hiç onlara benzemezdi. Kadınların serbest tavırları, gülüşmeleri, adamların onlara davranışı hiç alışkın olmadığı şekildeydi. Anne babası ve etraf çok ilgilenmiyormuş gibi yaparak göz ucu ile bu yeni gelenleri süzer ve üzerlerine tanımadıkları bir yerin ve yaşantının tadını bırakmasınlar diye üzerine su serpilmiş kedi gibi hemen silkelenilir, kadınların ne hale gelip gece vakti kimlerle nerelere geldiğinden, şu pasaklı balıkçının böyle gafiller olmasa zaten kimi avlayacağından, onun kızartmasını yemenin yürek isteyeceğinden, on günlük dolmalarından, fahiş fiyatlarından, buz gibi zeytinyağlılarından, bu kadınları, bu adamları nasıl bir hayat, nasıl bir gelecek, nedamet dolu günler beklediğinden soluksuz bahsedilirdi. O zamanın namuskâr ve aşırı mütevazı yaşamayı yüzüne daimi bir asıklık ve asabiyetle karışık kederle yerleştirmiş aile babaları beş yaşındaki çocuklarından bile kendi namuskârlıklarının takdirini beklerler, en ufak bir kıpırdayışı facia tavrı ile ele alırlardı. Un kurabiyesinden içleri bayılır, balıkçıdan gelen ızgara balık kokusuna sinen anason kokusu artık “kaç” alarmı vazifesi görerek onları yerlerinden kaldırırdı. Bahar ve yaz akşamları o ızgara kokusu onları evlerine kadar inatla takip eder, anneler çocuklarda bir özlem yaratmasını diye hemen evdeki mis gibi yemeğini ısıtıvereceğinden, yarın yapacağı köfteden, gece demleyecekleri çaydan tertemiz evlerinde oturmanın yüksekliğinden bahseder, ancak bu söyle-

nenler babanın asık yüzünü güldürmezdi. Çakır eve dönüş yolunda da, evde de hep o gelenleri, o kadınların fularlarını, adamların alıştığına aksine kahkahalarla gülen yüzlerini düşünür, bu kadar kötü durumda olmalarına ve kendilerini bekleyen felaketlere rağmen ne kadar fevkalade göründüklerine hayret ederdi. Ve bir akşam onların felaketlerinden evvel acaba o da böyle bir yere kadınlı erkekli gelip başkasının pişirip önüne getirdiği bir şeyi yiyebilecek, saate hakmadan sohbet edebilecek, hatta içki bile içebilecek miydi? Sonra da gece yarısı taksisi ile evin önünde: Çat. Sanki bu hep bir özlem kalacak gibi bir his vardı içinde taa ne zamandan beri; öyle de olmuştu.

“Ne desem, ne desem, peçeteler tamam, yerli yerinde, öyle incecik soğan zarı gibi olanlardan değil, bardaklar, hazırlıyorum.”

– Çakır!

– Geldim.

– Koş, bak, ne başlıyor.

Odada aydınlık, parlak bir ışık var. İçindeki gizli emelleri görmemek için gözlerini kendinden kaçırdı. Hiçbir söyleneni yadırgamıyordu, ne güzel. Bu bağırıtı çağırıtı, bildik sözler... hep kolaylıkla katılacağı türden, ne güzel. Ne rahat, ne güzel. Peçetelerle bardakları masaya bıraktı.

– Peçeteler önden mi geliyor, bu nerenin âdeti?

Ne güzel alınılmayacak şakalar. Ya bir gün, böyle bir televizyon dizisini apayrı bir ortamda, soğuk, donuk insanların içinde seyretmek zorunda kalırsa? Artık, beğenilecek hiçbir yanı olmadığı halde kendi kendine havalanmış, ne dediği, düşündüğü belirsiz bir insan tipi türemişti. İnsan onları görünce önce bir çekinip kendine çekidüzen vermeye, karşıdakinin muhakkak ki memnuniyetsizliğine sebep yüksek seviyesine ulaşmaya çabalıyordu. Ama bakıyordu ki bu namemnun ve sürekli havalı insan, aslında en alt bildiğinin bi-

le altında, kendisinin onun mevcudu sandığı şeylerden haberi bile yok, bunlara kıymet verdiği de yok, hatta hiç anlamadığından en çok da sahip olanı görünce yüzü dökülüyor. Ama en sakilinden bir şey görünce de gevşeyiveriyor; sonra yine aynı tuhaf ifade. İşte en korktuğu, aralarına düşmenin kendisini titrettiği insan cinsi buydu. Bir şeye gülse kınayarak bakar onun bin beterine tepinirdi böyleleri. Ya bir gün onlara karışırsa ya da yapayalnız kalırsa iyice düşkün çağında? Birden şurayı terk edip, düşkünlerin içinde votka içmeyi hayal ettiğine utanç duydu.

– Gelsin pasta börek, hadi!

– Geliyor, yavaş yavaş, tadını çıkaralım. Her şeyin hep beş dakikada hakkından geliyoruz. Elalem bir meyve suyunu kırıta kırıta bir buçuk saatte içiyor.

– Vitamini ölür o zamana kızım, ama o haspa, kim bilir neyi diriltmeye çalışıyor ki o kadar kırılıp dökülüyor.

– Şükür Rabbime, evvel Allah hiç kıırtmadım.

– Getir kızım, getir. Bizim ambardaki karnımızda, sandıktaki sırtımızda.

– Kırıtıyor da ne oluyor, her biri loğ taşı gibi, bellerinin yarı çapı ekvatoru iki kere döner.

– Oturuyorlar lök gibi. Ne yiyeceksin? Salata. Her biri doksan-yüz okka. Masa et mezaliminden zangır zangır titriyor, bir baksa görecektir masa niye titremede diye, görecektir imarethane kazanı gibi göbeğini.

– Hadi, hadi gıybet etmeyelim, insan eti yemeyelim, pastamızı yiyelim.

– Hayırlı seneler, hayırlı, huzurlu, sağlıklı, faydalı ömürler..

– Hep birlikte.

– İnşallah!

– Cem-i cümlesiyle beraber.

– Allah sıhhat, afiyet versin, gerisi boş.

– Ruh ve vücut sağlığı.

– Tabii, akıl sağlığı, Allah akıl zayıflığı vermesin, akli olmayanın dini olmaz. Çok şükür, çok şükür bugünüme. Rabbim eksiltme, çok görme.

– Rabbim pürüzsüz, sarsılmaz, sağlam iman versin, göğsümüğü genişletsin.

– Allah uzun ömürler versin.

– Aman vermesin, hayırlı ömür versin, erzel ömür vermesin, yatak ömrü vermesin. Allah korusun.

– Amin, amin. Üç gün yatak, dördüncü gün toprak, hayırlara berzah. Çekmek gibi var mı?

– Hadi pasta nerde, pasta.

– Getiriyorum.

Mutfağı girip etrafına ilk kez görüyormuş gibi baktığında öyle korku verici şeyler hissetti ki, biri gelip içinden geçenleri okuyuverecekmiş kaygısıyla o en gülünç hali aldı: Lüzumsuz şeylerin yerini değıştiren, bunu yaparken çok ciddi bir ifade alan, arada durup düşünen, bütün her şeyinin yaptığı iş ve bulunduğu yerle dolu olduğu intibasını en abartılı şekliyle vermeye çalışan hal. Hallerin en zavallısı, herkes ve her şeyden kaçan hal. Bu günlerini ilerde çok mu arayacaktı? Kulağını duvarlara dayayıp bir ses mi duymaya çalışacaktı? Eğer bir gün tek başına kalırsa ısıtmak için şu mutfağı, camlar şimdiki gibi buğulansın diye tencerelere su koyup koyup kaynatacak mıydı? Nankörlük mü ediyordu yine, elindeki nimetlerin değıerini bilmiyordu. Ne olacaktı, ne olacaktı sanki? İçeri, dışarı, şu mutfak ve buradaki insanlar herkesten ve her şeyden ne kadar farklıydı sanki? Kırk sekiz saatini dışarıda geçirenin bulacağı dünya şu buğuları çözecek miydi? Bu düşünceler yanına kalır mıydı? Her fırsatta cama, her aralandığında kapıya koşan ev kedilerine benziyordu. Tamam, koltuk kanepenin aslında kedinin baş amacı değildi, ama çıksa eziliverecek, donacak, kirlenecek, perişan olup miyavlayıp duracaktı. İşte burada seviliyor, hoş tutuluyor, yiyip içiyordu.

Emniyet ve sıhhatteydi ama şükürünü çok kimse gibi yerine getiremeyenlerdendi. Bir gün, o en kötü gün, yakınlarını kaybettiğinde, bir başına kaldığında, şimdi olağan, hatta sıkıcı saydığı şeyler şu dört bardak, dört tabak, dört çatal, hafif burkulmayla dinlediği müzik, beraber seyrettikleri diziler... her şey ateş olup içinde yanacaktı. Ondan sonra gezerdi sabah akşam, eski binaların olduğu, klip çekimine elverişli yerlerde tek başına oturur, bir yerlerde ne içecekse içerdi. Siyah çarşallar giyerek kimseye görünmeden ağlaya sızlaya şehrin her yanını gezer, hem ıstırap çeker hem de sanki film çekerd. Bu niyyeydi istediği? Daha geçende kendini böyle bir durumda hayal etmemiş miydi? Ve şimdi kendini ayıplarken mi daha samimiydi, bunları düşünürken mi? Kendini tuhaf bir boşlukta duydu. Burnunda taa içەرlere kadar uzanan bir sızı.

– Güzelmiş pasta, neli bu?

– Frambuaz.

– Böğürtlene mi frambuaz diyorlar, yoksa ahududu mu?

– Öyle bir şey işte.

– Böğürtlen dese çatlıyor mu gidinin kıptisi, anası mı yemiş frambuazı?

– Alışıldı artık, herkes öyle diyor.

– Canım, hayırlı seneler, gel bir öpüş ver, kaç ettin şimdi?

– Elli altı.

– Seneler vızır vızır geçiyor.

– Aman gün dediğin ne ki, o sabah bu akşam, ömür dediğin.

– Hayırlısı, Allah sıhhat afiyet versin.

– Âmin.

– Aman öyle işte.

– Rezil zelil olmadan şu dünyadan geçip gidene kahraman gözüyle bakılmalı.

– Öyle, kolay gibi görünüyor ama başka bir sürü olmaz zannedilen oluyor da bu olmuyor, demek asıl güçlük bu.

– Biraz duralım da dondurmayı öyle yiyelim.

– Tabii, tabii, her şeyi de birden...

İki hafta kadar önce dilli dişli bir arkadaşına kendi durumunu daha gençten, ismi gereksiz bir yakının durumu gibi anlatmıştı. Merak etmişti çünkü, başkalarının gözünde bu hal neydi. Bitirdikten sonra “Ya işte böyle insanlar da var, çeşit çeşit,” diyerek işi mümkün merteye kendinden uzaklaştırmaya çalışmış, bir yandan da tuhaflıklara ya da çaresizliklere gösterilen sözde hoşgörüyü ifadesine eklemişti.

– O artık kültürlü bir homoseksüel olmuş, demişti arkadaş rahatça, hatta keyifle. “İlerde şöyle mi olur, böyle mi olur diye burnunu çeke çeke dolaşmak ve bunu öngördüğü için de iyi insan olduğunu hissetmek onlara yakışır,” diye de eklemişti. Kültürlü de değildi, öteki de. Ancak yine de bu söylenen onu bir yerinden yakalamış, sıkıştırıp bir şeyler yapmıştı ki ne kadar silkelense üzerinden atamıyordu.

– Şu dondurmayı yesek mi ha, ne bekliyoruz?

– Öyle ya, kör nefsim mi terbiye olacak bir kâse dondurma ile?

– Sırf var diye aklımdan çıkmıyor, yoksa aklıma bile gelmez. Canım istiyor sanmayın.

– Canın istemese kanın ister senin. Aklında duracağına midende dursun. Aklına da yer bulup daha yararışlı bir şey gelsin bari.

Mutfağa girdi. Dondurma kâselerini hazırladı. İçerisi hafiften kararmış, başka dünyadan gelmişler de ne yapacaklarını şaşırılmış gibi dolaşan gölgelerle dolmuştu. İçeriden gelen sesler bu sessizliği bazen çatlatsa da kıramıyordu.

– Kaç top var bunda?

– Topu, güllesi kalmadı artık, kaç paralık diye soruyorlar.

– Ne kadar yediğimi nerden bileceğim, beni de kendileri gibi şuursuz yapacaklar.

– Gelsene Çakır, dondurman eriyor.

– Geldim, geldim.

Oturup bir iki kaşık dondurma attı ağızına. Şöyle bir an durdu. Ağızı dolu, gülümseyerek, bir şey unuttum işareti yapıp mutfağı yöneldi. Karanlık lavabonun başına geçti; ağızından bir parça dondurma düştü. İçinden çatlama ve bir ağaç yıkılırken duyulan sesler geldi. Yüzü, çenesi ıslandı. Sessizce sarsılmaya başladı. Yüzünden akanlar lavaboya düşmüş dondurmada minik delikler açıyordu.

– Çakır gel, dondurman eriyor kızım, biz bitirdik bile.

ZAMANIN FARKINDA

Devir öyle bir devir ki insan kalkıp da “Şuyum,” diyemiyor; iyi bir şey zannedip “Ben de,” diyorlar. Şöyle gönül rahatlığıyla bir içimi döküp “Yahu ben şizofrenim galiba,” desem “Aa devir şizofreni devri kim değil ki, sen beni bilsen,” diyorlar. Onları duyunca birden benim şizofrenim ister istemez iyi bir şeye dönüşüyor. Demek ki bunun da kalitelisi, kalitesizi var. Allah beni bunların kıratındaki şizofreniden korusun; hem bak, illetin bile iyisini benden esirgememiş diyorum. Gözlerim doluyor, iki rekat şükür namazı kılıyorum. Şizofrenime hayran yatıyor, hayran kalkıyorum. “Şizofren olsan, öyleyim diyemezsin,” diyenler de var. Var, o kadarını biliyorum ama onların bilmedikleri taraflar da var. O masadan, tahta masadan yuvarlandığım dehliz benim başımı buna çarptı; biliyorum. Tesellisi yok diye pek sözünü etmiyorum. Teselli yok, tedavi de istemem. Beni kim tedavi edecek ki, buna gülerim, hem de iyi gülerim de şimdi doktorları ağlatmayalım. Bilirsiniz çabuk ağlarlar. Desem ki, demem ya (nihayetinde ömür uzun, insan demem dediğini de bir, iki olsun diyor) “Kendimi şizofrenide duyuyorum,”

diye, ah Payel Yayınları ah, sana ne demeli, herkesi psikoz uzmanı yaptın; ikinci ellerin de iyice her yeri sarmış, uzman olamayan bile pratisyen oldu, yirmi sene önce alıp okumadığını boşta kalınca karıştırır oldu, herkeste olan kimsenin olmaz oldu. Ah “bilgiyi çoğaltın, yayın” sözü füsüs şerhlerini, psikiyatri kitaplarını, hadis kitaplarını basıp basıp etrafa, kaldırımlara döke saça yaymak olarak anlaşılırsa, kaldırımlar da şeyhler, şeyhalar, fakihler, psikanalistlerle dolar elbet. Dinsiz kalmadı, hepsi mutasavvıf oldu, güldeste okuyan müctehid oldu, bunları lüzumsuz bulan postnişin oldu, deli kalmadı hafif nevrozlu, psikoz ipini elinde tutan sanatkâr oldu. Olan, oldu bitti doğru yolda olana oldu. Herkesin hikâyesini dinlemeye, herkese ayrı ayrı hayran kalmaya mecbur oldu, kendini onların yanında yavan bulmaya, sonradan olmanın sonraki her halinde bir kıymet bulmaya, nasıl keşfedildiği, lûtfâ mazhar olunan hallere hasret duymaya mecbur oldu. Elli yaşlarında ezan duyana, buna yeni dikkat edene “Hay mübarek,” demeye, bu sese piyanoda hicaz makamından eşlik edene “Zaten deniyor ki, çoğu öncekilerden, az bir kısmı sonraki kuşaklardan olacakmış, demek bu piyanolular sonraya dahil,” demek zorunda kaldı. Aslında demedi de bu son kuşak kendi ağzıyla bunu deyip, “Böyle diyorlar,” diye diye sözü anonimleştirdi. Ezanın hicazını, dilkeşhâveranını bilmeyen ama çağrıya uyan şaşı kaldı. Ömür boyu azan, büyük günahkâr olmadan aziz olunamayacağını hep düz yolda gidene öyle bir iğneyle batırdı ki günahkâr olunamayan geçmiş peki neye yarar oldu? O gözleri ateşler saçarak insana bir anda gelen hidayetlerden, aflardan ve bu ani öne geçişlerden bahsedilen anlarda müte-deyyin kişi bu ihtida edenlerin yanında yine bir pazar satıcısı silikliğinde kaldı. Demek bu dünyanın havalıları durup durup son anda gelip öte tarafta da köşe daire kapıyor, oranın da itibarlısı oluyorlardı. Bunu düşününce sanki cehen-

neme yuvarlandı. Hep ibadet, itaatte olan sanki hiç din taşımamış oldu. Ama intikam yok mu? Olmaz mı, hem de şuracıkta. Sadeliği nispetinde etkili: Kim ne yapar yapsın, ne söyler, ne düşünürse düşünsün, ifade ederse etsin, hep aynı yolda olanın durgun yüzüne eşlik eden daha durgun ve burundan gelen sesiyle sorduğu:

“Peki, güzel sesinden ne zaman ilâhi dinleyeceğiz?” sorusu.

Sen kat karıştır Heidegger’i, son nefesinde şahadet getirmiş dediğin Byron’ı, sümme haşa “Tanrı öldü,” derken aslında neyi kasteden Nietzsche’yi, gizli Müslüman Goethe’yi, *Kanı’tan* üstün değil mi canım Gazali, hele kıymeti bilinmemiş Sühreverdi, “Şeyhim Güldür” ilahisini çalmış da şiir diye söylemiş taa ne zamandan Silensius, ne zaman ki Sadettin Heper’den kudüm ikalarıyla dinledik, yakalamadık mı ortaçağ hırsızını ince yerinden, sözün en koyulduğu, az Foucoul, az Derida, az Althuser, bir ölçü Irakî, ağzının iki yanı iştaktan, söyleyebildiklerinden köpüklenmişken yine o durgun yüzlü saate bakıp:

“Namaz geçiyor,” dedi mi? Dedi.

Sen ne yaptın? Köpüklerini topladın, bir kırıklık, bir derin hayal kırıklığı içinde “Bunca sözün sahibine, akıl edicisine namaz hatırlatılır mı?” da diyemedin, bunca sözünle, dünyayı bir çorba yapıp karıştırdığın kepçenle onlara başka şeyleri unutturamadığınla kalakaldın. Derdin unutturmak değil elbet, ama hani isterdin ki bunca laf dinleyen dönüp desin ki: “Yahu senin her sözün ibadet, dur biz bir koşu gidip gelelim.” Demezler, bilirsin, hayatta demezler. Hele o durgun yüzlü dönüp sana “Hak yolcusuna namaz gerekmez mi?” demeye hazırlanıyor da daha diyemedi. Kaç, arkana bakma kaç. Nereye gittiğini söylemem. Ah bir gerçek deli bulsam da bir elini bırakıp öbür elini öpsem; âkil olmayan deli olabilir mi?

Kıyamet kopmasın, her şey hep böyle devam etsin isti-

yorsunuz, gerçek ortaya dökülmesin, siz ortaya dökülme-
yin istiyorsunuz, bunu benim için istiyor gibi yapıp ken-
diniz için istiyorsunuz. İstiyorsunuz ki doğru bildiğiniz iki
cihanda doğru olsun, siz buranın mamurları oranın müste-
şarları olun. Hem de burada seni işe sokan orada da şefa-
at etsin, "Bizden, bizden," desin. Hani buranın ilmi müteal de-
ğildi, (aşkın demek istiyorum efendim, gerçi ne desek san-
ki ayrı lisandan konuşuyoruz, ayrı sebepten yine anlaşıl-
mıyor, ama şimdi burada aşkın maşkın hoş olmaz, müteal di-
yelim) -seninki nasıl iki dünyayı çepeçevre kuşattı? Hani,
tamam bitirdin üniversiteyi biliyorum, üstelik o zaman fo-
tokopi çok pahalıydı, *Martin Eden*'i de okuyordun bir kere-
sinde gördüm. *Yolları Çatallanan Bahçe*, elinde gezdi durdu
aylarca, kayboldu da kurtuldun, zavallı Borges, kaybolmadı
da hani bir gün dayanamayıp Haydarpaşa Tren İstasyonu'na
doğru o köprüden fırlattın da o! dedin, sanki bilmiyorum,
sanki görmedim, sanki bunu görmek için göze ihtiyaç var.
Halbuki gözlerini bir an kapamaya ihtiyaç var. Hemen gö-
züne kestirdin bir şeyleri başkaları şaşkın ve kan kırmızı
gözlerle etrafa bakarken, sana aydınlık ve ferahlık verecek
şeyleri vakit geçirmeden keşfettin. Hani oturduğu bile be-
lirsiz, kalkıverecek gibi yapan bir yolcu gibi duracaktın, ha-
ni burası gölgelikti, hani garipliğin? Tüm çabanı gariplik-
ten kurtulmaya, ayağını sağlam basmaya harcadın. Garip-
lik ne, bilmeyen bile karşında mecburen garip kaldı. Hiç sı-
kılmadın bunları yapmaktan. Kendini dünyanın tabii sahibi
saydın; elde etmek istediklerini de tabii hakkın. Sen her ye-
re girip çıkarken ben mesela hep sokakta, tek başıma, evet
seni küçümsüyordum, doğru, bunu hak ediyordun ama sen
dünya vatandaşı diye bir söz duymuş, bunun peşine düş-
müştün. Bu söz sanki seni yer yurt sahibi yapmak için icat
edilmişti. Her duyuşta yeşil kart başvurusu gibi utanmadan
sözü ve dünyayı taleplerinle aşındırıyordun, ben dünyanın

bu sözden tiksindiğini gördüm, kulaklarımla duydum. Ama sen hâlâ başvuruyordun ve sonunda kabul olundun; dünyayı yıldırarak dünya vatandaşı oldun. Dünyayı gözümden düşürdün. Senin vatandaşı olduğun dünya, artık öyle erişilmez, anlaşılmaz değildi, daha iyi abanana kendini sunuyor, gel diyordu demek ki. Dünyayı, hatta gökyüzünü gözümde soldurdun. Senin, onun içindeki rahat hareketlerin ve onun buna ses çıkartmayışı beni dünyasız, göksüz ve vatansız bıraktı. Dünya vatandaşı derken dilini şaklatıyorsun da, hayat kadını diyince neden dudak büküyorsun? Bu maymunca bir şey değil mi? Ne var, maymun insan değil mi, nesini beğenemedin? Vatandaş oldun, aileni de kurdun, masaya muşambayı serdin keten görünümlü olanlardan, kız sana çekmiş, oğlan anasına, yani dünyanın böyle devam etmesi için elinizden, belinizden geleni yaptınız, sağlama aldınız. Bırak biraz o kumandayı elinden. Ne? Kandil mi bugün, hangi kanal veriyor? Değil mi, doğru düzgün veren de yok. Bu gece dua edeceksin hiçbir şeyin eksilmesin artsın diye, içeri odaya geçip, ışıklar gözünü almasın diye perdeleri çekeceksin, bütün günü kaza edecek yirmi küsur rekât kılacaksın, birkaç kere şaşıracaksın tabii, oturdun mu, kalktın mı, on birde misin on beşe mi geldin olur o kadar. Durmadan da sehiv olmaz ki, Allah affeder, çünkü niyetin iyi, kalbin temiz. Nerden mi biliyorum? Sen söylüyorsun ya, hep doğruyu söylersin ya. Burada yaralı, perişan gördüğün orada da im yaralı olsun, umutsuz, sonsuz yaralı, sonsuzluk yurdunun hastaları olsun, sen de gerektikçe azcık merhamet et. “Cehennem hastanedir,” dediğini duydum. Sen de hastabakıcı ol bakalım, neden yolun bile geçmiyor, neden hep ben hastayım, neden sen ziyarete bile gelmiyorsun? Ömrün boyunca doğru söyledin öyle mi? Doğrular sana elverişliydi de ondan. Onlardan kim bulsa söyler. Biz onlar yok diye, evet yok ve gelmeyecekler, hiç yaklaşmayacaklar diye var diyo-

ruz, evet adını yalan koymuşlar. Utanmanın ve eksikliğin ve sıkıntının adını niye değiştirdiniz, muhakkak siz değiştirdiniz. Evet söylüyoruz. Zordur yok demek. Yalan niye olsun, varlık doğru mu? Yanlış yere giden varlığa hürmet mi bekliyorsunuz, çok beklersiniz. Rıza mı, efendim, rıza ha, yok size rıza.

Şimdi sen ne isen ben o değilim. Hayatımı senden ayrılmaya adadım, hiç bitişmeye çalışma. Herkes her şeye böyle bitişip yapışmaya meraklı olmasa, sen bir tepede, ben bir düzlükte, öbürü bir su kenarında mesela, ben düzlüğün hareketsiz sonsuzluğundan, sen tepenin itiverme korkusundan, öbürü de kararan sulardan alsa alacağını ve herkesin bulunduğu yerde yapacağı ile bitiriverseydik zamanımızı, kendimiz olarak gidiverme imkânımız olacaktı. Herkesin kendi yerine yaşadığı ve kendi yerine öldüğü söylenir hep, ama herkes kendi de değil, kendi yerinde de.

Korkmuyorum da içim altüst. Çehov'un her anlattığını kendi evimde yaşamışım gibi tabii buldum. Pos bıyıklının dediği en taşkın söz bile istenilenin nihayet duyulmasının verdiği mutlu bir şaşkınlıktı. Strindberg dün, burada olanı anlatıyordu. Dünya denince, yaşamak denince onu tam dolduran zaten bunlardı; bunlardı da neden böyle aslında en makul şeyler imkânsızdı ya da büyük göçle uzaklaşmıştı. Ben sokağın köşesinde gelip geçenlere, arabalara bakan bir delikanlı iken o arabalarda gidip gelenlerin ifadeleri neden öyleydi? Yaşamın bu kadar olduğunu onlara kim söylemiş, dahası inandırmıştı, bu kadarcıkla mutlu olmaya utanmıyorlar mıydı? Onlarla nasıl alay edildi, yüzlerine sövgü, lanet yağdırıldı hiç duymadılar mı? En kıymetli insanların ölümüne sebep olduklarını bilmiyorlar mı? Onları hiç suçlayan, tutuklayan olmadı mı? Trakl kendini biraz da şu geçen kadın yüzünden asmadı mı, Lautréamont'u perişan eden neydi, pos bıyıklıyı sanki frengi mi öldürdü, Refik Fersan'ın

kalbine isabet ederı söz hangi attığını vuran askerin dilinden çıkmaydı, hiç arkasına bakıldı mı? Fikret o tuhaf kadife elbise gibi bir şeyi giyip perdeleri sıkı sıkıya kapattı ya Aşiyanda, hani Hamid'in azam sanıldığı saf zamanlarda, perdesi olmayan herkesin yüzüne kapatıldı bu perde aslında. Ama bir perde kapatabilmek ve artık kendini esirgemek için açmak, saçmak ve bunların har vurulup harman savrulduğunu görmek varmış. Kapatacak perdesi, asılacak ipi, atlayacak nehri olmak öyle orta hallilerin işi değilmiş. Onlar ipe, suya, perdelere bakanlarmış, öyle atlayınca akışına alıp onlardan uzaklaştıracak bir nehir bulmak insanın bulup bulacağıymış. İp elimde; senelerdir boynuma geçmiyor, boynum daha hâlâ kalınlaşmamış. Az dolaşmadım su kenarlarında ama sürüklediklerine baktım; gövdem o kadar hafiflememiş. Ne yaşayacak, ne ölecek takatteyim, ne yapayım?

– Ya yaşa, ya öl.

– İkisi de olmuyorsa?

– Uydurun Aslan Bey, uydurun. Zaten her şey çok uyduruk. Başkalarının uydurduğuna inanacağınıza bari biraz da siz uydurun.

– İçim ışıdı, uydurabilir miyim acaba?

– Şimdi beni konuşturacaksınız Aslan Bey.

– Tamam, canım, tamam, dur o zaman biraz konuşayım.

Ben Aslan Bey, ömrünü yalana adanmış Aslan Bey. Dünyayı yalana doyurdum; hâlâ istiyorsa arsızlığındandır. Yaşayanlar benden razı, Allah da razı olur inşallah.

Baş neresidir bilmem. Kendi başım bile neresidir, beni başım mı yönetir bilmem, herkesin başı neresidir, bilmem. Benimki sanki yer değiştirir. Bazen orası bazen burası. Hepsi de kendi yapısına göre iş görür. Ama başım hep sanki başımdan uzakta, başka şeylerde, başka yerlerdedir. Başımla baş başa kalamam. O gezer gezer gelir ve beni gördüklerine benzetir, yoksa beğenmez. Beğenilmek için her şeye, istenen

her şeye benzemek zorundayım. Herkes yoksa benim gibi mi? Allah aşkına söyleyin, niçin hep sır taşıyorsunuz, niçin kendinizi ele vermiyorsunuz, niçin? Zaten hapiste değil miyiz, niçin korkuyorsunuz, kendinizi o kadar mı, o kadar mı evinizde hissediyorsunuz da kapı dışından ürküyorsunuz, burası sizin mi, gerçekten mi, çok mu beğendiniz? Bir şey söyleyeyim, benim de değil, ben de değilim, evim de değil, evimde de değilim ve hiç beğenmiyorum, kusura bakmayın bir günbatımıyla, iki zebra deseniyle, çitanın koşarken gerilen vücuduyla olmaz bu işler. Hem sana ne onlardan. Beğenmiyorum, üstlenmiyorum. Sözüm sana değil çıta. Aslında bir güzel seni gördüm, sen de ha bire koşuyordun. Kendi başını bilmeyen işin başından haberdar olabilir mi? Aca ba benim için işler ne zaman başladı, ne zaman sarpa sardı? Ne zaman başka türlü olabilsem iş başka bir gidişat alacaktı, bunun başı nere, başlarken benim aklım başımda mıydı, ben kendimin başında mıydım? “Aslan Bey! Başlıyor, yerinizi ve aklınızı başınıza alın,” dendiğini hatırlamıyorum. Ben kim bilir nerdeydim, başka bir başlangıç istiyordum, başka yerde, başka şekilde, birdenbire başlamış, hiç haber vermeden, hiç hazırlamadan, neyi nasıl karşılayacağımı, neyle mukabele ve mukavemet edeceğimi bilemeden, istemeden... her şey nasıl karışmış. Şimdi ara ki bunun başı neresi? Başımı bilmem, sonumu nasıl hazırlayacağım bilmem.

– Aslan Bey, bir yerinden başlayın.

– Yeri mi, burası yeri mi? Dertten başlayalım, sonra belki unutabiliriz. Dertten başlarsam deva umabilirim. Nasıl ki durmak, sükûn ve deva aniden derde dönüşür ve de sona gelinmiştir. Başa derdi alayım sonuna kadar uğraşayım. Başka nedir ki, ha, nedir ki?

Yine böyle yapış yapış bir yaz günü değil de serin, diri bir kışa giriş günüydü. Bakalım anlatabilecek miyim? Anlatılmaya değer hemen her şey nedense anlatılamaz da oluyor.

Bundan korkuyorum, anlatabilsen bir dert, anlatamasan bir dert. Birinci derde talibim yine de. O serin gün ekim sonuna aitti, hatırlıyorum. Ekim sonu tuhaf bir başlangıç gibiydi. Ben o gün nedense kederli ve kırgındım. Sultanahmet'ten Sirkeci'ye doğru yolları çaprazlayarak yürüyordum. İçimde bir boşluk ve eziklik havayı ve hayatı güzel bulmamla daha da ağırlaşmış, beni sanki derimden soyup yaralamıştı. Baktığım şeylerde kendim için hiçbir mana bulamıyor, kendimde de bir mana bulamıyor, güzelliklerin içinde kendimi çirkin buluyordum. Yürürken bir yandan bu halimi teskin etmeye, kendimi tedavi edecek bir şeyler bulmaya çalışıyordum. Ama her attığım adımda ayağım sanki boşluğa geliyor, her içime baktığımda boşluktan başım dönüyordu. Sarhoş, hasta bir halle ayaklarım da dolaşmaya başladı. Başımı kaldırdığımda görünen gökyüzü, yer, yollar, gelen geçen, havadaki hâlâ burnumda olan o asfaltla toz, rüzgârla sokak, sonbaharla geçicilik kokusu burnumun direğini kırıyordu. Bunları ilk ya da son görüyormuşum gibi, bir veda gibi, anlamış da bırakıyor gibi derin bir yeis içimi deşiyordu. Kendime bütün bunlardan bir şey seçmeye ve seçtiğimi sahici bulmaya çalışıyordum. Yol uzuyor, ben yolu uzatıyordum. Buna bir şey bulamadan Sirkeci'ye varmayı istemiyordum ama ayaklarım öyle dolaşıyordu ki birden düşüp yığılmaktan korkuyordum. Çaresizlikle zaman kazanmak için ağaç altı, açıklık bir kahveye oturdum. Bir ıhlamur söyledim. Kokusunu tanıdım ama onu da kendime yaklaştıramadım. Otuz dokuz yaşındaydım. Öylesine şaşkındım ki otuz dokuz yaşına nasıl geldiğimi oturduğum bu masada hatırlamıyordum. Geriye bakarken başım dönüyor, önüme bakarken midem bulanıyordu. Kendimle ilgili bir siliklik fark ediyor, silinmelerine mani olamıyordum. Başım hafifçe hareket ediyor ve sanki bir şeyi daha kaybediyordum. Hatırladığım her şeyi silik anlamsız ve olmuş mu olmamış mı idrak edemediğim, olmasının

da olmamasının da farkının olmadığı derin bir boşlukta buldum. Söyleyeceğim, aslında bu boşluğu birden görmek, kendimi birden kıyısında bulmak değil. Benliğimde biraz ilerinin boş olduğunu hep sezerdim; uzaklara gidemez, yolu bilmeden koşamazdım, uçurumdan düşeceğimi sanırdım. Ama böyle çepçevre boşlukta kaldığım ilkti. Belki de ilk değildi de böyle devamlılığı ilkti. Zaman zaman bu boşluğu görür, dibine bakmaya çalışır, başımı çevirince boşluk kaybolur, içimde bir duyu, bilgi ya da tecrübe olarak asılı kalırdı. Şimdi o ekim günü neden, ne oldu da beni tutup çepçevre oraya ne götürüp bıraktı bilmiyorum. Kendimi orada buldum. Acaba bu belirsiz otuz dokuz yıl boyunca, buraya gelmek ve bu korkunç uçurumu görmek için mi yürüdüm diye bir düşünce geçti aklımdan. Hiç hatırlamıyor, hatırlayabildiklerime kıymet veremiyordum. Başım dönmeye, ağrı duymaya başladım. Tahta masaya başımı koydum, gözlerim ister istemez kapandı. Kendimi bıraktım, zaten bırakılıyordum. Masada bu otuz dokuz yaşın sanki otuzunu bıraktım; dokuz yaşında kaldım. Bu çekingenliğin, bu karmaşanın yerini bir atılganlık, bir çalışkanlık, bir başka insanın çocukluğu alıyor mu diye baktım. Kendimi şimdi nasıl tedirgin edici ve yaşamaya yetecek yüreklilikte göremiyorsam şimdiye kadar gördüklerimi telafi edecek bir çocukluk inşa edeyim, gerçek bir insan, bir yetişkin olayım, bu boşluğa başka biri, bu boşluktan kurtulabilecek biri baksın, bunu çok istedim. Bunu öyle bir şiddetle istedim ki isteğimin şiddetinden masa, ıhlamur bardağı, sandalyem sarsıldı. Kaybolacağımı anladım, hatta kayboluşumu gördüm. Kendi gözlerimin önünde kayboluyordum. İçim parça parça, dehşet içinde taşlaşmış kaldım. Ayaklarımın altından yeryüzü ve tüm hayat çekiliyor gibiydi. Gözlerimin önünden dağlar, hep dağlar, bazen sonu gelmez uzun düzlükler akıyor, ben sonsuz bir süratle kayıyordum. Bazen sanki önümden tanıdık bir şeyler, bazı

anlar, insanlar aynı hızla geçiyordu. Ben akıyor, dünyanın sonuna doğru akıyordum. Bu sonsuz yolculuğu öyle bir baş dönmesi, öyle bir bulantı izliyordu ki, tam anlamıyla kendimi kaybetmek tek isteğim olmuştu. Ama akış ve yol bitmiyor hızla, hızla, akıl almaz hızla iniyordu. Başım masaya dayalı, gözlerim kapalı, önümde içmediğim ama kokusunun bana eşlik ettiği ıhlamurla kendimi daha derine bıraktım. Bağırduğımı sanmıyorum ama bu, kimsenin bir şey yapamayacağı sonsuz yalnızlığı ve inişi böyle kimse bilmeden yapayalnız yaşamak, sonradan beni çok şaşırttı. Başım tahta masadan gelen hafif nemli tahta kokusunu alıyor, kulaklarımda tuhaf bir uğultu ve vızıltı hiç susmuyor, bazen sanki baş aşağı düşüyormuşum duygusu ile dehşetim artıyordu. O kadar büyük bir boşluk ve bu denli derin bir çukur nerde var, nerede diye düşünüyor, bu kadar derine yuvarlanışımla bir daha asla yeryüzüne çıkamayacağımı seziyordum. Yeryüzünden uzaklaştığım sezgisi ile sanki biraz yavaşlar, biraz belirginleşir oldum. Ağır ağır ama hep dönerek düz bir toprağın üstünde durdum. Çevre boş, toprak irili ufaklı yükselteli, alabildiğine kuruydu. Kupkuruydu. Başımda müthiş bir ağırlıkla burnuma ıhlamur kokusu geliyordu; inceden de limon. Gözlerimin üstü ağırlıkla dolu, kafam külçe gibiydi. En tuhafı da içim; içim kazınıp atılmışçasına bomboştu. Bu düşüğüm toprak yer mi, benim içim mi, bilemiyordum. O kadar kuru ve boştu ki, bu boşluk o kadar rahatsızlık vericiydi ki bu boşluğa bakmamaya çalışıyor, dehşet içinde kalıyor ve sanki onu doldurmam gerektiğini düşünüyordum. Boştu ama sınırsız değildi. Bulunduğu yerin boşluğuymuştu ve sınırları belirsizdi. Orada bu düz ve çorak yerde, küçüldüm küçüldüm, sekiz, dokuz yaşlarındaki hatırlayabildiğim çocukluğumla kaldım. Duvarı, armut ağacından dökülen kahverengi büzülmüş küçük armutları yanı başımda gördüm. Elimle itelediklerimin altından çıkan ize, kahverengi kabuğundan

bir parça bırakışına, içinden varla yok arası süzülen armut eskisine baktım; çok güzel buldum. Çocuğa şimdi o başka bir çocukmuş gibi ciddi bir dikkatle baktığımda gördüğüm şey beni son derece ürküttü. Çocuk, bu sekiz, dokuz yaşlarındaki çocuk benim gerçekten de otuz sene evvelki halimdi. O'na yani kendime duyduğum hayreti daha önce hiçbir şeye duymamıştım. Hatırladığımın, olmasını istediğimin ve sonradan resmettiğimin ne kadar dışında, uzağındaydı. Onda, herhangi bir şey yapabilecek takat, onda sırlanmadan ayakta duracak dürüstlük, onda kendi halini yeter bulacak bir düşünce izi göremedim. Çocuk sıkıntılı, çekingen, geride, gözleri gizli bir kederle gölgeli, hayatından memnun olmayan ama bunu değiştiremeyecek biriydi. Sadece gerçeği değiştirmeye çalışıyor, bu nedenle sadece yalan söylüyordu. Gerçeği sevmiyor, kendine yakın bulmuyor, onu itip başkasını, onun olmayanı benimsiyordu. Sevimlice, tutuk ama güzel konuşuyordu. Yalan söyleye söyleye üstüne bir ağır adam vakarı gelmiş, nasıl olsa yalan olduğundan henüz yapmasına imkân olmayan şeyleri söylerken üstündeki tuhaf tevazu ile değişik bir görüntü çiziyordu. Gerçeklerden memnun değildi. Memnun olacak hale getirmek için çok başka bir şekil ve yaşantı alması gerektiğini sanki şimdiden anlamıştı. Halbuki istediği gerçekler, beğenebileceği şeyler her yalanın içinde ayrı ayrı birbirinden lezzetli duruyor, istediğini alıp istediği şekilde kullanıyordu. Bu sekiz, dokuz yaşındaki görmüş geçirmiş çocuk bendim. Ona saldırı gelmedi değil, onu yok etmek istemedim değil. Ama gözlerim sımsıkı kapalı halimle ona, bu otuz sene evvelin dekoruna, evime, odama gidince, sofraya oturunca, o zamanın ideallerine, sokaklarına, oynanan oyunlarına bakınca, o sokaktaki havayı, evlerden yarı beline kadar sarkmış annelerin yirminci defa eve çağırın her seferi daha sıkın ve öfkeli seslerini, şu yıkılan evin yerine yapılan inşaat halindeki apartmanın önüne

yığılmış kumu, o kumdan güzel şekilli midye kabukları, şeytan minareleri seçmeye çalışan dalgın çocukları, eşildikçe nemlenen ve tuhaf bir kokuyla eli ve havayı saran o kumu, onun rengine ve dokusuna ve her şeyine aşına bir kedinin geçip öbür tarafında kumu eşelemesini ve kuyruğunu ve başını dik tutmadaki sonsuz gayretini, inşaatın yaz günlerinde vaha gibi gelen o başka türlü serinliğini ürpertiyle kollarımda duyup çimento kokusunu içime çekince, soldaki bahçede duran küçük salkım söğüdün içine girmiş fısıltılarla konuşan iki küçük kızı, hırçın bir hava ve 1.47 santimlik boyuyla basket topuna ve duvara raptedilmiş potaya hükmeden şımarık oğlanı görünce, hemen yandaki evin arka bahçesinde çam ağacından düşen en küçük kozalakları göğüs yerine takan ve camın yansımından kendine bakan esmer, bitişik kaşlı kızı görünce, daha küçük bir çocuğun kiraz ağacının gövdesine yapışık reçineyi hazla emişini, iki ergen oğlanın sokağın köşesinde sikkinliğini, konuşurlarken bakmadan elleriyle ha bire yaprakları koparıp ince dalların taze yeşil kabuklarını soyup dalları bembeyaz, üryan, utanç içinde bıraktıklarını, bütün bu çocuk kalabalığına horgörüyle bakan uzamış burunları ile her kokudan bir pay arayan delikanlıları, kırık duvarlar, ağaç yosunları, garajların üstünde büzüşüp kalmış armutlar, turuncu, eski, freni tutmaz bisiklet, bir sokak çukurunun başında onun efsanesini anlatanlar, paslı kaydıraklar, yaşı büyüyünce kaydıraktan inanılmaz bir süratle ve çok az heyecanla kayanlar, onların inmesini korkunç bir hasretle bekleyen ufaklıklar, evine gidip iki dakika sonra yiyecek bir şeyle dönenin yüz ifadesi ve kalabalığın bir durup, sanki her şeyi ama her şeyi baştan tartması ve bu yiyenin tekrar eski arkadaş olması için geçen tuhaf zaman, salıncakların altında derinleşen çukurlar, güneşin dimdik ışığı, ağaçların yapraklarında süzülen huzmeler, kapı eşikleri, yağmalanmış meyve ağaçları. Bütün bunların içinde kendini

bir başka bulmaya, başka yapmaya çalışmak, bütün bu çocukluğun geçtiği sokak, her şeyini her halini hatırladığı sokakta yese yemedim, ya da başka bir şey yedim demek, arkadaşlarına yirmi adım ötedeki evinden başka türlü bahsetmek, annesinden başka, babasından başka, kendinden başka bahsetmek. Ama neden? Bunca ağacın sallantısında, salıncağın gıcirtısında, bu çok yavaş kararan havada, bu eldeki pas kokusunda, bu dokuz senelik geçmişte hayatı beğendirmeyen ve inkâr ettiren ne? Elvis Presley şarkı söyleyince hissedilen derin yalnızlık ve hüzün kimin geçmişine ait? Bu sokakta olanlar, bunlar, peki bunlar nereden? Başkasının evini bilmeden kendi evini beğenmemek, başka meyveleri bilmeden karpuzdan utanmak nereden? Kardeşimin gülüşünü, pantolonuna sıkışmış kazağını, belini fazlaca sıkın kemerini bana çirkin bulduran ne? Çocuğu görünce, kendimi görünce, kendimi de, hayatı da, çocuğu da bağışlamak istedim. Şimdiki ben oradan kalkıp otuz sene sendeleyip buraya geldim. Geldiğim yeri görünce gelebildiğime bile şaşıtm. Gelişimi, gelişimimi makul buldum. Güzel bulmadım ama bu yolun getireceği yolcu bana aşına ve tabii geldi. Bu yoldan gelenin gördüğü ve yaptıklarıyla şimdiki sarhoş sendeleme si tabii geldi. Bu dokuz yaşı otuzun yanına yakıştırdım. Sanki aklımı kaybederken kendimi buldum. Kaybettiğim de doğru, bulduğum da. Ama kaybın da, bulunanın da ne olduğu belli değil. Kaybım da büyük üzüntü değil, buluşum da bir şenlik değil. Bu hiçbir şeyin hiçbir şey olmaması, en büyüğün en küçüğe çarpıp olan kime olacaksa o olması ve her şeyin hep aynı kalması, bu seyir hali var ya, bu bakış, bakış bakış, öleceksem bundan ölmek isterim. Öleceğim elbet ve beni o öldürecek. Baktıkça ve hareketsizlik hız kazandıkça işte yine altüst oluyorum, altüst, altüst ve altım, üstüm fark etmiyor.

– Aslan Bey, Aslan Bey hadi, didip durma kendini, nasıl-

san öyle yaşa. Bak kendim kendim diyordun, ne dediğini, kimden bahsettiğini bile bilmiyormuşsun, bilirken de yanlış söylüyormuşsun. Derken derken bir kuyunun dibinde karşılaşılıyorsun, kendi çocukluğunu bile büyütemiyorsun, kendine ebeveyn olabiliyor musun, bak, kendine akıl erdirebiliyor musun, ağrını, yalanını dindirebiliyor musun? Hadi Aslan Bey hadi, buna belki de iyilik denir.

Acaba öyle mi?

İhlamuru soğuğa yakın içtiğimi ve masadan yine sendeleyerek kalktığımı hatırlıyorum. Yürürken dönüp dönüp bir şeyler, belki her şeyimi bıraktığım masaya bakışım, sendelemem, başımın içinde, üstünde ve yanında hepsi ayrı türden üç çeşit ağrı, havayı ayrı bir varlık, bastığım yeri ayrı bir varlık olarak algılamam ve hepsinden başka yürüyene yani kendime uzaktan bakışım benimle kaldı, benimle geldi, yanımda yürüdü. Anlatabildiğimi düşünmüyorum. En zor olan, insanın kendisiyle ilgili gerçek ve anlaşılmaz halleridir. Anlatmamak beni iyi yapacak değil, anlatmak belki diyebilirim ki benim anlamadığım bir şeyin zaten anlaşılmaz olduğunu ortaya koyacak. Ben sanki yanlış hazırlanmış bir soruyla karşılaşmış talebe gibi yüzüme şaşkın, haksızlığa uğramış ifadesi vereceğim. Soru doğru olsa yine yapamayacağımı anlayan yokmuş, öyle değilmiş gibi duracağım. “Yapardım, yapardım da şu kismetime bakın,” diyeceğim. Önceki halime, sonrama bakan bunun salt bir talihsizlik olmadığını anlayacak, anlayanlar olacak, ama anlamayan da olacak. Ben herkes gibi hayatımı anlamayan üzerine inşa edeceğim. Anlayışsızlar olmasa nasıl yaşanır? Saklayacakları olanı, yani çoğumuzun ahmaklar, saflar, anlayışsızlar çevreliyor da bu nimet, bu büyük devlet, yaşamın bu büyük sırrı horgörüyle karşılanıyor. Sormak isterim niye iki akıllı daha yan yana gelebilmiş değil diye dünyada, sormak isterim. Ama cevabını da isterim, var ise. Yok. Kendisi olanın cevabı olmaz.

O ekim sonundan bu yana otuz üç sene geçti. Bu geçenler şimdi nerede, onlarla beraber ben de geçtiğime göre bende mi? Bu zamanları arayan beni mi bulsun, ama ben neresindeyim, Aslan Bey tarafında mı? O zaman bu sabitlik ne? Zaman hafızada biriken ve arandığında orada, sadece orada bulunan mı? Unutulmamak birinin, bir şeyin hafızasına nakşolmak mı, unutulup anılmadığında bu tümünden kayıp mı? Derler ya hani, dünyada her şeyin sayısı sabit kalır, ne eksilir ne azalır diye, bu söze önce umutlanmak, sonra neye umutlandığının gölgesi hatta üzüntüsü ve sonunda aslında her şeyin hiç değişmeden aynı kalışına esef edip kalış var ya, işte sanki böyle, aynı şeye önce sevinmek, sonra üzölmek, sonra da değişenin olmadığını görüp bunu en bilmeyen ilk hale dönmek. Ne beyhude bir yolculuk. Otuz sene, daha kendisi otuz sene yaşamamış olan için pek anlaşılmaz, pek bitkin ve bitap bırakan bir süreçtir herhalde, hatta anlaşılmaz. Benim gibiler içinse sözü edilecek şey değil. Aşağı yukarı yarı ömür oluşundan değil, otuzun, kırkın hiçbir şeye denk ve kâfi gelmediğini, gelemeyeceğini bilmekten.

Hani hastalıktan kalkanın nekahet halinin yaşama tutunmak zannedilen bir hali vardır ya, o aslında yaşamın tutunacak ve tutulacak bir yeri olmadığını anlaşıldığı haldir. Hani büyük dertlerin terbiyesinden geçenin sükûneti vardır, o aslında dert ne denli büyük olursa olsun sükûnetten başka yapacak bir şey olmadığını anlaşıldığı haldir. Hani benim indiğim kuyuda aklımı adeta bırakışım var ya, o da aslında yanımda taşımaya değer bir şey olmadığını anlamanın ve ne taşıdığımı bilmenin seyahatidir. Kendini bir kez çıplak gözle görebilse insan, bir bakabilse yapamadıklarına değil bu hali ile yapabildiklerine şaşar. Bir kez gerçekten görebilse olmuşu, verilmiş, olabilecek her şeyin aşınası olur artık. Aşınası olunan artık tiksnilen ve inleten değildir. Sadece kime ne kadar gösterileceğinin tedbiri alınır; aşinalık ted-

birleri. Kırgın değilim. Gördüm ve önümdekinden başka bir şeyim olmadığını anladım. Önümdeki bir parça zaman, farkına varabildiğim kadar.

Söylediklerim kendimi tedavi etmeye mi yönelik, anlamaya mı, avutmaya mı, yoksa zamanı farkına varmadan ağrısız geçirmeye mi, ya da bu farkına varılmış bir zamanın yankısı mı hiç bilemedim. Kendimi buluverdiğim dünya hali, başka dünyalar ve hayatlar bilmezden evvel dahi bana beğenilesi, yanında durulması gelmedi. Neden buraya değil de oraya dikildiğimi hiç anlayamadım. Benim dikilmek istediğim yerlere dikilmişleri, hep yerlerinin farkında olmayan, değer bilmeyen korkuluklar olarak gördüm. Ah ben o tarlaların olacaktım ki, ne ürünler verecektim, meyvelerimin tattan yarılmayacağı olmayacaktı. Ama kendi tarlam, tarlamın sahipleri bana öyle kuru, öyle uzak, buradaki makbul, sadece hayatta kalma çabasının duru ve ağır havası öyle yavandı ki, bunu içine girilir ve yoluna düşülür bulmak elsiz, kolsuz, ayaksız olmaktan başka gözsüz, kulaksız, en önemlisi muhayyilesiz olmakla olurlu bulurdu. İçine doğulan hayat, hep o hayattan sıçrama isteği veriyorsa ama doğana sıçrayacak bacaklar vermiyorsa ne olur? İnsan o hayatın içinde dışarı fırlayamadan zıplar durur benim gibi. Her zıplayışta azcık yükseldiği için bir şey uydurur, bir şey görür, benzetir, hep indiği için hep kırıktır, her an zıpladığı için artık yaylı bir yaratık olur çıkar, aşağı yukarı, zıp zıp zıp. Yalan, hayatımı ve kendimi mi beğenmemektir, başkalarını ve onlarınkini mi beğenmemektir, yoksa başkalarınınkini sadece kendimde mi beğenmemektir? Beğenmeye neden bu kadar mecburum, beğenmiyorum da beğendirmeye mecbur hissediyorum? Bunu biliyorum da beğenenleri de beğenmediğim halde acaba bunu neden yapıyorum? Tat değdi herhalde, ağızıma, helal olmayan kazancın tadı değdi, dilimi çekemiyorum. Dilim yalana bitmişti, eskilerin tabiriyle “Yalan dilimin altına yuva yap-

tı,” onu yuvasında besliyorum. Yavrucuğum benim, nasıl da cikler, nasıl da şakır, nasıl da tatlıdır, nasıl kendini sevdire, o olmasa beni kim sever? Onu kendimden ayırmaya kalksam benden ne kalır? Etimden et kopar. Vallahi yalan yere yemin etmem; yalansız yaşayamam. Allah korusun.

“Yalancının hafızası çok kuvvetli olmalı,” diye bir söz duyardım eskiden. Çarşafa dolanmamak, gülünç olmamak, tabii en önemlisi kendi istikametinde devam edebilmek için bunun önemine ben de iman eder, aksi halden ödüm kopardı. Genç yaşımdan beri kendimi bu uğurda bir yetiştirmeye tabii tuttum. Mümkün merteye çok şey bilmeye. “Şuyum,” dediğimde, “Hadi ordan,” denemeyecek halde olmaya çalıştım. Hatta diyebilirim ki “Buyum, bende bunlar var,” dediğim şeylerin dışında kalan her şeyi gerçekten de yaptım, elde ettim. Bu sayede yalanlarımın etrafını sahici ve ciddi denebilecekle şeylerle ördüm. Öyle ki “Eee Aslan Bey zaten şöyledir, böyledir,” denir oldum. Harcadığım çaba, “var” dediklerimi elde etmekle harcanacak çaba ile neredeyse başa baş geldi. Ama dedim ya, benim kendimde beğenmediklerim aslında değiştiremeyeceğim ya da değiştirmek için artık çok geç kaldığım şeylerdi. Geç kalmak, değiştirememek; ne acı, bakın içim kasılıyor. Hani insan isterse her şeyi değiştirebilirdi, hani isterse gücü her şeye yeterdi, hani? İşte, işte istedim, işte değiştirdim; Üsküdarlı değil, Yeniköylüyüm, yetmiş iki değil, altmış bir yaşındayım, üç dil biliyorum, ne, o mu, biliyorum, biliyorum tabii, ben de o zamanlar Paris’e gider gelirdim, o zıyırlardan az görmedim... Kendi tarihimi bana tanıttacak, detayları verecek, bilmediğim ama Yeniköylü Aslan Bey’e yakışacağını düşündüğüm şeylerin bilgisine sahip olmak için her şeyi kurcaladım. Gençliğime denk gelen, eğer ben gerçekten o bahsettiğim genç isem hatta onun en iyisi isem bilebileceğim her şeyi bildim. O zamanın radyolarını, ilk buzdolaplarını, pikaplarını, radyo programları-

na kadar bulup okuyup; yüzlerce resme baktım. Sonra mı, tabii radyomuz Markoni idi, bir de salon tipi taş plak da çalan Zenith'imiz vardı ama, amam aman şu Amerikan pikaplar, frekans farklılığından plakları zırlı zırlı döndürürdü, ama tabii çok şıktılar, efendim, evet cevizdi, kök ceviz, *Radio Haftası*, *Resimli Ay*, *Akbaba*, *Yedigün* alırdık, annem almış ne yapsın, hatta o da anasından almış. Efendim? Teppaz mı, tabii Presence modeli iyidir, Oscar da iyidir, efendim? Ha çift hoparlörlü, üst kapağı hoparlör olan ilk stereolar Teppaz 448, vardı, vardı da canım taşması ağırdı, bilirim. O zamanın asri kızları ile Yeniköy sırtlarına çantamızda mortadellalı sandviçlerle çıkar, plaklar dinlerdik. Evet, o resimdeki şu ekose pantolonlu genç benim. Benzemiyor mu? Eh geçmiş elli sene, nasıl benzesin, artık toprak bizi kendine benzetmeye başladı. Demeyin, lütfen demeyin, o tepe neresi ise orada yanında iki kızla piknik yapan, plak dinleyen, şu ekose pantolonlu, çimlere tek dirseğinin üzerinden uzanmış genç sen olsan ne olmasan ne demeyin. Hayır, ben belki de hiç öyle tek dirsekle, 1953 senesinde Yeniköy tepelerinde, iki kızla, plak dinleyerek çimlere uzanamadım diye yalancı oldum. Öyle çimlere uzanacak çağda, bu yaptığımı hoş görecekle ve bunu yapabileceğim bir çevrem olmadığı için, hiç iki kızı aynı anda yan yana yanımda, hem de neşeli görmediğim için, hiç o duruştaki özgüvenim olmadığı için, hiç ekoseli pantolonum olmadığı için, kendinden hoparlörlü Perpetium Ebner' i kırk yaşımdan sonra gördüğüm için yalancı oldum. Ama ne biliyor musunuz, onları hep sezdim, gördüm, bildim. Olsaydı, olsaydım o resimdeki genç ben olsaydım, şimdi bunları anlatmasına gerek olmayan salak, Amerika'da mühendislik okumuş bir herif olacaktım, biliyorum. Üstelik o herifleri hiç sevmem, tam seme olurlar. Altmış yaşında kupayla kahve içerler. Karıları kendilerinden de beter olur. Yazık o gençliğe, o çevreye, ah aptal ah. İşte ben o herif

değil –Allah korusun– onun o tepedeki hali, o resmin süresi olmak istiyorum. Sonradan kendimi o resimdeki genç üzerine, o herifin asla olamayacağı şekilde bina ediyorum. Oluyorum da, beğendiniz mi? Ah evet, naif delikanlıydım. Evet, yanımda iki kız duruyor da ben nerelere bakıyorum değil mi? Evet öyle işte, kimi bilemez, kimi bulamaz. Hem değil mi, bu resmi, bu hali üstüme almakla bir hatırayı da, hatıra sahibinin farkında bile olmadığı bir hatırayı da anlamsızlıktan, atılmaktan kurtarmış oluyorum. Çünkü o resmin ne ettiğini, bir eşyanın ederini anlayabilenler gibi ben anlıyorum. O resmin öyle bir tarihten ve geçmişten gelmenin ederini ben biliyorum. Belki bu resim ve bu resmin bana hissettirdiği hiçbir şeyimin olmadığı duygusu beni gerçek bir yalancı yaptı. Yani sıkışınca, arada yalan söyleyen pis yalancılardan değil, kendini baştan başa değiştirip eskisini atan yalancılardan. Öyle ki resmimi (evet, 0 artık benim) gösterdiğim kimseler bile –ah evet maalesef hep de aptallar, akıllılara resim falan gösterebilmek mümkün olmuyor, ama onları siz görseniz aptal olduklarını anlamazsınız. Size mi? Tabii size de gösteririm – resme bakıp bakıp şöyle bir durunca “Eee Aslan Bey, nerden nereye, elbet aramızda böyle farklar olacak,” diyorlar. Memnun oluyor muyum? Eh, hatta yook. Ama ben başkalarına bu tip şeyler söylemeyeceğime ya da söyleyemeyip kasılıp kalacağıma bana söyleniyor. Zaten hani bir şey kırk kere söyleyince gerçek olurdu? Ben bunları kırk yıldır söylüyorum. Ohooo gerçek değil, dünyanın gerçeği olmuşum.

– Dünyanın gerçeği sizsiniz Aslan Bey.

– Öyle yavrum öyle, ya kim olacaktı. Bunları dünyanın halini anlayın diye anlatıyorum.

“Kızlar mı? Efendim, her devrin azgını azgın, angutu angut olur. Yok efendim, yok, çok da imrenmeyin çaya, baloya. Şimdi bilmem nerelere koşuyor musunuz ki o zamanın

da ona mümasil Őeylerinde yükseklik arayasınız? Bunlar da o zamanın akıldaklılarının harcıydı. Dillerini Őaklatarak anlatıyorlar ama bunlar, o zamanın aklı başında insanlarını ürküten, bu günleri müjdeleyen Şeylerdi. Şimdi bir anlatıyorlar ki, ben bile durup düşünüyorum. Olacak Şey mi efendim, zaten bir anlatana, bir anlatılana bakın; bu adam, Şu kakavan kadın, ne görmüş, ne yaşamış, neyle karşılaşmış olabilir? Şu Şehir bunları spre, gme, temizleyip arınamadı. Ne görebilir, grdgn tanıyabilir mi, hiç iyi bir Şeyle karşılaşmışa benziyorlar mı? Zaten iyi bir Şey bu karşılıasmadan kötü bir Şeye dönüşmüş olarak çıkmaz mı? Karşılaşmalar zaten zihinde olur. Biliyorum, aman biliyorum, Haşim Işcan'ın hnerlerinden söz edeceksiniz ve İstiklal Caddesi'nde akşamları zembilinden yeşil soğan, marul ve dereotu görünen aile babalarından. Eee böyle oğullar yetiştirdikten sonra ne anladım ben onların babalığında? El veled-i sırrı ebih. Efendim, o zamanın ahmağının ahmaklığ daha kilometrelerce öteden belli olurdu; bilmeyen hiçbir Şey bilmezdi, espri bile yoktu, kalıplaşmış her dönemin bazı sözleri vardı. Bunları vaktinde söyleyene Şen, Őakacı, nüktedan denirdi; salak denmezdi. Mesele bu. O yüzden salak pek yoktu, kimseye kolay kolay salak denmediğ için. Yoksa... nasıl diyeyim ölçü buydu. Şimdi, yine herkes çok ahmak, hem de bayağı ve Şımarık ahmak ama bunu diyecek kimse pek yok. Eskiden yleye öylesin denmezdi, Şimdi yleye bunu diyebilecek bile yok. Ah eskinin ahmakları, özledim mi ne? Gözleri de irice bakardı, Şimdinin ahmağının ki gibi nasıl kafese koydum dercesine kısılarak değil. Eskinin ahmağ iri, açılmış gözlü olurdu, Őimdinkiler kısık ve zekice gülümseyen. Zekice gülümseyecek kadar ahmak. Ne, fokstrot mu? Dağlara taşlara. Ne, tango mu? Efendim, taşra kkenlisiniz herhalde, böyle her naneyi bir Şey saydığnıza göre. Borges tango için "Kerhane srngeni," demiş. Dinin-

ce dinlensin, ne güzel demiş. Efendim, niye kalktınız? Bilsem, hiç bunları bilebilir miydim?

Kim ne derse desin, –zaten kim ne diyebilir– doğruyu söylemek de dinlemek de, işkencedir. Doğru söyleyen bu doğrulara layık olmadığını, bunları hak etmediğini ifade eden sıkıntılı ama bunu söylemeyi göze alan, lakin arkasından gelecekleri karşılamakta güçlük çekeceğini belli eden bir halle yarı sakattır. Öyle ki yakıştırılamayan, inanılamayan, beklenmeyen her şey gerçektir. Beğenilmeyecek bir doğruyu söylerken takınılan ifadesizliği öne alan yüz ifadesi doğru ile araya konan mesafedir; kendini ondan ayrı tutma çabasıdır. Yalan söylerken ise sese, yüze bir sanat gelir. Hani insan genç delikanlı iken sesi düz, sert ve tedirgindir de, yaş alıp kırantalık ağır basmaya başlayınca o ses bin gunne ile bin yumuşak kalkale ile bir harfi bin ile çarpan notalarla örülü olur da, söylenen değil söyleyen olarak kalır ya, yalan da tam böyledir. Bin detayla, bin revnakla hiçbir gerçeğin olmayacağı renk, ahenk ve zenginlikle çınlar. Beğenilmemesi, bir ustanın dilinden çıktıysa imkânsızdır. Hayran olmamak imkânsızdır. Çünkü gerçek değildir.

Doğru denince benim aklıma şu yirmi santimlik cetveller gelir. Tüm doğrular bu yirmi santim ile ölçülebilir. Bu yirmi santime insanın her şeyi sığar. Karşınızdakine doğruyu söylediğiniz anda tüm hayat ve gerçekler, olduğunuz, ölçülebilir olur. Bunu yaşamanın asıl kötülüğü o cetveli elinden bir türlü bırakmayanlardır.

Şu çevreden çıktığına göre görgü, nezaket bunların göstermelik değil aslının astarının olması; altı santimi geçmez.

Şu okuldan çıktığına göre tahsil, terbiye; beş santimi geçmez.

Ana baba bu ve buralı olduğuna göre görüp göreceği işitip hâllendiği; altı santimi geçmez.

Girip çıktığı, gidip gördüğü yerler, zaten nedir ki, iki de-

fa Venedik, Floransa, Roma, bir defa Budapeşte, Prag (Vi-yana'yı tur şirketi son anda çıkarmış, programın on birinci sayfasının altında şirketin değişiklik yapabileceği ince-cik bir yazıyla yazıyormuş ama kimse görmemiş); dört san-timi geçmez.

Oturulan ev, terliğin astarı, buzdolabı ve içindeki ucu git-tikçe sararan ve kıvrılan peynir, bu hepsi geriye doğru kıvrı-lan şeylerle aslında yedi santim olan da altı santimi geçmez.

Hani Heidegger telef olma falan diyordu, eve gelince gör-dük ki bunlar da Heidegger'den değil ondan anladığını an-latanın kısa notlarından öğrenilmiş, Heidegger bu evi daha görmemiş. Televizyonda bir film var, radyoda da maç. Fırın-da bol sütle yumuşatılmış hazır yufkadandan bir börek var. "Su böreği gibi değil mi aynı?" "Değil." Kıvrımlarının arasına dolmuş sıvıları cızırdatarak fiyakalı olmaya çalışıyor ve "Bu-gün pazar," diyor. Şu masada duran şiirler yere vurucu değil yüreklendirici, köylüyü şehirliye karşı kuvvetlendirici, ma-neviyatı harekete geçirici, hem inançlı hem şairane, maazal-lah Şuara suresindekilerden, yapamayacaklarını söyleyen-lerden değil, sadece intikam almak için yazılmış. Kaç eder peki, ölçtük; beş santim.

Ben mecburum senin bilmediğin yerde doğmaya cetve-linden kaçmak için. Keşke o cetvelle ölçeceğine, vursan. Mecburum aynı peyniri bilmezden gelmeye, senin o tene-keden çıkan peynirin benim ekmeğimi de ıslatacak, senin-le dert ortağı olacağız, olmaz benim başka dertlerim var, sen onları bilmezsin. Mecburum okulları, kitapları ayır-maya yoksa beni dinlemezsin. Bilirsin ki, oralardan bir şey çıkmaz, hiçbir yerden bilmesen kendinden bilirsin, hak-lısın. Kaçmak zorundayım senin lacivert ceketinden, gev-şek kravatından. Arkamdan aruzlu konuşma, kerrat cetve-lini dokuzlardan sorma, kaç netim var bilmem, netlik ne-dir bilmem. Kahve de istemem çay da, aramızı ısıtmaya ça-

lışma. ek simidini de, sardı susamlarının kokusu dünyayı, her yer kırıntı, her yer, benden sonra yap o işaret parmağın-la yaptığını. Biliyorum aman, başka numaran mı var, ıslatıp işaret parmağını topluyorsun susamları. Aferin, sağdan sağdan vav çekerek yap bari, sünnettir. Atma krem peynirin almiyumu, o üçgen tepesinde hep gizli bir zerre vardır, tırnağının ucuna gelir. İşte, dünyadaki hazinen. Cetveli cebinde gizlesen de görüyorum, bana doğru uzatmaya alışyorsun. Hayır. ltrmeyeceğim, yan yana durmayacağım, eğilip ayakkabılarımızın topuğuna bakmayacağım, benimki düz ama demeyeceğim, omuzlarımı dikleştirmeyeceğim. şu cetvelinle her hesabı, her şeyi ve herkesi dize getirdiğin, sonuçta bir eksik bir fazlaya denkleştirdiğin hesaba girmeyeceğim. Bu hesabı da, ölümü de sana bırakmayacağım. Mecburum. Sen bütün bunların içinde rahat, memnun, sıkıntılı, bıkkın, neşeli, uyumlu iken ben o peynirde, başka peynir yediğimi hayal ettim, kendimi başka bisiklette hayal ettim, başka duvarda, başka ayakkabıda, başka lisanda hayal ettim. Yalanlarla hayallerim gerçek oldu. Senden ayrılmayı hak ettim.

Yalanı, yalancılığı temize çıkarmaya alışmıyorum; bunu yalan gerçekten nedir bilmeyen yapar. Zaten bu yüzden de yapamıyorlar. Bu yaşa geldim, çok şükür doğru söz nedir, bilmedim. Ama doğru neye denir epeyce öğrendim. Kaldırılır gibi değil, kaldırılrsa bir yere konur gibi değil. Yalan kelebek gibi uçarken doğru taş gibi ağır. Ve doğrunun bir dağlı havası var. Sanki dağa özgü bir şey. Doğru söyleyene bir dağlılık, bir kabalık gelirken yalancı, bin pileyle dn dnveriyor, baş döndürüyor. Doğrucu da kafa kırıyor. Dağlı dedik ya, kırıyor işte. Ben de dağa olsaydım, ıssız bir dağın başında, oradan da kırk yılın başı birinin geçeceği tutsa acaba dağlı halimle dosdoğru durur, dümdüz bakar mıydım, yoksa “Alman dergilerinde bu dağın havasını çok övüyorlar,

gerçekten fena değil, ama Schlenkerla'yı da özlemedim değil," der miydim? Herhalde derdim. Kendim için değil, dağdan geçen, bir adam görsün, anlatacak şeyi olsun, arkadaşlarına: "Dağdaki sizden iyi," desin diye. "Neler gördüm," diye anlatsın diye. Galiba her "neler gördüm" diye anlatılanın arkasında böyle bir şey var, benden duymuş olmayın. Arkamdan "Ne adamlar geldi geçti, hele Aslan Bey gibisi pek gelmez ama Allah gani gani rahmet etsin," denecek biliyorum. Bütün ahlaksızların arkasından topluca böyle denir; iyiliğini insanlara fark ettirebilmek başka nedir?

- Aslan Bey, Aslan Bey demek, siz bile toprak oldunuz ha?
- Dünyayı yasa boğmak pahasına.

Diyorlar ki ölen her büyük şahsiyetin arkasından bir benzeri doğarmış. Ben 1930'larda acaba kimin yerine doğmuşum? 1938'de Husserl diye belki bana emsal olabilecek biri var ölen, acaba onun yerine biri gitsin biri bitsin diyerek beni mi gönderiverdiler? Husserl de yani, arkasından eksikliği hissedilecek, Aslan Bey bari tamam etsin, denecek adam mı, sanmam. Bari Joyce falan olsaydı, o da ölmüş 41'de, üstelik ne bileyim biraz az geliyor sanki bana, benden sonra ölmüş üstelik. Ama Rabbim elbet gaybı bilerek şöyle bari Aslan Bey gitsin de, dünya artık alımını alsın, göreceğini görsün demiş olabilir mi, ya da Faulkner, 54'te ölmüş, onun yerine gelmiş olabilir miyim, yok yok aman, Strindberg, peki, o da 14'de ölmüş ama yok canım, aman kimleri düşünüyorum, tövbe estağfurullah. Aksi gibi tam bana uyan da yok. Belki bunların hepsinin yerine bir Aslan Bey yeter mi dendi? Bunların hiçbiri gerçeği benim gibi çepçevre kuşatan değil, ucundan tutup silkeleyen, silkelerken de kendi ayakları kayan ve toz bulutu içinde kalan adamlar olduklarından belki de öyledir. Kitapsız peygamberler devam etmiyor değil mi? Yoksa ediyor mu? Hani, ne bileyim insanlar adam olmuyor ya, o yüzden. Emin misiniz, kitapsız peygamberlerden kim

sondu? Ev kadınları hep “Konfüçyüs,” der de, aslı ne acaba? Evet, evet bir de onlar var, nasıldı:

“Eflâtun, Sokrat, sitte i kâinat.”

Neyse fazla karıştırmayayım, belki mevcudu bozarım.

“Cansız hayat, kocamış hayalet çürüttün koca adamı.” Cenazemi gözümün önüne getiriyorum. Kış olsun, kış günü. İnsanlar aptaldır. Kimin öleceğini düşünmez yazlığa falan giderler, kalırım dımdızlak. Şu değirmi çehreli kadın ocağın üstünde biber közlerken yazlıktaki on birinci kat apartman dairesinde, benim cenazemi televizyondan seyreder. Kimlerin geldiğine dikkat kesilir, kesile kesile. Hayat ayrıdır, cenaze ayrı, biber ayrı. Ne hoş der, ya da ne fena. Ama hiçbir şeyi üstüne alınmaz. İşte hayatın mihengi kadın, herkes mana arıyor o ise biberlerini çeviriyor elini yakmadan, cenazeyi de seyrediyor. Şortunun beli de lastikli. “Ay mehter davuluna döndüm,” diyor; ama “El âlem de ne güzel yapıyor, rahatına bakıyor,” diye de ekliyor. Belinin lastiğini tak diye çekip göbüşündeki eski izlere bire bir getirmeye çalışırken “Senelerce dar etek giydik, senelerce,” diye lastik hakkını elde edişindeki hakkı vurguluyor.

Şöyle görülmemiş bir havayla ölsem. Nasıl olabilir, böyle arkama yaslanıyorum, en sevdiğim hayallerimden biri ölümümü hayal etmektir. Şöyle havalı bir şekilde, göz görmedik şekilde ölüp geride tanımadığım gözünü yaşlı, bağına kan oturmuş, tarifsiz kederler içinde on binlerce insan bıraktığımı düşünüyorum. Bir kasım günü, yok yok, günler o kadar kısalmış olmasın, eylül sonu, nedensiz denecek hafiflikte, önceden hiç belirti vermeden tak diye ölüversem. Ama o vakit daha şehir tam dolmuş olmaz; emekliler hâlâ domates dibi kokluyor, Ege pazarlarından dağ çileği topluyor, sepet peyniri vakumlatıyor, “İzmir tulumu da iyi yağlıymış bak, nasıl terlemiş, maşallah”larla dört dönüyorlardır. Değil benim ölmem, mehdi çıksa, sur üflense, en gür sesli imam ku-

laklarına telkin verse duymazlar. Ama sorsanız hiçbirinin şu dünyada gözü yoktur, hiç. Boş yere kimseye bir şey sormayın demiyorum, sora sora bildiğinizi de unuttunuz. Şubat ayı olsun. Soğuk, kederli, ama günler uzamaya başlamış. Hele ben şubatta öldükten sonra daha şubatin yüzü güler mi? Ölümüm bütün büyük adamlarda olduğu gibi bana da hafiften malum olsa, bunu yakın çevreme onları hazırlamak için hafiften çıtlattığımda aldıkları hal ve gösterdikleri tepki beni devamdan men etse. Yine de ölüme ve vedaya dair ağır, hazır, vakardan kalınlaşmış sesimle, hafife alır tonda konuşsam. Ama bu konuda konuşmama dayanılamasa. Ve bir sabah aniden tak diye gittiğim duyulsa, herkesin sabah sabah üstüne bu haber tüm dayanılmazlığı ile çökse, inanılamasa, ben yine de ölmüş olsam. En nihayet cenaze günü naaşım evimin önünden alınsa, en son Saadeddin Kaynak'ın cenazesinde olduğu gibi hiç yere inmeden Nuruosmaniye'den Merkez Efendi'ye kadar taşınsa. Pencereleler, kapılar acıdan katılaşmış kadın yüzleriyle dolsa, erkekler benim onlardan ayrı, adeta başka bir şey olduğumu tasdik edercesine kıskançlıktan uzak bir hürmetle ve acıyla donsa kalsa, her cinsten insan bu büyüklüğü fark ederek cenazemde birleşse, yabancılar, o kalın kalın tıslayan cam bakışlı Hollandalı kızlar pembe yüzleri sırlıklam, elleri yüzlerinde birbirlerine soku-lup ağlasalar, o İngiliz kızların gevşek ve geniş yakalarından gözyaşları karınlarına kadar inse, o Alman kızları "Keşke kendimizi biraz tutsak da neyimiz var neyimiz yok rahmetliye hasretseydik, her işte olduğundan da fazla bunda acele ettik, yazık bize," deyip pişmanlık kuyularına yuvarlansalar, kocakarılar taşlaşmış, çocuklar geleceğe aktaracakları en önemli anılarının içinde ilk kez, belki büyüyerek, bu olayla çocukluğa veda etseler, mezarlıkta yasak dinlememiş yetmiş iki tarikatın şeyhi, dervişi bu sırlanma için keder içinde ama mağrur ve uhrevi görev başında, cenaze görününce

kendini yere atan mı, bedevi topu olan mı, Rufai ateşi yakan mı, her şey, her şey, aşırılar, Kuran'lar, tekbirler, Mülk sure-sinden... ile yanılan gök bir nur-ı ilahi bir... ki, derken uzakta ayrı duran gözü yaşlı bir papaz (gerçi bunu bazen çıkarıyorum, sahiciliğe halel getiriyor gibi geliyor bana, öyle değil mi, sanki bazen bir ağaç arkasından şöyle dinince bakabilir, neyse) göğsündeki haçı ağaçlara çarpa çarpa; "Ben dinimi ona borçluyum," dese, naaşım toprağa bırakılacakken vazgeçilse, tekrar feryat ile kenara alınsa, sonra en nihayet bırakılsa, tüm sesler, tüm dualar, özlemler, umutlar hatta hayat benimle beraber toprağa gömülse, ben gömülsem ama bu cenazeden ayrılan herkes artık bir ceset olsa, bir daha yaşayamasa, her gün, her saat, artık hiç tadılmamış bir ıstırapın ağırlığıyla ezse, ezse, ezse... Bunları düşünürken gözlerimden yaşlar boşanıyor, öyle böyle değil sel gibi, kendime duyduğum sevgi, kaybımdan duyduğum acı, sel olup gidiyor, dakikalar, dakikalar sonra kendime gelebiliyorum. Ah, biraz kek yiyeyim.

Yalandan da olsa bir hayat inşa etmek zor. Birbiri ile çelişmeyen, birbirini utandırmayan şeylerle bir örgü kurmak zor. O örgüden o örgüye yakışır bir insan çıkarmak zor. Hayatı ve insanları tanımak, ne örgünün bir şeyi karmakarışık etmeden bir şey olabileceğine, ne örülenin üstüne yakışabileceğine inanma halinin ortadan, yani insan zihninden kalkması demek herhalde. İnsana da, yapabileceğine de geldiği yere de pek kıymet verememek herhalde. İster tesadüf densen, ister tevakkuf, bunlar kelime olarak ne denli genişletilmeye, mimiklerle, sakallarla, kısılan gözlerle desteklenmeye çalışılsın, olanın çok gerisinde kalan, olanın küçümseyeceği ifadelerdir. Hayat elbet kelimeleri, ifade ve ifade ediş şekillerini küçümsemeye muktedirdir; ancak küçümsediğine bakarak bunu fazla belli etmemesi gerektiğini sezecek kadar da bu küçümsemenin hakkından gelir. Yalan, bütün bu

küçümseyişlerin hepsinden farklı, kendini de, gerçeği de, uyduruverdiğini de küçümsemek midir acaba? Gerçeğe bu denli sırt çevirebilmek için insanın yalanlardan başka bir bildiğinin de olması gerekir gibi gelir bana bazen.

Bir şey olarak dünyaya gelip onunla yetinmek, kendine kanaat etmek öyle katlanılmaz şey ki. Neler gördüğü halde kendine kanaat edebilmekten büyük kanaatkârlık derecesi var mı acaba? Dünyada her şeye belki kanaat edilebilir de, kendine nasıl, “Kendinle böyle idare et,” denebilir ve buna nasıl tahammül edilebilir. Herkes, her şeye kendini başka türlü bir hale getirebileceği düşüncesi ile tahammül edebildi. Kendinin dervişi olmadı, giriştiği halin, olmak istediği yerin dervişi oldu. Ben adının arkasına bey eklenen Aslan böyle bir boşluğu yetmiş, seksen sene taşıyacak, uçamadığı, uçuramadığı bu balonla yürüyecek, ipine bakıp memnun olacak kanaatkârlıkta hiç olmadım. Delerim bu balonu da, elime bunu tutuşturup eğleştireni de, bu çiğ renkleri de, bu tahammül denilen oyalanmayı da, gerçek bu denilen yazılı metinleri, diplomaları, nüfus cüzdanlarını, kütükleri, akrabaları da.. Hepsini siler, herkesi yalanlarımla yalancı çıkarırım. Duvar deliğine anne der, yüz sene önce ölmüş şu resimdeki adama hocam derim, şu çok eskiden yıkılmış evin mutfağındaki çırıklıkla su çekilen kuyuyu gördüğüme yemin ederim, o kuyuya baka baka gördüğüm, gitgide manalı şekiller alan o kararan suyun bana gösterdiklerini yirmi sene gördüğüm insandan daha sahi sayarım. İçimdeki bana şekil ve ses veren şu varlığa “Sen yoksun ama tanıklar var” demedim hiç. Demeyeceğim de. Bilirim ki ben de tanıklık ettim ve hep yalan söyledim. Tanıklar iş sahipleridir; bilirim. Onların mesai saatlerine saygı duyarım ve onlarla sadece öğle tatillerinde görüşürüm, o kadar.

Iktisat fakültesi mezunu olsam iyi olacaktım da şimdi niye kötü oldum, söyler misiniz; üstelik iktisattan çıkan iyi

bir şey görülmemişken. O eksiği ben mi kapatacaktım? Hayır. Bu eksikleri kapatacak genişlikte şeyler dünyaya ait değildir. Dünya, iş görmeye, faydalı olmaya, Tanrı'yı bilmeye tarla ise bu tarlayı sürmedim diyemem, hep bu tarlada kaldım. Ama kim olduğum bilinmedi. Hani bazı hayır sahipleri kimliklerini saklar, bazısı saklanmasını istediğini iyice yayar ya; "Aslan Bey, bu hayrının gizli kalmasını istiyor, lütfen bu sadakaları gizli veren hayırlı elin sahibini afişe ederek incitmeyelim. Aslan Bey'in hayrının, Aslan Bey'e ait olduğunu söylemeyelim, eciri, nezaketi, alacağı hayranlık, ahrette elinde tutacağı sersemletmeyen içeceğin miktarı ve yaşıttır turunç göğüslü kara gözlü dilberlerin sayısı artsın. Lütfen ama." Ben, hayrımı değil ama hayırsızlığımı neden saklayamıyorum? O hayır sahibi, ben şer sahibi miyim; asıl saklanması gereken şer değil midir, gece gibi örtülmesi gereken: İşte, örtüyü gece gibi üstüme örtüyorum. Açmayın ki sizinkiler de gizli kalsın.

Otuz dokuz yaşında Sultanahmet'te başıma gelen, indigim kuyuda gördüklerim beni şizofren yapmadı ya da öyle olduğumu bildirmedi. Kendimi unuttuğum bir bahçede, unuttuğum yüz hatlarımla, unuttuğum korkularıyla, unuttuğum insan tavırlarıyla çevrili görünce yalanlarım bana artık aşikâr oldu. Biliyorum ki bir insana yönelmiş hafif kalkık bir kaş nelere kadirdir, hafif sola yatık bir gülümseme kaç geceye, kaç gecenin uykusuzluğuna ve sabahında değişen yüz hatlarına kadirdir, artık ne isen o olmamak için her şeyi yapmaya dönüştür. Bildim. Bir bakışla solmak, bir sözle, hani gülmüştü o kadın ben de gülmüştüm ama şu çenemin yanındaki çizgi, hatta diyebilirim ki oyuk, o sözün atığı ile oldu, sabah gördüm ve tanıdım. Onun oldukları, beni olmuş gibi olmaya zorladı, senin yanındaki o çocuk, hani ben anlamayayım diye Almanca bir şey söylemiş, gülmüştü, işte ben o günden beri Almanca biliyorum. Elli sene önce

Kandilli’de hemen yolun sağından dönülen sokaktaki ikinci eve giren kadın ve onun kendini, evini, elindeki şık torbalarını tabiiikle taşıyışı beni elimdeki yoğurt kâsesiyle bir anda dilenci etmişti, sanki goygoycu olmuştum. Ben konuşurken hani hep ayağını sallayan o çocuk vardı ya, sağa sola bakan, sözlerle aramı bozan, o sepet pastanın fiyatı vardı ya, hani tepedeki pastanede taneyle satılan, babamı gözümden düşürüp mesleğini değiştiren, hani dışarıda ne yemek istesem “Evde var,” diyen vardı ya, evde vardı ama ben şükürsüzdüm, evdeki patates de çamurlu sokak kıyafetini çıkarıp saçsarı kaldı mıydı, yağa utanmadan daldı mıydı işte o değil miydi, köfte bu köftenin yanında neydi, işte helva da dolaptan çıkmıştı, tabii şimdi pek tadı olmazdı dur, azcık ısınsın, gevşesindi, hani bizim evden gelen bir kavurma kokusu vardı, bir aralık günü cumartesi sabahıydı, o kırmızı etekli kızı güldüren ve “Ne bu, ne bu,” diye sordurup beni tüm benliğimle Yeniköy’e taşıtan, o salak oğlanın elinde taşıdığı yeşil ciltli *English Literature* kitabı vardı bana okulumdan tiksinti veren, o kızın içine giydiği mayo termosifonun atmış dereceye gelmesini beklerken beni yaşlandıran, akşamüstleri telaşsızca sokağa çıkanlar, ceplerini yoklamayanlar, her işi düzgün gidenler, ayağına hiç taş takılmayanlar... Bunları anlamıyor musunuz, beni anlamıyor musunuz? Anlayan, bu babayiğit gibi olur.

Nasıl olduğunu anlatmak ile olmak başka şeyler, biliyorum. Önce olunuyor, böyle olunduğunun farkına varılıyor, sonra da hünerinize göre sebepler sayılıp dökülüyor. Aynı sebeplerle malul başkaları ve onların bunların farkına bile varmayışı aynı mikroba temas edip de kiminin ölüp, kiminin en ufak bir rahatsızlık duymaması gibi bir şeye mi denk bilemiyorum. Marazi bir kalp çabuk hastalanıyor. Neden marazi? Neden gerçekten iyileşemiyor, iyileşmek gerçekte iyi bir şey mi, ben neden iyileri hatta hastalanmayan-

ları beğenmiyorum? Bunları şu yetmiş iki sanılan altmış bir yaşında şu oturduğum camın önünde eskiyi yeniye katarak düşündüğümde hem sanki anlıyor ve tanıyorum, hem de ben onu tanıyınca o bir virüs gibi kimlik, kisve değiştiriyor. Kendimi yaşadığım hayata ve aynı zaman dilimini paylaştığım insanlara beğendirme arzum öyle kuvvetliydi ki bu kuvvet olanca gücüyle dilime yansdı. Dilim uzaya, çevrile, döne büküle her hale, herkese bir şey sunabilir oldu. Herkes benim dilimden kendi kuru hayatlarına damlatacak bir şey buldu. Bunu hakikatte bulamadığı ve bulamayacağı için de bulduğuna dört elle sarıldı. Ben başlangıçta bunu ilerde gerçekleştireceğim şeylerin önceden haber verimi olarak görüyor ve kendimi aleni bir yalancı saymıyordum. Zaten olacağı hani “Daha söyleme,” denileni dinlemeyip söylüyordum. Biraz aceleliydim, hepsi o kadar. Sonraları, bir şey yapmak yapma yolunda olmakla bunu elde etmenin tadı ve havasının aynı olmadığını fark ettim. Elde etmek, aynı zamanda elde edilmek istenenin tatsız karakterine de bürünmek demektir ki. Elde edenlerde artık sevilip beğenilecek hal bırakmıyordu. Ben hep aynı dinç, tatlı, mütevazı halimle, dünyaları devirmiş olmayı beğeniyordum. O da yoktu. Elde etme süreci çok uzun sürdüğünden hiç uçarı, havai bir sevinç de vermiyor, zor iyileşen bir yara gibi hep, her hali takip edilerek, kabuklar kalktıktan sonraki kırmızı lekeye mahzunlukla bakılıyordu. Bu bakışın adı sabırdı, çalışkanlıktı, tevekküldü... Böyle bir sürü adı vardı, yarasına göre değişiyordu. Ama sadece başarı ya da mutluluk değildi. Böyle bir ad yoktu, galiba kendi de yoktu. Ama ben onu buldum, saklandığı yerden çıkardım; meğer benim dilimin altındaymış. Öyle bir, üç, beş tane de değilmiş, tükürük bezi kadar verimkâr, onun mayii kadar kaygan ve baloncukluymuş. Hayat inşa etmek ve inşaatımın altında kalmaktansa yalan inşa etmek ve altında kalsam da yenisini

hemen yapabileceğim ve ağırlığı beni ezmeyecek bir hayatı uygun buldum. Onu mu buldum, kendimi böyle bir şeyin içinde mi buldum, bilinmez. Baktım ki oradayım. Burası, bu odanın duvarları hep tedirginlikle çevriliydi. Başkalarını hep ölçme tartma, kime ne kadar, ne zaman ve ne zamana kadar ne verilebilir düşüncesinin tartısı hep elimde, görünmeden tartar dururdum. Buna sebep hep ölçülüydüm. Hep önce karşı tarafı anlamaya, bilmeye mecburdum. Bu da beni ölçülülüğü ile kibar, başkalarını anlamaya, tanımaya çalışması ile cazip ve tercih edilir insan yapardı. Böylece de insanlara eğilip bakmaya, gördüklerimi yerli yerine koymaya ve onların neye ihtiyaç duyabileceklerini anlamaya başladım. Elbet ona göre hazırlık yapacaktım. Bu çabam beni henüz genç yaşında insanlara iner çıkar, isteklerini sezer, zaafalarını kapar yaptı. Ondan sonrası sadece süreçti. Yavaş yol almak istediğimde ağırdan gider, bekletir, oyalar, oynar, hızlıca dalar, şaşırtır, dokunur kaçırdım. Kaçmaya mecburdum. İlâ yevm ül kıyame duracak halim yoktu. Ben çözülmeden kaçmak zorundaydım. Bazı kaçışlarımdan bazen acı duyar, zoraki uzaklaşırdım. Bu da beni güçlü vazgeçişleri olan, müdanasız adam yapar, biraz daha mertebe atlatırdı. İnsan mertebe atlarken onunla uğraşan şeytan da mertebe atlar ya, ben de böyle yaparken biraz da yaptığımdan olurdu. Kaçarken gerçekten de kaçabilecek bir adam olurdu. Ama gerçekten kaçabilecek olsam herhalde kaçmaz, kaçabilecek ama kaçamayan adam olurdu. Demek ki gerçekten adam gibi bir şey de olunmuyor. Bunların hiçbiri tam, yekpare şeyler değiller. Benim halim, gerçek bilinmedikçe en güzeli duruyor. Sırf bunun uğruna bile gerçek saklanır. Gerçek zaten neyi güzelleştirmiştir ki? Neyin üstü açılınca bir korku ve bir aldanmışlıktan başka görülen olmuştur ki? Gerçek; olsa olsa göreni gün gelip, nasıl olduğu belirsiz bir güzelliğe büründürebilir: çok çirkin şeyler gör-

müş ve bunları kendine saklamış insan güzelliği. Geride bir şey yoktur. Gençlik dönemimde hep böyle tuhaf denecek anlaşılmaz bir hayat yaşadım. Anlaşılmazdan kastım dışarıdan bakınca görülen anlaşılmazlık değil. Dışarıdan anlaşılır görülen şeyler, gösterenin ve anlatanın becerisidir, olanın değil. Dışarıdan bakılınca tehlikeli görünmemek, az çok standartlar çerçevesinde yaşayan insan görüntüsü vermekten söz ediyorum. Elbet bunun da aslı astarı yoktur. Hayat astarsız giyilen ve giyeni dağılayan sert bir şeydir; ama üst kepenegi yumuşakça göstermekte. dokununca eli ayağı vırtmaz hale getirmekte fayda var. Yoksa iç, astar... bunları konuşmak, ilahi. O gençlik dönemimde kendime, başkalarının yadırgamasından ölesiye korktuğum için en ideal insan hali vermeye çalışır, verirdim de. Onun da sonrası kötü olurdu. Ben kendime eğilip eğilip bakmaktan, irkilmekten, korkmaktan, ortaya çıkacağımı diye titremekten, diğerlerini hep beni fark edecek ve tutuklayacak, buna da yetkisi olan kimseler olarak görmekten başka bir şeyi ayırt edemiyordum. Bu tutuklanma korkusu, yalan ve kendini gizlemek ve başka türlü göstermek suçu üzerimde öyle bir yük ve korkuydu ki, yakalanırsam fena muamele görmeyeyim diye insanlara bir yandan hep çok iyi davranmaya, benden çok sert şikâyetçi olamamalarını sağlamaya çalışıyor, geceler boyu savunmalar hazırlıyordum. Zaman içinde bakarken bakarken bir de ne göreyim: bütün sapkınlığıma, yalanlarıma, her tür tuhaflığıma rağmen gördüğüm, bildiğim, bilebileceğim en normal insan ben değil miymişim? İşte bunu görmek beni kaydırdan kaydırdı.

Okulu bitirdiğimde rastgele bir işe girdim. Görünüşte her şey sıradan, çok şükür dedirtecek cinstendi. İşim, gittiğim geldiğim yer olarak da, günlük sıradan elimden geçen işler olarak da beni bir dakika bile meşgul etmedi. Ben Sultanahmet'te ihlamur içerken kendi hayatımı öncesi ile de sonrası

ile de gördüm. Hayatımı demeyeyim de bir hayale tutunarak yaşayabileceğimi, gerçeğe hiç dokunmadığımı, dokunamayacağımı ve bunun beni mutsuz etmediğini, bilakis bir şey koruyacaksam kafamın içindeki hayatı koruyacağımı gördüm, anladım. Nasıl böyle sıkı sıkıya anladığımı ben biliyorum. Bir şey nasıl anlanır ve sonra o anlanan şey ne yapar, bunu biliyorum. Anladım ve bunu anladığıma, arayıp durmalığıma pek memnunum. Görünürde bir işim, aslında sadece bir iç dünyam vardı, iş dünyam değil. Hesap etmediğim şekilde, işimi yaparken ne yaptığımı bilmediğim için, insan ayırıp etmediğim için, enerjim başka yerden geldiği için başkaları ile didişmelerden, onların hedeflerine ulaşip nefretlerini kazanmak gibi dünya belalarından uzak yaşadım. Dünyada belanın başarı ile satın alınan bir illet olduğunu elbet bildim. Belki bunu çoğu insan bilir de başarıdan, artık o ne ise, nasıl bir şeyse, bir türlü feragat edemediği için yanında bir de belası olur. Az bir başarısı, iki üç de orta karar belası olur. Tabii bunu onlara sormayın, vev ki sordunuz neler anlatır, nelerle adamın kulağını kuruturlar. Ben aklımdan, fikrimden değil, tavrımdan rahatı yakaladım. Bu kadarı herkes bilir, herkes görür, aklıyla fikriyle bir şey yakalayan hemen hemen yoktur da, tehlikesiz görünümüyle, suya sabuna dokunmazlığıyla, sıradanlığıyla, renksizliğiyle, kabulleriyle, sorgusuzluğuyla... istediğini, hayal bile edemediğini olamayan yoktur. Ben böyle olmamakla beraber tavrım ve göz koymayışımın göz korkutmamasıyla işimde birdenbire birkaç yıl içinde bir yere geldim. Çalışanların çoğu benden iyiydi, en iyiceleri en bir şey olamayanlardı. Ben ne iş yaptığımızın, niye yaptığımızın bile farkında değildim, bunu öğrenmek için bir nedenim yoktu. Zaten devlet için çalışıyorduk, bu “Allah yarattığının rızkını verir,” ayetinin işteki karşılığıydı. İşe girmiştik işte, Allah da rızkımızı veriyordu, bir de çalışacak mıydık? Güler yüzlü ve yumuşak-

tım. Böyle yaparken zorlanmıyordum; nasıl olsa samimi ve içimden koparak davranıyor değildim. Karakterim bu değildi, ama insanlara karşı bir umut beslememek, onlara ait bir ümidimin olmaması beni talep halinde olmaktan uzak tutuyor, kırmıyor, incinmiyordum. Huysuz ve hırçın insanların aslında iyi olanlar olduklarını, her gün kırık kırık, çıkık, burkuluşla günü bitirdiklerini görüyor ama onlara da aldırımıyordum. Kimseye nüfuz etmeye çalışmadığım için istediğim yere kadar inip çıkıyordum. Kendimi açmaya çalışmadığım için yorumlardan, saldırılardan, uyuz beğenilerden de uzaktım. Buna sebep sağlıklı bir görünümüm olduğu için kendimi içeri çektikçe dışarım kalabalıklaşıyor, ben bunlara serin durdukça bu çelebiliğe, asalete, tevazuya, ne kadar olmayan şey varsa ona yoruluyordu. Ve artık görülen, bilinen, tanınan en normal insan bendim. Benim dışımdaki herkes sıra dışıydı. Hep bir şeylerle uğraşır, meşgul bir halim vardı, çalışkan biri izlenimi veriyordum. Gerçekte ne iş gücü yaptığım vardı ne başkalarının ne yaptığına dair en ufak bir fikrim. Susar, gülümser, “Bunlar iş değil,” derdim. Herkes bana hak verir, “İş olmayan ne Aslan Bey?” demek kimsenin aklına gelmezdi. Ben sadece zihnime dalıyor ve orada kayboluyordum.

Çocukluğumdan bu yana sanki izleniyormuşum gibi değil de izlensem arzusu içinde bir hareket hattıyla, duygusuyla yaşadım. İzlenmek derken kameralara alınmak ve seyredilmekten, bu suretle bilinmekten bahsediyorum. Üstelik benim arzum, ortalara dökülmem, bilinmek için çırpınmama olmayan, talip olmadığımı, tesadüfî bir bilinmeydi. Beni görünce, konuşmalarımı, halimi, tavrımı, bilgeliğimi, şıklığımı, her şeyimi görünce karşıma çıkan herkesle, her olayla nasıl başa çıktığımı görünce hayran olacak milyonlarca insan vardı. Beni tanısa hayran olacak milyonlarca insan vardı. Tanıyanlar o kadar olmasa da zaten beğeniyorlardı. Ken-

dimi, zihnimde, kameralara alındığımı anladığım anlar ona göre giydiriyor kuşatıyor, evdeki pardösümü beğenmeyip mağazada gördüğüm bir başkasını sırtıma geçiriyor, bu kıyafet bana gerçekte olduğundan daha fazla yakışıyor, kalem gibi oluyordum. Ayakkabılarım, fularım, ince kazağım, pantolonum hep gününe, kimlerle karşı karşıya olduğuma göre değişiyor, ama hep çok şık, en pahalı şeyleri giyinmiş oluyordum. Bütün bu şıklığıma, varyetime rağmen çok sade tavırlı ve mütevazıydım. Kitapçada kitap karıştırırken birden mesela birisi bir şey soruyor, ben olanca tatlılığımla Arapça siirlerden, hadislerden hükemâ tavırla tebessüm edilesi örnekler veriyor, Ahmed Avni Bey'den giriyor, Tahir - ül Mevlevi'den çıkıyor, Hegel'in kabalığına geliyor, Celan'ın kendini attığı nehrin kenarında duruyordum. Bütün bunları ben söyler, sayarken kameralar beni "Bakın, böyle bir insana rast geldik," diyerek çekiyor ve tüm Türkiye'ye canlı yayın yapıyordu. Ben biraz kitap okumayı ve yüksek şeylerle karşılaşmayı severim. Ama okurken yazarı beğenmişsem, anlatılanlardan hoşlanmışsam hemen o olmak isterim; olurum da. Ağzımda Dostoyevski'nin sara köpüğü de, Nietzsche'nin kekemeliği de, Proust'un sonu gelmez tasvirleri de bulunur. Ama çok sınırlı miktarda bulunur. Bunların güzel olduğu anlaşılır anlaşılmaz, kitap elimden fırlar ve ben artık onu okumaya tahammül edemem. Bir dize bana büyülenme hissi verdiyse ben o dizedeki yürüyen, sırtını kumların kırbaçladığı adam olurum. Büyülenmem hemen kendime yönelir. Okuduğum, işittiğim her şey benimdir. Çölde yürüyen, aşiret rüzgârını hisseden, karlar altında ölen, devesinin kurumuş dudaklarına su serpen, sabahlara kadar sanrılı düşüncelerle kavrulan, taşa baktıkça onun iç âlemini sezen... her şey benimdir. Benimdir de, bu nasıl bilinecektir. Nasıl? İşte, ben yemek yerken bir lokantada, çatalı aniden zarif bir kaydırışla sağ elimden sola kaydırırım, bıçağı artık elime almam ge-

rekir, çekim başlamıştır. Herkes hayran hayran beni seyrediyordur. Az yerim, hiçbir roka çatalımdan düşmez, dudaklarımdan sarkmaz, bıçak elimde hamurdur, şekilden şekle girer, yerken sıkkın ve yediklerini tartan bir halim vardır. Çabuk bıkar, vazgeçiveririm. Yemekle, bilmem neyle fazla da uğraşamam. Peçeteyi dudaklarımda şöyle tüy gibi hafiften bir gezdirip bırakıveririm. Kahve fincanını, önüme gelmekten başka çaresi olmayan bu şanslı fincanı alışkın bir tabiilikle önüme çekerim. Beni seyredenler ve bayılanlar benim en çok seyrettiğim ve bayıldıklarım olur. Sabah kalkar kalkmaz kendime seslenirim: “Aslan Bey!” Harika cevabım hazırdır, ilahi, hazır olmaz mı, her şey hazırdır.

Uzun sayılabilecek bir çalışma hayatım oldu, emekli olduğum gün işe girdiğim günden pek de farklı değildim. Bu zaman zarfında bir kez nişanlanıp, ayrıldım. Kızın gözünde, gönlünde ideal erkek, ideal eş imajını derinlemesine çizdiğime, çaktığıma emin olduktan sonra zaten geriye ayrılmaktan başka bir şey de kalmamıştı. Tek korkum, zaman içinde bu izlerin silinip silinmeyeceğiydi. Bunu düşünmek beni sarsardı. O an ona âşık olduğumu hissederdim. Başkasının benim çizgimin üzerinde yürüdüğünü düşününce sarsılırdım. Diğer zamanlar, kendimden emin olduğum zamanlar içimde kıpırdayan bir şey olmazdı, kendime bakardım. Şüphe aşkı getirirdi, kendime duyduğum emniyetin kaybı beni şaşkın, sırlıslık ederdi, ağladığım da olurdu. Bazen sabaha kadar süren endişelerimi, korkulu hayallerimi ancak kendimle ilgili kurduğum daha büyük, daha güçlü hayaller iteleyip önemsizleştirebilirdi. O zaman sabaha sağ çıkardım. Bu yaşantının bazı anlarında şu oturduğum camın önünde elimde bir adaçayı ile yaptığım konuşmalar, gösterdiğim büyüklükler, söyleyip durduklarım bunlara şahit olamayanlar için kayıptır, hem de ne kayıp. Ama bunların benim camımdan akıp gittiğini, eriyip yok olduğunu

gören olmadı ki, kaybına da vahlansın. Diyorum ki camımdan yukarı doğru başka damlaları da kendisine katarak, bu suretle hızlanarak, güçlenerek ama bu nedenle bitişe daha sert ve süratle giden şu damlalar yine de bir yerlerde birikiyor, bir yerleri suluyor. Acaba akıldan geçenin, görünmez yoldan vardığı bir yer, bir şey var mı? Yoksa benim gibi onlar da hiçbir iz bırakmadan mı gidecekler? Efsaneler, aslı astarı yok denen masallar, menkıbeler yine de var. Hatta o kadar çok var ki, insan sahicinin mayasını ve inancını olmamıştan, olamayacak gibi olandan alıyor. Ama ben, işte ben anlatılabilseydim, belki böyle yok olmazdım. Bu beni üzdüğünden değil de ne bileyim en küçük bir kum tanesi bile daha da ufalıyor, yere inemeyecek kadar hafifliyor, saçlara yeleler karışıyor ama yok olmuyor. Ben mi, sadece ben mi yok olacağım?

Şimdi, nereden, tam ne zaman başladığımı bilmiyorum. Çocukken, ilkokul ikinci sınıfta mesela boyum 1.27 idi ve bu boy elbet makbul bir boy değildi. Benden kısa ya bir kişi vardı ya yoktu, 1.44, 1.47 boylu oğlanlar daha revaçtaydı. Ne yapayım boyumu uzatamazdım ama dilimi uzatabilirdim 1.40'ım diye. İnanırlar mıydı? En azından tartışmaya açılırdı, yan yana dururduk, kabarıp, ayakucumda yükselir 1.40'lık performans gösterirdim. İşin tuhafı böylelikle herkes bir yana 1.27 olduğum benim hiç aklıma gelmez, bir derdi inkârla savuştururdum. Yüksek not mu makbul, notlarımı yükseltirdim, hem de hiç çalışmadan, hangi okul makbul, bakkaldaki amcaya orada okuduğumu söyledim, hangi meslek itibarlı, işte o benim babamın mesleği idi, nasıl anne güzeldi, o sarışın kadın benim annemdi, hangi şarkıyı benim bu saydıklarımın aslına sahip çocuk söylüyor, benim şarkım da oydu, Yeniköy Beylerbeyi'nden havalı mı, dedem oralı, çilek armuttan zarif mi, hep çilek yeriz, çilekler buzdolabında ayıklanmış mı durur, evet bizim evde de öy-

le, sarı kirazi bilir miyim, tabii tabii çok severiz... diye başladı; evet böyle başladı. Ben boylu boslu delikanlılığa, o okula, ayıklanmış çilek ve sarı kirazlara, babamın o mesleğine ve annemin sarışın başına hayrandım. Güzel olan onlardı, onlarsız hiçtim, neydim ki, onlarsız nasıl, neyle, aklım almıyor bir dakika ayakta duramazdım ki. Halbuki bunlarla ne rahat, ne kompleksiz, ne tatlıydım. Hem bunca şeye sahip, hem de tatlıydım. Mesela bunların birine sahip olan, diyelim o okulda gerçekten okuyan ya da babası o itibarlı meslekten olan çocuk ne taşlaşmış, ne kuru, ne sevimsizdi, havasından yanına varılmıyordu. Demek ki aslı o kadar da güzel değildi. Olsam, ben de o olsam böyle tatlı olamazdım ki. Sarı kiraz belki benzimi de sarartır, annemin sarışınlığı babamı huzursuz eder, annem sarışınım diye patates bile kızartmazdı. O okulda okusam hayal kurmaya bu kadar vaktim olur muydu? Olmazdı. Ben hem o okulda okuyor, hem de eve girmiyordum. Mutluluk buydu. Tamdım. Hem bunlara sahip, hem de kendilerini yadırgayıp araya mesafe, buzlu su, itibarlı meslek, sarı kiraz donukluğu, ayıklanmış çileğin çöpü, Almanca artikeller ve tuhaf şakalar konulmadığı için insanlar beni bir ideal olarak görüyorlardı. Bana düşen, her şeyden biraz bilmek, yaşa basmamaktı. Her tanıdığıma bunların beni tehlikeye atmayacak, onun için de uygun olanlarından seçip veriyordum. Hayatımı bunlar genişletiyor, beni bir bedende bin yapıyor, hayalimde tam istediğim gibi olmanın mutluluğu ile genişleyerek yaşıyordum. Mecburi hayatımda, gerçek okulumda falan da, dediğim gibi okulum, onlarla beraber okuduğum bu okul oluyordu da diğer başka şeylerde onlardan ayrılıyordum. Bu pek kimseye yadırgatıcı gelmiyor, çünkü ben olmak istediğimi, olduğumdan daha yakın ve içsel bulduğum için dediklerim sırtıp sarkmıyordu. İnanç her şey, her şeyin yarısı falan derler ya, inançsızlık nedir peki, o da öbür yarısı mı? Kendine inanç kendi-

ni tamlamaksa, kendine inanmamak da kendini yarımlemek ya da yaralamak değil midir? Ben kendimi, içinde bulduğum şartları, kendime yaklaştırıp onlarla bir Şekil ve yaşantı almayı ya beğenmedim, ya beceremedim. Beğenmediğim doğru, beğenilecek, tartişma, didinme, daha iyinin yanında bükölme olmadan böyle kolay ve kendinden net iyilerin yanında mevcudumu beğenmem pek de kolay değildi. Elbette beğenmedim. Becerememeye gelince, bu beğenmediklerimin kabulü ve bu kabulün vereceği hımbilliği, ikinci, üçüncü... plan ve sırada olmayı, ya da beğenmediklerimle beğenilebilir bir insan olmayı becererek biraz Őaka, biraz baş eğme, biraz kendinden memnuniyet, biraz başka dünya görüşü ile ve bu birazlara, tüm zamanım ve didinmemle kavuşmayı, hem de bir ton eksikle kavuşmayı bir kavuşma saymadım. Yalan malum tembellikle yakındır, ben de hayli tembelim, yalan malum kibirle yakındır, ben de hayli kibirliyim, yalan malum hızlı ve nesepsiz kazançtır, ben de hayli seriyim, yalan malum zeki derler ama biraz ahmak işidir, ben de sanki gizli-den pek de sandığım gibi değilim. Belki de, ama belki de bütün bunlar gerçek değildir de hastayımdır. Belki bunun bilmediğim bir aşısı vardır da Şişman bir hemşire “Elim hafiftir,” diyerek olanca ağırlığı ile bana bu doğruluk açısını zerk etse sabaha nasıl kalkarım? Kendi gerçek ağırlığımı taşıyabilir miyim? Hayal ve yalanla hafifletilip seyreltilmiş gerçeğin bile üzerine inen bir sahi söz, bir gören bakış, bir gerçek gerçekle karşılaşma beni hemen öldürür. Gerçek beni öldürür. Kuduza kuduz aşısı yapılmışa dönerim. Döner önce kendimi, sonra önüme geleni ısırırım, ağzımın köpükleri, gerçek baloncukları belki hoşunuza gider, “Bak sahicileşince nasıl canlandın,” diye ama her zalimce sevinç, o sevince gölge düşüren bir Şeyler de barındırır.

Vakit geçirmek çok zor değil. Bazen bir taş midemi ayrı, başımı ayrı, tüm varlığımı ayrı eziyor olur, o taşı daha uzak-

tan bana doğru yuvarlanışından, daha gün içinde bana doğru yol alışından tanırım, kuvvetini bilirim. Ama yerimi değiştirsem de, bir yerlere kaçsam da beni bulacağını bilirim. Son yirmi-yirmi beş senedir onu görünce kaçmıyorum da sadece kasılıyorum. Bana yapacaklarını bilip sadece kasılıyorum. Bir de köpeğim vardır. Siyah bir köpek, cinsi minsi yok, sinirli, saldırgan bir sokak köpeği. Çocukluğumdan beri ne zaman sıkılsam, dehşete ya da üzüntüye düşsem bu köpek, bu aynı köpek, bu uzun ömürlü, siyah, hep cevval, hep hırslı, hep aynı öfkeyi yorulup bıkmaksızın taşıyan köpek rüyamda beni sabahlara kadar kovalar. Sonunda da kilidi açılmayan eski bir evin kapısında yakalar. Ben kapıyı müthiş bir telaş ve korku içinde, elimde şangırdayan anahtarlar, zangır zangır titreyen ellerimle açmaya çalışırken onun kesik kesik, iştahlı soluğu yaklaşır, yaklaşır, ensemden o buz gibi ter boşalır, sırtımdan aşağı hızla kovayla dökülürcesine inişi ile beraber sağ ayağımın arkasına köpeğin dişleri geçer. Köpek önce bir iki dişini yerleştirirken en uygun yeri de bırakmadan arar ve hep topuğumun üstündeki o yeri dişine uygun bulup oraya bütün dişlerini var kuvvetiyle geçirir. Böyle uyanırım, sırtımda bir kova soğuk ter, köpeğin soluğu kulağımda, ayağımda birkaç gün sürecek, hatta beni topallatacak müthiş bir ısırılma ağrısıyla yatakta doğrulurum. Kendime baksam merhamet ve acıma duygusu beni o kadar kendi gözümde küçük düşürür ki bir daha bunu gören, bilen olarak nasıl neyle havalanırım bilemem. Kendimi görmezden gelirim. Kendimi gözümde kaçırırım. Ve birkaç gün soluk soluğa koşmanın, ısırığın verdiği ağrının topallığını sürüyerek pek zavallı gezerim. Yüzümde hiç bu kadar tahsilli, yabancı diller bilen, Avrupa, Amerika görmüş, her zencefilli içeceği içmiş, malt viskileri meleklerin payından sonra ilk yudumlamış bir adamda görülmeyecek bir melal, pantolonum üzerime yakışmayarak, gömleklerimi doğru se-

çemeyerek eski semtlerde, camilerde, mütevazı esnaf lokantalarında, köhne pide salonlarında şifa ararım. Şifa her zaman ama her zaman bir mahzunluğun, eksikliğin, yoksulluğun içindedir elbet. Kahve tonlarında kumaş pantolonuma hiç uymayan mavi ekoseli gömleğimle yürüye yürüye Saraçhane'ye geldiğimde beni daha az şeylerle yaşanan bir dünyanın ısısı sarar. Yürüdükçe yürüdükçe pantolonum ve gömleğimi daha az rahatsız edici bulmaya, çevreye gösterilen uyuma ve yadırganmamaya duyduğum güvenle kendimle arama bir ufak af girer. Belli etmeyen ama yüzündeki kas gevşekliğinden sonunun barışıklık olduğu müjdesi alınan bir anneyi görmüş gibi olurum. Bunu bir kere gördükten sonra artık fazla telaşa, korkuya mahal kalmaz, hatta ağırdan almaya başlarım. Evet, Saraçhane'nin yüzünde, pidenin elde bıraktığı unda, kocaman çay bardaklarında, esnaf lokantasında pilavın yanına boylu boyunca manasızca yatmış sivribiberin teslimiyetinde, yoğurt kâselerinde, tavuğun pörsümüş derisinde, ödenen hesabın insafında, başka ekose gömleklili bir efendinin uğurlayışında bir insaf ve merhamet bulurum. Çocukların avlusunda koştuğu, duvarında yeni doğum yapmış kedinin ince, meraklı suratında, kısa albenisiz tüylerinde, önüne atılmış sevemeyeceği yiyeceğe bakışında ve onu kabule çalışmasında bir insaf ve merhamet bulurum. Avluda ahşap sırada otururken konuşulan adamın durgun yüzünde, başkasına söylenemeyecek bir itirafınızı oracıkta duyduğunda dile getirdiği beşerliğin aczini diliyle sarf edişinde şifa bulurum. Bütün kalbi sıvayan mayide yabancı dillerde olmayan bir renk ve yirmi sene mağarada bekletilmekle övünmeyen, çıktığı koyunu hâlâ otlayan bir dilim peynirin, kesilip sağa yatmış duruşu vardır. Caminin içinde, kandillerin damlasında, sessiz bir sütun arkasında, mahfilin iki yanında duran uzun boylu comtois saatlerin tıkırtısında ve renkli kadranlarında, akrep yelkovanın yer yer soluklaşmış

menevişinde, ağırlıkların sarsılarak aşağı iniş sesinde, çekicinin çalmaya hazırlanırkenki boşluğu duyup geri çekilişinde, genç, solgun yüzlü, öne arkaya sallanarak okuyan delikanlının büktüğü dizlerini hafifçe yer değiştirmesinde, vücudunun rahatsızlık duymasından duyduğu rahatsızlık, yutkunmak için hep son anı bekleyişinde hastalığa sebep olanların bilmedikleri bir şifa bulurum. Bütün bu bulduklarım birkaç zaman içinde bana da tesir eder ve bunlardan sızan bir katre beni günler sonra tekrar iyi eder. Evimde şöyle bir durduğumda bütün gördüğüm, duyduğum, hissettiğim şeylerle camdan bakışımındaki hal bana tesir eder. Çok ama çok ağır bir şey beni ezerek iyi eder.

Tonla yalan söyledim, ama dünyanın gidişatına bir etkim olmadı. Onları burada, kendimi görünmez, onlarsız olamaz bir cenderede buldum, söyledim. Mecbur hissettim söyledim. Kendimden, bulunduğum hallerden utandım söyledim. Hep utançtan söyledim. Hani “Zaruri hallerde yalan söylenebilir,” diye bir şey duyardım, işte ben hep, ne olsa o zaruri halin içinde hissettim kendimi. “Bir kötülüğe mani olacaksa yalan söylenebilir,” diye bir şey duyardım. Söylediğim yalanlarla ben kötülüğe, kendi kötü olmama mani oldum. İyi olmadım elbet ama diyeceğim, zaten iyi dediğinizin çoğu benim yalanımdan bile daha uçucu ve sathidir. Yalanın resmiyet kazanmış hali gibidir. Üst katları, mertebeleri tenzih ederek söylemem gerekirse ortalama insanın hayatının doğruluğu ile benim yalanımı yan yana koyun, benimkinden çok daha fazla gerçek vardır. Söylemeseydim diyemem, bu hal söyletirdi. Başka bir hal, yani yalan söylemeye mecbur bırakmayan hal sanırım çok övünülecek bir şey değildi. Öyle olsam kendimle gurur duymazdım. Belki gurur ne, onu bile bilmezdim. Böyle olup, bu halimle dürüst olsaydım da o kadar sevimsiz olur ve dürüstlüğümün bedelini herkese ödetmeye kalkardım ki yine zehirli ve zehirle-

yici bir hayatım olurdu, biliyorum, denemedi değilim. Beni kendi halime bırakın. Çok şey, içimde çok şeye dönüşüyor; o kadar hırpalanıyor ve sızdırıyorum ki bunun yanına konulan ölçüleri beğenmez oluyorum. Bu da bu aslı nahoş olanı neredeyse yükseklik gibi algılayıp kibirlenilecek bir şeye dönüştürüyor, her şey başka bir şeye dönüşüyor. Mutlu da olmadım mutsuz da, madem yalan dünya, ben bu yalanın sahici bir parçası oldum. Ama çok ve uzun baksam fikrimi değiştiririm, hiç bakmasam fikrim kalmaz, kendiliğinden değişir. Eskiden kocakarılar dilek kuyularındaki simsiyah suya bakar bakar da en sonunda fazla bakmaktan şekiller, kıpırtılar görmeye başlar, bunları da görmek istedikleri şeylere yorarlarmış. Kendine uzun uzun bakmak da bence biraz böyledir. Üstelik nasıl her resminde insan farklı çıkıyorsa kendi içine her bakışında da başka bir şey görüp şaşabilir. Uzun uğraşlardan sonra bir an durup bakmalı o kadar.

Ben Aslan, yetmiş iki yaşındayım. Beni yirmi üç yaşımdayken yirmi, yirmi beş yaşımdayken yirmi iki, otuz beş yaşımdayken yirmi sekiz, kırk yaşımdayken otuz dört, kırk altı yaşımdayken otuz sekiz, elli beş yaşımdayken kırk iki, altmış yaşımdayken elli bir, altmış beş yaşımdayken elli beş, yetmiş yaşımdayken elli dokuz bilirlerdi; ben öyle söyledim. Şimdi de yetmiş iki yaşındayken altmış bir yaşıma geldim diyorum. Yalanlarım hep benim kıymet verdiğim şeyler üzerineydi. Ben Yeniköylüyüm diye hafifçe bir söyleyip etkisini beklerken, en olmadık yerlerden geldiğini bağıra çağıra ilan edenler hiç de dışlanmıyor, yüz geri edilmiyordu. Halbuki ben Yeniköylü Aslan Bey olmasam sanki beni masalardan kovarlar, yüzüme bakmazlar sanırdım. İçtiklerini içsem, yediklerini yesem, giydiklerini giysem insan içine çıkmazdım; mecburdum başka türlü söylemeye. “Akşam kabak dolması yedim,” diye insan nasıl söyler, bunu söylerse

artık ne olur? Olmaz, söyleyemem, semizotunu, bezelyeyi, yeşil soğanı tanımazdan gelmeye mecburum. Tavuk kanadı falan diyorlar, duyuyorum. Ben bir kere incik desem, ben Aslan Bey, daha bir şey söylemeye hakkım olur mu? Olmaz. Başkaları söylüyor, karşımda da yiyorlar, ben bunları yemediğim için çok puan topluyor olmalıyım ama pek öyle de değil. Kibar, zarif, şehirli, pisi temizden ayırt edebilen değil, ağzının tadı olmayanım onların gözünde. Ne yazık. Bunca emek, bunca kırılıp dökülme, ahretini ateşe atma, bu kadir kıymet bilmezler için. Benim bu sarımsaklı yoğurt nedir bilmeyen ağzım, çemen denince abdest almaya giden ayaklarının, ekmek içi görünce dönen midem, demek sizin çay bardağınızın dibine çökmüş ve kaşıkladığınız bisküvi kalıntısına rakip bile değil. Demek siz Emel Hanım, böyle sarsıla titreye geldiniz ama yumurta tokuşturalım desem beni sevimli bulacakken ağzıma sürmem dedikçe beni tuhaf bulmaya, kendinize çekilmeye başladınız. Ya siz Cemile Hanım, Celiyle miydi yoksa, karalahana sarması derken siz, ben kefenlere sarıldım, hem de acıklı bir ölüm neticesinde. Hâlâ da insan içindesiniz. Bravo, arı satıp namusu tellala vermişsiniz. Ben bunları dememeye hayatımı verdim, şimdi de diyene verecek değilim. Doğrusu fena değilsiniz. İkinizden biri olabilirdi ama o yeşil soğanı tuza banıp dişleyişiniz yok mu, benim bütün hayatımı dişleseniz bu kadar ses çıkmazdı. Dişlediniz de bakın hâlâ gülüyorsunuz, hiç kendinize emniyetiniz sarsılmadı, şu andan itibaren artık kimse bana âşık olamaz diye düşünmüyorsunuz. Dişledim, bari pembe nüfus cüzdanımı da teslim edeyim de karılıktan çıkayım, hünsa olayım da demiyorsunuz. Şuh şuh gülüyorsunuz, burnunuz koku da mı almıyor? Ne dediniz? “Günah değil ya,” mı? Doğru, gerçi “Pırasa yiyen mescitlere gelmesin,” diyen bir hadis okudum geçenlerde. Ama nasıl işse taze sarımsağı cacığa doğrayıp içen ama doğru söyleyen cennetlik, ben Aslan Bey, bunları

tanıdığını inkâr eden, görünce başını çeviren yalancı, inkârcı Aslan Bey cehennemlik. Hani peki cennetin kokusu? Hani o hafif hava, hani tertemiz eşler, hani gizliden gelen o en güzel kokular? Ne, zaten gitmez misiniz sarımsağın, soğanın olmadığı yere, iyi gitmeyin, ilahi.

Kendi kendine konuşan, ömrünün bütün didinmesini kendiyile yapan, bu nedenle de bir türlü galip gelemeyen herkes gibi ben de Tanrı ile konuşur dururum. Pek de kötü olmadığım halde bana acısın diye bir perişanlık örtüsünden konuşurum. İnsan hasta, zorda, iyi bir şey duymaya tahammül edemeyecek halde birine hemen nasıl kendinin aslında pek de ilgilendirmeyen dertlerinden hayati önemdelermiş gibi bahsederek dinleyenin ancak başka dertler duyunca hafifleyecek ya da kabarmayacak acısını teskin etmeye çalışırsa, Tanrı ile de konuşurken, “Çok şükür iyiyim, sağlığım yerinde, yediğim önümde yemediğim arkamda sebepsiz yere atıp tutuyorum,” diyemiyor. Hemen bu halini belli etmeden “Allahım bu insanı şose silindiri gibi ezip geçen hayatın içinde ben de fark etmeden kim bilir neleri ezip geçiyorum ama gücüm ölçüsünce sana verdiğim söz üzerindediyim, yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım, üzerimdeki nimetini itiraf ederim, günahımı da itiraf ederim, sen mağfiredersin,” diyerek O’na da dert yanar ya da kendimi yukarıya göstermeye çalışırken hava attığımı fark ediyorum. O’na yakarışım da sesim başka bir ton alıyor (iyice, gerçekten perişan, feveran halimde olduğum anlar hariç), beni yalvaran cahillerden ayırt etsin istiyorum. O’na dünyaya hiç kıymet vermediğimi falan söylüyorum, sesim, duruşum camilerde, mescitlerde gördüğüm bana da bazen şifa dağıtan duru ve samimi insanlarınki gibi değil, kamera görmüş gibi yapıyorum yine, mikrofon sesi ediniyorum. İstiyorum ki bunu da kameralar kayda alsın ve tüm ülke gerçek, samimi, takva ehli, hal ehli, on dokuzuncu pencereden bakmış da ba-

sını çevirmiş Arslan Bey'i görsün de dininden imanından utanıp, şüpheye düşsün. Şüphede de ileri gidip önce kâfir, sonra gözü yaşlı mutmain, gerçek Müslüman olsun. Bütün bunlara ben sebep olayım. Bu yüzden öbür tarafa gittiğimde o her güzellikte tecelli eden melekler bana doğru gizliden yaklaşp "Ah Aslan Bey, ah, siz olmasaydınız buralar şimdi kupkuruydu, şeytan dünyaya nerdeyse galebe çalacaktı, şu gördüğünüz sevinçli kalabalık sizin eseriniz," desin. Su yeşili atlas bir seccadem var. Ömrüm boyu sabah namazına kalkmak istedim, kalkamadım. Hep çok erken okunuyor. Bazı üzüntülü, hasta ya da uyku tutmayan günlerimde de ezanı bitene kadar dinledim ve yine kalkıp kıldım. Ömrüm boyu kıldıklarım dördü, beşi geçmez. Akşam, yatsı falan, hayır. Öğleni ve ikindiye zaten ruhani bulmam, elimde değil. Ama namazdan çıkanlara bakmayı, sabah erken cami avlularında gezmeyi, kedilerin mezhebini tahmin etmeyi ve her şey hakkında düşünmeyi severim. Ben Aslan Bey kendimi dindar değil ama çok inançlı sayarım. Her gün tonla yalan söylerim, tembel ve başka şeylerim ama bunlar genel kurallara aykırıdır bilirim, dizlerimde ve alnımda secde izi bulunmayacak evet ama ben her zaman Allah'ı düşünürüm. Her çirkinliğimin yanına O'nun güzelliğini koyarım ve insan olduğumu, uyduruğundan bir insan olduğumu anlarım. Bu kadarı yetmez biliyorum ama bu kadarından fazlası da var, onları da söyleyemem. Doğrusu kendime acıyorum. Acınacak biriyim. Bu halimle Tanrı'nın da bana acıdığını tahmin ediyorum, insanın acıyabildiğine O hiddet edebilir mi? Emin değilim elbet ama O da bana acıyor ve bu çilemin bitmesiyle beni yeni bir mahva hazırlamıyordur. Emin değil, elbet çok tedirginim, hatta mahcup ve titrek. Kendimi, yaratılışımı fark ettiğimden, bunun kati ve değişmez olduğunu anladığımdan beri bu halime de tabi oldum. Bakalım bana biçilen bu yaşamın sonunda ne olacak? Bu tip sına-

ların sonunun çok kötü olmadığını söyler birisi. Güzelliğe sahip olmak zor, o da bir kader çizgisi diye bilirim. Ben de nihayetinde daha hoş bir insan, daha iyi yetişmiş bir insan gösterebilmek için yalan söylüyorum, bir anlamda güzellik oluşturmaya çalışıyorum. Geçmişe ait güzel şeyler anlatarak bunların yaşanabileceğinin umudunu veriyorum. Kızacak bir şey yok.

İnsan dediğimizde sanırım ne dediğimizi pek de bilmiyoruz. Başka ülkelerden, kadından, erkekten, geçmişten vs. bahsederken söylenenler birbirini tutmuyor, bazısının hoşuna giderken öbürünün canını yakıyor. Ben bugün yetmiş iki yaşındaki Aslan Bey olarak, koskoca Aslan Bey olarak insan nedir, neye denir, iyi midir, kötü müdür, gerekli midir, kim bir hayrını görüp bin şerrinde muaf olabilmiştir, bilemiyorum. Şunu diyebilirim; en iyisi en perişanıdır, en hakkı yeneği, en olup da yere düşenidir. Bunlar insanın değil de dünyanın nasıl bir yer olduğunu anlatıyor galiba. Ama anlatılanı anlıyor muyum, onu da bilemiyorum. Ne kendimden, ne başkasından bir umudum var. Umut için zaten kimse bize, yani insana yaklaşmasın vallahi perişan olur, ama tatlı adam olur. Böyle bir şey işte. Peki, beni ne kurtaracak dediğimde aklıma gelen bir iki şey var bana umut veren. İşte birincisi:

Bir keresinde bir yağmur sonrası bahçe kapısının demirinin az ötesinde, ayakaltı bir yerde orta boy bir salyangoz gördüm. Eğilip yerden aldım. Başı ve gövdesinin dışarıda kalan az bir kısmı ile o da yeryüzünde debelenenlerden biri olarak bana baktı. Ben de ona baktım. Onu göz hizama kaldırarak uzun uzun baktım, o da bana baktı. Belki o da bana acıdı bilemiyorum. Gövdesine yapışmış minik ot süprüntülerini ve minik taşları temizledim. Gövdesindeki kayganlık, serinlik ve hâlâ bana bakışı aklımda kaldı. Onu alıp bir duvarın üstüne koydum. Ben koyunca orada, yeni yerinde hareketsiz kaldı. Durdu, başını iyice içeri çekti. Bu esnada

gençten bir adam gözlerinde bir ışıltı ile bana “Allah gönlünüze göre versin,” dedi. Ben tabii anında saflığımı kaybedip kendimi Allah adamı, Ebu Hureyre’nin salyangoz babasına çevrilmiş yaptım. Kendime ve salyangoza bakışım değişti. Adam uzaklaştıktan sonra salyangozun başını okşayıp “Kederlenme, bak, Allah sana kendi adamıyla yetiştirdi de ezilip çıtırdamaktan, üzerine fesleğenli sarımsaklı tereyağı ekleyip bir keferenin sofrasına konmaktan, kabuğun için ayrı boş tabak getirilmesinin nezaket addedildiği bir dünyadan kurtardı, kendi dilinle tespih et, Aslan Bey gibiler de varmış, de,” deyiverdim. Sağ yanımdaki görünmez meleğe her iyi hareketimden sonra yaptığım gibi hafifçe dönüp “Yazdın değil mi?” diye sormayı da ihmal etmedim. O salyangoz, ne zaman kendimi cehennem dibinde hissetsem o serin kaygan vücudu, gün gelip kuvvetlenecek, kırılmayacak kabuğu ve içimde kalan bakışlarıyla beni en sıcak yerden çekip alabilecek, kurtardığım kabuğuna saklayıverecek gibi gelir. Ahret için güvencem odur. Sühreverdi okuyan, Sülemi okuyan beni küçümser şimdi. Ama bilsin ki, o beni küçümsemeye daha şimdi başladı. Ben ise onu elli beş senedir küçümsüyorum. Şimdiden sonra daha ne kadar şiddetlense aramızdaki farkı kapatamaz, hele ben de durmama göre.

Şimdi ilim de başa bela; nefesine galip geldiğini bilersen mağlupsun, galip gelişine sevinirsen yine mağlupsun, mağlubiyetin galibiyet olduğunu bilersen yine mağlupsun, mağlubiyetinle galibi küçümsersen yine mağlupsun, mağlubiyetine hiddetlenirsen yine mağlupsun, mağlubiyetine galibiyet hazırlığı gözüyle bakarsan yine mağlupsun, Allah bana daha iyilerini verir diye emniyet hissedersen yine mağlupsun, bana da iyi bir şey gelmez dersin yine mağlupsun, daha evvelki geçmiş mağlupları gözden geçirir sevinirsen yine mağlupsun, galipleri gözden düşürmeye kalkarsan yi-

ne mağlupsun, daha vakit var dersen mağlupsun, vakit tamam dersen mağlupsun, farkında olduğunu anlarsan mağlupsun, farkında değilmiş gibi yaparsan yine mağlupsun... Gider gider gider, her yol cehenneme gider. Her yol cehenneme gider. Cennetin yolu yoldan geçmiyor demek ki. Yola çıkıp da oraya varmak mümkün değil demek ki. Yoldaki her şey varamamak üzere, oyalamak, sanmak, kanmak üzere demek ki. Hayat bu seraba bakış demek ki. Belli ki bu işler yoldan olmayacak, o yol bu yol değil. Yol da yok. Yani düşündüğüm her şey salyangozu elimden kaydırıyor, onun merhametini benden uzaklaştırıyor. Halbuki ben ona anlak, bir şey düşünmeden tepki vermişim. O da bunu biliyor ama benim daha sonraki düşüncelerim salyangozumun ateşe serin tutacak kabuğunu çatlatıyor ve o ateşe beni yaklaştırıyor. Ne yapayım, söyleyin ne yapayım? Ey akılca benden önde gidenler, şu halde galibiyetin tek şartı, hiç ama hiçbir şeye göre hareket etmemek, hatta hareketin ne ve ne yöne olduğunu dahi bilememek mi? Yani galip gelmek eğriyi aklından geçirmeden doğruyu yapmak, ama bunu yaparken eğriye göz kırpmadan doğru içinde yol almak mı? Bu yarı şuur, yarı şuursuzluk, yarı ilham, yarı rast geliş, dünyanın yarısı ve ahretin yarısı insanın toplamı mı? O zaman Allah'ı düşünmek mükâfatı da düşünmek gibi oluyor, düşünmemek boşluğa sarkıtıyor, o içeride olup kendini düşündürmeden öyle olmayı istiyorsa bu yüzer gibi hal ve artık gayri insiyaki düşünce ve tavırlar beni salyangozun kabuğuna sığar hale getirir mi? Biliyorum ki oraya sığarsam, sığabilsem her yerden taşarım.

Eğer baştan hayatıma başlarken insanların bu kadar değersiz, niteliksiz ve basit olduğunu tahmin edebilseydim, bu denli korkmama, bu denli bin çeşit örtüye bürünmeme gerek kalmayacaktı. Nedendir bilmem, her şeyi üst perdeden, sınıftan her neyse ondan değerlendirir, düşünür, sıkın-

tı ve eziklik çekerim. Yetmeyeceğim ve az olduğum duygusu beni sürekli hırpalır. Sonra da söz konusu hal ile karşılaşmış olduğumla mukayese edilemeyecek kadar basit bir şey olduğunu, aldığım tedbirlerin, girdiğim hallerin, ortamda kendimi yükseltmek için söylediğim yalanların oranının o kadar üstünde olduğunu görürüm ki bütün bu yaptıklarım sadece beni manasızlaştırmaya, anlaşılmazlığa taşır. Başka değil. Basit ve cılız insanların yanında gereksiz yere yükselmeye çalışırım, ondan sonra onları da, lüzumsuz ve değersiz hayranlıklarını da ne yapacağımı şaşırırım. Bayağı bayağı aptalım anlaşılır. Kimsenin hele böyle kimselerin hayal edemeyeceği bir insan portresi ile karşılıklarına geçer, hem böyle biriyim hem de bakın sizin gibilerin bile karşısına geçip oturacak kadar yüce gönüllüyüm dercesine öylece kalırım. Ne gömleğimi, ne kazağımı, ne kaşmir ceketlerimi kendilerinkinden ayırt edemeyenlerin yanında tuhaf bir üstünlük duygusu ile vakit geçiririm. Aslında yazık bana.

Beykoz'dan bir keresinde çocukluğumda ütü vapuru denen küçük bir vapurla Yeniköy'e geçmiştik. O zaman Yeniköy benim gibi Üsküdar'a alışkın bir çocuğa ve hep havalanmaya çalışan, bulunduğu her hali küçültücü, küçük ve dar algılayan bir çocuğa pek asri, pek havalı ve şık gelmişti. Gezenler, sahil, evler, hava ve denizin kokusu bile bana çok başka gelmişti. Yeniköy beni öyle cezpt etmişti ki hemen içine sığmaya, kendime onda bir yer bulmaya çalışmıştım. Kendime değilse de dedeme buldum; dedemi Yeniköylü yaptım. Bizim de Yeniköylü olup sonradan, bir sebepten bebekliğimde Üsküdar'a geçmiş olduğumuzu resmediverdim. Sonra hemen her hafta sonu vapura binip Yeniköy'e gittim ve sokaklarını, tepelerini, evlerini, esnafını öylesine öğrendim ki Yeniköylü Aslan Bey olmanın temelini attım. Kolay kolay hiçbir Yeniköylü benim kadar Yeniköy'e nüfuz eden olmamıştır. Geçen zamanda, başka yer görmemiş-

likten Yeniköy'e böyle yapıştım diye kendime çok kızdım. Madem nereli olacağımı belirlemek benim elimde idi niye Serencebeyli, Heybeliadalı, Ihsaniyeli... olmadım diye yanıp yakıldım. Fark ettiğim yeni yerler, oraların ifade ettikleri ve doldurdukları dünyanın yanında Yeniköy pek kuru, pek nasıl diyeyim tavukgöğsü gibi kalıyordu. Çünkü sonraları kendime görgüm bilgim arttıkça ilave ettiğim şeylere dayanak, hikâye falan lazımdı. Dedemi şöyle Tophaneli falan yapaydım da tekkeden yokuş aşağı inişini, ağzının köpüğünü kapmak için milletin kapıştığını, hırkasını, tespihini. bağa kaşığını, bilmem nesini akidelendirerek, tespih gibi çektire çektire anlataydım, en azından ben bir zevk duyardım. Şimdi Yeniköy deyip su muhallebisi, pudra şekeri, gülabdan, gül suyu, nişasta değil pirinç sübyesi falan filan deyip lıglayıp kalıyorum, arkası yok. Bu anlattıklarımınla kendini gurme sanan oburlara hitap edebiliyorum, en sevmediğim tipte insana. İnsanın ağzının tadı olsa obur mu olur? Yiyecek, yiyip de beğenecek o kadar güzel ne buldun besmelesiz? Zevkli, ağzının tadı olan kişi hiçbir şeyi beğenemeyip açlık sınırında yaşayandır. Bunlar, bu benim bahsettiklerim pabucumu her türlü yiyip ağız tadından, görgüden, bilmem neden bahseden bildiğiniz oburun arsız, bunu da hüner sayanlardır. Öyle de kabalar ki ben bir nezahet notası olarak eskiden bizim evde öyle hazır nişasta kullanmanın kabalığından, ayıbından, pirincin haşlanıp süzgeçten geçirildiğinden bahsederken atılıp "Buğdayla mısır nişastasını yarı yarıya konmalı," deyiveriyorlar. Ananın atadan aldığı kendi bakkaldan aldığıyla bir tutuyorlar. Ben de bu nişasta sıkısı insana hava atacağım, aramızı alabildiğince açacağım, o açıklığa onun hayranlığını koyacağım diye sabahlara kadar yok Necip Usta'dan, yok saray mutfakları tariflerinden, eski dergilerden pirinç sübyesi tarifleri okuyorum. Vallahi yazık bana.

Yetmiş iki yaşına kadar bazı geceler zorlansam, dışlerimin arasında iki duble viskiyi ezerek ve büyük nöbetlerle sabahı dar ederek ve o geceleri elbet hiç unutamayarak, bazı günleri de sarsıntılarla geçirdiğimi söylesem de temelde diyebileceğim bu yetmiş iki yılın uçarak geçtiği. Hem de benim ömrümün, benim başımın üstünden uçarak geçtiği. Nasıl insan gerçekten sevdaya düşmez de o, onun sadece başının üstünden geçer, hakkında cılız ve ezici olmayan bir fikri olur ancak, nasıl iş yapmıyorsa günün yorgunluğu bir günün daha geçişini bile idrak edemeden akşamüstü tuhaf bir seyir yaşamak ve yeterince yorulmamanın verdiği o garip yorgunluktur; benim yaşamım da üstüme alınmadığım ama aklımdan da çıkmayan kırıncı bir söz gibi başımın üstünden geçti. Ona geçerken bile şöyle doğru dürüst bakmadım. Hem bildiğim ve fazlasına tahammül edemeyeceğim bir şey, hem de en aslını bilip nüfuz edemeyeceğim bir şey. Ömrüm sanki Fransızcam kadar; az çok neden bahsedildiğini anlayabiliyorum, ötesi, ezberi, kuralı... yok. Ama iyi Fransızca bilenlere de hiç imrenmedim doğrusu. Onların öğrenirken çektikleri çileye ortak arayan tavırlarını, tasdik ve takdir bekleyen çocuksu bakışlarını ve en nihayetinde hırlayan burunlarını en fazla olgunlukla görmezden geldim. Şu ana kadar bana da yapılmış en olgun davranış herhalde görmezden gelinmem olmuştur. Göze görünecek şeyi olmayana gösterilecek nezaket, görmemiş olmak ha, şimdi de pek hoşuma gitmedi, neyse. Hayatı anlayamamak kadınları anlayamadığımı söyleyen adamın sözü kadar perişan bir ifade gelir bana. Be nabekâr, kadını anlayıp da ne yapacaksın, yapacağın değişecek mi? Peki hayatı ne yapacaktım? Onu anlayayım diye psikanaliz mi öğrenecektim, Jung'ları, Laing'leri okuyup şizofreni yolculuklarına mı çıkacaktım, şeyhleri ayrı, doktorları ayrı mı etekleyecektim, kendimle ilgili hem de bu dünyama ait bir söz söyleyecekler diye ku-

lak mı kabartacaktım? Söz doğru olsa zaten kaçırdım, yalan olsa bayılır tekrarını duyayım diye yapıştırdım da bunun neye faydası olurdu? Zavallı Reich gibi dolaplar yapıp içine mi girseydim, o pos bıyıklı filozof gibi coşkunculuk seline mi kapılsaydım, ikinci benlik, birinci benlik öndeki, arkadaki, birincinin sesi, ikincinin ayak sesi diye huzursuzluk ve yetersizlikten tuhaf ama kibirli bir dünya mı inşa etseydim, kibrimin nedenini anlatacağım diye canım mı çıksaydı, birinin ruhu az öteye kıpırdayabilsin diye elli sene gırnata mı çalsaydım, zaten öbür dünyada göreceğim cini, mekiri, meleşti göreceğim diye gece üçlerde kalkıp namaza mı dursaydım, avizeler sallanıyor, başım secdeden bir saatten evvel doğrulamıyor diye sonra kime anlatsaydım, arabayla on iki saatlik yolu kendimden geçerek iki saatte almış olsam bile varacağım yere on saat evvelden gelip de ne yapsaydım? Bunlar insan için mi, ben insan mıyım onu da bilemiyorum ama bu üstesinden gelemediğim halleri, ne üstümde, ne altımda, ne yanımda tutmamak hakkında ilim sahibiyim. Sizde bu konuda her şey anlatabilirim, hem de her defasında başka şeyler başka başka başka başka başka..... evet, yetmiş iki yaşında fazla yorulmamış bir vücut, fazla yıpranmamış bir yüz, fazla yorulmamış bir kafa ne anlatabilir, buyurun işte ikincisi:

Geçen sabah, belki geçen hafta, belki beş yıl önce. Nasılsa geçti ve şimdiye uzanıp bir örgü olabildiyse başka, bir bitmiş geçen sabahsa başka. Yorulmamış her şeyimle yine de bir sıkıntı ve bir parça kendimi diğer insanlar, eşya, hatta nebatla kıyaslayıp hepsinden geri bulmanın ezikliği ile evde dolanıp duruyordum. Dolanıp şeytanı arıyordum elbet bana bir vesvese, kendimle ilgili bir büyükleme, bir umut, bir şey versin de şu halden çıkayım, biraz daha oyalanayım diye. Şu hal ne olsa gerçeğe yakın olduğu için kaçılması gereken bir yer, hakikat perdelemesi hayalimdeki beni hırpalamaya, kendi-

mi sağımdan solumdan banagöstermeye başladı. Kurtulmak için aynaya baktım, gardıroba baktım, giyindim, canımı dışarı dar atasım geldi. Düşündüm ki hakikat evde, gerçek notları bilen bir anne gibi karne sallıyor. Hakikat, yattığım yeri biliyor, o zaman kaçmam lazım. Ah ne acı, peki anne, anne sen benim başka neyimi biliyorsun, notlarımdan başka, ben o muyum anne, ben üç müyüm anne, anne yoksa raporlu muyum, neyim, biliyorum senin de kanaatin düşük bana, başkası iyi dese dudak bükersin ha, anne. Yetmiş iki yaşında hâlâ anne diye bağırlıyor iste böyle. Hele yetmiş iki yaşında insanın işi gücü, annesi, babası, çocukluğu ve dut ağacının altı oluyorsa, aralamayın yaprakları, her şeyi de görmeyin, hatırlıyorum, aslında, zamanın farkındayım.

Akşamın hey heyi, tey teyinden sonra her zamanki gibi zaten süklüm püklüm kalkmıştım. Gece niye ve nasıl böyle her şeyi büyütüyor, içinden çıkılmaz hale getiriyor, hadi bunu geçelim insanın kendisini nasıl büyütüyor, başka aynalarda, başka, çok daha doğruymuş gibi görünen terazilerde tartıyor da maşallah pek ağır getiriyor. Daha önce nasıl düşünemediğine hayret edilen kıstaslar ve sonradan ne oldukları hatırlanamayan bin bir hünerle bir büyülenme, bir yalancı iktidar, bir mağrurluk, bir kibirli güç... ne ararsan... Karanlıktan mı, insanın uzayıp giden gölgesini kendisi sanmasından mı, gündüzün hayrı gecenin şerri mucibince şeytanın sol kulağa yaklaşıp bir iyi üflemesinden mi? Her nedense her gece işte böyle bir mağruriyet, her sabah da işte böyle ışılan gün ile beraber mahzun, utandırıcı bir mağlubiyet, böyle işte, ne çare. Mahzun, utandırıcı dediğime de pek bakmayın. Benim gibiler mahzunluğu, utanmayı öyle derinden derine sanki bilmezler; belki ancak şöyle bir hafiften hisseder, imsakını da ilave ederler, bunu bile beceremeyenlerin ya da yedirebileceklerinin yanında elbet. Aldırmayın. Kalktım işte süklüm püklüm, geceki benden, benim

hayal ve hülyasından eser yok. Tam kendim kadarım yani. Ah kendine razı olmak. Kendimden razı değilim, kim benden razı olabilir? Hayal de sözsüz yalan değil mi nihayetinde? Kendini istediğin şekilde, istediğin her şekilde görüp hiç sorumlu olmadığın halde, bütün günah bunun söze dökülmesinde mi? Günah sadece söz mü? O zaman günah başkasını inandırmak mı, saptırma değil saptırmak mı? Kendi iç konuşmalarında atıp tutuyorum, herkesi kırıp geçiriyorum, yapmadığım yok. Gündüzün başıma gelenin, gece gördüğüm rüyanın öcünü kurduğum hayalle alıyorum. Yoksa o kadar da yalnız değil miyim? Her şey hayal olduğunda hayaller ve orada yapılanlar ne olacak? Gündüz başkasını oç alma isteği verecek hale getirsem, gece tatlı rüyalar görsem, ben de saatlerce ama saatlerce hayaller kurup kendimle konuşmaz ve en sonunda yaşananların gerçek olmadığına kendimi ikna etmek zorunda kalmazdım. Bu benimle başa kalırsa suç değil de başka türlü olursa açıktan açığa işte o zaman ayıp ha.

– Evet, çok ayıp Aslan Bey.

Az çok derlenip toplanmaya çalıştım, geceden neler sanılıp sağa sola yığılmış öte beriye baktım da, tövbe estağfurullah, kendimi önüme alıp kulağımın tozuna şöyle bir iyi yerleştiresim geldi. Vallahi kendimden bıktım, kendim diye gece yapıp gündüz yıktığımdan bıktım. Gençlik hülyalarımından, orta yaşımın orta karar aklından, ihtiyarlığımın takatsizliğinden ayrı ayrı bıktım. Biraz biraz toplandım, kendimle çokça karşı karşıya gelmemeye çalışarak hazırlandım. Dışarıda serin ve rüzgârlı bir hava varmış. Rüzgâr yüzümü belli etmeden tırmalıyor, azarlıyor gibi. Ama bakıverdiğimde de bunu herkese, her şeye yaptığımı düşündürtmek için yerdeki yaprakları, ince dalları kaldırıp hafiften heybetleniyor. Ama biliyorum ki işin aslı öyle değil. Biliyorum ki değil. Herkes işin kendi için olan aslını kendi öğrensin. Bizi bunları başka-

sından öğreneceğiz zannı mahvediyor. Yolu biraz uzatmak, hemen gideceğim yere ulaşmamak için Üsküdar'a gittim ve biraz bekleyip, gelen vapura bindim. Vapur her zamanki gibi sakın, ağır ve kendi halinde, artık bu istenmeyen özellikleri ile başka bir zamanı zorla kendine yakıştırmaya çalışıyordu. Yakışıyor elbet ama bu haliyle aslında güzel ve zarif olup da insanların artık çok zevksizleştiklerini düşünen, kendisini beğenecek incelikte insan bulamayanların garipliğine de yaklaşıyor. İşin daha tuhafı onu beğenen az sayıda kilerin her zaman ama her zaman en beğenilmeyecek halde olanlar olması da kimilerini cinnete yaklaştırıyor. Hadi bakalım, en babayiğit herhalde bu hali de beğenendir. Yol kısa, bir şey açıp okumaya değer mi diye düşündürüyor; üstelik bu kadar kısalıkta bile okumadan duramayan insan gibi görülmek de başka bir hal, onu da kaldırabilmek lazım; ne gerek var. Kimliksizlikten, kıpırtısız ve çağrışımsızlıktan güzel bir şeyi ben bulamadım ki bu yaşıma kadar. Yanıma bir kadın geldi oturdu, galiba âmâ. Köre âmâ demek bir çeşit edep, hatta insanı körlükten koruyacak duakâr bir söz gibi tılsımlı ve mutlaka öyle denmesi gerektiği ile tıka basa dolu. Kör diyen er geç kör olacak da kendisine âmâ diyen bile bulamayacak gibi. "Âmâ"daki titretici saygı, bu titremelerin diyeti neticesinde bu belanın da sanki zekâtı oluyor, uzak tutuyor. Gözümün ucuyla âmâ kadına baktım, otuz yaşlarında, esmer, kıvrıcık saçlı, ufak tefek, mum gibi duruyor. Elinde bastonu da var. Bastonunu dik tutmuş, çenesini de hafifçe bastonuna dayamış. Dışarıya, yaklaştığımız karşı kıyılara bakmaya başladım. Her şey gibi uzaktan güzel görünüyorlar. Yakından da güzel yanları elbet var ama bin bir kusuru ve derdini de yüklenmeye hazır olmak ve onlarca eksik ve hayal kırıklığını başka semtlerden toplamak, biriktirmek ve hep bir arada imiş gibi yaşamak şartıyla. İyice yanaştık artık, iskelenin şambrellerine değmenin o tatlı gıcırtiları, bir, üç,

beş... Ayağa kalkmaya hazırlandığım an âmâ kadın birden kolumu tuttu. “Beraber inebilir miyiz, kolunuza girsem,” diyerek koluma girdi. Vapurun çıkışındaki sürme iskeleye doğru ağır ağır yürümeye başladık. “Üsküdar vapurunu kaldırıyorlarmış, herkes motora bindiğinden zarar ediyormuş, motorlar çok yüksek, hep atlamak gerekiyor, ben ne yapacağım o zaman,” diyerek cevabımı beklemeden konuşmaya başladı. “İnşallah kalkmaz, vapurun yerini motor tutar mı?” diyerek söze katılmaya çalıştım. Âmâ kadının sesi hep söylenen, ama söylendiklerine sinirlenmeyen, hayatı, tüm sözü, düşüncesi dert olan insanlarınki gibi tekdüze, utanmasam neşeli diyeceğim tonda ve üslûptaydı. Konuştuğu vakit hep bu tonda ve hep böyle şeyler anlattığı için alışkın bir tekdüzelikte veryansın ediyordu. Iskeleye çıktık, kolumu bırakmadı, yürümeye devam ettik. Kolumun aşınası gibi yürüyor ve konuşmaya devam ediyordu. “Sarıyer’de çalışıyorum. Her sabah otobüsle Zeynep Kâmil’den Üsküdar’a geliyorum, vapura binip Beşiktaş’a geliyorum. Beşiktaş’tan Sarıyer otobüslerine biniyorum, indiğim yerden ya yürüyorum ya minibüse biniyorum,” diyerek bu hal ile her gün yaptığı çileli yolculuğu, bir de bunun her akşamki dönüşünü aynı tonda anlattı. Karşıdan karşıya geçmek için beklemeye başladık. Kolumu gayet sıkı tutuyor, bana da adeta yaslanıyordu. Bu yakınlıkta âmâ kadının gönül döndüren, ağır, yağlı, isli, sanki her kötü şeyden bir parça katılmış kokusunu da içime çekmek, çektiğim kokunun görünmez yağından gözlerime inen perdeye ve buğuya rıza göstermek zorunda kalıyordum. Karşıya geçtik, hâlâ kolumda ve yürümeye devam ediyorduk. Barbaros Bulvarı’nın eteğine geldiğimizde benim belli belirsiz yavaşladığımı sezerek “Bu duraktan değil, yukarıkinden biniyorum,” dedi Yokuşu tırmanmaya başladık. Ne olduğunu anlayamadığım işinden bahsetmeye başladı, “Altı senedir bu işteyim, kocam iş bulamıyor, o evde,” diye de-

vam etti. Kocanın evde oturup kadını bu halde işe koşmasına şaşırıp, “Evlisiniz ha,” diye araya girdim. “Evet, dört senedir, kocam da kör, hem de yürüyemiyor, tekerlekli sandalyede, kötürüm, ona ben bakıyorum,” diye ilave etti. Erkeklerin en kötü halde bile kendilerinden yine iyiyi bulmalarına şaşarak ve dilimin ucuna geleni zor şer zapt ederek, sustum. Susabilme çabamdan bir yorgunluk hissettim. O, aynı ağır tempolu yürüyüşü ile kolumu sımsıkı tutmuş anlatıyordu. Yol dikleşti, gürültü arttı. Bahsettiği durağa yaklaşmak üzereyken bir süreden beri ayaklarımda, yürüyüşümdede ve kolumdaki kadının asılışında bir hafiflik duyduğumu hissettim. Kulaklarımda da bir müddettir tatlı, ağır bir sesin, diyebilirim ki bir Agâh Ün sesinin bana eşlik ettiğini, hatta yürüyüşümdeki değişikliğe bu sesle beraber yürümenin sebep olduğunu sezer gibi oldum. Kulağımda değil nerdeyse ta içimde, ama kulağıma hatta kalbime söyleniyormuşçasına muhatabı olduğumu duyduğum ses, bu vakardan kalınlaşmış ses “Körü yetmiş adım yeden cennettedir,” diyordu. Bunu bir ses mi söylüyordu, bu ses nerede böyle çınliyordu, bilemiyorum. Hem de bir değil, beş değil, kulağım, kalbim, her yerim bu ağır ses ve sesin bana vaadi ile doluydu. Kadının kokusu bile sanki değişip hafiflemiş, adeta tatlılaşmış gibiydi. Ilık bir şeyin içinde yüzüyor gibiydim. Bu tatlılığı ve hafifliği idrak eder etmez etrafıma göz atmaya, tavrımın aksülamelini ölçmeye, körü yedişime takdirkâr bir bakış aramaya başladım. Sesin eşliğinde yokuşu topuklu tavşan gibi tırmanıyordum. Ama ses kendisini fark ettiğim andan itibaren zayıflamaya, ses olmaktan çıkıp düşünce olmaya başladı. Oysa başlangıçta bu gür ses beni çepçevre bir hale ile kuşatmıştı. Ses cılızlaştı, duymamaya başlayınca az önce duyduklarımı kendim tekrar etmeye başladım. Artık duyduğum ses bana söylenen değil, benim söylediğimdi. Kadının durağına gelmiştik.

– Sizinki bu durak olacak herhalde, dedim.

– Evet, evet, diye acele ederek söyledi, başını yüzümün olması muhtemel yere kaldırarak.

– Saat kaç, otobüs dokuzu yirmi geçe geliyor, daha var değil mi? diye sordu. Başını yola çevirmiş, çatık kaşları, titiz ifadesi ile seslerden kendi otobüsünü seçecekmiş gibi dikkat kesilmişti. Saate baktım, dokuzu beş geçiyordu. “Merak etmeyin, daha dokuzu beş geçiyor,” dedim. Daha derken, O’nun orada bu on beş dakikayı yalnız değil, birlikte geçireceğimize dair bir düşünce taşınması ihtimali beni tedirgin etti. Ama bu bırakıp gitme hali de pek sert göründü. Sağ tarafıma döndüm, meleşim kayıta mı diye sezeyim istedim, ancak sanki tam bir boşluk, ıssızlık gördüm. Evet, gördüm. İçimi bir kuraklık kapladı. Sesi kaybedişim, onun da salyangozum gibi bana kurtuluş vaat edip kayboluşu ile hiç belli etmemeye çalıştığım bir çılgınlığa düştüm. Ellerim, parmaklarım kulaklarımda, sesi sıkıştığı yerden çıkarmak için didinip durdum. İnanmakla mahvoluyordum, inanmamakla mahvoluyordum, her türlü kayıyor, kayıyordum. Kadınlara otobüsü kalkana kadar acaba beklesem mi diye bir düşünce kalbimde limonla yazılmış kadar silik, limonla yazılmış kadar ekşi bir iz bırakıp siliniverdi. Aklım sesteydi. Sesi tekrar duymak istiyor ama araya giren düşüncelerime mani olamıyordum. Her düşüncem beni az evvel hakkında sayfalar dolusu konuşup yazacağım duygu ve düşüncelerden yeryüzüne doğru, hem de en kıraç yerine doğru atıyordu. Körü yetmiş adım yedene görünen cennet yoluyla ilgili kulağıma gelen o derin, maverai ses bir aptalın bile ortalıkta söylemeye cesaret edemeyeceği kadar alçak sesle söylenen uyuz bir fısıltı halini aldı. Benimle alay edildiğini hissettim. Benimle alay eden kendim miydim, o ses miydi, bu kadıncağzı mıydı, içimden fırlayıp her şeyi her zaman darmadağın eden miydi, neydi? Körü yetmiş adım yürütmekle

görünecek cennet de herhalde böyle üç dakikalık bir havalanma olabilirdi. Yetmiş adımın cenneti de acaba böyle üç dakika mı sürerdi? Öyle ya cennettedir diyordu da ilelebet ordadır demiyordu. Belki de köre yaşatacağın cennet kadar orada durabilirsin demek isteniyordu. Körü yeden cennette ise kör nerdeydi? Bütün bunların üstüne âmâ kadının on beş dakika onunla bekleyip yolcu ettikten sonra gitmemi her şeyi söylediği tabiiikte, rica eder gibi bile değil, dümdüz minare gibi söyleyiverip beni bağlayivermesi ve bunun reddi ile baş edemeyeceğim için tıkanıp kalıvermekten duyduğum korku beni hemen harekete geçmeye davet ediyordu. Daha on beş dakika olduğunu öğrenince ferahlamış, yüzü yumuşamış, kaygılı ifadesi çözülmüştü. Tekrar bana döner gibi yaptı. Telaşa kapıldım; bir şey istemesinin önüne geçmek için hemen elimi omzuna koyup “Ben biraz geç kalmak üzereyim, müsaadenizle, size kolay gelsin, hiç telaşlanmayın,” deyiverdim. Yüzü soldu, biraz daha soldu, yine, hatta eskisinden daha titiz, asabi, mutsuz bir ifade ile başını çevirdi. “İyi günler,” dedim, cevap vermedi, aynı halde kaldı. Gerisin geri yokuştan aşağı yürümeye başladım. Âmâ kadının titizlenmesi, başını çevirip cevap vermemesi, bir teşekkür etmemesi pek asabımı bozmuştu. Kendimden duyduğum memnuniyetsizlik o kadar arttı ki dilimde kadını suçlayacak söz kalmadı. “Ne kadar rahat, kör mör ama pek talepkâr, benim bildiğim bir ricada bulunanın ister istemez şöyle bir beli kırılır, şöyle sola doğru hafiften bükülmüş birini görünce hemen anlarım ki bir şey istiyor. Bunun ne eğilmesi var ne bükülmesi, kendini o kadar haksızlığa uğramış sayıyor ki artık ne istese, ne aklından geçirse oluverecek, onun hakkını yiyenler de bunun diyeti için fırl fırl dönmeli sanıyor. Ona borçluymuşum gibi, gördüklerimin zekâtı için her gün kolumda gezdirmem gerekmiş gibi yapıyor. Bir de o yüzünün sert, pimpirikli ifadesi, ne ya-

pılsa memnun olmayacak kaygılı, güvensiz hali... her şeyi ile aman!" İçimde kalp sıkıran bir huzursuzluk, başımın içinde bir ateş, ağzım kalabalık ancak söylediklerimle bir ferahlık bulamayan, daha da darlanan bir hale ile sert sert yürüdüm. Bu halden kurtaracak, sarılacağım bir düşünceye, anlayışa, teselliye muhtaçtım. Yüzünün ifadesi gözümün önüne çakılı kalmıştı. Koluma asılışındaki ağırlık da sanki hâlâ üzerimdeydi. Yokuşu tırmanırken duyduğum hafiflik şimdi kadın kolumda değilken bile müthiş bir ağırlığa dönmüştü. Yürüdükçe içimdeki sıkıntı da yön değiştiriyor, gerçek yerine doğru gidip yerleşmeye ve orada lüzumsuz oturanları, sahte vakar düşünceleri sabit bir güçle kaldırıp kaldırıp atıyordu.

Yetmiş adım mı, yetmiş sene mi yakın bilemiyorum; yetmiş adımı ben yetmiş senede alabildim mi hiç sanmıyorum. Mesafelerin farkında değilim. Mesafelere düşünce manî. Bir an hissettim ki ben körü yederken otuz beşinci, kırkıncı adımda kırk yıllık mesafe bıraktım arkamda. Ama bunu duymak beni elli yıl geriye attı. Zaman bir şeyleri anlama mesafesi ise anladıkça fark ediyorum ki yaklaşıyorum, ama her anladığımla da mesafe açılıp erişilmez bir uzaklığa kaçıyor ve bana bir yakınlık duyurup uzaklığı veriyor. Ama zamanın ve mesafelerin farkına varacakken benden aniden uzaklaşmaları, beni fırlatıp atmaları, önce yakınlığı bulmamı öğütüyor biliyorum, bu kadarını biliyorum, fazlasını da biliyorum ama yapamıyorum. Hiçbir şey yapamıyorum.